3

MARCI ANTONII ZIMARAE PHIlosophi ac Medici Famigeratiss. Quęstio de primo cognito. Eiusdemq; Solutiones contradictionum in dictis Auerrois. In quibus eam solertiam internosces, ut eas ne parua quidem labes contaminet.

LVGD. APVD IACOBVM GIVNCTAM. M. D. XLII.

MARCVS ANTONIVS Zimara Sanctipetrinas & Hydrũtinus, magnifico Marco Antonio Contareno, magnifici domini Caroli filio, felicitatem.

IV multumq; dubitaui Contarene iuuenis optime, & in studijs nostris eminentissime, an libellum hũc, quem successiuis horis ac tumultuariè sanè collegeram, ederem, quasi satis superq; laboratum à nobis esset in Auerr. emendando, nec in his quoq; periclitandum nobis esset, quũ non parum adhuc ex editione illa solicitus sim. Sed quoniam boni quidam iuuenes & nimium amantes mei, quos inter tu vel præcipuus, cui quippiã à me negari nefas sit. Cùm me tibi tantum debere profitear, quantum apud domesticos Petro Bonusio propræsuli auunculo: qui me semper æquè ac filium charũ habuit fouitq;, cuiq; non minus quàm parenti meæ animam hanc debere me libens profitear, editionem solicitabant, decreui votis vestris satisfacere, & huic me pelago committere. Est autem in hoc opusculo nobis elaboratũ, vt discordes Auerrois sententias, quoadeius fieri potuit, concordes esse ostenderemus, non tamen omnia sunt à nobis comprehensa, multaq; sunt alienæ industriæ vel consultò à nobis derelicta, vt si qui fuerint qui hoc existiment facilius fuisse quam fuerit, periclitarentur & ipsi, cognoscerẽtq; difficultatem operis, quod omnibus qui æqua lance rem perpendere voluerint, apertissimum fore non dubito. Cæterùm stultus ego qui mihi obtrectatores defuturos quauis ratione credam, in summa si non his acquieuerint tuum erit, si tibi quoq; ita videbitur, defendere, sin minus reprehendamur. Vale semper literatorum memor.

Marci Antonij Zimaræ sanctipetrinatis & hydrnutini Quæstio de primo cognito. in gymnasio Patauino publicé examinata.

Quærebatur in lectionibus nostris super prologo physicę auscultationis: vtrum magis vniuersalia essent intellectui nostro notiora in sua prima naturali cognitiōe: quā communiter confusam appellare solemus. & videbatur quod non. Nam neq; hoc est in prima operatione intellectus quę est formatio: nec in secunda quæ est fides seu discursus. igitur nullo modo vniuersale magis est notius minus vniuersali in tali cognitione consequētia nota. quia isti duo actus sufficienter videntur diuidere omnem actum intellectus: sicut patet tertio de anima, tex. commen. 26. Antecedens quantum ad primam sui partem probatur: nam in cognitione incomplexa quæ est in prima intellectus operatione nomina diffinitorum sunt notiora nobis in cognitione confusa. talia autem secundum Auer. ibi in commēto: sunt species nominatæ igitur species in cognitione prima est notior aliis magis vniuersalibus qualia sunt genera & differentiæ. Nec valet si dicatur: vt dicit beatus doct. ibi quod diffiniens ad diffinitum dupliciter comparari potest. vno modo absolute. Et isto modo magis vniuersalia sunt notiora in cognitione confusa minus vniuersalibus quæ sic absolute considerantur. alio modo vniuersalia magis possunt comparari minus vniuersalibus: vt sunt diffinientia ea. Et isto modo minus vniuersalia sunt notiora nobis magis vniuersalibus. Contra, magis vniuersalia vt diffinientia sunt prius nota minus vniuersalibus: quia diffinitio minus vniuersalis haberi non potest ignorata diffinitione magis vniuersalis: cum diffinitio detur per priora & notiora. ex. 6. topi. Secunda pars antecedentis ostenditur: nam in secundo actu intellectus qui est cum cōpositione & discursu confusa magis sunt nobis notiora per Philosophum primo phy. t. cō. secūdi & tertij: vbi dicit, q̄ prima nostra cognitio naturalis procedit a notioribus nobis quæ sunt confusa magis. illa aūt quæ sunt cōfusa magis sunt ipsa cōposita causata ex elementis: sicut exponit Commentator ibi in cō. 3. per talia aūt intellexit ipsas species: & nō singularia: quia talia nō ingrediunt formaliter syllogismū demōstratiuum: ergo etiā in cognitione prima habita per discursum minus vniuersalia sunt notiora magis vniuersalibus. igitur. Absolute cōcedendū est minus vniuersalia in prima cognitiōe nostra naturali esse notiora: cū prima nostra naturalis cognitio aut complexa: aut incomplexa sit: & in vtraq; probatū fuit propositum nostrum. Ad oppositum dicitur esse Aristo. & Commēta. primo phy. tex. commenti. 4. Et in infinitis alijs locis. A B

In ista quæstione difficillima ita procedam: primo exponam titulum quæstionis: secundo ponam opiniones famosas in hac materia: & postremo ponam opinionem quam credo veram esse.

DEBES scire qd vniuersale dupliciter sumi potest: vel formaliter vel fundamentaliter. formaliter dicit vniuersalitatem ipsam quæ est C

secunda intentio & est accidens a ratione causarum. fundamentaliter autem est prima intentio: & prima rei notio. Ista distinctio colligitur de intentione Auerrois, septimo metaphy. commento. 46. vbi habet qđ vniuersalia habent aliquam dispositionem dispositionum substătialium: & qualitatem accidentem eis. Vniuersale autem pro prima intentione sumptum adhuc dupliciter consueuit sumi. vno modo pro vniuersali in causando: & sic consueuimus deum & intelligentias vniuersalia nuncupare: & ipso modo sumpsit philosoph⁹ vniuersale in procemio suæ metaphysicæ dum dixit. vniuersalia sunt difficillima ad cognoscendum cum sint a sensibus remotissima. Alio modo sumitur vniuersale in prædicando: & est illud quod aptum natum est de pluribus prædicari. Et sic sumpsit vniuersale Philosophus in primo perihermenias & in. 7. me. tex. com. 45. & 57. in hac igitur quæstione nõ loquimur de vniuersali primo secunda intentione, sed de vniuersali primo prima intentione. & adhuc de isto non loquimur: vt supponit pro vniuersali in causando: quia de hoc conuenerunt omnes peripathetici: ꝙ est posterius cognitum a nobis: loquimur igitur de vniuersali primo prima intentione: vt supponit pro vniuersali in prædicando: sicut est animal & homo & huiusmodi.

E Secundo debes intelligere quod cognitio in nobis duplex est. quædam est quę procedit a nobis magis notis qualia sunt effectus vt in pluribus; & ipsa accidentia: & ista cognitio appellatur ab Auer. prima cognitio naturalis: nam cum intellectus noster naturaliter intelligat concurrentibus phãtasmatibus. 3. de anima. t. com. 39. Illa igitur appellatur prima hominis naturalis cognitio quæ ortum habet immediate a rebus magis phantasiatis: qualia sunt effectus & ipsa accidentia: & ista a latinis dicitur cognitio confusa & indistincta. & talis si fuerit complexa habetur demonstratione signi vel aliqua via consimili. si incomplexa habetur per diffinitionem quod nominis vel per aliquid illi simile. & est quãdo homo cognoscit aliquid solum quo ad quid nominis. Alia vero est cognitio distincta. & ista procedit a causis & a rebus naturæ prioribus & notioribus: & ista habetur per diffinitionem quid rei: si incomplexa fuerit: vel per demonstrationem a priori si fuerit complexa: præcipue autem mouetur quæstio de cognitione confusa incomplexa. Licet etiam de complexa dicemus illud quod nobis apparet: hæc de primo.

F Quantum ad secundum principale inuenio Burleum & Gregorium ariminensem: quem nominales præcipuum habēt qui in primo sententiarum distinctione tertia. quæstione tertia. articu. secundo tenet, quod singulare est primo cognitum in cognitione confusa siue complexa, siue incomplexa fuerit: motus varijs argumentis & rationibus: supponit autem in primis vnum de intentione Commenta. quod vniuersale non est aliquid extra animam existens: sed est conceptus fictus seu formatus per animam communis pluribus de quibus prædicatur: quo supposito stante probat propositum suum sic: antequam vniuersale formetur seu fingatur ab intellectu aliquod singulare est cognitum. igitur singulare est primo cognitum ab intellectu: consequentia est manifesta: & antecedens probatur ab ipso: quia impossibile est vt dicit abstrahere & fingere aliquem conceptum ab aliquibus rebus: nisi illæ res vel aliquæ earum sint apprehensæ: quoniam de rebus omnino

omnino ignotis nullus conceptus omnino formari potest: nec valet si dicatur ad hoc quod tale a quo fit abstractio sit prius notum quo ad sensum: nō autem quo ad intellectum: nam hoc directe contradicit Aristo. & suo Commenta. in. 12. meta. commēto. 4. vbi habet vniuersalia apud Aristote. sunt collecta ex particularibus in intellectu qui accipit inter ea consimilitudinem: & facit ea vnam intentionem. Nec est imaginabile: vt dicit, quod vna virtus comprehendat singularia & conuenientiam eorum. & alia formēt ipsum vniuersale: nam hoc esset simile ac si vnus homo apprehendat singularia: & alter homo apprehendat vniuersale quod est absurdum: & pro hoc videtur facere sententia Philosophi in secūdo de anima. in tex. commen. 146. vbi consimili medio arguit de sensu communi. habet enim quod virtus apprehendens conuenientiam & differentiam inter aliqua eadem comprehendit illa sub rationibus propriis quæ adinuicem conueniunt & differūt. & confirmatur adhuc ista positio auctoritate Auer. primo phy. commento. 5. vbi habet. quod & si singulare nō sit principium in scientia demonstratiua: est tamē principium acquisitionis vniuersalis: quod est principium doctrinæ demonstratiuæ. Sicut dicit etiam Philosophus in calce secundi posteriorum. Præterea ad principale arguitur sic. primo cognitum ab intellectu non est aliquid ab intellectu fabricatum. vniuersale est huiusmodi per suppositum: ergo vniuersale non est primo cognitum ab intellectu: relinquitur ergo quod singulare sit primo cognitum: discursus notus cum minori: & maior probatur: nam intelligibile intellectionem natura præcedit: sicut causa præcedit effectum: minor patet ex supposito: vt diximus: & est etiam ipsius Auer. in primo de anima. commē. 8. vbi habet, quod intellectus est qui facit vniuersalitatem in rebus. Tertio principaliter & istud argumentum etiam est Burlei in prologo primi phy. si vniuersale esset primo cognitum ab intellectu tale non posset conferre ad intellectionem singularium: quia cum illud abstractum sit a singularibus mediante illo non deuenimus ad cognitionem vnius singularis potius quam ad cognitionem alterius: aut ergo per illud deueniemus ad cognitionem omnium: aut ad cognitionem nullius: quorum vtrumque absurdum est. Amplius nullus imponit nomen rei quam ignorat per Philosophum. 4. meta. text. com. x. Et per Auer. 7. meta. text. commento. 54. Sed intellectus imponit nomina primō singularibus: ergo illa sunt sibi primo nota. Nec valet si dicatur quod singulare non cognoscitur ab intellectu: quia vt dicunt: intellectus ponit conuenientiam & differentiam in singulare & vniuersale: intellectus in inductione procedit a singularibus ad vniuersalia: & cum procedat ex præexistente cognitione sequitur ipsum singulare cognoscere: similiter intellectus format istam propositionē: Sortes est homo: Sortes est animal: ergo oportet ipsum extrema præcognoscere. Hæc & alia consimilia dicunt in hac materia sustinentes singulare esse primo cognitum ab intellectu in prima cognitione quæ confusa dicitur.

Quicquid sit ex parte rei de ista opinione: mihi tamen videtur L
salua reuerentia [illegible]iter sentientium, quod ista opinio non est ex intentione A[illegible]t. & sui Commen. Auer. Nam sicut scribit Commen[illegible] anima, commento. 36. ex sententia Auem-

 pace:

pace:quiditas in intellectu nõ habet formam corporalem neq; spiritualem:cui sustentatur:cũ intellectum (vt declaratum est) nõ sit indiuiduũ. (Vnde sicut mea fert opinio.) sententia peripatheticorũ fuit ꝙ intellectio singularis materialis repugnat intellectui: vt intellectus est nõ quatenus singulare:sed quatenus materiale est:vnde Commẽ.in com. super li. de diuinatiõe, inquit, ꝙ declaratũ est in prima philosophia.quod intelligentiæ non intelligunt,nisi naturas vniuersales: & nõ dant nisi simile eius quod habent. Impossibile est:vt dent intentionem indiuidualem omnino cum non habeant naturam comprehendentem: particularẽ intentionem: & illæ formæ non indiuiduantur nisi per materiam. Et si intelligentiæ abstractæ comprehenderent indiuiduum : tunc necessario essent materiales.hæc Commentator.vnde si alicui intellectui competit cognoscere singulare:hoc nõ est inquãtũ intellect⁹ est:quia vt sic vniuer saliter habet cognoscere. sic eĩ poniẽ differẽtia inter receptionẽ materiæ:& inter receptionẽ intellectus. sicut patet.3.de anima. cõmen.5. & 28.nam materia est causa receptionis signatæ:intellectus autem est causa receptionis abstractæ:si ergo hoc alicui intellectui competet:hoc erit inquantum materialis,id est,inquantum a materia in operando aliquo modo dependet.Et sic est de intellectu nostro possibili:qui cum sit infimus in genere abstractorum.3.de anima,commẽ.19. accidit sibi inquantum intellectus est ipsum talem habere habitudinem ad hominem:quod vt sic sine phantasmate non possit intelligere:aut homo per ipsum.Nisi igitur intellectus noster coniunctus esset phantasiæ & continuo & tempori:nullo pacto posset singulare cognoscere. Et ideo fuit maxima dischol ia inter antiquos qualiter. & quomodo intellectus iste singulare cognoscat.nullus autem ex antiquis dixit,singulare esse primo cognitum:cũ dubiũ sit apud ipsos an cognosci queat ab intellectu: & de modo cognitionis ei⁹.& ideo opinio ista nõ videẽ Aristotelica nec ratiões isti⁹ opinionis cogũt. Ad primũ dico admittendo suppositũ ad istum intellectũ,videlicet ꝙ vniuersale non est aliquid extra animã distinctũ a singulari:sed est aliquid causatũ ab intellectu agẽte vna cũ phãtasmate & tũc dico ꝙ cũ intellectus agẽs sit qui faciat vniuersalitatẽ in rebus. primo de anima.cõ.8.vbi dicit ꝙ intellect⁹ est q facit vniuersalitatẽ in reb⁹.iste aũt intellect⁹ faciẽs apud ipm agẽs ĩtellect⁹ est:nã si licet nobis Auer.exponere p Auer.inueniem⁹ hoc qđ dixim⁹.ipse eĩ.3.de aĩa,cõ. 18.habet qđ intellect⁹ agẽs est q trãsfert res de ordine in ordinẽ.& facit de potentia intelligẽtis actu intelligẽtia:sed iste intellect⁹ in abstrahẽdo non cognoscit singularia a quibus abstrahit. sicut enim scribit Cõmẽ. 3.de anima.com.19.& ante ipsum Themi.3.de anima. super expositione text. commen. 35. Talis intellectus non cognoscit aliquid eorum quæ sunt hic: tale autem vniuersale abstractum ab intellectu agente est illud quod immediate mouet intellectum possibilem: quia materiale immediate agere non potest in immateriale.vnde Commenta.3.de anima.commen.5.&.18. habet quod intentiones imaginatæ non possunt mouere actu intellectum:nisi postquã fuerint actu intellectæ. non fiunt autem actu intellectæ:nisi per intellectum agentem:qui operatur in hoc: sicut agens naturale.Abstrahit enim vniuersale a singulari:& nõ cognoscit singulare materiale a quo abstrahit sicut ignis comburit lignũ:& nescit

M Solutio rationũ Gregorij arimi nensis.

nescit se cõburere illud. Et quia Gregorius credidit tale vniuersale fie/ri ab intellectu possibili:hinc est, qđ grauiter decipitur ni fallor. Et sic formaliter ad argumentũ dico:qđ stat intellectũ possibilẽ primo co/gnoscere vniuersale:quod vniuersale est ab intellectu agente abstrahen/te naturã a singularitate sine cognitione:sed mere naturaliter. Et ideo si argumentũ aliquid probaret maxime probaret singulare esse primo co gnitũ ab intellectu agente:quia ille est qui abstrahit,nullus autem dixit hoc:nam iudiciũ est in capitulo perfectionis iudicis secundũ Auer.3.de anima cõmẽto.19. Talis autẽ iudex cognoscens & discernens est intelle/ctus possibilis,& nõ intellectus agens in cognitiõe ista quæ cõmuniter nobis solet cõtingere. Ad auctoritatẽ Cõmẽta.in.12.meta.commẽ.4. N

O Respõdetur qđ ibi loquitur de vniuersali pro formali:qđ est secũda in tentio,& ideo nõ est ad propositũ,pro quo debes scire qđ vniuersale duo importat:materiale & formale:materiale est esse in multis: formale autẽ est dici de multis,& quo ad istud sicut mihi videtur causatur ab in/tellectu possibili taliter cõparante vnũ obiectũ cognitũ adq; aliud obie/ctũ cognitũ:vnde ex similitudine quã accipit intellectus inter singularia causat vniuersale:qđ est secũda intentio.Et est quo ad id qđ est dici de pluribus:dicat Ioan.de gandauo,& alij moderni quicquid velint:dico vniuersale pro formali suo ab intellectu possibili causari,& nõ ab intel/lectu agente:quia intellectus agens nõ cognoscit singularia:quę sunt hic secundũ Commen.modo vniuersale pro secunda intentione causatur ex singularium cognitione:ideo non potest ab intellectu agente cognosci,

P & per consequens nec causari Nota tamen quod licet intellectus pos/sibilis prius cognoscat singularia:ex quorũ similitudine causat vniuersa le pro secunda intentione:non tamen ea cognoscat:nisi mediante sensu, & vt est phantasię coniunctus,sicut patet tertio de anima, commen.9. Sed loquendo de vniuersali primo prima intentione bene pono illud ab intellectu agente causari,& illud primo innotescit intellectui possibili quam singulare,& quando dicebatur quod impossibile est quod singu lare cognoscatur ab vna potentia,& vniuersale sit causatum ab alia si/cut quod vnus faciat antecedens,& alius cõsequens.Respondetur quod si loquamur de vniuersali pro secunda intentione causatur ab intelle/ctu possibili cognoscere singularia:ex quorum similitudine comparata causat tale vniuersale & singularia illa innotescunt sibi mediante sen/su.In cognitione autem vniuersalis pro prima intentione si loquamur de vniuersali incomplexo tale causatur ab intellectu agente:quia ille est qui transfert res de ordine in ordinem.Et facit de potentia intelligen/tia actu intellecta,& ille in causando non cognoscit singularia:a quibus abstrahit,talis enim actio procedit ab ipso per modum naturæ. De vni/

Q uersali autem complexo videtur Themist. & multi magnæ auctori/tatis viri:quod non inconueniens quod in inductione pręmissæ sint cogni/tæ a virtute cogitatiua,& conclusio fiat ab intellectu possibili propter essentialem ordinem existentem inter istas virtutes:quæ ita se habent: quod quando vna ipsarum exit ad actum:alia etiam per concomitantiã est etiam in actu, vnde Philosophus in libro de memoria & remini/scentia dixit:quod quando intellectus intelligit quantum in vniuersali potentia sensitiua aliquod quantum in particulari contemplatur, vnde

hic sunt verba The. super secũdo poste. ca. 36. Porro huius inductionis: in qua sensus vicẽ obtinet sumptorũ: vniuersale cõclusionis: nõ statim a sumptis sequitur cõclusio. Nec paruo tẽpore absoluitur: sed inter sumpta, & cõclusionẽ aliquãta vis incidit temporis. Nam sumpta illico incipit afformare sensus: sed cum processit admodum ac diu exercitus est. Tamen ea vis animi quæ intellectus nominatur cõclusionẽ ipsam subiungit. In hoc autẽ opus est ętate & visu multo: quia quod effusum sparsumq; est: nisi spacio tẽporis cogi, & in vnũ conferri nõ potest. Hoc etiã videtur sentire Auer. in cõmen. suo super libro de diuinatione: vbi volens declarare modũ quo somnia vera causentur in nobis ab intelligentia dixit: quod intelligẽtia dat intentiones vniuersales & imaginatiua recipit eas particulares: quẽadmodũ medicus enunciat quod accidit corpori fortis, & eius animæ in aliquo tẽpore terminato per duas propositiones: quarum vna est vniuersalis intelligibilis. Et alia particularis sensibilis, & hæc videtur esse intentio eius in illo loco: si cõsiderentur bene verba eius. Hoc idem videtur fuisse de intentione philosophi in primo poste. in tex. com. 33. vbi ostendit quod deficiente aliquo sensu a natiuitate impossibile est scientiã illius sensibilis in intellectu gigni. Siquidẽ addiscimus: aut per demonstrationẽ: aut per inductionem, inductio autẽ est de his: quæ particularia sunt: demonstratio autẽ de vniuersalibus: impossibile est autẽ vniuersalia speculari: nisi per inductionẽ. Inducere autem non habentes sensum impossibile est, singularium enim sensus est: non enim cõtingit accipere ipsorum scientiam, neq; enim ex vniuersalibus est sine inductione. Neq; per inductionẽ sine sensu. Et propter hoc dixit ipse in secũdo physi. tex. cõ. 6. quod cęcus de coloribus disputans de nominibus solis rationem habebit nihil tamen intelliget. Et ideo caueant qui tenent de intentione philosophi: cęcum a natiuitate posse habere scientiã: nõ per inuentionem: sed per doctrinam. Immo sentẽtia sua fuit: nullomodo scientiam in eo causari posse. Et si tu queras quomodo est hoc possibile quod in vno discursu præmissæ fiãt ab vna virtute, & conclusio ab alia virtute, diceretur quod hoc nõ debet videri alicui mirabile: nam sicut est in magno mundo: videmus quod ex omnibus corporibus cælestibus, & ex omnibus suis motoribus fit vnum animal magnum: ita quod ex eis fit vnus actus sicut scribit Commen. secundo cæli commẽ. 42. & secundo capi. de substãtia orbis, & 12. meta. 44. com. & in libro destructio destructionũ in disputatione. 3. in solutione. 18. dubij. Sic dicimus in homine qui est microcosmos, id est, paruus mundus: con fingere posse quod propter essentialem ordinem, & collegationẽ intellectus cum cogitatiua virtute fuit hoc qđ ad vnam operationẽ concurrant ambæ secundũ diuersas rationes. Et cum illud quod adducitur a Gregorio ariminensi tanquã impossibile videtur esse necessariũ, & quando dicebat quod hoc esset ac si vnus homo faceret antecedẽs & alter cõsequẽs. Respondetur negãdo similitudinẽ: quia non est ordo essentialis in intelligẽdo vnius hominis respectu alterius: sicut est de sensu interiori respectu intellectus. Et licet ista opinio videatur noua: tamẽ videtur esse antiqua satis sicut vides. Aut aliter potest dici quod in cognitione cõplexa vniuersalis quæ per inductionẽ habetur eadẽ virtus scilicet intellect⁹ possibilis est qui format præmissas & conclusiones: quia secundũ philosophum

Sensus. Homo.

losophum secundo de anima.tex.cõ.146.videtur velle eandem virtutẽ esse quæ cognoscit extrema & medium in quo conueniunt. Et tunc diceretur secundũ illam viam nõ esse inconueniens incomplexa cognitione singularia prius intellectui innotescere quã vniuersalia, tamẽ ista singularia cognoscuntur ab intellectu possibili:vt reflectitur & vnitur phãtasiæ virtuti:nõ vt intellectus præcise & in se consideratur. Et si ista via teneretur possent glossari omnes auctoritates, & Themistij; & Auer. & Aristot. quæ sonare videntur præmissas in inductione causari a virtute sensitiua interiori, & conclusionem ab intellectu isto modo, nã pro quãto vniuersalis cõclusio nõ potest sequi ex vna singulari præcipue in materia probabili & in materia quæ est in his quæ vt in pluribus contingunt:necessariũ est virtutẽ experimentatiuã:quæ est cogitatiua maxime versatam esse in cognitione singulariũ:ex quibus tandẽ intellectus vniuersalẽ cõclusionẽ deducit. Istud igitur experimentũ sensitiuę partis est quo habito intellectus ipse singulares illas prȩmissas iam diu per cogitatiuam virtutẽ notas adinuicẽ cõponit:quibus sic compositis ipse cõclusionẽ etiã infert. Discursus iste igitur a præmissis ad cõclusionẽ vniuersalẽ per inductionẽ ostensam ab intellectu possibili fit tam quo ad præmissas quã quo ad conclusionẽ:sed quia ad discurrẽdũ:isto modo intellectus possibilis motus fuit a cogitatiua virtute:in quã ista cognitio singulariũ præexistebat:pro quãto igitur cogitatiua virtus occasio fuit intellectui ad discurrẽdũ a talibus præmissis præcognitis diu ante ab ipsa quã ab ipso intellectu, pro tanto dixit The. & Cõmen. inductionis antecedens formari a virtute sensitiua interiori:cõclusionẽ autem ab intellectu. Et ista via est magis vera vt mihi videtur:sicut etiã infra dicã: quicquid tamen sit de hoc, dico quod nos loquimur de cognitione incõplexa quãdo quærimus quid sit primo cognitũ in tali cognitione confusa. V

Ad tertiũ argumentũ Gregorij respondetur distinguendo illam dum dixit illud quod primo cognoscitur ab intellectu nõ causatur ab intellectu:quia si hoc referatur ad vnum, & eundem intellectũ: puta possibilẽ tantum vera est:quia quælibet potentia receptiua præsupponit obiectũ suum a quo mouetur primo. Et sic cum ego teneam vniuersale pro prima intentione esse primo cognitum ab intellectu possibili:dico illud nõ esse causatum:vt sic ab intellectu possibili:sed ab intellectu agente:intẽtiones enim imaginatę sicut scribit Commentator.3.de anima.commen.5.& commen.18.non possunt mouere intellectum possibilem:nisi postquã fuerint actu intellectæ, non sunt autem neq; fiunt actu intellectæ secundum ipsum:nisi per intellectum agentem transferentem eas de ordine in ordinem pro quanto de esse materiali & signato trãsfert eas ad ordinem immaterialium & vniuersalium. Alio modo hoc potest referri ad diuersos intellectus, scilicet quod illud quod primo cognoscitur ab intellectu non causatur ab intellectu:siue ille sit possibilis siue ille sit agens, & sic negatur. Immo dico quod ista duo stant simul: quod intellectus possibilis cognoscat & iudicet illud quod ab intellectu agente productum est, iudicium enim sicut scribit Auerro.3.de anima, commẽ.19. est in cap. perfectionis iudicis. Actio autem non est secundum illum modum in capi. perfectionis agentis. Et hoc non dixisset Commen. nisi tenuisset alium esse intellectum distinguentem & cognoscentem, & alium X

intellectum vniuersale producentem. Illud igitur quod fecit istum hominem errare (si ita licet loqui de tanto viro) fuit: quia credidit quodlibet vniuersale causari ab intellectu possibili: sed non est verum. Licet enim vniuersale: vt est secunda intencio: causetur ex actu collatiuo intellectus possibilis comparantis vnum obiectum cognitum ad aliud obiectum cognitum: non tamen vniuersale prout est prima intentio ab intellectu
Y possibili causatur: sed ab intellectu agente vna cum phantasmate. Ad tertium principale quod est Burlei respondetur, quod vniuersale primo cognoscitur & directe ab intellectu: sed singulare non cognoscitur: nisi reflexe & mediante sensu, sicut scribit Commen. tertio de anima. commen. 9. vbi dicit q̄ si vniuersale & singulare ita se habeant: quod vtrūq per se & solitarie consideretur. Tunc vniuersale per se ab intellectu cognoscitur: singulare autem a sensu: sed si ista adinuicem comparentur cognoscuntur ab vna & eadem virtute secundum diuersas habitudines se habente, puta quando comparantur quo ad conuenientiam & differentiam: vnde intellectus est ille qui cognoscit conuenientiam & differentiam inter singulare & vniuersale: sed diuersis modis: quia vniuersale per se cognoscit sub ratione scilicet qua intellectus est, & singulare cognoscit mediante sensu: hoc est inquantum consideratur: vt est phantasie & tempori colligatus: nam vt ipse dicit ibidem: illud quod cognoscit alietatem inter duo: necesse est vt sit vnum vno modo, & multa alio modo. Vnde hæc sunt verba Auerro. ibi cum fuerit declaratum quod sensibilia diuiduntur in duplex esse, scilicet in hoc singulare & in suam formam: necesse est vt virtus experimentatiua, id est, comprehensiua comprehendat eam: aut per duas virtutes: aut per vnam: sed duabus dispositionibus diuersis. Cum duabus autem virtutibus erit quando vtrumq comprehenderit per se: scilicet indiuiduum singulariter & formam singulariter. Per vnam vero virtutem & dispositionem diuersam erit quando comprehenderit alietatem quæ est inter has duas intentiones: quod enim comprehendit alietatem inter duo necesse est: vt declaratum est, scilicet in secundo de anima tex. commen. 146. vt sit vnum vno modo, & multa alio modo. Et ista est dispositio intellectus in intelligendo alietatem quæ est inter formam & indiuiduum. Comprehendit enim formam per se, & indiuiduum mediante sensu, hoc est dictu, intellectus quatenus intellectus vniuersalis est comprehensiuus: sed quatenus sensui colligatus est etiam singularis comprehensiuus pro quanto igitur intellectus conuertit se ad phantasma; singulare cognoscit. Et si quæratur quomodo intellectus deuenit ad cognitionem talis singularis per tale phantasma: aut tanquam per aliquid notum: aut tanquam per ignotum, si primum cum phantasma sit quid singulare: ergo sequitur quod prius singulare cognoscatur quam vniuersale, si secundum hoc est inconueniens: quia per ignotum nihil scitur. primum argumentum stat adhuc in suo vigore, quod si intellectus primo cognoscit vniuersale quam singulare: tunc ergo non magis deueniet in cognitionem vnius singularis quam alterius: aut igitur omnia singularia simul cognoscet: aut nullum: quod videtur absurdum
A satis & inconueniens. Ad hoc respondetur quod & si intellectus cognoscit singulare mediante phantasmate: non est necessarium, phantasma

tasma illud intellectui prius notum esse. Et si arguatur contra. propter quod vnumquodq; tale:& illud magis. 1.poste.&.2.met.text.com.4. Cum igitur singulare cognoscatur ab intellectu mediante phantasmate. ergo phantasma magis intelligetur. Soluitur. propositio illa famosa sic limitatur a nobis in limitationibus nostris:quando est aliqua dispositio quae denominat causam & causatum:& in causato reperitur propter causam:magis tunc causae quã causato attribuitur denominatio illius dispositionis. Et hoc est verum in omni genere causae: quicquid dicant latini super hoc:modo si argumẽtum tuum debet valere: deberes sic argumentari.singulare intelligitur:& phantasma intelligitur:& singulare intelligitur propter phantasma:ergo phantasma magis intelligitur. Tamen illa negatur quod phantasma intelligatur. In hoc casu & pro illo instanti.ideo non valet:vnde sicut in visu obiectũ videtur mediante specie visibili:non tamen sequitur speciem illã magis videri:sic dico in isto casu. Ad aliud dicũt aliqui quod intellectus magis deuenit ad cognitionem vnius singularis quam ad cognitionem alterius: pro quanto fortius mouetur a phantasmate vnius quam a phantasmate alterius:mihi tamen videtur saluo semper meliori iudicio.quod differentia illa quã intellectus facit inter vniuersale & singulare: quod tale singulare non sit singulare aliquod signatum:sed est singulare aliquod vagum stans sub vniuersalitate particularizatum.vnde ego video Philosophum in libr. priorum.vbi docet syllogizare ex praemissis vniuersaliter & absolute: & diffinit vniuersalem:particularem:& indefinitam propositiones nullam de singulari mentionem faciens.video ipsum in praedicamentis vbi de prima substantia loquitur semper exemplificare de indiuiduo vago: vt de aliquo homine: & aliquo boue. Et hoc non fuisset : nisi vidisset quod cum syllogizare sit actus intellectus. Et quia intellectus noster singulare istud signatum:vt signatum est:non potest cognoscere: cum modus sibi proprius cognoscendi sit huic ex toto oppositus. videtur mihi quod si intellectus noster intelligit singulare quod hoc est in ordine ad vniuersale quo ad conuenientiam & differentiam: & quo ad vniuersalitatem: cui supponitur tanquã pars. Et hoc sicut videtur mihi : est de intentione Commen. tertio de anima,commen.10. Si bene considerentur verba eius:& stante hoc fundamento soluitur argumentum Burlei: quia ipse imaginatur intellectum deduci ad cognitionem singularis signati:vt signatum est:& hoc fuit negatum. Ad alia quae adducebantur ad probandum singulare per se cognosci ab intellectu : quia imponit sibi nomen. & quia format propositionem istam fortes est homo : & huiusmodi vnica responsione dicitur quod fortes vt est suppositum hominis : cognoscitur ab intellectu : & vt habitudinem habet ad ipsum vniuersale : sub quo cognoscitur : non autem inquantum fortes dicit mihi indiuiduum signatum loco & tempore. quia vt sic a sensu cognoscitur. Et ideo dixit Commen.3.de anima.commẽ.9.quod singulare per se,id est,solitarie:& vt signatum a sensu cognoscitur : sed quando consideratur in ordine: & in habitudine ad vniuersale quo ad alietatem & conuenientiam:sic ab intellectu cognoscitur:& ista non viderunt moderni sicut poteris videre. Subtilis doctor primo sententiarum dist.3.quaestione,2.habet q loquendo de prioritate originis primo

B C D

mo videndū est in cognitione actuali quid sit primo cognitum ab intel lectu nostro:præmittit aūt aliqua supposita.primū ꝙ alius est cōceptus simpliciter simplex:& alius est conceptus simplex nō simpliciter simplex.Simpliciter simplicē conceptū dicit illū qui non est resolubilis in quid & in quale: sicut est conceptus entis & passionū suarum & conceptus vltimarū differentiarū.Conceptus simplex nō simpliciter simplex: est cōceptus qui actu simplicis intelligētiæ cognosci potest.Et est resolubilis in quid & in quale. Secundo supponit ꝙ aliud est confusum intelligere.& aliud est cōfuse intelligere. Cōfusum enim idem est quod indistinctū;& sicut duplex est indistinguibilitas,scilicet totius vniuersalis ad suas partes:& totius essentialis in suas partes: ita est duplex totum confusum.igitur intelligitur:quando intelligitur aliquod istorum duorum indistinctorum,scilicet totum essentiale:aut totum vniuersale. Confuse autem aliquid concipi dicitur: quando concipitur aliquid sicut exprimitur pnomen:sed distincte aliquid concipitur quādo concipitur:sicut exprimitur per diffinitionem. His stantibus ponit duas cōclusiones:prima conclusio talis est:in cognitione actuali via originis &

E generationis eorum quæ concipiuntur cōfuse primum actualiter cognitum confuse est species specialissima cuius singulare fortius mouet sensum siue sit audibile siue visibile siue aliquid aliud: & hoc supposito ꝙ singulare non possit ab intellectu intelligibili. ista conclusio probatur tribus rationibus:& primo sic. causa naturalis agit ad effectum suū secundum vltimum potentiæ suæ quando non est impedita: igitur ad effectum perfectissimū quē primo potest producere primo agit. Sed omnia concurrentia ad istum primū actum intellectus sunt causæ mere naturales:quia præcedunt omnem actum voluntatis:& non sunt impeditæ: vt patet:ergo producunt perfectissimum effectum quem possunt. Ille autē non est:nisi cōceptus speciei specialissimæ.si enim aliquis alius eēt cōceptus:puta cōceptus communioris alicuius: vniuersale esset perfectissimus in quem ista possunt. Et cum conceptus illius communioris sit imperfectior conceptu speciei specialissime : sicut pars est imperfectior toto:sequeretur quod illa non possent in cōceptum illius speciei: & ita

F nunꝗ causarent conceptum istum:quod est absurdum. Secundo principaliter secundum Auicen.metaphysica. est vltima via doctrinæ. ergo principia omnium aliarum scientiarum possunt concipi: & etiam termini illarum ante principia metaphysice.Sed hoc nō esset si oporteret primo concipere actualiter conceptus communiores ꝙ̄ conceptus specierum specialissimarum:tunc enim primo oporteret cōcipiens & huiusmodi:& ita metaphysica est prior via doctrinæ quod est absurdū. Tertio principaliter:si vniuersale magis cognitiōe actuali primo cognosceretur ꝙ̄ minus vniuersale confuse.sequeretur ꝙ intellectus magnū tempus apponeret anteꝙ̄ deducatur in cognitionem speciei:cuius singulare erit primo sensatum : quia prius oporteret intelligere omnia prædicata quiditatiua ad ipsam antequā ipsam cognoscat:quod est contra experi-

G mentum. Secunda conclusio principalis est ista quod in cognitiōe distincta magis vniuersalia sunt primo cognita cognitione actuali:& illis propinquiora sunt priora : & quæ sunt remotiora perfectiora sunt. ista conclusio sic probatur ab ipso. Nil intelligitur distincte:nisi quādo intelliguntur

telliguntur ea quæ sunt in intima ratione eius & essentiali. Ens autē in/
cludit in ratione essentiali cuiuslibet inferioris ad entis conceptū qui/
ditatiuum: ergo nullus conceptus inferior distincte concipi potest non
concepto ente. Ens autem non potest concipi: nisi distincte: quia nō ha/
bet conceptum nisi simpliciter simplicem: ergo ens est primus cōceptus
qui distincte concipi potest: cognitione actuali: quia alij conceptus non
possunt distincte concipi sine eo: ipsum autem bene sine alijs cōcipi po/
test. Et ex hoc infert vnum pulchrū ꝙ principia aliarum scientiarū sunt
per se nota ex confusa ratione terminorū. Et ex metaphysica sunt scita:
ponit insuper duas alias conclusiōes: quarum vna pertinet ad cognitio/
nem habitualem seu essentialem. & de primo cognito prioritate perfe/
ctionis de quibus nihil ad præsens. Sed in duab⁹ primis conclusionib⁹ H
iam positis debes scire ꝙ in secūda conclusione: quæ est de cognitione
distincta oēs vnanimiter cōuenerūt: ꝙ magis vniuersalia sunt primo co/
gnita: nisi quidā qui de nouo incipit philosophari qui oppositū opinat̄
de quo non sit nobis curæ: nam vt scribit philosophus in primo topi. ca
pite. 9. quolibet proferente contraria opinionib⁹ sapientū de quolibet
solicitū esse stultum est. Sed in prima conclusione principes nostræ mi/
litiæ, videlicet beatus doctor & Scotus vident̄ esse discordes. Nam san/
ctus doctor in prima parte summæ. q. 85. arti. 3. tenet magis vniuersalia
in cognitione confusa notiora esse minus vniuersalibus. Et ideo poste/
riores huic opinioni fauentes consueuerunt reflectere argumenta Scoti
quæ adduxit pro prima conclusione contra ipsum: prima ratio reflecti/
tur sic: quia data illa ratione sequitur ꝙ intellectus prius habebit cogni
tionem distinctam de ipsa re quā cōfusam: quia illa perfectior est cogni/
tione confusa. cum igitur causæ productiuæ vtriusꝗ cognitionis natu/
rales sint: & naturaliter agant: & non sint impeditæ: videtur quod prius
producent distinctam cognitionem quā confusam. Quod si Scotus di/ I
cat quod ante distinctam cognitionem necesse est intellectum prius dis/
poni per cognitionem cōfusam: a pari dicam sibi quod intellectus an/
tequā habeat cognitionē cōfusam speciei specialissimæ: oportet ipsum
prius disponi per confusum conceptum generis & aliorum vniuersa/
lium. Et sic soluunt pro vtroꝗ: & magis pro Thoma dicentes aliquid
esse dispositum ad receptionem alicuius formæ contingit dupliciter po
sitiue & priuatiue. Priuatiue aliquod subiectū esse dispositū: quādo K
non habet contrarium respectu formæ inducēdæ: & sic diaphanū dici/
tur esse summe disposita pro receptione luminis. Et sic intellectus no/
ster etiam est dispositus ad omnia intelligibilia: cum sit omnia fieri. 3. de
anima. tex. cō. 5. & 14. & 17. Alio modo aliquid dicitur esse disposi
tum positiue pro inductiōe alicuius formæ. Et hoc est in casu quo vna
forma non potest induci in aliquo subiecto: nisi prius inducta aliqua
priore: sicut dicimus quod aër antequā recipiat coloris species: necesse
est ipsum dispositum esse per lumen. sicut patet secundo de anima. com.
67. Et sic materia prima anteꝗ recipiat formā minus vniuersalē: opor/
tet eam prædisponi per vniuersalem. primo meta. 17. com. Sic etiam di/ L
cunt de intellectu ꝙ antequā recipiat minus vniuersale: oportet eū pri⁹
recipere magis vniuersale. Et tunc ad formam argumenti dicunt: quod
maior illa sic debet glossari. agens naturale debite applicatum passo: &

nõ impeditum producit effectum perfectissimũ quẽ potest.verum est si il lud passum fuerit priuatiuę & positiuę dispositum pro recipiẽda illa forma.Et tũc minor negatur in hoc sensu:licet em̃ intellectus possibilis priuatiuę dispositus sit pro receptione conceptus specifici nõ tamẽ positiuæ dispositus est antequã vniuersaliores conceptus recipiat.& si quæratur ab eis.vnde sit hoc.dicunt istud prouenire ex essentiali ordine existente inter istos conceptus qui ita se habent qd' posterior non potest in

M duci non inducto priori & vniuersaliori. Secundum argumentũ Scoti reflectum:quia a pari ego dicam sibi librum de cælo præcedere via doctrinæ librum philosophorũ.si ipse teneat conceptũ speciei' specialissime notiorẽ esse conceptu generico. Et ideo ad argumentum Scoti dicẽtis:si magis vniuersalia essent primo cognita in cognitione cõfusa actuali:tunc metaphysica via doctrinæ præcederet alias scientias, dicũt concedendo totum.vnde distingunt de metaphysica.quædã em̃ pars sui cõsiderat de sensibilibus:& quædã de abstractis:& tunc dicunt metaphysicam quo ad illam sui partem:quæ de sensibilibus tractat præcedere oẽs alias scientias via doctrinæ. Et quo ad illam partem in qua pertractat de abstractis substantijs:dicunt illam via doctrinæ vltimam esse:& sic consueuerunt glossare auctoritatem Auicẽ.& Auer.6.meta.cõ.3. dicentium

N diuinã scientiã esse vltimã via doctrinæ.Ista responsio non est vera: nec

Sciẽtia diuina. est de intentione sancti Thomæ:nam cum denominatio fiat a superabundanti:cum maxima pars metaphysicæ de sensibilibus pertractet . minima autem particula eius de abstractis.nam solum in.12.metaphysicæ incipit de eis pertractare.a text.commenti.29.vsq; in finem:sed totum præcedens:& omnes alij præcedentes libri de sensibilibus & transcendentibus per indifferentiam se habentibus ad materialia & immaterialia pertractatur . Ergo sequitur quod absolute concedendum esset diuinam esse priorem via doctrinæ: & secundum quid posteriorem: quod

O est absurdum. Amplius falsum est quod dicunt metaphysica quo ad illam partem quæ de sensibilibus agit sit via doctrinæ prior.nam Aristote. in secundo metaphysic. in text. comment.6. vbi probat non esse processum in infinitum in causis mouentibus facit rationem : quæ motui innititur:& quæ naturalem cognitionem præsupponit : sicut scribit

Plato. ibi Commenta. similiter . 7. metaphysicæ . vbi impugnat ideas Platonis quando probat : quod non sunt ponendæ propter esse generationis . dicit quod hoc est : quia non possunt materiam transmutare . nam transmutatio omnis fit per contactum . talis autem fit rationę quantitatis . contingentia enim . 5. physico. 22. sunt quorum vltima simul sunt.vnde patet inspicienti.commenta.28.&.31.illius septimi: quod tales rationes præsupponunt scientiam materialem . Similiter illud non est de intentione sancti Thomæ. Nam in prooemio metaphysicæ in le

Thomas. ctione secunda super illo passu philosophi. vniuersalia sunt difficillima ad cognoscendum dubitat contra philosophum : quia vt inquit videtur contradicere sibi philosophus in pri. physicorum,text.com.3.&.4. vbi oppositũ videtur tenere.videlicet,qd' vniuersalia sunt nobis primo nota . Et soluendo dicit , quod vniuersalia in cognitione incomplexa sunt notiora nobis minus vniuersalibus . vnde cum vniuersalissimum omnium

omnium sit ens & res, ideo ista prima cognitione concipiuntur iuxta il lud Auicen. Ens & res prima impressione imprimuntur in anima nostra, vnde sicut in esse nature prius est animal quam homo, cum natura de imperfecto ad perfectum procedat, sic etiam est apud intellectum nostrũ in cognitione prima prius concipitur animal quam homo, sed in cognitione complexa, & in inuestigatione naturalium proprietatum & causarum, prius sunt nota minus communia eo ꝙ per causas particulares quæ sunt vnius generis & speciei, peruenimus in causas vniuersales. Et sic patet secundum viam sancti doctoris solutio ad secundum argumentum Scoti probantis metaphysicã via doctrinæ præcedere reliquas scientias. Dico ꝙ licet Thomas in cognitione quo ad simplicem apprehensionem terminorum tenuerit magis vniuersalia esse notiora minus vniuersalibus. Tamen hoc non tenet in cognitione per discursum habita, qualis est cognitio metaphysica, & aliarum scientiarum. Et hoc patet in inductione in qua a singularibus tanquam ex præcognitis deuenimus ad vniuersalia, sicut patet in primo posteriorum, ad principiũ, & hoc videtur esse de intentione Auer. primo physicorum in commen. 5. vbi verbum illud in textu. 3. Sunt autem nobis prius nota confusa magis, dupliciter exponit, & in secunda expositione dicit, quod per cõfusa magis exponi potest ipsum singulare, quod licet non sit principiũ scientiæ, est tamen principium inquisitionis vniuersalis, quod est principium artis & scientiæ. Et secundum primam expositionem per confusa magis exponit species, & quomodocunq; sit, patet ꝙ ibi loquitur de via doctrinæ, quæ est cognitio habita per demonstrationem signi, sicut ipse habet in expositione tex. commenti. 21. Et ita secundum Auer. videtur quod in cognitione habita per discursum non est necessarium a magis vniuersalibus semper incipere quo ad viam doctrinæ. Sic igitur ad secundum Scoti dictum sit. Ad tertium argumentum Scoti dicentis si magis vniuersale esset primo notum, tunc intellectus magnum tempus apponeret antequam deueniret in cognitionem speciei specialissime, dicunt retorquendo argumentum contra Auctorem, quia a pari sequeretur quod si species specialissima esset primo nota, tunc intellectus magnum tempus apponeret antequam deueniret in cognitionem generis generalissimi vel ipsius entis, patet consequentia, nam eadem est via ab Athenis Thebas, & a Thebis ad Athenas. Et ideo soluentes dicunt, quod intellectus aliquando magnum tempus apponit antequam deueniat in cognitionem speciei specialissime. Et hoc in casu quo non est informatus per superiores & vniuersaliores conceptus, sed quamprimum tales cõceptus habuerit statim deducitur in cognitionem speciei, hæc communiter & passim dicuntur contra Scotum. Et ad argumenta sua hæ solutiones sunt famosæ. P Scotus. Q

Alia opinio famosa satis est opinio cui sustentatur sanctus Thomas in prima parte summæ. quæstione. 85. arti. 3. vbi habet, ꝙ in cognitione nostri intellectus duo oportet considerare, vnũ ꝙ nostra cognitio intellectiua aliquo modo a sensitiua primordiũ sumit. Et quia sensus est singulariũ, intellectus vero vniuersaliũ. Necesse est quod cognitio singulariũ quo ad nos prior sit quã cognitio vniuersaliũ, secũdo oportet consi- Opinio. R

derare

derare ꝙ intellectus noster de potentia ad actum procedit, omne autem quod procedit de potentia ad actum prius peruenit ad actum incomplетum qui est medius inter potentiam & actum, quam ad actum perfectũ. Actus autem perfectus ad quem peruenit intellectus est scientia completa per quam distinctæ & determinatæ cognoscuntur res. Et ideo antequam intellectus ad talem cognitionem deueniat ex pura negatiõis ignorantia necesse est ipsum deuenire prius in cognitionem aliquam in qua
S res sub confusione quadam & in vniuersali cognoscuntur. Et ideo concludit, ꝙ cognitio alicuius vniuersalis confusa mediat inter puram potentiam & actum purum & distinctum, & vult ꝙ primum cognitum cognitione confusa sit magis vniuersale loquendo de actuali cognitione, & quia sensus etiam exit de potentia ad actum consimilem ordinẽ etiã in sensu ponit, vnde secundum sensum prius iudicamus, & secundum tempus & secundum locum aliquid magis commnue quam aliquid minus commune, secundum tempus quidem, nam pueri vt inquit philosophus.1.phy.tex.commen.5.prius appellant omnes viros patres, & omnes feminas matres, qui posterius autem determinant vnumquodꝗ, secundum locum autem, quia prius comprehendimus aliquem venientẽ a remotis esse corpus quam animal, & prius quod sit animal quam homo & prius ꝙ sit homo quam hic homo, puta Callias vel Plato. Cõ
Instantia. tra istam opinionẽ quæ cõmuniter teneri solet etiam ab Auer. instatur sic, primo quantũ ad primam rationẽ in qua dicitur, ꝙ intellectus prius deuenit ad actum mediũ qui vniuersalis est, & imperfectus quam ad actũ completũ, quæro aut iste trãsitus sit per omnia media, aut per aliqua sic, & per aliqua non, non potest dici primũ, quia hoc est impossibile, nam
T teste philosopho.7.meta.tex.cõmẽ.28. Plura genera rerum sunt innominata & incognita nobis, nec potest dici secũdũ, quia nõ est maior ratio de vno quam de alio, cum vnumquodꝗ istorum æque bene habeat rationem medij inter extrema sicut aliud. Ratio igitur ista innixa rationi medij inter extrema nõ videtur efficax, & cõfirmatur, quia iste ordo, aut est essentialis, aut accidentalis: si accidẽtalis, cum omne accidentale remouibile sit & sine contradictione separari queat, sequitur ergo ꝙ intellectus posset habere indistinctum speciei conceptum nõ habitis alijs conceptibus superioribus, quod ipse habet pro inconuenienti, & si est essentialis, tunc sequitur ꝙ intellectus per omnia ista media transibit antequam deueniat in extremum, quia in essentialiter ordinatis quicquid per se competit vni per se competit alteri. Et ideo si vni mediorũ essentialiter competit ꝙ intellectus prius deueniat ad illud quam ad extremum, si ordo in omnibus medijs essentialis est, sequitur ꝙ ita erit in o-
Actus. mnibus reliquis, quod tamen falsum est, & contra philosophũ. Amplius, actus est ratio cognoscẽdi, sed minus vniuersale, & præcipue conceptus speciei specialissimæ plus habet de actu quam conceptus generis. Ergo sequitur conceptum specificum esse primo notum. Maior est
V philosophi.9.meta.tex.commen.20. Et minor est Porphyrij in cap. de differẽtia, dicentis: Differentia est quo species abundat a genere, & per consequens plus actualitatis includit species quam genus. Amplius si intellectus prius cognoscit magis vniuersale quam minus vniuersale, aut hoc est merito intellect⁹, aut hoc est merito obiecti, aut hoc est merito

rito ordinis existentis inter conceptus obiectales ipsius intellectus, non potest dici ꝙ hoc sit merito intellectus, quia aut hoc est respectu intellectus possibilis, aut hoc est merito intellectus agentis, non potest dari primum, quia intellectus possibilis est omnia fieri, & est pura potentia intelligibilium omnium in qua nihil est distinctum, nō etiā est ex parte intellectus agentis, quia ipse est omnia facere per indifferentiam se habēs, sicut patet. 3. de anima. tex. commen. 17. Nec est merito obiecti in se, qa obiectum si immutat intellectum: hoc est inquantum est actus vel actu participans modo stat minus commune plus actualitatis habere quam magis commune, sicut in sequentibus ostendetur, non etiam est hoc merito ordinis, quia ordo iste aut esset essentialis aut accidentalis, & quod cunꝗ datum fuerit deducatur vt supra. Amplius, & est argumentum X quod elicitur ex dictis Scoti in quæstione propria de hac materia super primo sententia. distinctio. 3. quæstione. 2. Si magis vniuersale esset primo cognitum cognitione confusa & actuali, sequitur quod conceptus entis esset primo cognitus cognitione confusa, consequens est falsum, quia conceptus entis non potest confuse concipi, sed solum distincte, non enim habet aliquid per quod possit sciri, & aliquid per quod possit ignorari, cum sit simpliciter simplex, consequentia clara est de se, r ā inter omnes conceptus, cōceptus entis vniuersalissimus est. Amplius, & est argumentum eiusdem, illud quod est difficilioris abstractionis est difficilioris cognitionis. Sed conceptus genericus est difficilioris abstractionis conceptu specifico, ergo. Tunc vltra quæ sunt difficilioris cognitionis posterius cognoscuntur. Cōceptus generici sunt difficilioris cognitionis conceptibus specificis, ergo posterius cognoscuntur. Minor prioris sibi probatur auctoritate Boetij dicentis, quod species Y est tenuis similitudo indiuiduorum, & genus magis tenuis specierum. Boetius. Et per cōsequens difficilior est abstractio generis quam speciei. Amplius, quod habet rationem totius est prius notum, eo quod habet rationem partis, sicut colligitur ex intentione philosophi in primo physicorum tex. commen. 4. Sed species specialissima respectu generis & differentiæ habet rationem totius, cum species sit quoddam totum compositum ex genere & differentia sicut dicit Commentator primo physico. commen. 5. Ergo species videtur habere rationem prius cogniti confuse. hæc sunt quæ contra hanc viam obijci solent.

Dico quod ista quæstio est multum difficilis, quia vbi subtilis do- 3 ctor discrepat a beato doctore difficile est videre veritatem, conabor ta- Opinio men ostendere veritatem in hac materia quantum mihi possibile fuerit. propria. Et propter hoc debes scire aliqua quæ sunt tanquam radices, & suppositiones in dissolutione istius quæstionis. Prima radix est ista, quod intellectio nostra quæ communiter contingit nobis, ortum habet a sensu, hoc est de intentione philosophi tertio de anima. text. commen. 20. & 39. vbi habetur quod sine intellectu passiuo, qui, vt exponit ibi Commentator, cogitatiua virtus est, nihil intelligit anima. Et ideo dixit. 39. tex. primi quidem intellectus quid different, vt non phantasma sint? Et soluendo respondit, aut neꝗ hi phantasmata, sed non sine phantasmatibus. Secunda radix est ista, quod cum intellectus du-

plex sit pro nunc agens, scilicet & possibilis alter est omnia fieri, alter est omnia facere. 3. de anima. text. commen. 17. Et quia intellectus possibilis nullam aliam habet naturam, nisi hanc ꝙ possibilis sit qui vocatur animæ intellectus, ibidem tex. commen. 5. Inde sequitur ꝙ cum ens in potentia non deducatur ad actum, nisi ab aliquo ente in actu. 9. meta. tex. com. 13. inde sequitur quod illud quod intelligitur ab intellectu nostro, intelligitur secundum ꝙ est in actu. Et ista est clara sententia Arist. 9. meta. tex. com. 10. vnde debes scire quod intelligibilitas secundum doctrinam Aristo. & Auer. est passio primo & per se competens enti in actu quatenus ens actu, non autem est passio primo competens enti inquantum ens est. Et hoc demonstraui alias sic, illa est passio primo competens alicui quæ competit illi ratione illi⁹, ita quod posito illo donatur immediate talis passio, & illo primo remoto primo remoueatur illa passio secundum doctrinam Aristo. primo posterio. in. c. de vniuersali. Sed actualitas est huiusmodi respectu intelligibilitatis, q̃a posita illa mediate ponitur intelligibilitas, non enim est dare ens actu quod nõ sit intelligibile, similiter remota actualitate ab aliquo remanente qualibet alia ratione priori illud non est intelligibile, sicut est de materia prima secundum se: & solitarie considerata, quæ licet vt sic ens sit, non tamen intelligibilis est secundũ viam Aristo. 7. meta. tex. cõmen. 35. vbi habet ꝙ materia secundum se est ignota. Et tamen materia est ens, nec valet si dicatur, vt quidam dicere consueuerunt, ꝙ hoc intelligitur quantum ab actum non quantum ad potentiam. Nam philosophus primo physi. tex. comm. 69. habet subiecta quidem natura scibilis est per analogiam ad formam, vbi loquitur philosophus quo ad potentiam & aptitudinẽ nedum quantum ad actum, & Commentator ibi in commen. d. Et ista natura subiecta per se non potest intelligi per se, cum non sit aliquid in
A actu habens quiditatem. Ecce quomodo Commentator nedum negat actum verum etiam potentiam ad hoc ꝙ materia intelligibilis sit per se & solitarie considerata: & hoc non propter aliam causam, nisi quia nõ habet quiditatem in actu, ergo actualitas est prima ratio intelligibilitatis tam secũdũ actũ quã secũdũ potentiã. Amplius Commentator. 4. physi. com. 16. dicit ꝙ materia nõ potest intelligi sine forma. Ampli⁹ Commẽtator. 12. meta. cõmen. 14. dicit loquẽdo de prima materia. Ista natura quia nõ habet formã, ideo nõ habet intẽtionẽ intellectã ab ea, ecce igitur ꝙ remota actualitate ab aliquo remanẽte in illo entitate, remouetur intelligibilitas nedũ actu verũ etiã potẽtia, quod etiã ratione demonstratur. Nam eiusdem est potentia, cuius est actus subiectiue loquẽdo sicut colligitur de intentione philosophi in lib. de somno & vigilia, per hoc em̃ probat ibi, ꝙ cum actus sentiendi sit cõpositi, sic etiã & potentia erit in cõposito tanquã in subiecto, si igitur materia vt ens præcise & solitarie considerata potest intelligi secũdũ potẽtiã, non erit incõ
B ueniens ꝙ etiã secũdũ actũ intelligatur. Amplius Cõmẽtator. 3. phy. cõ.
Argumẽtũ. 15. ex intentione philosophi dicit motũ esse dissimilis cognitionis propter imperfectionẽ suæ naturæ ꝓpter ipsum habere cõmunicationẽ cũ potẽtia. Et cõsimile dicit de tẽpore & numero. 4. ph. cõ. 131. arguatur ergo sic, oppositorũ primi, & per se effectus & ꝓprietates sunt oppositæ, sed ꝓprietas primo & per se insequẽs potẽtiã est occultatio, ergo proprie tas

prietas primo & per se insequēs ipsā est manifestatio: & cōfirmatur per Auer. immo per Ari. in. 2. me. tex. com. 2. qui duplicem difficultatis causam in intellectione assignat. vnam ex parte obiecti: aliam ex parte potētiæ. Et Cōmētator ibi in cō. dicit: ꝙ difficultas in cognitione rerum materialiū est ex parte ipsarū: quia nō sunt actu intellecta: sed potētia intellecta: cū includāt materiā quæ radix est potentialitatis: quæ est ratio opposita agendi tam in actione reali quā spirituali: cum formæ sit agere. ex 2. de generatione. 53. &. 3. phy. 17. &. 12. meta. 30. &. 9. meta. 20. ꝙ si qs instare voluerit ens esse primū intelligibilitatis subiectū auctoritate philosophi. 4. meta. tex. cō. 4. vbi habet qd' res sicut se habet ad esse: ita se habet ad veritatem: dicemus sibi hoc verū esse: sed aduertāt isti quod ens dicitur de ente in actu & de ente in potentia analogicæ & tūc sensus est iste: ꝙ si aliquod fuerit ens actu illud est primo intelligibile. si aūt aliquid est ens in potentia illud potentia est intelligibile ratione qua actu participat: nunquā enim intelligibilitas enti in potentia tribuitur. nisi ratione entis in actu tanquā ratione illius ad quod primo & per se cōsequitꝛ intelligibilitas. vnde Commentator. 9. meta. cōmen. 20. scribit ꝙ intelligere quod est in potentia non venit ad actum: nisi per aliud intelligere quod est in actu. Et hoc nō est dubium. immorari enim super hoc est superfluū. dicat Scotus & moderni quicquid velint: iudicio meo ista fuit indubitata Auer. sententia ꝙ intelligibilitas est prima passio entis in actu nō entis: nisi eo modo quo risibilitas diceretur passio animalis. Stantibus ergo istis radicibus tanquā veris manuducam intellectum tuum statim in cognitionem veritatis. Dico qd' si volumus videre quod sit primum cognitum in cognitione confusa: oportet recurrere ad sensum. Nam istud sicut mihi videtur est præcipuum fundamētum super quo fundatur Auer. in hoc prologo primi physi. inquit enim. 4. &. 5. commentis. quod causa propter quam via doctrinæ sunt nobis nota confusa magis: & causa propter quā magis vniuersalia sunt notiora suis speciebus ex quibus componuntur: & causa propter quā nomina specierum sunt notiora suis partibus diffinientibus apud intellectū est: quia singulare quod est quoddā totum est cognitum apud sensum prius suis partibus. Si igitur inspiciamus ad istam radicem: videbimus inde pullulare istam veritatem: & est qd' sensui: vt in pluribus accidentia vniuersaliora sunt notiora sibi: & secundum tempus & secundū locū accidentibus minus vniuersalibus secundū locum quidem: nam vt ait Themistius super expositione tex. commen. 4. primi phy. in sensibilibus videre licet accidentis procul animalis celerius totum corpus ꝙ̄ caput: aut manum: aut partem aliquā cōprehendi. eodem modo promptius est dicere id quod patet eminus animal esse quā hominem: ita & in his quorum rationes quærimus vniuersalia atqꝫ cōmunia manifestiora sunt nobis quā proxima & particularia. secūdum tempus vero: quia vt habet philosophus in tex. pueri prius appellant omnes viros patres: & omnes fœminas matres: tanquā vt inquit ibi Themistius: qui matrem & fœminam perinde ac communia quædam vocabula prius cognoscant. Sed vbi vegetioribus sensibus fuerint dispositi ad minus communia accedunt. Recte igitur dixit Auerroys, quod ex hoc quod indiuiduum demōstratum notius est apud sensum quā suæ partes: est causa in hoc quod illa duo tota sunt notiora apud intellectū.

C

Lector.

D

Totum.

E

Et confirmaẽ hoc: videlicet, qđ accidẽtia vniuersaliora: vt in pluribꝰ notiora sunt nobis: nã vt scribit Commentator. 8. phy. & primo cęli verobicꝙ. commen. 22. Experimentum sermonum verorum est: vt concordẽt sensatis: videmus qđ si aliqua planta vel aliquis lapis præciosus alicui ostendatur. primo iudicabit illud vel plãtam vel lapidem esse in genere: quale autem sit vnumquodꝙ istorum in specie dignoscere non potest: & hoc nõ est propter aliam causam: sicut mihi videtur: nisi quia accidentia
F generis notiora sunt sensui accidentibus speciei. Et ideo cum intellectus noster in intelligendo imitetur sensum a pari videtur quod conceptus generans illius lapidis vel plantæ prius percipiatur ab intellectu quã conceptus specificus, qui adhuc sensui ignotus est. quid enim prohibet in illo priori conceptum illum intellectu innoscere non video. Quod si in aliquo casu contingeret accidentia insequentia speciem & naturam minus communem notiora esse accidentibus insequentibus naturam magis cõmunem. dico quod loquendo de cognitione confusa actuali quicquid sit de habituali prius intellectus percipiet conceptum specificum quã conceptum genericum. Et hoc sicut mihi videtur: nullus sani capitis negare potest. Nam secundum philosophum. 7. meta. tex. commento. 28. Sunt aliqua genera intermedia innominata. aliquod enim est genus proximũ equo & asino quod innominatum est. Et non est dubium quod accidentia insequentia naturas specificas istorum scilicet equi & asini notiora sunt accidentibus insequentibus tale innominatum genus: stante igitur cognitione illorum in sensu talia possunt agere in intellectu mere naturaliter quo ad primam immutationem. Et in illo instanti accidentia magis vniuersalia non agunt in intellectum, cum per casum sint sensui ignota: ergo in illo priori in quo ista sunt nota & illa ignota stat ista immutare intellectum qui de se est omnia fieri antequam accidentia vniuersaliora sint sensui nota. non enim est ibi actio aliqua subiacens imperio volũtatis quæ retinere possit obiectum minus commune non agere: nisi prius obiectum magis commune agat. Nam obiectum relucens in phantasmate naturaliter agit in intellectum. Et aptum natum est ad immutationem
G intellectus quo ad cognitionem sui: & non alterius. sicut quilibet sani capitis scire potest. Quis ex philosophantibus antiquis negaret mihi equi & asini conceptũ prius intellectui innotescere conceptu generis innominati in quo ista cõueniunt. Ratio igiẽ ꝙ prius aliquid innotescat intelle-
Intellectus. ctui non est: qa illud alio sit magis cõe absolute: sed requiriẽ ꝙ sit magis sensatũ: qa intellectꝰ noster in intelligẽdo depẽdet a sensu: si igiẽ qñꝙ cõtigerit minus cõe esse magis sensatũ magis cõi: nõ video quo ad actualẽ cognitionem quicquid sit de habituali quin minꝰ cõe in hoc casu prius intelligaẽ ab intellectu quã magis cõmune. Et ista est sententia philosophi sine dubio. vnde in sexto topi. c. 4. dicit ꝙ corpꝰ est magis notũ quo ad nos quã superficies: & superficies magis quã linea: qa magis sub sensu cadunt. Secus aũt est quo ad naturam. Et si Subtilis doctor habuerit istũ sensum: sicut prætendũt verba eius: credo opinionẽ illam verã esse. Nec sancto doctori repugnabit quãtũ ad hoc. Nã ipse dicit ꝙ conceptꝰ speciei cuius singulare fortius mouet sensum est primo cognitus ab intellectu. sed moderni sequaces: volunt sustinere istã viã vniuersaliter sicut sequaces sancti Thomæ vlr volũt tenere ꝙ magis vl̃ia sunt notiora.

Scd

Sed nos mediando inter istas duas vias dicimus: q̄ quandoq; vniuersalia sunt notiora minus vniuersalibus. & hoc quādo eis fuerint magis sensata: & quādoq; cōtingit oppositū: videlicet, qd' min⁹ vniuersalia sunt primo cognita. & hoc quādo illa fuerint magis sensata magis vniuersalib⁹. Sed propter quid est q̄ cōmuniter dicitur magis vniuersalia notiora esse minus vniuersalibus. Dico q̄ quia in pluribus contingit accidentia singulariū ipsorum magis vniuersalium esse magis sensata accidentibus singulariū minus vniuersalium: & quia denominatio fit a superabundanti: ideo hoc contingit: tamen istud non est vniuersaliter verum, sicut quidā proterui sustinere volunt: sciant isti propositiones naturales non semper verificari vniuersaliter: sufficit quādoq; eas verificari vt in pluribus. Eorum enim quæ natura fiunt: quædam sunt semper: & quædam frequenter. Radix igitur istius veritatis fuit sensus sicut vidisti. Et hoc erat quod Commentator in hoc prologo plerūq; ad hanc radicem aspiciens dicebat quod ratio propter quā vniuersale quod est quoddam totum notius est apud intellectum: est, quia particulare quod est quoddam totū est notius apud sensum. Ad quæstionem ergo quærentem vtrum magis vniuersale notius sit minus vniuersali cognitione confusa & actuali: non est simpliciter respōdēdum: quia quæstio multiplex est: sed debemus distinguere: quia aut comparatur magis vniuersale ad minus vniuersale: vt est quoddam totum: & minus vniuersale est pars magis vniuersalis: aut cōparatio talium est cōuerso modo: ita. s. q̄ magis vniuersale consideretur: vt est pars minus vl'is: qd' accidit vl'r qn̄ minus vniuersale consideratur: vt est diffinitū quoddam & confusum & totius rationem habens: & minus vniuersale: vt est diffiniens: & est pars diffinitionis eius: si primo fiat comparatio distinguendum est adhuc: nam aut singulare magis vniuersalis est magis sensatum quā singulare minus vniuersalis: aut ecōtra. si primum sic magis vniuersale est notius prius intellectu quā minus vniuersale. Si detur autem oppositum: dico qd' minus vniuersale est notius magis vl'i: si autem comparatio fuerit inter magis vl'e & minus vl'e: vt vnū est diffiniens & aliud diffinitum, dico quod in prima cognitione actuali & cōfusa prius occurrit intellectui minus vniuersale: q̄ est quoddā totū quā magis vniuersale: quod est pars eius: vt sic: & ratio isti⁹ est, quia particulare quod est quoddā totum prius innotescit sensui quā suæ partes: vnde si quis ingrediatur in aliquā domum prius occurrit sibi tota compositio quā partes eius. sic nomina specierum diffinitarū quæ confundūt in se partes ex quibus componūtur notiora sunt nominibus partiū diffinientium: & hoc voluit Aristote. primo physi. tex. commento. 5. & Themistius ibi in commento. & hoc sentit etiam sanctus Doctor in prima parte summe. q. 85. ar. 3. Et in expositione istius prologi: vbi ipse soluit contradictionem philosophi in text. 3. & . 4. ex vna parte: & in text. 5. ex alia parte: sicut igitur sensus prius fertur in totum quā in partes: & prius in confusam cognitionem quam in distinctam. sic primæ cognitionis naturalis nostri intellectus ordo est: vt prius in nomē diffiniti se transferat quam in nomina diffinientium: & prius cognitionem quid nominis quæ cōfusa est attingit q̄ attingat diffinitionē qd rei quæ distincta est. Recte igit' dixim⁹ q̄ radix ducēs nos ad veritatē isti⁹ quęstiōis sensus est: & ista radix cōicat cū illa alia quæ est q̄ ratio cognoscendi est ab actu. Et ideo

H Vniuersalia

Responsio.

I

res magis ſenſatę magis & prius innoteſcunt intellectui: quia tales magis ſunt in actu ad mouendũ intellectum ꝙ̄ ſint res minus ſenſatę. vnde Cõmentator.2.de anima.cõ.92.ꝙ comprehẽſio differentiarũ ſenſibiliũ a ſenſu cauſa eſt comprehenſionis earũ ab intellectu:& ideo dixit philoſophus ibidẽ.quod nõ eſt manifeſtũ quale quid ſit odor.Et reddẽs cauſam huius,inquit,cauſa aũt hui⁹ eſt:quia ſenſum hunc non habemus certum:ſed peiorẽ multis animalibus:ſed ſi quis arguat contra ſecundũ dictum probando magis vniuerſalia notiora eſſe minus vniuerſalibus inquantũ diffinĩẽtia ſunt:quia ſexto topico. diffinitio datur per notiora. Reſpondeť ꝙ diffinientia ad diffinitum dupliciter comparari poſſunt. Vno modo in cognitione confuſa quæ eſt per diffinitionem quid nominis.Alio modo quo ad diffinitionẽ quid rei diſtinctã.Et iſto modo habeť per verum genus & veram differentiam.Et primo quidem modo:dico ꝙ magis vniuerſale eſt minus notum :quia habet rationem partis: & minus vniuerſale eſt magis notum: quia habet rationem totius & confuſi.

L Sed in cognitione diſtincta.dico quod eſt ecõtra:quia cauſæ notiores ſunt:& priores naturæ ꝙ̄ ſint effectus:diſtincta autem cognitio procedit ex notioribus & prioribus quo ad naturam: non quo ad nos : per iſtum modum igitur ſoluendi tolluntur omnes difficultates.& cõtra diuiſiones.Vnde ratio ſan.Tho.in prima parte ſummæ. q.85. ar.3. in qua dixit, quod tranſiens de extremo ad extremum & de potentia pura in actum prius debet tranſire per medium &c. Dico quod verum eſt : ſed nõ eſt neceſſarius iſte tranſitus quo ad cognitionem actualem: ita quod fiat per omnia media non eſt neceſſarium:natura ſi talia media non fuerint ſenſatã:aut male ſenſata nõ eſt neceſſarium intellectum prius in cognitionem iſtorum deuenire quã in cognitionem ſpecierum: vnde ſicut dicit Commentator.2.de anima.commen.105.Albedo quando trãſfertur ad nigredinem:quandoꝙ̄ tranſit mediante kiano. & in aliquo trãſit mediante karoppo:ſic intellectus noſter quo ad actualem cognitionem tranſit a magis vniuerſali ad minus vniuerſale: vbi tale fuerit magis ſenſatum:& ſi fuerint aliqua minus vniuerſalia quæ medient quæ non fuerint ſenſata:non opus eſt intellectum per ea actualiter tranſire:quia tũc magnum tempus apponeret anteꝙ̄ ad actualem cognitionem ſpeciei ſenſatę deuenire poſſet:quod eſt contra experientiam:licet igitur intellect⁹ quo ad habitualem vel virtualem cognitionẽ prius aptus natus ſit procedere a magis vniuerſalibus & a communioribus ad minus cõmunia:

M ſicut bene dixit in hoc Subtilis doctor.3.diſtin.primi.quia formæ quæ aptæ ſunt pficere aliqd perfectibile ordine quodã perficere natæ ſunt perficere mediatius & minus mediate.ita ſi eadem forma virtualiter plures formas contineat illarum formarum ordinatarum quaſi conſimili ordine perficiet illud perfectibile: ſicut ſi forma ſubſtantiæ & forma corporis eſſent aliæ formæ in aliquo prius informaret forma ſubſtantiæ quam forma corporis: ita ſi vna forma virtualiter in aliquo cõtineret vtriuſque formæ pfectionẽ pri⁹ informaret natura ſub gradu communiori quam ſub gradu minus communi cum natura procedat de potentia ad actum: vnde Commentator primo metaphyſi. commen.17.dicit quod materia prius recipit formas magis vniuerſales quã minus vniuerſales: & mediantibus eis recipit particulares formas (non

(nõ quod ipse velit formam vniuersalem realiter distinctam esse a forma minus vniuersalis sicut quidam tenuerunt ex intentione eius) sed vna & eadem forma prius natura perficit materiã secundum abstractiorẽ gradum quã secundũ gradum minus abstractum. Et hoc est quod in intellectu nostro quantum ad habitualem cognitionẽ possumus tenere: sed quãtum ad cognitionẽ actualem ineuitabiliter credo illud prius intelligi ab intellectu cuius singulare fortius mouet sensum, & hoc siue illud visibile sit siue audibile siue aliquo alio sensu perceptibile. Et ideo opinio illa Heruei Thomistarũ acutissimi tenentis accidens cõcretiue sumptũ esse primũ cognitũ ab intellectu nostro in cognitione cõfusa est opinio vera loquendo scilicet de accidentibus magis sensatis: vnde si accidentia insequẽtia naturas vniuersaliores fuerint magis sensata talia concretiue sumpta sunt in cognitione cõfusa notiora nobis in cognitione actuali: si vero accidentia insequentia naturas minus communes fuerint magis sensata accidentibus insequẽtibus naturas magis vniuersales talia notiora sunt: ita quod in hoc semper recurrendũ est ad sensum: sed quia vt in pluribus contingit accidentia magis vniuersaliũ notiora esse accidentibus minus vniuersaliũ: inde accidit quod magis vniuersalia dicuntur cõmuniter notiora esse minus vniuersalibus in cognitione confusa: tamẽ hoc est vt in pluribus verum. Sed quandoque oppositum potest contingere: sicut ratione & auctoritate probauimus. Ista igitur opinio mediat inter duas opiniones extremas, & est tollens omnes ambiguitates & difficultates, & est opinio sensata. Et per consequens mihi videtur salua omniũ reuerentia quod sit opinio vera. Experimentum enim sermonum verorum est: vt concordent sensatis. 8. physi. & primo cæli vtrobique cõ. 22. N Herueus.

Per hoc patet etiam ad rationes scotistarum probantium semper conceptum speciei notiorem esse: quia species est magis in actu, & actus est ratio cognoscendi. Respondetur quod hoc est verum: tamen tunc obiectum dicitur esse magis in actu ad inuitandum intellectum: quando est magis sensatum: vnde philosophus in prooemio meta. dicit quod vniuersalia sunt difficillima ad cognoscendum: eo quia sunt a sensibus remotissima, & loquitur de vniuersalibus in causando secundum communẽ expositionem: sic dico si singulare speciei magis sensatum fuerit singulare generis: tunc species erit prius actualiter cognita cognitione confusa: quam genus. Si vero fuerit opposita modo oppositum continget. Et si quæras vnde hoc est dico quod non est alia ratio nisi propter modum naturalem intelligendi intellectus nostri: qui in intelligendo dependet a sensu, & præcipue in prima nostra naturali cognitione secundum philosophi sententiam. 3. de anima tex. commen. 39. & 20. Ad aliud Scoti dicentis magis vniuersalia esse difficilioris abstractionis, & per consequens posterius cognosci. Respondetur quod abstractio primi obiecti motiui intellectus possibilis fit ab intellectu agente qui non cognoscit ea a quibus abstrahit tertio de anima commento decimonono. Et si illa vniuersaliora sint magis sensata prius intelligentur ab intellectu quam minus vniuersalia. Si vero oppositum, oppositum etiam continget, comprehensio enim differentiarum a sensu est causa comprehensionis earum ab intellectu, de anima commento. 92. Ad aliud quando dicitur species habet rationem totius, & genus rationem partis: ergo notior P O

erit species genere. Respondetur totum cõcedendo: nam taliter conside rata specie qꝺ habeat rationẽ totius & indistincti, & confusi sic notior erit genere: vt habet rationẽ partis, & hoc est: quia sicut sensus prius fertur in totũ quã in partes: sic intellectus imitans sensum prius deuenit in cognitione cõfusa in cõceptu speciei diffinitæ qui habet rationẽ totius, quã in cõceptũ generis: aut differẽtiæ. Sed quãdo species cõparatur generi in ratiõe partis: tũc illa est ignotior ꝓpter eandẽ causam, & omnia ista veritatẽ habent cõcurrente attestatione sensus: quia sine sensu nihil fieri potest in tali casu: quia ipse est radix vniuersæ cognitionis humanę.

Ad argumẽtũ principale. Respõdet negãdo assumptũ: qꝺ, videlicet in nulla cognitione magis vniuersale possit esse notius minus vniuersali: vnde dico qꝺ in cognitione incõplexa vbi singulare eius fuerit magis sensatũ quã singulare minus vniuersalis: tale magis vniuersale prius cognoscitur ab intellectu quã minus vniuersale, & præcipue quãdo cõparatur sibi: sicut totũ ad partes. Si vero cõtingat oppositũ: opposito modo dicẽdũ est: quia nõ incõuenit idẽ respectu eiusdẽ posse notius & ignotius esse secundũ oppositas causas & rationes. Ista pauca sunt quæ mihi visa sunt dicta in tam perardua materia & antiqua quæstione: in qua rogo vt si veritatem ipsam assecutus sum (vt credo) illud deo attribuatur: si vero illam non sim assecutus ascribatur hoc ruditati intellectus mei: saltem dedi modum perscrutandi veritatem fratribus meis.

FINIS.

Solutiones contradictionum in dictis Auerrois: collectæ per solertissimum philosophũ Marcũ Antoniũ Zimaram sanctipetrinatẽ & hydruntinũ.

Et primo super libro physicorum.

A Homo perfectus.

VERROIS in suo prologo super primo physi. in secundo cap. vbi ponit vtilitatem scientię speculatiuæ: dicit quod hominem esse perfectum per scientias speculatiuas: est hominem habere suam vltimam perfectionem, & talis dispositio est sibi felicitas vltima & sempiterna vita & eandem sententiã ponit in suo prologo super. 8. physi. Nos autem inuenimus oppositum ab ipso. 3. de anima. commen. 36. & nono metha. commen. vlti. vbi habet ista verba. Et declarauimus super. 3. de anima cõmen. allegato: quod fortunitas maxima quæ est inspicere intellectum separatum: est per potentiam: quę fit in intellectu speculatiuo apud suam vltimam perfectionem similem positione quæ fuit in visu apud aspectum ad colores: non per potentiam de modo potentiarum cogitatiuarum quæ acquiruntur per cognitionẽ: quoniã non est sicut existimauit Auẽpace, quod hoc acquiritur per cognitionem. Et in hoc etiam ipse accusat Alpharabium. 3. de anima, vbi supra, sicut patet intuenti. Contradictio igitur consistit in hoc: quia hic in prologo dicit, felicitatem hominis consistere in acquisitione scientiarum speculatiuarum: in alijs vero locis allegatis dicit felicitatem hominis non consistere in huiusmodi scientijs: quæ per discursum acquiruntur: sed in intuitiua cognitione dei quæ habet per intellectum adeptum, & hoc etiam videtur velle Themistius: sicut ipse allegat. 3. de anima. Ad hoc soluentes

B Felicitas hominis.

dicimus quod tertio de anima, vbi erant locus proprius discutiendi istã difficultatem: locutus est ex propria sententia: hic vero locutus est secundum mentem aliorum. Et istã solutionẽ mihi cõfirmat ipsemet Cõmentator super prologo octaui physi. vbi ponens consimilem sententiã inquit, & declaratum est in scientia morali quod esse hominis in sua vltima perfectione est ipsum esse perfectum per scientias speculatiuas. Et qđ ista dispositio est fortunitas vltima: secundũ fatuos vita æterna: ecce qđ dicit secundũ fatuos: aut aliter, & subtilius potest illa cõtrouersia consiliari vt dicamus felicitatem hominis consistere in acquisitione scientiarũ speculatiuarũ dupliciter posse intelligi vel dispositiue: vel complectiue. C
Et tunc dicimus quod primo modo est verum secundum viam Auerro. Secundo vero modo est falsum: primo modo loquitur hic, secundo modo loquitur. 3. de anima, & nono meta. vbi negat felicitatem consistere in scientijs speculatiuis: completiue scilicet nam cognitio scientiarũ speculatiuarum non est felicitas: sed est via ad illam. Et quia quandoq; via ad terminum cõsueuit sumere denominationẽ a termino: iuxta illud philosophi secundo physi. text. cõment. 14. generatio est natura: quia est via in naturã: ita etiã scientia speculatiua est felicitas: quia est via ad felicitatem: quæ felicitas est primũ principium a quo cælũ dependet & natura: sicut patet expresse. 12. met. cõ. 38. & tex. D
Secunda contradictio ibidẽ est ista: quia declarans quomodo ad scientiarũ speculatiuarũ acquisitionem consequãtur omnes virtutes morales ostendit quomodo cõsequatur magnanimitas: inquit quod sapiens cum cognouerit paruitatem vitæ suæ, & perpetuitatẽ sempiternam & motum continuum. Et quod proportio suæ vitæ ad tempus sempiternum est: sicut puncti ad lineam: vel sicut finiti ad infinitum: non procurabit propriam vitam. Et parum infra subdit quod eligit mortem pre vita. Sed huius oppositum nos inuenimus ab Aristo. in. 3. Ethi. ca. 11. vbi habet quod quanto aliquis magis omni virtute pollet: quantoq; felicior est: tanto magis illi mors molesta est. Nam huiusmodi vir maxime dignus est vita, & maximis bonis priuatur idipsum sciens. Sed ad hoc soluentes dicimus quod philosophus in alio casu loquitur, & in alio casu loquitur Auerro. hic. Nam si comparentur felix & miser, id est, non habens scientiam: tunc sine dubio felix magis timebit mortem quã miser. Et ratio est: quia plus perdit quando moritur quã miser. Auerro. autem hic loquitur in casu quo sapiens dubitat ne felicitatem amittat: tunc in illo casu debet præeligere mortem pre vita. Et hoc expresse sonant verba eius: inquit enim & proprie cum habet perfectionem humanam. Et dubitat quod a perfectione expolietur: tunc non est mirum si aliquando eligit mortem pre vita, & sic se datur contradictio. E Sibiq; repugnat. Vita. Solutio.
Sed hic est locus dubitationis contra Auerro. per arduus.: Tum quia malum non habet rationem appetibilis: sicut patet ex primo ethicorum capitulo primo. Bonum est quod omnia appetunt, & quinto ethicorum malum a nullo appetitur: mors autem malũ: ergo &c. Amplius est contradictio in dictis eius: quia ipse dicit quod sapiens debet eligere mortem: ne expolietur felicitate: sed hoc nihil est secundum fatuam opinionem eius de vnitate intellectus. Et videtur esse etiam contra philosophum. 3. ethicorum capit. 6. vbi reddens causam quare mors omnium terribilissimum: inquit, Terribilissimum vero omnium mors: F Bonum.

Mors hic enim finis: neq; quicq; præterea bonũ vel malũ mortalibus videtur esse. Et primo ethicorũ cap. 14. mortuũ felicẽ nõ dicimus: ista sunt quæ faciunt difficultatem in hac materia. Et nos soluimus prolixe in superiori anno in expositione nostra super quatuor primos de physica auscultatione. Pro nunc tamen breuiter dicendum puto quod sententia Auerro. non contradicit philosopho ad intellectum datum: immo ipsemet Aris.

Solutio. G nono ethico. capitulo. 9. expresse tenet quod sapiens appetitui conformi rationi rectæ debet vitam propriam morti exponere: inquit enim omnis mens eligit optimũ sibi: bonus autem menti paret: verum est autẽ id de studioso & amicorũ gratia ipsum multa facere, & si opus sit pro patria mortẽ subire. Abijciet enim & pecunias & honores, & omnino omnia quibus homines inter se concertant: vt honestatem cõsequantur: magisque volet breui tempore lętari vehementer quã longo leuiter. Et honeste vitam agere per vnum annum: quã multis annis vtrũq; contingat: ac rem vnam honestam & magnam quã multas & paruas. Obeuntibus autem mortem id forte euenit: eligunt profecto rem magnam & pręclaram sibi &c. Et ex istis verbis clare patet solutio ad obiecta: mors enim non est illud quod primo appetitur: sed bonitas & honestas actus quem exercet sapiens in tali casu: nam sicut patuit in verbis philosophi maximum bonum sapiens sibi tribuit in exercendo illum actum virtutis. Et hoc bono priuaret se: immo vitiose viueret si illo actu tunc prætermisso saluaret suum esse: per quantumcũq; esse. Vnde melius est simpliciter

H maximum bonum & momentaneum: quam remissum bonum virtutis: vel vita vitiosa per magnum tempus. Et ex isto loco colligitur de intentione philosophi euidenter quod bonum commune secundum rationem rectam: est magis eligendum quam bonum proprium: quia totum bonum proprium debet homo exponere etiã destructioni simpliciter si nesciat animam immortalem propter saluationem boni communis. Sapiens igi-

I tur in casu isto agit, sicut agit agens naturale: quod primo intendit inductionẽ formæ generandæ: sed quia forma illa nõ potest induci nisi ad destructionẽ præexistentis in materia secundario, & per accidens intendit corruptionẽ, sic sapiens: quia nõ potest in casu in quo loquitur Auerrois consequi felicitatẽ & euitare miseriam: nisi exponat morti mortem per accidens, & secundaria intentione præeligit. Ad obiecta autem ex

3 dictis patet iam solutio. Tertia contradictio est super primo commẽ.

Cõ. primo. primi physicorum ibi enim exponit per principium: causas agentes &

L mouentes: per causas autem exponit fines, & per elementa causas quæ

Causa. sunt partes rei scilicet materiam & formam. Huius tamen oppositum inuenimus in dictis eius. 12. meta. commẽ. 23. vbi habet quod causa dicitur de omnibus: principium autem dicitur de extrinsecis: elementũ vero de extrinsecis, & subdit. Et ideo dixit in physi. quod dispositio scientiæ in omnibus artibus habentibus principia causa & elementa: quia intendebat per principia causa mouẽtes, & per causas: illud quod est commune illis quatuor & per elementa ea quæ sunt in re. Contradictio igitur est super expositione illius verbi, causa: quia hic exponit causam pro fine: ibi vero causam pro communi ad omnia genera causarum: sed soluitur

Solutio. quod hoc nomen causa sumitur dupliciter communiter & proprie. Et primo quidem modo dicitur de omnibus, & sic sumpsit philosophus &

Commenta.

Commen.causam.2.physi text.commen.28.&.29.& etiam.12.me.23. & sic est synonymum cum principio:sicut etiam ipsemet Commen.dicit primo physi.com.primo inquit enim quod cum hoc nomen principium & causa vsitatur comitex sunt nomina synonyma. Et sic sumpsit etiam causam philosophus.5.met. ad principium. Alio modo sumit causa proprie:& sic distinguitur contra principium:& etiam contra elementum:causa enim proprie sumpta verificatur solum de fine & huius ratio est:quia causalitas finis est simpliciter incausata: iuxta illud philosophi.2.physic. finis est causa causarum. Principium autem proprie sumptum dicitur de causa agente & mouente. Et huius ratio est: quia 5.meta.text.com.primi.de ratione principij est primum esse. Et quia causa agens secundum esse præcedit al's causas:licet causa finalis præcedat quantum ad causalitatem:ideo hoc nomen principium appropriatur causæ efficienti. Alia enim est ratio causarum quantum ad esse. Et alia quantum ad causalitatem:sicut late disputauimus superiori anno super.2.physi. Elementum vero proprie sumptum dicitur de causis intrinsecis,scilicet de materia & forma:& ratio est quia vt dicitur.5.meta.text.commen.4.elementum est ex quo fit aliquid primum inexistente indiuisibili secundum speciem: & comparando adhuc materiam ad formam magis proprie elementum dicitur de materia q̃ de forma:sicut scribit Commen. commen.4.quinti meta. & ratio est ista: quia magis proprie diffinitio elementi competit materiæ quã competat formæ. Materia enim sic describitur.2.physi.28.materia est ex quo fit aliquid cum insit. Forma vero ibi describitur per hoc quod est ratio ipsius quod quid erat esse. Et sic solutio ista quantum ad rem satisfacit: sicut vides. tamen quantum ad verba non dicitur satisfacere Auer.quia eãdem propositionem hic expositam aliter exponit hic.& aliter ibi:sed ad hoc dicimus quod forte peccauit per obliuionem dum dicit quod in physicis per causas intellexit illud quod est commune omnib⁹. Aut aliter quod primo physi.quando ipse exposuit per causas fines locutus fuit secundũ sententiam Alexan.sicut dicit ipsemet hic: inquit enim: & sic exposuit ipse Alexander: vt mihi videtur in. 12.meta. 23.commen. licet exponat istam eãdem propositionẽ quæ ponitur in tex.primo.primi physico.dũ exponit causam pro cõmuni.ad oẽs causas.dico q̃ locutus est secundũ propriã sententiã. Aut tertio & magis iuxta realem solutionẽ prius datum insistendo:ideo Auerr.idem verbum aliter exponit hic: & aliter in metaphysicis:vt ostenderet nobis distinctionem huius verbi causa: qđ videlicet quandoq̃ potest sumi communiter:& quãdoq̃ proprie.& dũ communiter accipitur potest sumi pro omni causa. quando vero sumit proprie:dicitur solum de fine. Et tunc dico q̃ causam hic sumpsit proprie:causam vero.12.met.23.sumpsit cõmuniter. Quarta cõtradictio sup cõmento primo est:quia hic dicit q̃ metaphysica cõsiderat tria genera causarũ,scilicet mouentẽ formalẽ,& finalẽ. Huius tñ oppositũ inuenimus ab ipso.2.meta.com.6.vbi dixit, metaphysicũ cõsiderare oĩa genera causarum. Similiter tertio meta.cõmen.3.&.12.meta.cõmen.6. dicit.metaphysicum duo genera causarum considerare,scilicet formam & finẽ. Sed ad hoc soluentes dicimus q̃ refert apud me plurimum dicere aliquem artificem cõsiderare quatuor genera causarum:& ipsum cõsiderare

M Finis.

N Elemẽtum.

O Materia.

P 4

Solutio.

ſiderare quatuor prima genera cauſarum. Similiter refert aliquẽ artifi/cem conſiderare omnes cauſas ſub rationibus vniuerſalib⁹: & eundem
Q conſiderare eaſdem ſub rationibus proprijs. Et tunc dico ꝙ cũ in omni generę cauſæ ſit deuenire ad vnum primum in illo genere: ſicut probat Philoſophus. 2. meta. dico quod duo prima genera cauſarum conſiderat metaphyſicus: & duo prima conſiderat naturalis. Prima enim forma: & primus finis a metaphyſico conſiderantur: ſicut ſcribit Commentator 3. meta. commẽ. 3. & . 2. meta. commẽ. 6. Et huius ratio eſt: quia ratio primæ formæ quatenus prima forma eſt. & ratio primi finis quatenus primus finis eſt abſtrahit a motu: & tranſmutatione: ſicut colligitur ex in/
R tentione Auerro. 7. meta. commen. 5. & . 9. Prima autem materia & primum mouens conſiderantur a naturali: quia ratio primæ materiæ: & primi mouentis eſt ratio concernens: vt ſic motum & tranſmutationẽ. Diuiſerunt igitur ſibi hęreditatem iſtæ duæ ſcientiæ: naturalis ſcilicet & diuina: & ex quatuor primis cauſis duas primas cauſas vendicauit ſibi naturalis: & duas primas appropriauit ſibi diuina. Vlterius dico quod
S diuina omnes cauſas conſiderat ſub rationibus vniuerſalibus & tranſcendentibus: nam materia prima de qua minus videtur ſub ratione qua ſubſtantia: & ſub ratione qua ens ſeu potentia a diuino conſideratur: ſicut patet. 7. meta. commen. 9. & . 2. phyſico. 21. & . 12. meta. commento. 14. & alibi frequenter. Materia tamen ſub ratione propria conſideratur a naturali, vt ſcilicet eſt principium tranſmutationis. ex quo aliquid fit vt in exiſtente: ſicut patet. 7. meta. commen. 9. Ita etiam dicas de primo mouente quod ſub ratione qua ens & ſubſtantia ſeu actus a metaphyſico conſideratur ſub ratione qua mouens a naturali. Et breuiter quodlibet genus cauſæ ſub rationibus vniuerſalibus a diuino conſideratur. Et hoc ſonat authoritas Auer. 2. meta. commen. 6. vbi ſcribit: & conſideratio vniuerſalis in eo: quod ſunt cauſæ eſt huius ſcientiæ, ſcilicet diuinæ recte dixit vniuerſalis: quia ſub rationibus vniuerſalibus, videlicet ſicut eſt ratio cauſæ ratio actus & potẽtiæ: ratio entis: ratio ſubſtantiæ & huiuſmodi: ſub iſtis rationibus omnes cauſæ a diuino conſiderantur: omnes etiam cauſæ conſiderantur a naturali: vt quælibet dat
T eſſe per motum, non vt dat eſſe abſolute: ſicut etiam ſubtilis Scotus declarat in primo ſuæ meta. q. prima. Et Albertus magnus ſuper. 2. phyſi. ſuper text. 27. Sed quomodo diuinus tria genera cauſarum conſiderat. Ad hoc dixit Burleus in præſenti loco quod hoc eſt quantum ad illam partem quæ conſiderat de abſtractis ſubſtantijs in quibus non eſt materia: ſed iſta ſolutio conſueuit a modernis moleſtari: quia a pari naturalis in. 8. phyſi. vbi agit de primo motore: qui eſt a materia ſeparat⁹: diceretur abſtrahere a materia. Et propter hoc aliter ipſi reſpondent & dicunt quod metaphyſicus ſolum tres cauſas conſiderat: vt cauſæ ſunt, ſcilicet formam: finem: & efficiẽs. nam hæ communes ſunt abſtractis & materialibus ſub ratione qua cauſæ: ſed quia materia vt materia non eſt communis abſtractis & materialibus: ideo ſolum illam conſiderat ſub ratione potentiæ quæ eſt vna de differentijs entis. Diuinus enim conſiderat abſtracta a materia & a motu: vel per eſſentiam: vel ſaltem per indifferentiam: ſicut eſt ſententia Auic. in primo ſuæ meta. cap. 2. ſed iſta opinio non poteſt ſtare. primo quantum ad inſtantiam contra Burleum

dico

dico ꝙ non cogit: quia diuinus quiditatiue considerat abstracta a materia: & ideo in illa parte in qua diuinus agit de abstractis substãtijs recte potest dici quod in illa parte abstrahit a materia. Naturalis autẽ in illa parte in qua agit de abstractis non dicitur agere de eis: nisi quantum ad si est: non quantum ad quid est: vnde quantũ ad ea quæ quiditatiuę a naturali considerantur. dico quod in eis reperitur ratio materiæ vel habitudo essentialis ad materiam: sumo autem materiam hic analogice: sicut nosti ex via Auer. Et propter hoc dixit Commen. in. 2. physi. commen. 70. quod oportet naturalẽ dare in responsione omnes causas: quoniam in sciẽtia naturali apparet materia. & in quo est materia sunt omnes causæ. Artifex ergo aliquis dicitur proprię a materia abstrahere quantum ad considerata quiditatiue ab eo: non quantum ad ea quæ solum quantum ad si est considerat. Scientiarum enim speculatiuarum distinctio est penes quiditatiuam considerationem: & non penes simplicem inuentionem consideratorum: sicut patet ex sententia philosophi. 6. meta. tex. commento. 2. & 2. physi. text. commen. 26. vbi ponitur terminus physicæ considerationis: quicquid igitur sit de responsione Burlei in se: dico quod instantia modernorum non cognoscit contra illam. Peccat iterum responsio modernorum in eo quod dicunt quod diuinus considerat solum tres causas: vt causæ sunt: non autem materiam diuinus considerat: vt causa est: sed solũ vt potentia: sed ista responsio est purus error. Nam Commentator. 2. metaphy. commẽ. 6. dicit ꝙ cõsideratio vniuersalis in omnibus causis in eo ꝙ causæ sunt: est huius. sciẽtiæ scilicet diuinæ. Ecce ꝙ dicit in omnibus causis: & nõ in tribus. Nec obstat dictũ ipsorum: ꝙ quia materia non est communis materialibus & abstractis: ideo non consideratur a diuino sub ratione qua causa: quia tunc cũ ratio lapidis non sit ratio communis abstractis a materialibus: sequeretur quod lapis non posset a diuino considerari sub ratione qua ens: vel sub ratione qua causatum est absolute: quod est contra philosophum in proœmio meta. & 4. meta. text. commen. primi. & 6. meta. ad principiũ: qui vult ꝙ diuinus considerat ens inquantum ens: & omnia inquantum entia: & vt cõtingit. Licet igitur ratio materiæ consideratæ non sit cõmunis abstractis & materialibus: quia tamẽ ratio causæ quæ est ratio sub qua materia cõsideratur est ratio indifferens ad materialia & abstracta. iuxta illud Auer. 12. meta. com. 29. in substantia æterna inueniunt causæ quæ per similitudinẽ dicuntur causæ cũ causis generabilibus & corruptibilibus. & eandem sententiam habet ibidẽ com. 44. & 4. cæli. com. primo. & secũdo de genera. cõ. 51. ꝓpter hoc dico ꝙ materia a diuino etiã cõsideratur: vt causa. vnde ꝓpositio ista, materia est causa est diuinæ cõsiderationis: sicut ista materia est ens in potẽtia. sicut enĩ potentia & actus sunt de differẽtijs entis: ita causa & causatum. Et licet materia in suo genere non nisi per trãslationem causalitatẽ habeat supra cõpositũ: prior tñ est ratio causandi secundũ naturã ꝙ̃ ratio mot⁹ & trãslatiõis. Et ideo in illo priori ad diuinũ spectat. Abiectis igitur aliorũ solutiõib⁹. dico ꝙ diuinus debet tria genera causarũ cõsiderare ꝓprie pro ꝗ̃to forma & finis & efficiẽs idẽ sunt subiecto: & sola ratiõe distinguũtur. 12. meta. cõ. 6. Et quia materia prima nõ coincidit cũ aliquo istorũ: ideo materiã diuinus nõ cõsiderat: nisi sub rationib⁹ trãscendentibus: & breuiter

& breuiter concordia in omnibus dictis Auer. consistit in hoc puncto vt dicamus diuinum sub rationibus cõmunibus omnes causas cõsidera re sub rationibus trãscendentibus tres tantũ pro quãto in vnũ subiecto coincidũt: vt vero cõparatur naturali diuinus quo ad quatuor prima ge nera causarum sic appropriate naturalis duo prima considerat.s.materiã primã: & primũ mouens: sicut patet.17.meta.com.6.ex sententia Alexã. primus aũt finis & prima forma a diuino appropriate considerantur. Et hoc est qđ eleganter dixit Auer.in.7.meta.com.5.vbi dicit ꝙ prima di/ uiso secundũ quam diuiditur ens est in substantiam & accidens. Et ista quæstio differt ab illa quæ est in sciẽtia naturali: qm̃ ista quæstio inducit ad sciendum primã formam omnium entium & vltimum finẽ. Et prima quæstio quã incæpit in sciẽtia naturali inducit ad sciendũ primã materiã & formas naturales & primũ motorem. Et hanc eandem sententiã scri/ bit Cõmen.primo phy.in suo prologo. vbi dicit ꝙ naturalis habet co/ gnoscere causas primas secundũ ꝙ possibile est cognoscere in hac scien
Y tia: sicut materiã primã & mouẽs primũ. Forma aũt prima & primus fi/ nis a metaphysico consideratur. Ita eñ iacet vera litera in antiquissimo codice manu scripto: & sic castigaui. Et concordat hoc Auer.2.met. cõ. 3.vbi dicit, scientia naturalis considerat de duabus primis causis.s.moto re & materia. Ista autem de duabus vltimis.s.forma & fine. Nota igiť be ne istã solutionem: quia nullus ante nos vidit veritatẽ in hac materia: si/
5 cut videre potes. Quinta contradictio est in eodẽ cõmento primo.ibi enim in expositione ꝓbationis maioris per prima principia exponit pri mũ agens & vltimum finem omniũ rerũ ex quo videtur ꝙ vltimus finis omnium rerũ a naturali consideretur. Nos aũt inuenimus oppositum hu ius.7.meta.com.5.Et.3.meta.com.3.Et.12.meta.cõ.6.vbi dicit vltimũ finem omnium rerũ a diuino considerari. Sed ad hoc soluentes dicimus qđ naturalis considerat vltimum finẽ omnium rerũ naturaliũ. Dicimus autem: considerat vltimum finem omnium rerum simpliciter & absolu/
Z te: sicut in simili dicit Cõmen.ꝙ de principijs substãtiæ quatenus sub/ stãtia est considerat diuinus: de principijs aũt substãtiæ sensibilis quate/ nus sensibilis est cõsiderat naturalis.12.meta.primo.5.&.6.commentis.

Sexta cõtradictio est in tex.cõ.4.quia ibi philosophꝰ & Cõmẽ.vult
6
A ꝙ ab vniuersalibus ad particularia sit in sciẽtia ꝓcedendũ. Huius tamẽ oppositũ inuenimus ab ipsis in.2.posterio.tex.cõ.21.vbi dicit ꝙ faciliꝰ est singulare diffinire quã vľe: vnde oportet ex singularibus in vľia ascen dere: namq̃ æquiuocationes latent magis in vľibus quã in differentibus specie. Respõdetur qđ nulla est cõtradictio. Nam philosophꝰ hic loqui tur de ordine doctrinæ qui ordo non est aliquod genus demonstratiõis: sicut dixerunt vulgares: sed est respectus quidam secundũ prius & poste rius: qui fundantur in scibilibus sciẽtiæ. Et de isto respectu loquutus est philosophus ibi.& Commẽ.qñ dixit ꝙ ex vniuersalibus ordine doctri næ ad particularia.i.ad minus vniuersalia scibilia debet ordo sciẽtiæ na turalis attẽdi: sed in posterioribus loquutus fuit de diffinitione quæ inue stigari habet ꝑ viã diuisiuã & cõpositiuã & resolutiuã sicut dicit L in coniẽtis in illo loco. Et dixit ꝙ facilius est diffinire speciẽ quæ singulari bus est cõis & ꝓxima quã genus qđ est cõe speciebꝰ ꝓpter latẽtiã æqui uocationũ existentẽ in ipso genere: sicut etiã patet.7.physi.tex. com.31.

Septima

Septima contradictio est in com. 17. vbi habet totum nihil aliud est quam suæ partes. Huius tamen oppositum inuenimus. 7. meta. text. cō. vltimi & alibi frequenter, ista contradictio est satis difficilis, omnes tamen Auerroistæ currunt eodem cursu dicentes de intentione eius fuisse totū nihil aliud esse quam suas partes simul sumptas. Et pro hoc facit auctoritas Auer. 7. meta. cō. 20. vbi habet ꝙ sortes nihil aliud est quā animalitas & rationalitas. Et infra ibidē cō. 44. dicit ꝙ in indiuiduo nō est nisi materia & forma ex quibus cōponitur. Et philosophus 2. de anima. tex. cō. 10. ꝙ vt pupilla visusq; oculus est, sic anima & corpus animal, dicunt insuper ꝙ totū est aliud a suis partibus diuisim sumptis. Et primo modo dicūt Auer. loquutū fuisse hic, secūdo vero modo loquutus est. 7. meta. cō. vlti. Et in alijs locis vbi videtur oppositū sentire, & istā sententiā etiā imposuit Auer. Subtilis doctor in. 3. sententiarū, distinct. 2. q. 2. Nobis aūt videtur ꝙ nō sit vniuersaliter verū de intētione Auer. hoc manifestū est em̄ si totū quodlibet nil aliud esset quam suæ partes simul sumptæ, tūc mixtū ex quatuor elemētis nil aliud esset quā quatuor elemēta simul sumpta, & sic nō haberet aliquā formā superadditā formis elemētorū per quā esset hoc aliquid, & vnū ens, quod est cōtra Arist. in fine primi de generatiōe, & cōtra Auer. 3. cæli. cō. 67. Et. 7. meta. cōmen. 60. dicit ꝙ caro nō est terra & ignis, ex quib⁹ cōponitur, sed est aliquid aliud additū, & eandem sententiā habet primo de aīa. cō. 77. & primo de generatione. 84. & primo meta. cō. 12. Nec valet dicere ad hoc, sicut quidā dicūt ꝙ elemēta non sunt partes mixti, qa quælibet pars mixti mixta est. Nā elemēta secūdū Auer. formaliter sunt in mixto, & sunt partes materiales eius. amplius Cōmen. 3. de aīa. cō. 5. in solutiōe secūdę. q. principalis. d. qđ ex intellectu & intelligibili fit verius vnū quā ex materia & forma. Et reddēs causam sui dicti subdit. qđ enim componitur ex eis non est aliquod tertium aliud ab eis, sicut est de alijs compositis ex materia & forma. Ecce quod vult expresse cōpositum dicere tertiam entitatem distinctam a partib⁹ etiā simul sumptis: nam si sic non intelligeretur dictū suū non esset ad propositū. Amplius Commen. 5. meta. cō. 6. in fine commen. d. quod in cōpositis est natura addita naturæ componentiū, scilicet illud quod fit ex cōpositione quid clarius. Amplius Commen. 7. meta. com. 26. habet generatū componitur ex materia & forma, & est aliud ab eis, ecce quod dicit qđ est aliud: & hoc non dixisset, si tenuisset cōpositū non superaddere aliquā naturā partibus cōponentibus. Amplius ibidē. com. 27. dicit in natura hac, scilicet singulari sunt tria materia, forma, & aliquid quasi medium, id est, mixtū inter materiā & formā, ecce qūo ponit tertiā entitatē. Amplius Philosophus. 2. de aīa. & Commē. diuidūt substātiā, text. com. 7. & 8. meta. tex. com. 3. & 12. meta. tex. com. 14. in tres, scilicet in materiā, formam & cōpositū. Et dicūt quod substantiarū quædā est materia quæ non est per se hoc. Et quædā est forma per quā res est hoc. Est aūt tertia & est illud quod fit ex ambobus: ecce quod volūt substātiā cōpositā esse vnā tertiā substātiā, aliā ab ambobus: si aūt substantia cōposita nō esset nisi materia & forma simul, tūc ꝓprie nō diceret substātia tertia, sed essent duę substātiæ simul, quod est cōtra oēm philosophiā. Amplius cōmē. 2. phy. cō. 4. cōparās materiā formā & cōpositū adinuicem dicit,

B 7 Totum.

Anima & corpus animal instātia

C Mixtio.

dicit, cõpositũ igitur est dignius habere hoc nomẽ substãtia quã materia, quia est in actu, & materia est in potẽtia. Et forma est dignior habere hoc nomẽ substantia quã compositũ, qm̃ per illã compositum est in actu. Et causa rei est dignior causato patet aũt ꝙ inter causam & causatũ cadit realis distinctio secundũ principia omniũ philosophorũ & theologorũ nullus enĩ intellectus capere potest, ꝙ aliquid seipsum causet, sicut colligitur ex intentione philosophi. 2. de anima, tex. com. 47. & ex intentione diui Aug. in primo de trinitate. Vnde si substãtia composita nil aliud esset quã materia & forma simul sumptæ, accideret formã esse
D suimet causam, & ita etiã de materia. Et cõfirmatur, certũ est ꝙ materia & forma sunt duæ causæ reales intrinsecæ ipsius cõpositi, vel igitur causant aliquid reale vel nihil: si nihil, pro nihilo habeatur: si aliqd, illud vel est aliquod absolutũ vel aliquod respectiuũ. Et si absolutum, vel erit substãtia, vel accidens, nõ potest dici ꝙ sit accidens, quia tunc generatio substãtialis nõ distingueretur ab accidẽtali. Si igitur sit substãtia, tũc vel est substãtia formæ, & hoc nõ, quia forma nõ est causa intrinseca formæ, nec etiã materia est causa essentialis intrinseca formæ, vel est materia. Et hoc nõ propter eandẽ rationem, ergo oportet ꝙ ista substantia sit quædã substãtia tertia, alia a substãtia formæ & materiæ. Nec valet responsio chimerica quæ consueuit dari ꝙ causalitas materiæ & formæ terminatur non ad formã absolute, nec ad materiã absolute, sed ad materiam & formam simul. Sed cõtra, simultas ista est re
E latio, modo relatio non potest esse primus & per se terminus generationis substantialis, licet sit conditio necessaria ad illam. Amplius sequitur aliquid causare seipsum, quia forma cum materia erit causa formæ cum materia, si enim compositum nõ dicit nisi formam cum materia cũ sit verũ dicere formã cũ materia causare cõpositũ ineuitabiliter, sequitur sicut vides idẽ causare seipsum. Amplius omnis motus & omnis mutatio per se vna debet habere per se vnum terminum. Si generatio igitur est per se vna, mutatio ergo habet per se vnũ terminũ. Si autem compositum quod est terminus per se generatiõis. 7. metaph. 26. & 27. & 31. com. nil aliud esset nisi suæ partes simul sumptæ, tunc ibi nõ esset aliquid per se vnum, sed duo, materia enim & forma simul sumpta non sunt vna substantia, sed sunt duæ substantiæ. Et confirmatur, omne qđ per accidens dicitur generari, est ratione alicuius quod per se generatur, sed tam materia quam forma per accidens dicuntur generari. 7. meta. cõmẽ. allegatis, ergo vltra materiam & formam est aliqua substantia quæ
F per se generatur. Et ista non est nisi substantia composita. Nec valet si dicas ꝙ materia & forma simul est illud quod per se generatur, quia vt supra dictum fuit, tunc contingeret respectum aliquem esse primum & per se terminum generationis substantialis, quod nullus sani capitis cõcedit. Nec valet si dicatur, vt quidam imperiti dicunt ꝙ partes diuisiuæ causant suum totum, & vt sic non sunt suum totum, partes vero collectiuæ non causant suum totum, & hæ sunt suum totum. Sed istud dictum est adeo fatuum, quod forte esset magis fatuum ipsum improbare. Aristo. 8. metaphy. in tex. commen. 15. ostendit ideo ex forma & materia fieri vnum per se, quia illud potentia, illud vero actus, nunquam enim reperitur ab Aristo. nec ab aliquo peripathetico quod materia sit causa

causa compositi sine forma, vel forma sine materia, sed semper inueni, mus materiam & formam simul causas esse compositi, vnde Albertus cognomento magnus super. 17. tex. 2. phy. dicit expresse materiam esse causam cōpositi, vt est formę subiecta, sicut etiam est cognitionis princi pium, vt stat sub forma. Et Auer. 8. phy. com. 4. expesse habet ꝙ impos sibile est aliquid generari a materia, vt intelligitur nuda a forma. Stat igi tur argumentum superius factum, quod sit compositum nil sit aliud quā forma & materia simul, cum materia & forma simul sint causæ compo siti, tunc idem esset causa suimet & eodem modo, quod est merum im possibile. Amplius Commen. expresse contradiceret sibi, & Arist. 8. me ta. tex. com. 15. vbi ponunt oppositum per se habere maiorem vnitatem quam compositum peraggregationem, quod non esset verum, si compo situm substantiale nihil aliud esset quam suæ partes simul sumptæ, quia ita etiam est de composito per aggregationem, vnde Commen. com. vlti mo. 7. meta. hanc ponit differentiam inter composita per se & composi ta per contactum, quia in compositis per contactum non fit vnum nisi per contactum, sed in compositis per se ex partibus componentibus si mul congregatis fit vnum additum aliud a componentibus. Et ideo nō possum non mirari quomodo isti superficietenus considerantes impo nant istam positionem manifesti erroris ipsi Auer. cum tamē ipsi se eme ritos in via eius opinentur. Ad auctoritates omnes Auer. in oppositū quæ videntur sonare totum nihil aliud esse quam suæ partes simul sum ptæ. Respondetur quod hoc est verum constitutiue & integratiue, quia nihil aliud intrinsece per se concurrit ad totius constitutionem quam suæ partes simul sumptæ. Cum hoc tamen stat quod entitas totius sit alia ab entitate partium etiam simul sumptarum, aut aliter non est to tum aliud a partibus simul sumptis, verum est aliud distinctum loco & subiecto, bene tamen est aliud secundum rem ipsam. G H Responsio. 8

Octaua cōtradictio est in cōmento. 18. ibi enī ex sententia Auer. vt col ligi ꝙ nullū indiuisibile sit in prædicamēto. Et ita habit⁹ intellectuales cum in indiuisibili consistant non videntur esse in prædicamento, cuius tñ oppositum inuenimus in prædicamentis ab Aristo. ca. de qualitate & alibi. Nisi esset quod via Auer. est ista, sicut patet ab ipso super Porphy rio cap. de specie, &. 2. cæli. cō. 49. ꝙ solum materialia & corruptibi lia sunt in prædicamento. Et ideo ipse posuit genus generum prædica menti substantiæ non esse substantiam, sed corpus compositum ex ma teria & forma, vnde deus intelligentiæ non sunt in prædicamento, & iu xta hoc dixit hic in com. 18. primi phy. ꝙ omne quod est in aliquo de cem prædicamentorum est diuisibile, aut per se, aut per accidens. De ha bitibus autem intellectualibus existentibus in nostro intellectu dicen dum puto in via eius quod si considerentur ratione phantasmatum cum quibus sunt colligati, sicut patet. 3. de anima. cō. 30. &. 39. sic tales ha bitus spectant ad prædicamentum qualitatis, quia vt sic continuo & tē pori subduntur, iuxta illud philosophi. 2. &. 3. de anima, nostrum intel ligere fit cum continuo & tempore. Si autem habitus intellectuales cō siderentur, vt sunt in intellectu possibili, vt sic consistunt in indiuisibi li. Et vt sic non spectant ad aliquod prædicamentum secundum viam eius, elicio istam distinctionem ex cōmen. 5. tertij de anima. in solutione I Insecabile. L M

primæ quæstionis. Et si tu habes subtiliorem modum dicas illum, quia facile est inuentis addere.

9 Nona contradictio est in tex.cō.24. quia ibi dicitur aliquid moueri posse secundum partes toto remanente immobili. Huius tamen oppositum inuenimus.4.phy.cō.43.contra Themistium, si intelligatur dictū istud de omnibus partibus, quia secundum ipsum totum nihil aliud est quam suæ partes maxime loquendo de toto integrali. Si autem intelligatur dictum suum de vna parte, iterum hoc videtur falsum esse, quia.5. met.tex.cō.8.mota vna parte continui totum mouetur. Ad hoc dici potest ꝙ dictum philosophi & Commentatoris verificari potest hic, vt dicamus, ꝙ partibus totius motis secundum materiam stat totum immobile esse secūdum materiam, sicut declarat Commen.6.phy.cō.85. sed quando.4.phy.cō.43.negat hoc, dico ꝙ non habet illud pro inconuenienti de motu secundum materiam tantum, sed de motu tam secūdum formam quam secundū materiam. Aut aliter & magis iuxta literam sedari potest ista controuersia, vt dicamus Auer.contra Themi.4.physi.43. locutum fuisse de omnibus partibus, hic vero de vna parte tantum. Et hoc consonat literæ dicenti, sicut enim pars vna &c. Alij autem dixerunt.4.physi.Auer.locutum fuisse de motu locali puro, hic vero de motu indifferenti ad purum & non purum. Et multi formantur casus de rarefactione & condensatione in quibus ostenditur manifeste totum non mutare locum qualibet parte mota, vt si aer rarefiat secundum vnā medietatem versus aliam medietatem, sed alia medietas tantum condensatur vltima superficie remanente immobil quantum prima rarefit, tunc totus aer non mutat locum. Et tamen quælibet pars mouetur, nec in tali motu oportet quicquid est illius moueri, vltima enim superficies est immobilis, similiter formatur alius casus in quo aliquid mouetur aliquo eius quiescente, sicut si vna pars mouetur rare faciendo versus vnū extremum, & alia versus aliud, tunc superficies media remaneret immobilis, quia non magis haberet moueri ad vnam partem quam ad aliā hic & alia dici consueuerunt quæ gratia breuitatis omittimus alibi diffusius pertractaturi domino concedente.

10 Decima contradictio est in eodē cō.24.quia ibi.d.ꝙ opinio dicens omnia esse vnum in substantia non potest verificari, nisi secundū illud ex quo generatur, scilicet materia, ꝙ autem entia sint vnū in forma impossibile est opinari, videtur velle omnia entia materialia communicare posse in eadem materia. Huius tamen oppositum inuenimus in.8.phy. cō.46.vbi ex diuersitate materierum infert diuersitatem formarū contra Auic.nisi esset ꝙ materia duplex, remota & propinqua, materia remota est vna omnium per indifferentiam & priuatiue.12. meta.cō.14. sed materiæ propinquæ sunt plures, & sunt distinctæ secundum formarum numerū & distinctionē. Et hoc tenet expresse philosophus.8. met. tex.cō.11.de materia igitur remota dictum Auer.hic habet locū, de materia aūt propinqua verificatur dictum suum in.8.phy. Et ex isto commento poteris colligere ꝙ distinctionis prima radix est ipsa forma, iuxta illud physi.7.met.49.actus separat & distinguit, & ideo distinctio in formis entium est manifestior quam in eorum materijs. Et ideo dicit Auer.in fine isti⁹ cōmēti,24.ꝙ aūt entia sint,vnū in forma impossibile est

Materia bifaria dicit.

est opinari.homo enim manifestū est φ est ali⁹ ab equo secūdum formam.

Vndecima contradictio est in com.28.quia ibi.d.partes diffinitionis esse reales.Huius tamen oppositū inuenimus primo physi.cō.5.vbi partes diffinitionis appellat partes secundum imaginationem.Et.7.meta.cō mē.33.43.&.46.idem sentire videtur.Nisi esset quod de partibus diffinitionis dupliciter possumus loqui:vel fundamentaliter:vel formaliter.Et primo quidem modo sunt reales:nam.7.met.43.genus sumitur a materia.Et differentia sumitur a forma:sicut etiam habet ipse Commentator.2.cæli.commen.49.Et iuxta hoc dixit ipse primo de anima cōmen.7.quod partes diffinitionis sumuntur a diuersis principijs quæ sunt in re:&sita etiā loquitur in præsenti loco dum dicit:φ ālal qd' est genus hominis:& bipes quod est eius differentia sunt entia in rei veritate:nā partes rei quæ sunt secundū diffinitionem præcedunt rem in esse.loquendo autem de partibus diffinitionis formaliter:sic illæ sunt partes secundum imaginationē & secundū rationē:prædicata enim quiditatiua de intētione ei⁹ sunt ab intellectu:sicut est gen⁹ & differētia:sicut colligitur ex sententia eius primo meta.cō.45.vbi habet quod Aristo.opinabatur quod intellecta rerū notificant substantias rerum:& non sunt substantiæ earum.Et isto quidē modo loquitur de partibus diffinitionis.primo phy.com.5.& in alijs locis vbi videtur dicere quod sunt a ratione & non reales. 11 Diffinitio Q

12 Duodecima contradictio est in commento.29.vbi ad principium.d.partes diffinitionis præcedere diffinitum non diffinitum præcedit diffinitionem.Huius tamen oppositū inuenitur primo physi.tex.commento.5.Respondetur,non inconuenire totū præcedere partes:& præcedi a partibus secundum distinctas rationes.Auer.enim.7.meta.commen.35.habet quod prioritas totius ad partes est prioritas formæ ad materiam:prioritas autem partium ad totum est prioritas materiæ ad formā.Ita in proposito partes diffinitionis præcedunt diffinitum simpliciter:& cognitione distincta:diffinitum autem præcedit partes diffinitionis quo ad nos:& cognitione confusa.

Decimatertia contradictio est in cōmen.32.vbi recitans opinionem Anaxa.de mundo.dicit ipsum posuisse mundum factū a principio:sed a parte post voluit ipsum in infinitum permanere.Huius tamen oppositū inuenitur primo cæli commento.102.vbi recitans quatuor opiniones de mundo dicit,quod opinio Anaxa.fuit mundum esse generabilem & corruptibilem. Et hanc eandem sententiam habet.8.physi.com.2.Aliqui voluerunt conciliare istam controuersiam dicentes literam commenti esse deprauatam.Et volunt quod vbi est Anaxa.debet stare Anaximander.sed istud non potest stare quia etiam textus Arist.loquitur de Anaxagora & Empedo.quomodo differebant in generatione mundi propter hoc aliter dicēdum puto cum Alberto magno super primo cæli.tractā.4.ca.primo.vbi habet quod Empedo.& Anaxa.differebant circa generationem & corruptionē mundi sic.quia Anaxa.posuit mundū incepisse per generationē:& dixit ipsum corrūpi:nunq̄ tñ idē numero reiterabitur.Empedo.autē dixit mundū generari & corrumpi:& cum hoc eundē numero reiterari in magno anno qui sacramēto deorum cōfirmatus est:qui annus magnus erat spaciū quo superiores orbes & stellæ reuertūtur oēs simul ad principium primum sui motus:quod non accidit secundum 13 R

 Ptholo-

Soluit. Ptholomeum: nisi in. 36. milibus annorum. Et stante ista sententia facile
S sedari potest contradictio in Auer. quia quãdo dicit mundũ a parte post in infinitũ pmanere: verũ est secũdũ vnitatẽ specificã: nõ secũdũ vnitatẽ numeralẽ: qñ vero. 1. cæli. &. 8. phy. d. mundũ apud Anaxa. infinities gña ri & infinities corrũpi illud veritatẽ habet secundũ vnitatẽ numeralem.

14 Decimaquarta contradictio est in tex. cõmẽ. 41. ibi enim. d. Parmenidem posuisse ignẽ & terrã principia rerum naturaliũ. Huius tamẽ oppositum inuenimus primo de anima. tex. com. 32. vbi dicitur omnia elementa iudicem acceperunt præter terram. Et eandem sententiã inuenimus primo meta. tex. com. primi. &. 14. Hanc autem contradictionẽ quidam
Terra. sedare conati sunt dicentes: quod per terram & ignẽ Parmenides intellexit calidum & frigidum: non substantiã terræ vel ignis: sed ista solutio vt mihi videtur dicit totum oppositũ illius qđ est in textu: nam textus d. Parmenidẽ posuisse calidũ & frigidũ principia materialia rerum. Hæc
T aũt appellat terrã & ignẽ: & sic cõtradictio adhuc est in suo robore. Dicamus igitur melius quod nullus ex naturaliter loquentibus posuit solam terram esse principiũ materiale rerũ: sicut quidã posuerũt solã aquã vt Thales Milesius: & quidam solum aerem vt Diogenes: & quidam solum ignẽ vt Hypasus Methapontinus & Heraclitus: vt dicitur in erratis primi metaphy. Solum autẽ ponentes leges posuerunt terram solam esse principium sicut Hesiodus qui fuit ex antiquis theolozantibus qui hãc
Hesiodus poeta. opinionem metrice figurauit. Non tamẽ negauit Philosophus vel commentator quin aliquid philosophici posuerint terrã vna cũ aliquo alio elemento: vel cum omnibus reliquis esse principium materiale. Empedo. enim posuit quatuor elementa esse principia materialia omnium: & litem & amicitiã esse principia efficientia: ita etiam Parmenides terrã cũ igne posuit principium nõ terram solam. Solutio ista colligitur in Auer. 2. phy si. commen. 9. ad finem. vbi habet. Et cum dixit. Et quidam terrã intendebat cum alijs elemẽtis: vt dixit Parmenides terrã & ignẽ. nullus enim dixit solam terram esse principium sup. de naturaliter loquentibus.

15 Decimaquinta contradictio est in eodem commento. 41. vbi habet φ
Com. 41. figura diuiditur per contraria. Huius tamẽ oppositum reperitur. 3. cæli.
V tex. commẽ. 75. Respõdetur qđ aliquid contrariari figuræ dupliciter cõtingit vel vere vel apparenter. Et primo quidem modo figuræ nihil est contrarium. Et sic verificatur dictum philosophi. 3. cæli. 75. Secũdo modo potest apparenter & secundũ famositatem aliquid figuræ contrariari. Et ideo dicit Commentator hic. quod figura diuiditur in contrarias differentias secundum formam: & in fine commenti ponit documentum dicens. Et notandum est quod hoc nomen contrariũ vsitatur hic large: pro contrario & priuatione & habitu: siue sit in rei veritate: siue secundũ famã: quod contrarium secũdum qđ ego credo nos appellamus disparatũ.

16 Decimasexta contradictio est in commẽ. 49. in quo dicit Commenta
Com. 49. tor quod rarum & densum sunt minus vniuersalia quã magnũ & paruũ:
X quia rarum & densum solum sunt in corporibus sensibilibus naturalibus. Magnum autem & paruum comprehenduntur in corporibus naturalibus & mathematicis. Sed huius oppositum sequitur ex commento 84. quarti physi. vbi habetur quod raritas & densitas in sequuntur quãtitatem. cum igitur in mathematicis sit ratio quãti: erit etiam ratio illius quod

quod inseparabiliter & immediate consequitur quantitatẽ. Soluitur rarum & densum in via Auer.quãdoq; sumuntur pro qualitatibus sensibilibus consequentibus calidum & frigidum. Et sic solum reperiuntur in corporibus naturalibus generabilibus & corruptibilibus:quod addo propter raritatem & densitatem existentẽ in corporibus cælestibus:quæ æquiuoce dicitur.vt inquit Commentator.2.cap.de substantia orbis.cũ raritate & densitate istorum naturalium.Et sic loquutus est Commentator hic:&.7.physi.11.&.15.&.2.de generatione.commento.15. Alio modo sumuntur pro distantia & approximatione partium quantitatis adinuicem:& sic insequuntur quãtitatem:& vt sic reperiuntur in mathematicis corporibus & naturalibus indifferenter. Et sic loquutus est de raro & denso Commentator.4.phy.com.84.&.72.

Decimaseptima cõtradictio est in com.52.vbi.d.qđ ratio coegit antiquos ad ponẽdũ principia esse contraria. Huius tamẽ oppositũ dicit̃ in tex.cõ.48.supra qđ oẽs antiq; sine ratione tãquã ab ipsa veritate coacti posuerũt elemẽta:& ab ipsis vocata principia esse cõtraria. Soluitur per dicta Auer.com.48.quia dicit antiquos sine ratione quoquo modo posuisse principia esse contraria.quia sine ratione perfecta & demonstratiua:nã vt.d.Commentator ibi inductio iuduxit eos ad hoc in qua nõ inducuntur omnia particularia:quãdo aũt dixit Commentator com.52.q; ratio coegit eos ad dicendum principia esse contraria:intelligendum est de ratione imperfecta. Sed tunc est dubitatio:nam inductio in qua non inducuntur omnia singularia est inductio demonstratiua quæ fit in materia necessaria:in qua idem est iudicium de vno indiuiduo: & de omnib9. 2.cæli.cõ.59.Talis autem inductio est perfecta ratio : quia non petit:sicut aliæ inductiones:sicut patet.2.priorum.ca.23.in Auer. Respondetur quod refert dicere inductionem in qua non inducuntur omnia singularia esse inductionem perfectam.Et dicere illam esse rationem perfectã. & primum quidem est verum præcipue loquendo de inductione quæ fit in materia necessaria.Et secundum quidem dictum est falsum : sicut refert dicere aliquid esse perfectissimum animal:& illud esse perfectissimũ asinum : inter species enim argumentationis solus syllogismus est non perfecta aliç vero sunt rationes imperfectæ : & quasi obliquitates eius.

17 Cõmẽ.52.

Y

Decimaoctaua contradictio,est in eodem Commen.52.vbi videtur dicere substantias habere contrarietatem secundum formas : non autem secundum subiectum. Huius tamen oppositum reperitur in dictis eius. 5.physi.commento.10.&.8.meta.commento.5. Soluitur.hic loquitur secundum mentem Alexan.vt ostendit series verborum suorum : sed .5. physico.&.8.metaphysicæ loquitur secundum intentionem propriam.

18 Cõmen.53.

Z

Decimanona contradictio est in commen.54.ibi enim dicit quod cõtrarietas est minus sensibilis in medijs quã in extremis:ex hoc sequi videtur quod cum terra sit extremum:aqua autem sit mediũ:vt etiã hic dicitur:sequitur terram frigidiorem esse aqua.& hoc idem formari potest ratione:nam quanto aliquid distat a motu cæli tanto illud est frigidius: quia vt scribit Commentator.2.cæli.com.94.Remotio a motu dat grauitatem & quietem & frigiditatem:sicut vicinitas dat leuitatem & caliditatẽ & motum:modo sicut simpliciter ad simpliciter ita magnis ad magis : & maxime ad maxime. si remotio igitur a motu dat frigiditatem. ergo maior maiorem. Et maxima remotio maximam frigiditatem dabit:

19 Cõmẽ.54.

A

Terra aqua frigidior.

bit:sed huiusmodi est nature remotio:vt patet.ergo terra est primũ frigidorũ. Huius tamẽ oppositũ inuenif in dictis Aristo.& Cõmen.2.de generatione.tex.cõmen.23.vbi habet terrã esse magis sicci ꝙ frigidi.aquã vero magis frigidi ꝙ humidi. Ista materia est multũ difficilis solutionis.

B Variæ opiniones. Et signũ difficultatis eius est diuersitas opinantiũ. aliqui ꝑpter primã ratiõnẽ moti & alias ꝙplures tenuerunt terrã aqua frigidiorẽ esse: sicut Albertus alema.& multi sequaces. Alij vero tenuerũt aquam esse terra frigidiorẽ ꝑpter auctoritatẽ philosophi allegatã in.2.de generatione:& ꝑpter duplicẽ rationẽ:vnã a priori:& aliã a posteriori: quarũ quælibet de per se innitiẽ quintuplici medio:vt est videre in Cõciliatore in differẽtia.12. Alij vero conati sunt vtrãq; viã tenere vnica distinctiõe conciliãtes dicta istorũ repugnãtia.dicũt eñ duplicẽ esse frigiditatẽ: sicut eñ duplex est caliditas:elementalis & cælestis:vt est videre.2.de gñatione aïaliũ.ca.3.&.2.cap.de substãtia orbis.&.12.meta.cõ.18. sic duplicem aiunt frigiditatẽ esse vnã elementalẽ:& tali aquã frigidiorẽ inquiũt esse terra. Aliã vero cælestẽ:& tali terrã aiunt esse frigidiorem aqua: & hac

C Digressio pulchra de qualitatib⁹ elemẽtorũ. via processit Egidius Roma. Est etiã materia ista difficilis:quia multas secũ trahit difficultates:quarũ vna est: vtrũ quælibet qualitas in elementis existẽs sit in summo vel vna tantũ:& si fuerit vna tantũ:nunquid alia sit remissa ꝑ admixtionẽ sui contrarij:nec ne.& alia qdẽ est:vtrũ vna & eadẽ ꝑprietas elemẽtalis possit esse eiusdẽ speciei cũ cõsimili reperta in alio elemẽto.& tertia est:vtrũ duabus qualitatib⁹ in summo existẽtibus in elemẽtis adhuc mixtio posset fieri, vel non: vt videtur velle Auer.4. meteororũ.cõ.10.& vidère modo Thomas de garbo in summa sua.tractã.primo.in summa de elemẽtis.q.secunda, multũ subtiliter prosecutus est istas difficultates. & declarauit quod opiniones narrate non habent aliquam rationem demonstratiuam ad adhęrendum potius vni parti ꝙ alteri:quia si qua fuisset ad hoc ratio demonstratiua probabile est Aristote.eam adduxisse:sed ex medijs rationi innixis: quandoq; videtur sequi vnum:quandoq; videtur sequi oppositum. Et dixit quod illud super

D Sensus iudex. quo debemus inniti in hoc quæsito est via sensus: quia rectissimus iudex de qualitatibus tangibilibus est sensus tactus: & quia per tactum discernimus aquam frigidiorem esse terra: ideo tenendũ est hoc hac sola via:& non propter aliquas rationes quæ omnes solui possunt: sicut patet intuenti ipsum. Illud autem quod mihi videtur dicendum in hac materia est vnum ꝙ dicere vnum elemẽtum esse frigidius aut calidius altero conuenit dupliciter:vno modo quantum ad gradum & intensionem formæ:alio modo quãtum ad agere & posse:stat enim primo modo aliquid esse calidius altero:nõ tamen secũdo modo: sicut flamma stupæ est calidior intensiue ferro ignito:ferrum tamen plus calefacit & potentius quã faciat ipsa flamma:sicut etiam sensus ostẽdit. Dico tunc terrã quantum ad gradum esse frigidissimam:sicut & aqua. Et hoc sentit philosophus primo meteo. vbi.d. expresse ꝙ in medio & circa mediũ est quod grauissimũ & frigidissimum:& ita argumentũ primũ ex remotiõe a motu credo ipsum demonstrare ad istum sensum. Nec obstat ꝙ vna & eadem qualitas in summo reperiatur in duobus elementis vbi fuerit di-

E uersis associata qualitatibus. Et vbi vna minus principaliter competat vni quã alteri:vnde teneo frigiditatem tam in aqua quam in terra esse in

summo:

summo:sed in aqua est humiditati cõiũcta:& in terra vero siccitati:aquę
etiã principalius cõpetit quã terræ:ex isto fundamẽto:quia secundũ fun
damentũ philosophi ab vno inquantũ vnũ immediate nõ prouenit nisi
vnũ. Et ideo probabile est qđ si ambæ qualitates in summo reperiũtur F
in vno elemento:tamen prius natura vna illarũ consequitur formã ele/
menti quã altera:vnde cũ ignis sit formalissimũ elemẽtorũ cõuenientis/
simum videtur quod formalissima qualitas prius secundũ naturam sibi
competat. Et quia caliditas formalior est siccitate:hinc est quod igne ca
lido & sicco existente dicimus ignem plus esse calidi quã sicci. Et ita di
scurrendo per alia dicas consequẽter. Si vero quæratur: vtrũ aqua sit fri G
gidior terra secũdo modo:quia magis infrigidat:& potest magis infrigi/
dare:hoc patet ad sensum & qui de hoc dubitat sensu indiget. Et sic pos
sunt dicta ista cõcordari, & licet positio ista cõtradicat Auer. 4. met. cõ.
10. vbi videtur dicere duas qualitates in fine nõ posse reperiri in vno &
eodẽ elemẽto:quia tũc nõ posset ex elemẽtis cõtrarijs in ambabus quali
tatibus fieri aliquid:nec possent adinuicẽ misceri:& tẽperari: istud tamẽ
nõ multũ mouet:tum quia auctoritas eius in illo lib. nõ multũ cõmuni/
ter tenet quia ibidẽ primo meteororũ posuit dari epiciclos & ecẽtricos:
quos tamẽ destruit infinities in secũdo cæli:tũ etiã quia si ratio illa ali/
quid cogit:sequeretur qđ ignis & aqua nunquam possent agere:nã cũ actio
sit merito cõtrarietatis ignis:ergo per caliditatẽ aget in frigiditatẽ aquę:
& cũ ambæ istæ sint in summo:sequitur igitur qđ nõ erit actio. Nec
valet si dicat qđ reactio non fit per easdẽ qualitates:quia tũc sequeretur
quod quodlibet elemẽtũ nõ posset in aliud immediate cõuerti cõtra phi
losophũ. 2. de generatione:quomodo enim tũc ignis cõuertetur in aerẽ: si
enim ignis patitur ab aere per humiditatẽ per quid reaget si per siccitatẽ H
homo intentũ qđ reactio fit per easdẽ qualitates: si per caliditatẽ hoc nõ
potest stare:quia actio est merito cõtrarietatis:modo caliditas nõ cõtra
riatur humiditati sed frigiditati. Nec valet si dicatur reactionẽ nõ pos
se fieri in elemẽtis habẽtibus symbolũ:sicut quidã dicunt:quia istud est
cõtra philosophũ primo de generatione in infinitis locis vbi, dicit quod
quæcunque cõtrarietatẽ habẽtia cõmunicãt in materia in agendo repatiun
tur. Et ista etiã est mens Alex. & Ioan. grãmatici in primo de generatio/
ne:& in secũdo præcipue super expositione tex. cõ. 8. vbi expresse ponit
reactionẽ per easdẽ qualitates cũ actio fit merito cõtrarietatis: sicut ex/
presse philosophus dicit. Itẽ tunc sequeretur qđ in habẽtibus symbo
lũ nõ esset facilior transitus:sicut patet discurrẽti si igitur Cõmentator
intelligat ambas qualitates in elemento simplici non esse in fine, id est in I
summo quantum ad gradum:sed vna sit in summo:& alia sit remissa non
sum cum ipso:nam in habentibus contrarium remissio fit per admixtio/
nem contrarij, iuxta illud philosophi illud est albius quod est nigro im/
permixtius. Et ideo sequeretur qđ elementũ non esset simplex. Et hoc
est quod ante nos tenuit precipuus expositorum antiquorũ Alexander
super commento suo in primo meteororum. Inquit enim maius quidem
aqua frigidũ quam terra, sed non mixtura caliditatis terra est minus fri/
gida quam aqua: & magis est terra sicca quam ignis:sed non ignis
mixtura humiditatis est minus siccus: & magis quidem calidus ignis
quam aer: sed non mixtura frigiditatis aer minus calidus quam ignis

& aer magis quidē humidus quam aqua: sed nō solidi alicuius mixtura aqua minus humida quā aer. Non enim vtiq; aliquod simpliciorū corporū esset: hæc ille ad literā. Potest etiā illud alia ratione fulciri: quia si qualitas altera esset permixta suo contrario: tunc Arist. ex cōbinationibus quatuor qualitatū primarum non sufficienter ostendisset numerum quaternariū elementorū: dicit enim quod caliditas & siccitas constituūt ignē: quod si vidisset aliquā humiditatem siccitati ignis coniungi vtiq; & illius meminisset. Et hoc videtur sentire esse Cōmentator in. 3. cæli cōmen. 67. Si autē auctoritas Cōmentatoris intelligatur quantū ad posse scilicet quod vnū elementū nō habet ambas in fine sic sum cum ipso: quia vt est ipsius philosophi sententia. 2. de generatione tex. cō. 48. mixtio nō fit quādo alterū dominatur super alterū: neq; quādo habēt æqualē potentiā: si enim potētia alterius fuerit simpliciter dominās corruptio erit dominati & generatio dominātis. Et si æquales fuerint potētiæ: tūc nō fiet alteratio: sicut declaratū est in. 4. meteororū, supp. Jtu in cōmēto. 10. superius allegato, & cum potentia alterius fuerit dominans domināti non dominans simpliciter, generabitur ex eis aliquod medium: sed tamen declinat ad partē dominātis, hæc Commentator. Patet igitur expo-

Solutio. nendo Auer. per Auerroim quod elementa nō habent ambas qualitates

L in fine nō quantū ad gradū: ita quod vna sit in summo: & alia sit remissa per suū cōtrariū: sicut cōmuniter omnes posteriores exposuerūt: sed hoc intelligitur quantū ad potentiā agendi, sicut ipsemet seipsum declarat in verbis allegatis, & sic verificantur dicta philosophi, quæ adinuicem videntur aduersa: quādo enim dixit primo meteororū terrā esse frigidissimā hoc est verū quantū ad gradū, quia nō est terræ frigiditas caliditati permixta: vt bene dixit Alex. quādo vero dixit. 2. de genera. 23. aquā esse magis frigidā q̄ humidā: & terram magis siccā quā frigidā hoc intelligitur quātū ad posse: quia plus potest infrigidare aqua quā terra: sicut sensus demōstrat. Aut aliter potest dici q᷑ philosophus ibi non comparat vnū elementū alteri in eadē qualitate: ita q᷑ velit aquā esse terra frigidiorem: hoc enim nō dicitur in litera: sed ibi cōparātur duæ qualitates ad vnū & idem elemētū: & quia ab vno inquantū vnū non prouenit immediate nisi vnū: propter hoc dicūt ignē per prius sibi determinare caliditatem quā siccitatē: & aerem per prius humiditatē quā caliditatem: cū hoc tamen stat tam ignis quā aeris caliditatē summā esse: nulla enim in hoc est contradictio q᷑ eadē qualitas in summo possit reperiri in duobus

M subiectis specie differētibus: sicut patet. Ad cōtradictionem igitur formaliter respondentes dicimus quod quādo dicit Cōmentator quod cōtrarietas esset magis sensibilis in extremis quā in medijs. Respōdetur q᷑ illud habet veritatē de medijs per cōpositionē ex extremis: non autē habet locū de medijs per cōparationē: aqua autē est mediū inter terram & ignē secundo modo. Quod si dicatur q᷑ Commentator & philosophus loquūtur de medijs secundū cōparationē: quia laudat illos qui posuerūt aerē esse subiectū vel aquā potius quā illos qui posuerūt ignē vel terrā. Respōdetur q᷑ philosophus loquitur ibi secundū opinionē antiquorū qui credebāt aquā ex quo est mediū secundū sitū: & etiā scundū cōparatione inter elementa: sicut testatur Cōmentator. 4. cæli com. 26. quod haberet minus sensibiles qualitates quā terra vel ignis: quod tamen non est verū

est verũ maxime loquẽdo de aqua vt comparatur terræ in qualitatibus alteratiuis:sicut est frigiditas & humiditas.Nulli enim dubiũ est quod frigiditas aquæ est magis sensibilis quã frigiditas terræ. Si vero intelligatur propositio Cõmentatoris etiã in istis medijs secundũ sitũ & cõparationẽ dicimus cõtrarietatẽ in medijs talibus esse minus sensibilẽ quã sit cõtrarietas in extremis:verũ est quantũ ad qualitates localiter motiuas:quia terra est grauis simpliciter:aqua autẽ est grauis in respectu. Similiter aer est leuis in respectu:sed ignis est leuis simpliciter,quo autem ad qualitates alteratiuas nõ credo illã propositionẽ esse vniuersaliter veram in talibus medijs nõ per cõpositionẽ extremorũ resultãtibus: licet quãdoq; verificari possit:sicut caliditas ignis est magis sensibilis quam caliditas aeris:sed qđ vniuersaliter verificetur hoc nõ video.Et per hoc patet ad auctoritatẽ philosophi & Cõmentatoris hic.Sed ad auctoritatem eius.2.de generatione,iã dictũ est.Ista sunt quæ sentimus in hac materia quæ licet noua videãtur forte tamẽ sunt satis antiqua sicut poteris intueri.Non me latet cõcordia moderniorũ dicentiũ aquã frigidiorem terra quantũ ad gradũ,terrã autẽ frigidiorẽ quãtũ ad formã: quia multitudo formæ insequitur multitudinẽ materiæ:tamẽ primũ dictũ eorũ nõ credo verũ esse:qã nõ video quõ posset teneri simplicitas in elemẽtis cũ remissiõe alteri⁹ qualitatis p admixtionẽ cũ suo cõtrario. Et tu magnifice dñe Marceãtoni sup hoc cõsiderabis:sufficit mihi excitare intellectũ tuũ i istis:tu aũt bõitate igenij tui & solertia poteris facile ṽitatẽ ītueri. N Aqua. O

20 Vigesima contradictio est in commento.56.quia ibi ponens differentiam inter subiectum & medium, dicit quod medium est vtrumq; extremum non pura potentia.Huius tamen oppositum reperitur in dictis eius.10.meta.com.7.vbi loquens de coloribus medijs,inquit quod nõ debet aliquis dicere quod alij colores cõponũtur ex albo & nigro: quoniã nigrũ est priuatio albi:sicut obscuritas est priuatio lucis. Ad hoc cõsueuimus dicere limitãdo propositionẽ istã Auer. quæ dicit qđ media componuntur ex extremis distinguendo de duplici medio: sicut ipsemet distinguit.4.cæli cõ.26.quoddã enim est mediũ per cõparationẽ:sicut dicimus quod aer est mediũ per cõparationẽ inter graue simpliciter:& inter leue simpliciter:nã respectu ignis grauis est:respectu aquę & terræ est leuis:propter hoc tamen non dicimus aerem esse cõpositum ex graui & leui:& ideo de talibus medijs loquẽdo extrema non sunt in actu permixto positione in essentia mediorũ sed solũ quãtũ ad denominationẽ sunt in eo:quia talia media in cõparatione vnius extremi sumũt denominationẽ alterius:aliud est mediũ per realẽ cõpositionẽ ex extremis:& de talibus verificantur dictũ Auer.hic:&.5.phy.cõ.6.19.&.52.&.10.met.cõ.23.vbi adducit rationem demonstratiuã super hoc: quod media inter contraria sunt composita ex extremis.Aliter enim non esset motus:& sic in coloribus medijs sunt colores extremi formaliter in esse tamen refracto:& ista est indubitata sententia Cõmen.in hoc:quicquid dicat Burleus in hoc.Et quidam iuniores qui nouas phantasias imponunt Auerro.Et tunc ad auctoritatem Auer.in oppositum dico, quod noluit dicere quod colores medij non componantur ex albo & nigro absolute:sicut male intellexit Burleus & sequaces.Sed non componuntur tanquã ex duobus principijs æque perfectis mensurantibus suũ esse. cõmen.56. P

Et hoc voluit dicere ibi philosophus & Commentator. quia ibi voluit ostendere quod omni genere est deuenire ad vnum primum quod est metrum: & mensura omnium quæ sunt in illo genere: & ita in genere colorum est color albus qui est metrum omnium aliorum colorum. Et quia aliquis posset dicere quod cum colores medij sint compositi ex ambobus extremis scilicet albo & nigro posset aliquis opinari; quod tam albedo quā nigredo est mensura aliorum: & ita non esset vnum primum metrum respectu omnium. Et Philosophus: & Commentator videntes istam obiectionē excludunt eam dicentes quod hoc nō potest dici: quia nigrum est priuatio albi: sicut tenebra est priuatio lucis: modo ratio mēsurandi competit habitui non priuationi: iuxta illud philosophi. primo de anima. 85. Rectum est iudex sui & obliqui & quod ista fuerit mens Auer. ostendunt verba sua sequentia: quia vbi dixit: quod non debet aliquis dicere quod alij colores cōponuntur ex albo & nigro: quoniā nigrum est priuatio albi: sicut obscuritas est priuatio lucis: statim subdit: ergo in coloribus non est principium & mensura nisi vnum. Bene igitur diximus glosando colores medios nō componi ex extremis tanquā ex duabus mēsuris: nō tamen absolute sunt incompositi quantum ad esse.

Colores. Q

21 Vigesimaprima contradictio est in eodem commen. 56. quia ibi, dicit quod subiectū est in potentia pura vtrumq; extremum: huius tamē oppositū dicere videtur infra in commen. 8. primi physi. Ad hoc est dicendum distinguendo de duplici subiecto primo & secundo. Sicut ipsemet distinguit in commen. illo. 82. Et loquendo de primo subiecto quod verius appellatur prima materia quam subiectum (vt statim dicam:) tale est in potentia pura vtrumq; extremum. Et tale subiectum Commenta. distinxit contra medium in hoc commen. 56. Sed loquendo de secundo subiecto quod vere subiectum dicitur tale non est in pura potentia vtrūque extremi: quia tale est in actu: aut modo medio inter actum & potentiam. Dixit autem notabiliter primum subiectum: quod est in pura potentia vtrumq; extremum rectius dici materiam quam subiectum: & per oppositum secundum subiectum rectius appellari subiectum quam materiam. Et ista fuit sententia philosophi ad principium primi meteororum: vt ibi deduxit Alexand. super illo verbo: quare accidentium circa ipsum ignem quidem & terram & singenea his: vt in materiæ speciei oportet putare eorum quæ fiunt: subiectum enim & patiens appellamus hoc modo: & ista etiam est sententia lucidissimi Themistij in paraphrasi super primo physico. in digressione quam facit de potentia materiæ & eius priuatione. Nomen materiæ cum potentia & priuatione est: dicitur enim materia earum rerum quæ nondum ortæ aut factæ sunt. vnde si consideremus materiam: vt est priuata forma, sic materia recte dicitur. Sed cum accipitur pro subiecto: vt sic, cum priuatione non est: vnde materia ex qua generatur homo antequā hominis formam recipiat materia recte nuncupatur: sed vbi forma hominis est affecta non amplius vt sic materia dicitur sed subiectum. vnde auctoritate Boethi materia qualitatibus informata non amplius materia remanet. Nam secundum informis est: & speciebus omnibus caret. sed adhibitis qualitatibus materia abit in subiectis: Et propter hoc dixit etiam Auerrois imitando istam sententiam in secundo capitulo de substantia orbis: & in octauo meta-

R

phy.commento.12.quod cælum rectius dicitur subiectum quam materia: quia videbat in cælo non esse materiam quæ sit in potentia pura vtrumque extremum: sicut sonat ratio materiæ: nec est ibi priuatio formę substantialis ad quam sit in potentia: quæ priuatio importatur per nomen materiæ ex sententia Themistij: sed quia semper est actu sub forma ideo rectius dicitur subiectum quam materia. Accedit ad hoc: quia materia etiā est ex quo fit aliquid: vt in existēte.2.phy.27. Sed quia forma cæli non educitur de potentia eius: cum sit abstracta: hinc etiam dictum est: & bene cælum rectius subiectum quam materiam dici. S

Vigesimasecunda contradictio est in commen.60. vbi.d. quod illud quod vere generatur est materia: huius tamen oppositum. d. ipse infra commento.64.&.7.metaphysi.23.&.26.&.25. vbi habet quod vere generatum est compositum: & materia & forma generantur per accidens. Nisi esset quod aliquid vere generari dupliciter sumitur subiectiue & terminatiue. subiectum enim generationis vere dicitur generari prout, videlicet, est fundamentum deferens generationem: nam cum motus sit vere in mobili non in motore: nec in forma quæ acquiritur: vt accidens in subiecto: ideo mobile debet denominari a motu: vnde Commenta.5.physi.commen.3. Cum motum est aliud ab eo ad quod est motus & est forma manifestum est quod motus est in moto non in illo ad quod est motus & est forma: sicut igitur passio vere denominat passum: sic motus vere denominat mobile: & ideo cum materia sit vere subiectū generationis: ideo verissime dicitur generari. Alio modo aliquid dicitur generari terminatiue: quia, videlicet, tale accipit esse p generationem: & modus iste est famosior: & de isto loquutus fuit philosophus in 7.metaphy.tex.commen.27.&.32.vbi.d.q illud quod fit: oportet qd' sit diuisibile semper: & quod non sit æs: nec sphera sed enea sphera. Et commen.in com.xxvj.ibidem.d.q agens facit ex alio aliud non aliud in alio. facit enim ex materia formatum non in materia formā: & secundum istum modū verificatur dictum suum q compositum vere & per se generatur materia autem & forma per accidens. primus igitur modus est verior: & secundus est famosior: valeant igitur qui dicunt q materia nō potest dici aliquo modo generari. dicunt enim q ista distinctio posita nunquā inuenta est in Aristote. nec in Auer. sed videant isti quæso præsens commento.60. primi physic. & inuenient quod omne generatum semper indiget aliquo subiecto: & est illud quod in rei veritate dicitur generari, scilicet in tempore in quo generatur in actu: generatum enim completum fuit generatum & non est in actu. generatio igitur secūdum quod est motus necessario habet subiectum: & est illud quod dicitur generari in actu hæc ille formaliter. Et in eodem commento, parum infra.d. recipiens formam hominis est illud quod in rei veritate dicitur generari, scilicet illud in quo inuenitur iste motus. & reddēs causam subdit. motus enim debet esse in subiecto: sicut diximus. Recte igitur diximus nos. quod primus modus est verior: & secūdus est famosior: & hoc prouenit propter latētia materie: quæ est subiectum generatiōis. Et ideo prouenit q subiectum generationis modo denominatur generari secundum famositatem: licet vere generetur modo exposito. 22 T

23 Xxiij. cōtradictio est in cō.62. vbi dicere vī gnationē successiue fieri inquit

cōmen. 62. Generatio. ri inquit enim ꝙ partes oppositi successiue recedūt a subiecto & fiūt in ipso partes generati: & silr est in substātia: in spermate em̄ apud gñatio nē hoīs non cessant partes spermatis recedere. & partes fieri hoīs: donec forma humana pficiat: & hoc si forma hoīs recipit partitionē. Et hui⁹ tñ̄ oppositū reperit in dictis suis sup. 6. ph. cō. 32. vbi vult generationē fieri subito: ꝙ nō est mot⁹: sed finis motus. Debes scire ex sentētia Auer. ꝙ gñatio sumit dupliciter. primo ꝑ aggregato ex alteratiōe præuia & ex subito ꝑuētu formæ alio modo ꝑ subito ꝑuentu formæ tantū ista distinctio colligit ex cō. 59. sexti. ph. Vlteri⁹ scias Auer. tenuisse omnē formā materialē extēsam esse ad subiecti extēsionē: sicut pōt videri ab ipso
V primo capitulo de substātia orbis. Vlteri⁹ notare debes Auer. posuisse minima naturalia in reb⁹ naturalib⁹. datur em̄ minima caro primo phy.
X 38. & alibi infinities. Dubiū tñ̄ arduū est an de intētiōe Auer. in formis intēsibilib⁹ & remissibilib⁹: sicut sunt formæ elemētorū secundū ipm̄ sit dare minimū: sicut etiā dubiū est vtrū in qualitatib⁹ habētib⁹ cōtrariū sit dare minimū ex parte formæ. & in hoc est magna discordia apud viros magnos: aliqui voluerūt dari minimū ignē genitū: ita ꝙ volūt generationē elementi fieri isto modo. imaginant ꝙ primo inducit minimū ignis in materia: sed post illud minimū imaginant generationē elementi fieri successiue per partē ante partē in infinitū vnde isti cōsequenter dicunt ꝙ etiā in qualitatib⁹ elementorū est dare minimā quātitatem: cui correspōdeat minimū alteratū esse: minimū generabile de forma elementi: & quia post illud minimū qualitas per partē ante partē generat: & fit ita dicūt de forma elemēti post minimū generabile sui fit per partē ante partē in infinitū. Alij vero magnæ authoritatis viri tenent de intentione Auer. formas elemētorū cū illæ intēsibiles sint & remissibiles secundū
Y ipsum ad intensionē & remissionē suorū accidentiū & satis ꝓbabiliter videre modo tenēt nō dari minimū ex parte formę in talib⁹: & cōsequēter tenēt ꝙ in qualitatib⁹ ipsorū elemētorū nō est dare minima: imo tales qualitates inducunt per partē ante partē in infinitū. & ratio est ista: quia tales qualitates habēt cōtrariū: vbi aūt contrarietas ibi resistentia: vbi aūt resistentia ibi de necessitate successio: sicut patet in. 4. phy. cō. 71. & ita si debet induci minimus gradus caloris cū talis cōtrarium habeat quomodo in instāti inducetur nō video. & in veritate istud argumentū apud me est satis efficax pro ista via: & multi qui oppositā partē tenuerunt nō potuerūt euadere ab hoc argumento sine cursu in grauiora inconuenientia. & ideo probabilius videtur nobis tenere viā istā ad quā pauciora inconuenientia sequuntur: iuxta illud Cōmen. 2. cæli. cō. primo: ex sentētia Alexādri sustentati sumus super sermonib⁹ istius viri. quia inuenimus eos magis remotos a contradictiōe: vnde dicimus nō dari minimā qualitatē: loquendo de qualitatib⁹ habentibus cōtrariū. & licet nō detur ꝓpter rationē dictā minima qualitas: tamē bene tenemus dari minimū alteratū: quia in talibus datur bene minimū quoad subiectū: nō tamē quantū ad formā. Et si adducatur authoritas Cōmen. in. 8. physi. com. 23. vbi dicit ꝙ in omni motu est dare primum: & per cōsequens in motu alterationis est dare primū. & ita dabit minima qualitas. ad hoc dicimus ꝙ quando in omni motu est dare primū verbū est quantum ad subiectū nō autem vniuersaliter hoc est verū quantū ad formā: & ita

& ita dicimus φ in motu alterationis est dare primũ alteratũ: nõ primã qualitatẽ per alterationẽ inductã. & per istã glossam soluunt oẽs auctoritates: in quib⁹ Cõmẽ. videtur ponere minimũ in talib⁹ formis: quæ variæ & fere infinitæ sunt. Loquẽdo aũt de formis materialib⁹ mixtorũ: quia illæ sunt veræ substãtiæ: & nõ intendunt: neq; remittunt tales acquiruntur partibiliter: sed ista partibilitas & successio nõ habet attẽdi sic: φ cõtinue per partẽ ante partẽ in infinitũ acquirantur: sed acquirunt per minima: prius enim disponitur materia qualitatiue & quantitatiue: & deinde introducitur vnum minimũ formæ in primo non esse formæ præcedentis: & sic de secundo minimo dicendũ est: & sic intelligitur dictũ Auer. hic dicẽtis φ nõ cessant partes spermatis. Per partes enim spermatis & hominis intelligit ipse minima quæ successiue, id est vnũ post aliud inducuntur nõ successiue: quia cõtinue. His igitur ſtãtib⁹: Respõdetur soluẽdo contradictionem φ loquendo de generatione simplicium talis sit successiue ad modum declaratum ex hoc tamen nõ sequetur generationẽ illã esse motũ: quia est fallacia cõsequẽtis quia vltra diuisibilitatẽ formæ requiritur φ subiectũ motus sit ens in actu ad hoc φ sit vere motus. vnde etiã Linconẽsis primo poste. in fine illius capituli. si autem est idẽ syllogistica interrogatio super isto exemplo philosophi dicentis ignẽ generari in multiplicata analogia. d. φ in simplicibus forma generata induit partẽ materiæ post partem successiue: quia pars generanti propinquior citius præparatur ad receptionẽ formæ substãtialis: vnde prius recipit eam φ̃ pars remotior: sed inquit φ cũ pars aliqua recipit formã substantialẽ non vltra recipit intensionẽ in prima forma recepta: sed si forma accidentalis fuerit recepta in aliquo: potest intendi successiue vsq; ad summum caloris: & erit alteratio successiua: & per diuersitatem & diuisibilitatem caloris & etiam propter receptionẽ partis eius post partem in parte sua: & hanc successionẽ quæ est per diuersitatem vel diuisibilitatem formæ recepta non habet generatio: tamen generatio substantiæ bene habet successionem quæ est per diuisibilitatem materiæ recipientis formam substantialem in parte sua post partem. Et per ista dicta Linconensis voluerunt aliqui concordare: quomodo generatio sit successiua: & quomodo successione caret: sed iudicio meo istud non potest stare quantum ad omnia. Nam secundũ Auer. in formis simplicium potest esse successio in forma recepta: quia ipse tenet quod formæ elementorum intenduntur & remittuntur: & ideo adhuc remanet difficultas qualiter generatio formæ elementi ab alteratiõe distinguatur cum vtrobiq; sit vtraq; successio: maxime secũdum secundam viam. Et propter hoc dicimus quod differentia est ex parte subiecti: & ex parte termini: quia subiectum generationis est ens in potentia: alterationis vero subiectum est ens in actu: similiter terminus vnius est substantia: aut modo loquendi Commentatoris id quod est medium inter substantiam & accidens: alterius vero terminus est qualitas: si igitur generatio sumatur pro aggregato ex alteratione præuia & subito prouentu formæ in formis mixtorum successio est quantum ad alterationem: sed generatio pro subito prouentu formæ in talibus fit subito: sicut patet per Commentatorem sexto physico. 59. de carne. In simplicibus autem dicas cõsequenter: iuxta alteram duarum viarum:

rum:quarum prima communior:& secūda verior:vt mihi datur cernere.

24 Vigesimaquarta cōtradictio est in com.69.primi phy. ibi enim dicit, Cōmē. 69. quod primū principiū in hoc genere nō potuit sciri in hac scientia: sicut primū subiectū.per primū aūt principiū intelligit primā formā: quæ de⁹ C est.Huius tamen oppo.reperit cō.vlti.in hoc primo.& cō.3.octaui phy. vbi habet cōtra Aui.hæc verba:& quod existimauit Aui. quod diuinus debet demōstrare primū principiū esse est falsum : & accedit ad hoc qd̓ primū subiectum fuit scitum in sciētia naturali demōstrationi signi : sed substātiæ separatæ secundū ipsum:& per cōsequēs prima forma:quæ est primū principiū in sciētia naturali demōstrant demōstratione signi:ergo primū principiū potest sciri in hac sciētia:sicut potuit sciri primū subiectum cuius oppositū ipse dicit.Et ad hoc aliqui de nouo incipiētes philosophari dixerunt de intentione Auer. metaphysicū posse demonstrare substātias separatas esse demonstratione signi:sed dixerunt quod altiori modo quā sit mediū naturale.naturalis enim demonstratione signi in.8. physi.probat primū motorē esse.sed diuinus in.12.meta.demonstrat primā formā esse:quæ est idem re cū primo motore.Et confirmant hoc auctoritate commen.12.meta.cō.5.& 6.& .3.meta. com.3. sed istud est dictum erroneum & nullo modo potest stare quod dicūt . Et ratio est ista: quia secundū Auer.primo phy.com.vlti.& secundo physi.cō.22.& .26.

D Nulla sciētia siue vniuersalis fuerit siue particularis demonstrat suū subiectū esse aliquo genere demonstrationis.& ratio est:quia vt ipse.d.subiectum in qualibet scientia supponitur tanquā notū: vel quia ipsum de se est notū:vel q̄a assumit ex alia sciētia tāquā notū.tūc sic prima forma,& prima forma est subiectū i metaphisica.modo loquēdo Auer.de subiecto siue sit adequatū siue principalior pars subiectiua.ergo primā formā esse: vt sic diuinus nō pōt demonstrare.Et ideo aliter nobis visum est dicere repetentes ea quæ diximus a principio quod de duabus primis causis cōsiderat naturalis scilicet de primo motore:& de prima materia . De prima autē forma:& de primo fine considerat diuinus.nā vtriscribit Cōmē. 7.meta. cō.9. in naturali philosophia potuit cognosci prima materia: non autē prima forma.& ratio est ista:quia ex transmutatione substātiali.quæ est actio materiæ:vt ipse dicit:materia omniū materialiū sciri potuit. vtpote ex medio cōmuni in quo omnia ista inferiora communicant participatione materiæ:sed formæ rerū naturaliū:quia plures sunt: & nō habent vnā actionē cōmunem ideo non potuit naturalis ex actionibus formarū in sciētia naturali demonstrare primā formam esse.consideratio autē de forma inducens ad primā formā est consideratio de forma:vt est

E substātia:naturalis autē nō sic cōsiderat. Et forte ista verba male intellecta fuerunt causa illius opinionis adductæ.Sed aduerte quod diuinus bene declarat primū principiū quod sit forma & finis omniū entium: tamē hoc est postquā accepit pro constanti a naturali philosopho:quod mouens æternā substantiā est abstractū a materia:diuinus enim tunc esse dei declarat:vt est prima forma.& primus finis:& primū efficiens omniū entiū.Bene igitur tenemus de mente Auer.quod postquā naturalis via motus demōstrauit substātias abstractas esse.tunc diuinus declarat qd̓ tales abstractæ substantiæ sunt principia sensibiliū substantiarū:vt substantiæ sunt sub ratione finis & sub ratione formæ:nūquā tñ cōcedimus diuinū demon-

demonstrare primam formam esse demonstratione signi, sicut fatui sibi imponunt, quia impossibile est scientiam aliquam habere rationem formalem sui subiecti ignotã, modo vt dixi substantiæ abstractæ sunt subiectũ in metaphysica, non vt sunt motrices, sed vt sunt forma & finis omnium. Et licet commentator dicat secundo met. commen. 4. ꝙ prima causa omnium entium declaratur in scientia naturali, illud tamen non oportet intelligi inquantum omnium entium absolute contracte, videlicet vt est prima causa omnium entium sensibilium & mobilium. Naturalis enim formaliter demonstrat primum motorem esse qui est primum ens, non tamẽ formaliter demonstrat primum ens esse, vt sic. Et ex hoc colligas de intentione commentatoris philosophiam naturalem nõ demonstrare subiectum formale metaphysicæ, sed materiale tantum. Nam subiectum formale metaphisicæ, sicut substantiæ separatæ, vt sunt finis & forma, & sub istis rationibus non demonstrantur esse in scientia naturali, sicut expresse scribit Commentator in cõmentis allegatis, videlicet cõmen. 9. 7. meta. & cõmen. 5. duodecimi meta. & 7. meta. cõmen. 5. dicit etiã ꝙ prima quæstio in scientia naturali deducit in cognitionẽ primæ materiæ & formarũ naturaliũ & primi motoris, sed prima quæstio in scientia diuina perducit in cognitionẽ primæ formæ omniũ entiũ & vltimũ finẽ, sed contra hoc magnificentia tua subtilissime dubitauit, nã secũdũ Auerroim. 12. meta. cõmento. 5. & 6. & 10. meta. cõmen. 7. idẽ est primũ mouẽs, prima forma, & primus finis, si igitur naturalis demonstrat primũ motorẽ esse, ergo poterit etiã demonstrare primam formã & primũ finẽ. Et ad hoc dico iuxta doctrinã Auer. 12. meta. cõmen. 6. stat aliqua esse subiecto eadẽ, quæ tamen proprijs rationibus sunt distincta, & sic est in casu isto licet eñ primus motor, & prima forma, & primus finis sint eadẽ subiecto, nõ sunt tñ rationibus formalibus eadẽ. Et ideo stat vnũ & idẽ subiectũ sub vna ratione cõsiderari ab vna scientia, & secũdũ aliã rationẽ cõsiderari ab alia sciẽtia, sicut testaƭ Cõmentator. 2. phy. cõmento. 71. Et per hoc soluitur argumẽtũ subtilis doctoris quod adduxit. q. 4. in sexto meta. inquit eñ, si naturalis demonstrat subiectũ metaphisicæ, tũc philosophia naturalis esset prior diuina, quod falsum est. Et ad hoc dicimus nos ꝙ hoc argumẽtũ demõstraret si naturalis formale subiectũ metaphisicæ demõstraret, quia si tale demonstraret nõ posset illud a posteriori demõstrare, qa vt dixit Cõmẽtator cõsideratio de forma quæ inducit ad primã formam est cõsideratio vt forma est substãtia, nõ vt forma est naturalis. Relinquereƭ igiƭ ꝙ illa demõstratio fieret a priori, & ita naturalis haberet aliquã rationẽ priorẽ simpliciter per quã demõstrare posset primũ subiectũ diuinæ scientiæ, quod est merum impossibile, & sic naturalis esset sciẽtia simpliciter prior, nũc autẽ naturalis nõ demonstrat nisi subiectũ materiale metaphisicæ, qa demonstrat primũ motorẽ esse, qui est subiectũ materiale diuinæ scientiæ, quia illud quod est primus motor est subiectũ materiale, prima aũt forma & primus finis est subiectũ formale. Ad subiectũ igitur materiale naturalis habet mediũ a posteriori, & illud est motꝰ, & sic ex quo naturalis materiale subiectũ sciẽtiæ diuinæ esse demonstrat a posteriori, sequitur ꝙ sit prior via doctrinæ, nõ aũt simpliciter, quia, subiectũ formale eius nec a priori nec a posteriori naturalis demõstrare põt, & ad hæc nõ aduertũt F

modernĩ

moderni, sicut nostis. Et tunc dubitabis, cum subiectũ formale metaphysicæ non videtur omnino notum esse videtur igitur ꝙ in aliqua sciẽtia demonstrari posſit, in nulla autem ſcientia videtur demonstrari posſe, nisi in metaphysica, ergo prior opinio vera. Et ad hoc dicimus cum Aristotele nostro & Themistio & Auerroi. 2. posteriorum. tex. commẽ. noni. ꝙ talia subiecta ſcientiarum demonstrari non possunt, sed si indigeant aliqua notificatione, illa non erit demonstratio, sed inferior ad illam, & ad syllogismum cathegoricum, vnde Themistius ibi habet ista aurea verba, quæ volui adducere propter quosdam peruersores Aristo. & bonarum literarum, inquit enim in. 11. cap. hæc verba. At quæ per se sunt nec alio insunt in his eadem ratio obseruari non potest, ꝙ videlicet demonstrari posſint ꝙ sint ꝙ res alteri inhærentes de quibus supra locutus fuerat in verbis immediate præcedentibus. Et reddens causam subdit, quia causam superiorem non habent per quam monstrentur, cũ iusmodi sunt sua ſcientijs singulis subiecta, quæ tum vt sint, tum quid sint certum & constitutum esse necesse est, nec alio modo cognobiliora euadunt quam aut inductione aut fide aliqua, aut periculo, demonstratione non euadunt, & hoc est quod dicit Commentator etiam. 4. cæli. commen. 22. Alia est latentia quæ indiget syllogismo, & alia est latentia quæ indiget inductione, &c. 2. phy. commen. 3. dixit quod syllogismi hypothetici per naturam sumuntur in declaratione illorum, quæ indigẽt modicula innuitione, sicut vsitatur diuisio & inductio, per talia em̃ nullum omnino si ignotum naturaliter ostẽdi potest, quia autem implicat contradictionem aliquod subiectum in ſcientia in qua est subiectum esse omnino ignotum naturaliter, quia tunc non esset subiectum cum de subiecto oportet pręcognoſcere quid & quia, si tamen contingat subiectum illud aliqualiter indigere aliqua declaratione, illud fiet per disciplinæ maneriem, & non per viam doctrinæ, sicut est triplex genus demonstrationis, & hoc etiam est de intentione Auer. manifeste in primo priorum in disgresſione de syllogismis hypotheticis, dicamus ergo diuinum subiectum suum formale habito & recepto pro constãti a naturali subiecto suo materiali, declarare illud posse aliqua fide aliquo periculo aliqua inductione, vt dicit Arist. & Themistius locis allegatis, sed dicimus ipsum tale demonstrare non posse, vnde Commentator commen. 5. 12. meta. dicit quod primus philosophus declarat abstractum esse ꝙ est principium substantiæ sensibilis, sed postquam accepit pro concesso huiusmodi esse substantiam a naturali. Ecce quod dicit declarat, & nõ demonstrat, quia secũdũ Arist. expresſe. 2. poste. c. 9. talia oportet supponere: vt sint, & quid sint, & si indigeant aliqua declaratione oportet ea alio modo supple quã demonstratiuo ea nota facere, sicut bene exposuit ibi Themistius & Cõmen. vnde si quæras exẽplũ quomodo potest declarare diuinus ex cõsideratione substãtiæ, vt ens, primã formã esse, dico per syllm̃ hypotheticũ per naturã, sic arguendo, si substãtiæ quæ sunt entia per participationẽ sunt primũ ens est & prima forma est, sed substãtiæ per participationẽ entes sunt, ergo primũ ens est, & prima forma est ista est declaratio non demonstratio, est intuitio est fides aliqua non vera probatio, quia syllogismus iste habet adduci ad confirmandũ ea quæ indigent aliqua suasione, nõ ad probandum naturaliter ignota,

Vigesimaquinta contradictio est in cõmẽ.70.vbi.d.ꝙ potentia materiæ non est de essentia materiæ,& primo ca.de substãtia orbis dicit oppositũ,inquit enĩ,ꝙ potẽtia est differẽtia substãtialis materiæ,& ad hoc qdã Auerroistę dixerũt in materia duplicẽ eẽ potẽtiã,vnã quæ est potẽtia receptiua formę,& est altera pars cõpositi,& illa potẽtia est substãtia materiæ,& essentia eius,& de hac locutus fuit philosophus.8.met.t.com.15.vbi reddẽs causam qũo ex materia & forma fiat vnũ.d. ꝙ nulla alia est nisi qa materia est potẽtia,& forma est actus,ex actu aũt & potẽtia fit per se vnũ.Et de hac locut⁹ est Cõmẽ.primo ca. de substãtia orbis,qñ dixit potẽtiã esse differẽtiã substãtialẽ materiæ.Aliã dixerũt potẽtiã esse in materia qua respicit potẽtiã actiuã agẽtis per quã potẽtiam deducit de potẽtia in actũ vt actu imprimat sibi forma, & illa potentia qua sic respicit agens est de genere resolutionis,& est quædã proprietas cõsequẽs essentiã materiæ,& de hac potẽtia dicũt locutũ fuisse Auer.in hoc com.70.dum dixit ꝙ potẽtia non est in essentia materiæ,quia tunc materia esset de prædicamẽto ad aliqd.Alij dixerũt in materia duplicem esse potẽtiã remotã & ꝓpinquã,sicut est sententia cõmẽ.primo cæli.cõ.12.&.4.phy.cõ.120.& tũc dixerũt potẽtiã remotã esse de essentia materiæ secũdã vo dixerũt esse resolutionẽ, & sic cõcordãt dicta cõmẽtatoris.Alij dixerũt distinguentes de duplici potentia,vna est absoluta,& hãc dicũt esse ꝓpriã materiæ passionẽ,& dicũt eã esse absolutã nõ quia per talẽ materiã nulla ratiõe relatiua sit ad operationẽ,sed eo ꝙ respicit gñatim.Et indifferẽter omne genus oĩmq́ specẽ,ac omne indiuiduum formæ,& dicũt hãc potẽtiã esse ꝓpriã materiæ naturalitatẽ. Aliã vero dicũt potẽtiã esse respectiuã,quæ nõ vna ratiõe est,sed si ad formã genericã gñalis est,si ad specificam specifica,si ad indiuidua indiuidualis,primo igit modo potẽtia est differẽtia substãtialis, vel loco differẽtiæ posita,secũdo modo est relatio,& dicũt potẽtiã secũdo modo dictã esse generabilem & corruptibilem omnino. Et ideo dicũt istã secũdã potẽtiã differre a materia.Ista sunt dicta omniũ fere Auerroistarũ vsq́ ad nostra tẽpora. Et licet nos fecerim⁹ ꝓlixã satis quæstionẽ hoc modo sup isto loco vbi diffuse satis materiã istã ptractauimus.Nũc tñ quædã breuiter volo colligere pro vtilitate vestra,& pro inquisitione veritatis, & quia oĩs cõtradictor sup inquisitione veritatis in primis excusandus est. Dico salua reuerẽtia omniũ taliter opinãtiũ ꝙ ipsi nõ habẽt mentem Auerrois,nec recte glossant eius verba,oẽs istæ tres responsiones cõcordant sup hoc pũcto ꝙ in materia est duplex potentia,vna quæ est relatio,alia quæ est distincta a relatione,& per cõsequẽs illa est absoluta, omne cũ ens distinctũ contra relationẽ est ens absolutũ,sed istud est purus error, & contra omnes peripatheticos.Nam quæro de potentia illa absoluta quid sit vtrum sit potentia actiua,an potentia passiua, an vt alij dicũt sit aliqua potentia obiectiua,& si fingendi daretur licentia non posset in casu verificari,nisi alterum istorum non est dicendum ꝙ sit potentia actiua,'quia omnes dicunt ꝙ per istam potentiam materia recipit formam, nec obiectiua , quia si obiectiua, ista est res relatiua ad actum entitatiuum,& per consequens non est absoluta, si passiua sunt dicere videntur omnes,tunc arguatur sic,potentia passiua non est aliquid absolutum, quia suum esse est ad aliud se habere,nam potentia passiua est principiũ

Cõmẽ.70. G

H

transmutandi ab altero inquantum alterum patet autem ꝙ hoc impor-
tat respectum ad actum receptum ab agente, vt ab agente: sicut potentia
actiua importat respectum ad actum, vt imprimitur in passum, vt in pas-
sum quælibet: igitur potentia respectiua est, ergo vti distinctione (vbi
non opus ē) est distinguere de lana caprina. Præterea specialiter cõtra
I tertiam viam falsum est ꝙ potentia respectiua sit corruptibilis omnino.
Nam potentia respectiua specifica & generica sunt æternæ simpliciter,
& a parte ante, & a parte post respectu primi termini, ad quem primo re
feruntur cum species sint æternæ secundum philosophos, bene verum
est ꝙ potentiæ istæ respectu formæ indiuidualis quam per accidens &
secundario respiciunt sunt corruptibiles per accidens, a parte post tan-
tum, sicut recte declarat commenta. primo cæli. commẽ. 120. & . 4. phy.
commen. 120. Et propter hoc aliter nobis visum est dicere ꝙ quælibet
potentia in materia existens respectus est. Et vlterius dico potentiam
istam vno modo esse de essentia materię, & alio modo minime, vnde in-
dubitanter credo Auerroim imitatum fuisse Themistium in sua digres-
sione speciali & aurea quam facit super primo physicorum. Cuius opi-
nio vt summatim dicam, consistit in hoc puncto. Materia dupliciter po
test considerari, vno modo in se, & quo ad sua prædicata, quæ in suo
esse quiditatiuo sibi attribuuntur, & sic cum materia sit quoddam ens
absolutum, cum substantia sit, sic non includit quiditatiue & essentialiꝰ
ter aliquem modum potentiæ, neqꝫ remotam, neqꝫ propinquam, neque
passiuam, neqꝫ actiuam, neqꝫ obiectiuam. Nam vt dixit Aristotel. 5. suæ
metaphysic. Equinitas est tantum equinitas, nec vna, nec plures, nec
singularis, nec vniuersalis, nec actu, nec potentia. Et istam primam
considerationem subtiles nominauere primum signum naturæ. Alia est
consideratio materiæ, vt habet comparationem ad alia & ad ipsam for-
mam quam recipit, & ad agens a quo ipsam formam recipit, & in tali
consideratione: quæ consideratio in comparatione consistit ipsa mate-
teria includit quiditatiue ipsam potentiã, quæ potentia est potentia pas
siua, quæ potentia passiua non est res absoluta, immo est relatio quædã
quæ identificatur realiter cum essentia materiæ, & est differentia subſtã
tialis materiæ, eo modo quo Auerrois loquitur de differentijs cum di-
xit. Actus & potentia sunt differentiæ valde oppositæ entis, & circuẽt
L omne genus. Declaraui enim alias de intentione Cõmen. duplex esse ge
nus, & duplices esse differentias, scilicet per analogiam, & per vniuoca
tionem, vnde ens secundum ipsum genus est analogum, ita actus & po-
tentia sunt differentiæ analogicæ entis, quas moderniores modales dif-
ferentias nuncupauere, ens igitur per potentiam constituit materiam, si
cut ens per actum constituit formam, vnde philosophus. 12. metaphy.
cõ. 8. volens declarare quod sit esse materiæ, diuidit prius esse per poten
tiam & actum, & concludit materiam esse ens in potentia. Et si conside
retur probatio philosophi & processus eius loquitur de potentia passi
ua & receptiua materiæ, & non de potentia obiectiua, sicut quidam vo
M luere, sed de hoc alias. Ad propositum igitur dico tam actum ꝙ po-
tẽtiã esse de quiditate & materiæ & formæ, in secunda sui cõsideratiõe
secũdũ quã habẽt adinuicẽ cõparationẽ, qa materia vt ens in potẽtia re-
fertur ad formam, vt est ens in actu. Et ista est cõsideratio de materia in

qua

quā consideratur quo ad prædicata quiditatiua: quæ sibi competunt in primo signo naturæ est diuini: prædicata enim sub quibus cōcipitur materia in tali esse sunt absoluta: cuiusmodi est substantia & ens: patet autē quod talia pertinēt ad diuinum. Naturalis enim nō considerat materiam sub aliquo prædicato absoluto quod competat materiæ in prima sui cōtemplatione: quia si quod esset: maxime esset natura. Natura autē prædicatum respectiuum est: cum sit principium motus. Et hoc expresse sentit Com. 2. phy. cō. 21. vbi dicit, qđ materia vt est vnū entiū pertinet ad diuinū. Et com. 4. ibidem: necnon. 7. meta. cō. 9. & 8. meta. cō. 4. expresse dicit ꝙ materiā esse subiectam pertinet ad metaphysicū: sed naturam esse subiectū pertinet ad naturalē. Et hoc etiā sentit Cōmen. 12. meta. cō. 14. vbi dicit qđ consideratio materiæ in se & absolute pertinet ad primum philosophū: sed de consideratione materiæ in secunda sui cōsideratione per quā cognoscit in cōparatione ad alia. Distinguēdum est: nā talis comparatio potest esse transcēdens: & potest esse limitata: & primo quidem modo cōsideratur adhuc a diuino. Nam Commen. expresse. 7. meta. cō. 9. dicit qđ materia vt est ens in potentia cōsideratur a diuino philosopho: & ita etiā forma vt actus consideratur a diuino: quia philosophus 8. met. 15. dicit ideo ex materia & forma fieri per se vnum: quia illud potentia: hoc vero actus. sed loquēdo de materia in secundo esse quo ad cōparationē limitatā videlicet, vt est in potētia ad formā p trāsmutationē: sic pertinet ad naturalē. Et sic intelligitur dictū Commēta. in. 2. phy. cō. 21. qđ materia in respectu formæ est considerationis naturalis: vnde licet materia secundū rem nō sit in potentia ad formā: nisi p trāsmutationē: tamē prior est ratio potentiæ & actus quā ratio trāsmutationis. iuxta illud philosophi. 9. meta. t. cō. primi. in plus est potentiæ & actus eorū: quæ dicunt secundū motū solū. Dico igit iuxta Themistij & cō. sentētiā materiā in secūda sui cōsideratione includere quiditatiue potentiā siue limitata sit siue trāscēdens: nā potentia absolute est de quiditate materiæ vt materia refert ad formā: qa materia vt refert ad formā quæ est act⁹, nō potest absolui a potentia in suo intellectu: cū potētia sit ratio referibilitatis ad actū: vnde licet paternitas nō sit de ratione Socratis: vt est substantia: est tñ de ratione Socratis: vt refertur ad filiū: qa nō nisi paternitate refertur. Vnde Boetius sup prædicamētis dixit nihil incōuenire vnū & idē reponibile esse in diuersis prædicamētis sub diuersis considerationibus. homo absolute est in prædicamēto substantiæ: sed homo vt pater est in prædicamento relationis: similiter materia, vt refertur ad formam, vt ad actū transmutabilē quiditatiue includit vt sic potētiā transmutabilē: & sic cōsiderat eā naturalis. vnde oīs cōsideratio quā habet naturalis de materia est cōsideratio relatiua. Et ideo nō incōuenientēr dixit philosoph⁹. 2. phy. 26. materiā relatiue dici ad formā. nō oīs tñ cōsideratio quā habet diuin⁹ de materia est relatiua: qa etiā aliquā absolutā habet sicut illā quę est prima & mere qditatiua: vnde naturalis cōsiderat materiā vel sub habitudine quā habet ad formā trāsmutabilē nōdum existentem in ipsa: vel sub habitudine ad formā trāsmutabilē quæ actu est in ea. Et primo quidē modo recte dicit materia: & secūdo modo rectius dicit subiectū: vnde Cōmē. 7. me. cō. 9. dixit ꝙ materia vt est ens in potētia p transmutationē ptinet ad naturalē. Et hoc, d. quātū ad istā considerationem

N

O

riā & talē potentiā dicēs: ꝙ materia est ens absolutū: & talis potentia est ens respectiuū: & q̄a absolutū vt absolutū nō includit in primo signo naturæ aliquid respectiuū: sic materia in primo signo nō includit potentiā: sed solum in secundo & sic etiam locutus est Cōmenta. de potentia primo phy. cō. 7. vbi. d. ꝙ si potentia esset de quiditate materiæ: tūc substātia materiæ esset ad aliquid. ibi enim habet pro inconuenienti materiā in suo esse quiditatiuo primo secundū ꝙ in se consideratur ꝙ potentia sit de eius quiditate: q̄a tunc sine dubio materia non esset ens absolutū: sed ens respectiuū. similiter substātia materiæ corrūperet ablatione potentiæ & præsentia formæ: nam talis potentia passiua respectū dicit ad formā recipiendā sub ratione qua recipit eā ab agēte: & talis potētia quo ad illum respectū corrūpit inducta forma. & ideo si potentia esset de primo cōceptu materiæ: materia esset corruptibilis: q̄d tamē falsum est: q̄a materia in suo primo esse abstrahit a generatione & corruptione: q̄a est tantū ipsa. eo modo quo Aui. dixit. ꝙ equitas est tantū æquitas. Sed tu dices: cū per te materia in secūda contēplatione sui includat quiditatiue talē potentiā igit̃ cū talis potentia sit corruptibilis: sequitur q̄d materia erit corruptibilis. & ad hoc dico q̄d materia per potentiam sui passiuam includit respectū ad formā communē per se primo in ordine ad agens: & talis non est corruptibilis: nisi per accidēs quia nō corrumpitur ille respectus: nisi in ordine ad indiuidualem formā: quæ per accidēs respicitur a tali potētia. & sic non habeo pro inconuenienti materiā esse corruptibilē & variabilē secundū esse: dum tamē secundū sui essentiā inuariabilis permaneat. Bene tamen pono in materia potētias proprias distinctas a materia: per quas materia primo respicit formas indiuiduales. Numerus enim formarum coegit ponere numerū potentiarum. 12. meta. cōmē. 11. Et istæ potentiæ indiuiduales sunt bene simpliciter generabiles & corruptibiles. & tales nullo modo sunt de quiditate materiæ. Et istæ sunt infinitæ successiue nō in actu: sicut pessime opinatus est Ioannes de gandauo in quæstione propria de potentia materiæ super. 1. physi. sed ipse nō vidit Commē. 1. cæli. cō. 120. nec recordatus est. cōmēti. 120. quarti phy. Ista est igitur sentētia nostra: quæ vt vides omnē cōtradictionem excludit. omnēq; difficultatē absoluit. & licet noua sit: nō tamē propter hoc cōtemnenda: cum consuetudo sit quid extraneum accidens veritati. R

Concordantiæ Auer. super secundo physi.

In secundo physi. cōmento primo dicit. quod nō inuenitur corpus simplex q̄d alteretur ex se: sicut inuenitur corpus simplex quod mouetur in loco ex se. Huius tamē oppositū videtur sentire. 7. meta. com. 29. vbi vniuersaliter loqui videtur de mobilibus motu locali: & de mobilibus motu generationis & alterationis. inquit enim quod quemadmodum eorum quæ mouentur in loco quædam mouentur ex se: & quædam ex alio. sic est de generabilibus. & ita videtur ꝙ motu alterationis & generationis aliquid moueatur ex se. Ad hoc dicimus quod aliud est loqui in simplicibus corporibus: aliud in mixtis: vnde ipsemet Commenta. in hoc commen. dicit quod in compositis potest esse principiū alterationis in ipso alterato ab eis: quæ adueniunt corpori suo vt in animalibus & plantis. In. 7. igitur meta. loquitur de compositis: sed hic loquitur de simplicibus. vide & glosa sic Auer. in. 8. physico. Commē. 1.

commento.20.& tex.commen.60.&.4.cæli.commen.24.& secūdo de anima commen.50.& nono meta. commen.2. Et pro ista solutione vide tex.commenti.34.primi de generatione.

2 Secunda contradictio est in eodē commen.primo, ibi enī dicit ꝙ vnū

Commē.1. quodq; ens naturale habet principiū transmutatiōis: & numerando ea

S quæ habent principiū motus localis enumerat elemēta: & habētia animas & corpora cælestia: videtur igitur velle motū cæli esse naturalē. Et pro hoc facit auctoritas eiusdē primo cæ.cō.81.vbi dicit.ꝙ nō est corpus naturale: cuius motus nō sit naturalis. Sed hui⁹ oppositū ipse habet expresse.2.cæli.com.3.vbi.d.motū cæli nō esse naturalē. Solutio istius quæstionis præsupponit solutionē quæstionis qua quæritur. vtrū cælū sit corpus naturale: quam diffuse pertractat Cōmentator primo cæli.cō.5.sed quantū ad rei naturam attinet: debes scire ex sententia Auer.cō.5.primi de cælo. Et com.3.secūdi phy. Natura dicit secundū prius & posterius de inferioribus, & superioribus corporibus: vnde secundū naturā rei natura per prius dicitur de superioribus vtpote de causa: ꝙ de inferioribus quæ sunt causata respectu superiorū. tamē secundū famositatem ista inferiora dicunt magis naturalia ꝙ superiora: sicut testatur Cōmēta. manifeste.2.met.cō.16. Dico igitur ꝙ Cōmenta. tenet motū cæli esse naturalē: quia est ipsum cælū quoddā motū ex se cōpositū ex duabus naturis, scilicet natura agēte motū: & natura recipiente motū: sicut patet primo cap. de substātia orbis.&.8.physi. tamen nō est naturalitas motus cæli eiusdē rationis cū naturalitate istorū inferiorū. Et intantum processerūt quidā cū hoc fundamento ꝙ coacti sunt dicere intelligentiā esse formā formaliter dantem esse ipsi orbi. non enim aliter cælum esset motū ex se. Nec valet si dicatur ꝙ cælum pro aggregato ex intelligētia & orbe sit motū ex se: quia a pari diceretur ꝙ aggregatū ex plaustro &

T bobus moueretur localiter. Et cōfirmant istud.7.physi. text. cōmento 10. omnis motus localis aut ex se: aut ab alio. Motus autem ab alio: aut est pulsio: aut tractus: aut vectio: aut vertigo. Et si pulsio: aut impulsio: aut expulsio. ergo si intelligentia non sit forma intrinseca cælo per formalem inhærentiam: sequitur igitur cælum non esse motum ex se: sed ab alio: & si ab alio mouebitur igitur aliqua istarum quatuor specierū motus, videlicet, vel pulsionis: vel tractiōis: vel vectiōis: vel vertiginis: qđ impossibile est dicere: sicut patet ex rationibus formalibus istorū. Nos autem licet fecerimus prolixam quæstionem de triplici causalitate intelligentiæ: in qua diffuse declaratū fuisse putamus intelligentiam non esse vnitam per informationem ipsi orbi: sed solum per appropriationem eo modo quo motor dicitur forma mobilis: vnde Commentator.8.phys. commento primo. principiū motus de omnibus mobilibus est sicut anima de rebus viuis. Tamē quantū spectat ad præsens dicimus motū cæli non esse naturalem a sua forma: cum sua forma non sit natura: sed sit supra naturam. Natura enim est inferior ad animam: & anima est inferior ad intelligentiam. quomodo igitur dicunt motum cæli esse naturalem ab intelligentia. sequeretur igitur intelligentiam esse naturam: si intelligant motum cæli formaliter esse naturalem: quia est a forma quæ est natura: si autem intelligant motum cæli esse naturalem effectiue ab ipsa intelligentia, tunc non sequitur quod intelligentia sit forma dans

esse

esse orbi: quia stat aliquē motū esse naturalem a principio passiuo intrinseco tamē motus efficitur ab aliquo principio effectiuo extrinseco: sicut est respectu simplicium motus alterationis in via Cōmenta. vnde formo contra illos rationem: cuius solutionē adhuc habere nō potui: quod impossibile sit intelligentiā esse formā sui orbis: vt isti asserunt: quia si hoc esset: aut hoc esset propter appetitum: aut propter motū in loco: nam vt scribit Cōmentator primo capitulo de substantia orbis, non fuit dictū cælum habere animam nisi propter appetitū & motum in loco: sed neq; propter appetitū: neq; propter motū necesse est intelligentiam formaliter animare ipsum orbem: ergo nullo modo informat: vt isti dicunt: maior est Auerro. vt dixit: & minor probatur primo quod nō propter appetitum indiget intelligentia: vt sit forma informans orbem. Nam intelligentia intelligit & appetit per suam essentiam: vt est de intentione Commentatoris. 12. meta. commen. 25. 36. & 39. & 51. qui vult quod in abstractis a materia idem est intelligens & intellectio & intellectū: si enim intelligentia in intelligendo dependeret a suo orbe cum sua intellectio sit sua substantia secundū ipsum. Accideret ergo intelligentiam esse causatam a suo orbe quod est impossibile: & contra Cōmenta. primo phy. commento. 63. Si vero dicas propter secundū scilicet propter motū intelligentiā esse formā. Contra. intelligentia ad causandum motum habet omnem actiuitatem absq; hoc quod vniatur sibi formaliter: ergo propter istam causam non oportet ipsam dare esse orbi: assumptum probatur: quia intelligentia non mouet orbem manu: aut pede: aut aliquo corporeo instrumento: sed solo intelligere: & velle, iuxta illud Auer. 12. metaphysi. commen. 36. corpora cælestia sunt animata: & declarat quomodo sint animata, & dicit & non habent de virtutibus animæ nisi intellectum, & virtutem desideratiuam: quæ mouet in loco: si igitur intelligentia mouet orbem per intelligere & velle: sed suū intelligere & velle abstractum est & non sit mediante corpore: nec mediante aliquo existente in corpore: sequitur ergo propter neutrā istorum intelligentiā dare esse formaliter orbi: & hoc testatur etiā Commentator. 8. meta. commen. 12. vbi dicit quod corpora cælestia sunt animata ex corpore & forma intelligibili. Et declarans quomodo: subdit: non ita quod anima sit res animata: neq; sic quod ibi sit aliquid quod animetur per animam aut viuat per vitā: sed sunt animata per se: & viua: omne enim quod viuit per vitam & animatur per animā est generabile & corruptibile: ista autē verba pro tāto, dicit quia in rebus anima informāte animatis res animata est anima sua: quia tota quiditas taliū est a sua forma. 7. meta. 34. & 21. quiditas hominis est homo vno modo. Sed corpora cælestia sunt animata per se & viua: hoc est dictū habet formā quæ appellat vita & anima orbis per se: quia nō trāsfunditur in orbē formale viuere: & animatū esse. Si enim sic esset vtiq; verū esset dicere orbē viuere per intelligentiam: sicut est in istis inferioribus. Et ideo etiā secundū ipsum nō ponitur ibi anima imaginatiua: sicut posuit Auicē. sunt igitur animata corpora cælestia: & viua per se, id est, solitarie: quia habēt sibi appropriatū principiū q; potest dici anima & vita: iuxta illud supra allegatū principiū motus de omnibus mobilib⁹ est: sicut anima de reb⁹ viuis. vnde in vlt. c. de substātia orbis: declarat q̄ñ intelligētia est saparata ab orbe, dicit qd' hoc est incētū V X

istud corpus nō indiget ipso: quia ipsum est parmanēs per se. Reuertamur igitur & dicamus motū cæli esse naturalē: nō quia sit a forma naturali causatus: sed quia est a principio passiuo habēte ex sui ratione intrinseca inclinationē ad suscipiēdū motū ab ipsa intelligētia: quæ est intrinseca cælo: sumendo cælū pro aggregato ex intelligētia & orbe, & est intrinseca quantū ad operationē, non quantū ad formale esse. Et sic dico cælū esse motū ex se: orbis autem natura est: & quiditatiue a naturali consideratur: est autē natura quæ est materia nō in potentia, sed in actu: natura enim analogice dicitur de illa & ista materia. Naturalitas autem accidentiū habet attēdi penes subiectū suū: & nō penes efficiens: substātia enim vt dicit Cōmentator. 4. meta. cōmē. 2. nō est causa accidētis secundū finē & efficiens: sed secundū materiā. Motus enim lapidis proiecti deorsum ab aliquo nō est naturalis ratione proijcientis: sed ratione

Y sui. Et quādo dicitur qđ a pari aggregatū ex plaustro & bobus esset motū ex se: quia boues sunt intrinseci tali aggregato. Respōdetur negādo cōsequēs & cōsequentiā: quia nō est talis habitudo inter plaustrū & boues qualis est inter orbē & intelligentiā: nā secundū Auerr. 2. cæli cōmē. 3. ex intelligentia & orbe fit verius vnū quā ex materia & forma: nā intelligētia nō vnitur orbi diuisibiliter: nec mediante quātitate: sicut vnitur forma materiæ similiter plaustrū nō habet naturalē inclinationē ad motū: sicut orbis ad motū. Et ideo bene motus plaustri est ab a'io. Et de illo bñ cōcedimus qđ sit de aliquo illorū generū videlicet vl' pulsio: vel vectio: vel vertigo: vel tractio: vnde illa diuisio pertinet ad motus violentos: violentū autē (vt dicit Philosophus in tertio Ethicorū.) est cuius principium extrinsecū est nihil nonferente illo: cui vis affertur: qualiter non est in proposito de orbe: licet hoc sit verum de plaustro respectu boum: quare patet solutio.

Z Ad formā igitur contradictionis principalē dicimus motū cæli esse naturalē. Ad oppositū autē respōdetur quod Cōmentator nō negauit motū cæli omnibus modis esse naturalē: sed negauit ipsum non esse naturalē: sicut motus elemētorum est naturalis: vt ipse expresse habet. Pro quo aduerte quod elemēta mouētur a principio intrinseco actiuo: sicut patet per ipsum cō. primo, & 3. in. 2. physi. Et in cō. 71. super. 4. phy. Et tertio cæli cō. 28. & alibi infinities elemēta enī nō habēt principiū passiuū intrinsecū: per qđ moueātur: quia illud est ens in actu: elemēta autē nō habēt nisi primā materiā & formā: & prima autem materia est ens in pura potētia: & ideo naturalitas in motu elementorū est a principio intrinseco actiuo quod est natura: tale autē est ipsa forma elementi: motus autē cæli est naturalis opposito modo: quia sua naturalitas est ex parte principij passiui: quia celū habet materiā in actu & nō habet naturalitatem suā a forma: quæ sit natura: immo sua forma est aliquādo natura. Et hoc considerauit Magnus Albertus in. 2. phy. ad principium dum dixit motū cæli nō esse motū naturę: sed intelligentię: cōparando valet ipsum motū ad principiū actiuū: quia tale non est natura: sed intelligentię: recte igitur dixit Cōmenta. corporis cælestis motū non esse naturalē: sicut est motus elemētorū: nam naturalitas in motu elementi est a forma: nō a materia: sed naturalitas in motu cæli est a materia nō a forma. Cuius tamen oppositum sentiunt moderni ad pauca respicientes.

Tertia

Tertia cōtradictio est in cōmento.10.secūdi physi.ibi enim dicit formam esse comprehensibilem intellectu:& hoc idem ipse sentit in primo cæli commen.9.vbi habet formam esse subiectū vniuersalitatis. Et per consequens intelligibilitatis.huius tamē oppositum inuenimus ab ipso in secūdo de anima cō.2.vbi videtur velle formam sensu comprehendi. Cōmen. 10 3

Ad hoc dicendū puto cum Auerr.12.meta.commen.14.quod forma non comprehenditur secundū se a sensu:sed secundū suam actionem. Et ideo non comprehenditur ipsa nisi ab intellectu:quādo igitur dixit hic & primo cæli ab intellectu comprehendi formam:hoc est intelligendū de ipsa forma in se.sed quādo dixit eam sensu comprehendi:hoc est quātum ad suam actionem:sed si sic soluamus:tunc restat maius dubiū: quia secundū Auer.2.de anima cōmen.63.sensus hominis:& precipue virtus cogitatiua cognoscit intentiones indiuiduales omnium decē prædicamētorum, Et per consequens ipsa forma substātialis cognoscitur a sensu: nedū in sua operatione:verū etiam in seipsa.Dicamus ergo aliter cū ipso primo meta.cōmē.27.vbi dicit quod sensibilia habent duos modos cōprehensionis,modū qui nō est scientia eorū: sed imaginatio. Et modum qui est sciētia eorū est intellecta vniuersalia:vnde solutio cōsistit in hoc sensibilia ista particulariter cōcepta & formæ ipsorum:vt sic a sensu cōcipiuntur:& precipue a sensu hominis:qui est virtus cogitatiua:sed sensibilia ista & suæ formæ vniuersaliter cōceptæ a solo intellectu cōcipiuntur:& hoc intellexit cōmenta. 10. dum dixit quod per rationē intellexit diffinitionē:& dixit hoc:quia forma cōprehenditur per intellectum: ecce quomodo sumitur ibi forma pro forma vniuersali, quæ diffinitionem constituit:vnde Commentator plerūq; vniuersale formam appellat & intelligere formare per intellectum.

Quarta cōtradictio est in cōmen.18.vbi dicit astrologiam abstrahere a motu.Huius tamen oppositū videtur dicere primo meta.commen. 19.nisi esset quod astrologus abstrahit a motu pro quanto non considerat & demonstrat per mediū sensibile:sicut demonstrat naturalis:immo formale mediū in consideratione astrologica est mathematicū: bene tamen considerat motū in ratione materiæ nō in ratione formæ: considerat enim motus corporum cælestiū secundū sui quātitatē:& secundū velocitatē & tarditatē:& secundū proportionalitatē:quā habent adinuicē: & patet qđ omnes isti modi sunt mathematici:formale igitur in astrologia est mathematicū:sed materiale est naturale, & ideo recte .d.Cōmē.1. meta.cōmē.19.Et.2.cæli.cōmē.57.&.12.meta.cōmē.44.quod astrologus cōsiderat corpora cælestia:quæ sunt substātia eius:nō tamē considerat ea secundū qđ sunt mota:& sic sedatur contradictio:sicut vides. Cōmen.18. 4 A Astrologia.

Quinta cōtradictio est in cōmen.26.vbi dicit cōsiderationē quidditatiuā esse vsq; ad formā hominis:vtinā quæ est media inter formas materiales & abstractas ex quo patet dari aliquā naturā mediā inter naturam abstractā & materialē.Huius tū oppositū scribit ipse primo meta.com. 39.vbi dicit qđ notū est per se qđ nulla natura est media inter abstractū & materiale. Ad hoc dicim⁹ mediū duplex esse,videlicet p abnegationē extremorū:& sic dicit cōmē.primo met.nullā esse naturā in effectu:quæ nec sit materialis:nec abstracta sicut videtur sequi cōtra antiquos cōtra quos inuehit ibi Philosophus & cōmen. Aliud autē est mediū secundū Cōmē. 26. 5

cõparationẽ vel participationẽ proprietatũ ipsorũ extremorũ: & sic di/cimus de intẽtione Auer. elemẽta media esse inter substantiã: & accidẽs sic etiã verificatur dictũ eius hic qđ intellectiua: quæ est forma hominis vltima est media inter abstracta & materialia: quia pro quãto in sua operatione dependet a phãtasmatibus: sic cũ materialibus cõuenit pro quã/to vero nõ est forma educta de potẽtia materiæ & habet aliquã sibi operationẽ in se cõsiderata: in qua nõ depẽdet a corpore secũdũ ipsum. 3. de anima cõ. 20. sic cũ abstractis dicitur cõuenire. Et hoc forte voluit dicere Themi. super primo phy. ad principiũ: qđ scientia de anima est mathematica & media: est enim mathematica opposito modo quo sunt entia mathematica: quia talia secundũ esse sunt in materia: sed secundũ cõsiderationẽ a materia abstrahũt: scientia vero de anima: & precipue quo ad
B istã partẽ: in qua agitur de anima intellectiua est de obiecto secundũ esse abstracto a materia: nõ autẽ secundũ cõsiderationẽ: cũ etiã anima intellectiua ibi cõsideretur vt actus corporis. Dicamus igitur nil prohibere se/cundum considerationẽ dari mediũ inter abstractum & materiale: sed bene secundũ esse inconueniens est aliquid esse quod non sit neq; hoc neq; illud. Et ita hæc potest esse secunda solutio vel ex duabus fiat vna.

6 Cõmẽt. 70. Sexta cõtradictio est in cõmen. 70. vbi dicit cõmẽ. qđ diuina sciẽtia cõsiderat res existẽtes secundũ qđ existũt. Huius tamẽ oppositũ scribit ipse & Philosophus. vij. meta. tex. cõ. liij. vbi habẽt rerũ existẽtium nõ esse diffinitiones neq; demõstrationes: nisi esset qđ per res existẽtes secũdũ qđ existunt. Cõmen. voluit res materiales: voluit enim dicere diui/nam scientiã nõ solũ cõsiderare de rebus abstractis a materia: verũetiam de reb⁹ existẽtib⁹ secũdũ ꝙ existũt. i. de rebus materialib⁹: vnde de istis materialibus diuina sciẽtia cõsiderat, inquantũ existũt, id est, inquantũ entia sunt, & sub rationibus quæ cõpetunt enti inquãtũ ens est. Et ista est expressa sentẽtia Commẽta. xij. meta. commẽ. primo &. 29. &. 4. me. tex. cõ. primi &. 6. me. tex. cõ. primi: sciẽtia diuina est entis inquãtũ ens: & eorũ quæ huic insunt & in procemio metaphy. sapiẽtis est omnia co/gnoscere: vt contingit, id est, sub rationibus trãscendentibus: per res igitur existẽtes non intellexit res cum actuali existentia: sed quiditates materiales sub rationibus transcendentibus consideratas: quare.

7 Cõmẽ. 80. Septima contradictio est in cõmẽto. 80. ibi enim dicit philosophus & Cõmen. apes & formicas agere sine cognitione. Huius tamẽ oppositum scribit Commẽ. secundo de anima commẽ. 156. nisi esset quod dictum in hoc loco intelligitur sic: qđ videlicet talia animalia agunt sine cognitione finis rei actæ: sicut yrundo: quæ nũquã nidificauit agit: nõ tamen agit per cognitionẽ finis rei actæ mota: bene tamen agit per cognitionẽ respectu rerũ: quæ ad finem ordinatur vel ad opus: nisi enim cognosceret paleas & lutum vtiq; nidum construere non posset.

Concordantie Auer. super. 3. physi.

1 Cõmen. 4. Prima cõtradictio super. 3. phy. est in cõ. 4. ibi enim Cõmen. diffiniens motũ materialiter sumptũ. dicit qđ mot⁹ nihil aliud est quã generatio partis post partẽ illius perfectionis ad quã vadit motus donec perficiatur: & sit in actu: ex quo patet motũ fieri & maxime motum intẽsionis per additionẽ partis gradualis ad partem gradualem. Huius tamen oppositum videtur sentire expresse Commentator in. 4. phy

commen.

commen.84.ibi enim dicit additionem caloris agentis in calorem corporis nõ fieri secundũ additionem partis in toto. & vniuersaliter partis materiæ in materiã:sed secundũ additionẽ agentis in passionẽ patientis, scilicet ꝙ quando calor agentis vigorabitur crescat calor patientis non secundum additionẽ partiũ calidarum extrinsecarum:cum ad patientem non transferatur aliquid ab agente. Ista cõtradictio tangit maximam A
controuersiam inter duos principes nostræ militiæ, scilicet sanctum doctorem:& doctorem subtilem:qui in primo sententiarum. distin.17. in materia de habitibus: quæstione.2. de modo augmenti charitatis sunt discordes:vnus enim tenuit intentionem illam non fieri per additionem gradus ad gradum:quia illi gradus:aut essent specie distincti: aut numero:non specie:quia omnes charitates sunt eiusdem speciei:neqꝫ etiam distinguuntur numero : quia talis est ex parte materiæ: sicut hæc albedo differt numero ab illa:quia est in alio subiecto:charitas autem quæ addi potest additur in eodem subiecto in quo est præcedens : intensio igitur charitatis:& cuiuslibet formæ non fit per additionem alicuius gradus: sed solum quia illa qualitas quæ prius inerat intenditur secundum propinquitatem ad terminum. Et ista est via sancti doctoris vbi supra. Scotus vero ponens suas echeitates dixit intentionem fieri per additionem B
gradus ad gradum:& dixit istos gradus numero differre per suas echeitates:licet in eodem subiecto sint. In via etiam sancti doctoris diuersitas est inter sequaces suos vtrum intensio formæ fiat secundum esse:aut secundum gradum. Nam quod secundum essentiam fiat impossibile est: quia essentiæ rerum consistunt in pũcto: sicut videtur velle philosoph⁹ 8.meta.com.& tex.10.oportet ergo quod ista intensio fiat:aut secundũ esse:aut secundũ gradũ:quidam autẽ præcipue Thomistarum tenuerunt intensionẽ formæ fieri non secundũ esse.quia hoc videtur esse cõtra sanctũ Thomam in infinitis locis.primo sententiarum.dist.17.q.2.art.primo, & in secunda secundæ.q.24.arti.4. in responsione ad tertium. Et ideo dixerunt istã intensionẽ formæ fieri per additionẽ gradus ad gradũ: qui tamen gradus additus identificatur præexistenti:& non remanent distincti:sicut posuit Scotus. Et hanc viam imitatus est subtilissimus thomistarum Herueus brito in quolibeto. 2.q. 13. sicut est in alimento.quod pars sequens addita identificatur præexistenti:sic est de intensione formæ quantum ad gradus. Capreolus autem primo sententiarum tenuit intensionem formæ fieri secundum esse. quicquid sit: vna istarum viarum videtur habere auctoritatem Commen.3. physic.com.4.pro se. & alia habet commen.84. & textum:etiam quarti physi. & ita Commen. ipse remanet in contradictione:nisi esset ꝙ hic dixit motum esse acquisitionẽ partis post partem:quæ quidẽ acquisitio est vniuersalis in omnibus formis acquisibilibus per motũ:quia secundũ ipsum sunt partibiliter acquisibiles:vtrũ autem omnes per minima:nec ne in primo satis diximus super com.62. Istam autem acquisitionem ponit Commẽ. ita ꝙ fiat ex potentia materiæ educta ad actũ.negat tamẽ Cõmen.4.physi. cõmen.84.acquisitionem partis post partem ab extrinseco factam. & ista non contradicunt : sicut vides . vnde si ponderabis verba commenti 84. nihil plus inuenies : videre autem quæ illarum viarum extremarum sit verior non est præsentis speculationis. vbi enim est discordia

inter

inter Scotum & sanctum Thomam difficile est videre veritatem.

2 Secũda cõtradictio est in cõmen. 17. quia ibi declarãs quomodo sem
Cõmen. 17. per forma habet ratione agendi & mouendi declarat hoc de quantitate
C & qualitate. & sic videtur ponere quantitatẽ esse de principijs actiuis:
huius tamẽ oppositũ ipse scribit: septimo metaph. commẽ. 32. vbi habet
ꝙ nõ est necessariũ vt ante qualitatẽ generatã: aut quantitatẽ: vt etiã di/
citur in litera sit alia qualitas agens: aut quantitas: similiter. 4. physi. cõ/
men. lxxxiiij. dicit quantitatem nõ esse de principijs actiuis. sed sequitur
potentias actiuas & operationes earũ. Ad hoc dicimus quantitatem nõ
esse de principijs actiuis actione reali: bene tamen est de principijs acti/
uis actione spirituali: & maxime tenendo: sicut tenet Commenta. secun
do de anima. cõmen. 133. talia sensibilia cõmunia sentiri per propriã spe
ciem. In actione autem reali: licet non sit ratio agendi: est tamen condi/
tio: quia in agentibus materialibus actio est per contactum. contangen/
tia autem sunt quorum vltima sunt simul. 5. physi. 22. Et sic quoquomo
do quantitas potest dici forma agens: quia non potest immediate substã
tia aliqua separata transmutare materiam. vt dicit commen. 7. metaphy.
28. & 31. commen. sic igitur cum quantum agat vt quantum: licet quan
titate non agat: vt principio actiuo: sed vt conditione necessario requisi
ta tamen vt sic concedi potest aliquo pacto quantitatem esse de princi/
pijs actiuis: reductiue scilicet & cõcomitanter sicut ipsemet dicit quod
quantitas consequitur potentias actiuas & operatiões ipsarum: sed ipsa
formaliter non est de principijs actiuis. Illud autem quod adducitur de
septimo me. 32. non videtur esse multum ad propositum contra textum
istum: & com. 17. huius tertij. quia ibi Philosophus & com. non negant
qualitatem vel quantitatem esse de principijs actiuis: sed solum dicunt
ꝙ in substãtijs solũ est necessariũ: ꝙ id quod generat: generet ab aliquo
sibi simili in specie. In qualitatibus aũt & quãtitatibus illud nõ opor/
tet stat enim aliquam qualitatem generari sicut dicit Commen. quæ ta/
men non gubernabitur a simili sibi in specie præexistente: sicut qualita/
tes quæ subsequuntur formam mixtionis primarum qualitatum.

3 Tertia contradictio est in commen. 31. quia ibi dicit ꝙ est per se notum
Commẽ. 31. cõtinuum diuidi in infinitum. sexto aũt physi. colligitur oppositũ: quia
H ibi demonstratur: demonstratio autem non est ad per se nota. Respon
detur a modernis ꝙ nõ inconuenit vnam & eandem propositionem esse
per se notam in vna scientia: & in alia demonstratam: sicut enim docet
philosophus primo posterio. chirurgia subalternat mathematicæ scien/
tiæ quo ad istam conclusionem: ꝙ vulnera circularia tardius sanant: ita
etiam licet scientia naturalis & mathematica non sint se inuicẽ subalter
nantes simpliciter: tamen scientia naturalis quo ad istam propositionem
subalternat sibi scientiam mathematicam: nam vt inquit Cõmen. in isto
com. ista est vna maxima in mathematicis: quod diuisio mensurarũ ten/
dat in infinitum. & Commen. subdit quod hoc videt esse per se notum:
F sed illi qui ponunt magnitudines componi ex indiuisibilibus: vt Plato:
non concedent hanc diuisionem. Sed vnum per quod destruitur ista opi
nio est hoc principium, videlicet, quod magnitudo non componitur ex
indiuisibilibus: & istud bene destruit per principia naturalia: & subdit
Cõmẽ. ꝙ existimatur illic, scilicet in sexto phy. ꝙ hoc demonstratur in

sciētia naturali, scilicet ꝙ continuū sit diuisibile in infinitū. Et subdit ꝙ non est remotū ꝙ hoc principiū sit per se notū, videlicet, continuum esse diuisibile in infinitū. Et tamen sit ignotum naturaliter ꝙ cōtinuum vel magnitudo sit cōposita ex indiuisibilibus: tamē cum fuerit declaratum magnitudines non componi ex indiuisibilibus: tunc sciētia de hoc principio erit certificata: sequitur enim ex hac positione ꝙ magnitudo diuiditur in semper diuisibilia: vt declarauit Arist. in sexto: forte igitur geometer ponit hoc principiū: vt naturalis dissoluit hanc quæstionem. vbi dicamus quod istud principiū indiget demonstratione. & hæc erit in hac sciētia: & de hoc perscrutabitur in sexto: in quibus verbis Commē. secūdū expositionē modernorū innuit duas solutiōes: vna est quod ista, cōtinuū est diuisibile in infinitū. est per se nota: tam in scientia naturali ꝙ̄ in mathematica: sed ista ꝙ magnitudo sit composita ex indiuisibilibus est ignota: & demōstrat in sciētia naturali. Alia respōsio est quod vtraqꝫ est ignota & vtraqꝫ est demonstrata in sciētia naturali. Sed salua pace taliter exponentium hoc nō potest stare: quia Cōmenta. infra, cōmen. 70. dicit super verbis philosophi. ibi, quando. d. ꝙ post dicem⁹ de vnoquoqꝫ eorum: de causa in hoc ꝙ omnis mensura sit in magnitudines diuisibilis: super istis verbis. d. Commēta. ꝙ hoc significat ꝙ diuisio mēsure semper est nota per se. Et quod causa eius indiget demonstratione: non sicut quidam existimant quod geometer accipit hoc esse a naturali. Ecce igitur clarissimam sententiam Auer. contra communem errorem modernorum tenentium naturalem demonstrare continuum esse diuisibile in infinitum: ipse enim vult hanc esse per se notam in vtraqꝫ scientia, scilicet naturali & mathematica quantum ad esse: sed bene est ignota quantū ad propter quid: & quo ad hoc commen. dicit illam demōstrari in scientia naturali: & illa demonstratio secundum ipsum est demonstratio causæ tantum: non enim inconuenit aliquam propositionem quo ad quia est: notam esse: quæ tamen non sit euidens euidentia causæ: sicut lunam eclypsabilem esse notū est ad sensum: non tamen propter quid eclypsetur est notum: causa igitur propter quam continuum est diuisibile in infinitū ignota est: & est ista: quia magnitudo ipsa non est composita ex indiuisibilibus: & ista demonstratur in scientia naturali: & sic dixit Cōmen, in com. 31. istud principium indigere demonstratiōe, scilicet demōstratione causæ tantum: non demonstratione dante causam & esse: quia quantum ad esse istud est per se notum: & in nulla scientia demonstrat: & sic patet quod non dedit commen. duas rationes: sed est vna responsio. Aliter enim cōmen. contradiceret sibi in cōmento illo: & in cō. 70. & ita in modico spacio sui oblitus contraria diceret. Melius est igitur exponere ipsum Auer. per ipsummet: & dicere sicut diximus: quod continuum diuidi in infinitum est per se notum: & in nulla scientia demonstratur: sed causa eius est ignota: & quo ad illud indiget demonstratione. Et ex hoc patet quod solutio modernorum non potest stare: qui volunt mathematicam subalternari philosophiæ naturali quo ad istud principium: quod continuum sit diuisibile in infinitum: patet hoc esse falsum. quia demonstratio erigitur super re ignota. istud autem principiū est notum per se: sicut inquit commen. in vtraqꝫ scientia. ergo est indemōstrabile in vtraqꝫ: similiter patet quod frustra quærunt super. 6. phy. verum demonstratio:

G (margin, beside "quantū ad propter quid")

H (margin, beside "sio. Aliter enim cōmen.")

demonstratio: qua demonstratur continuum esse diuisibile in infinitū: sit demonstratio naturalis: vel mathematica: & faciunt quinterniones satis diffusos super hoc: patet quod omnia ista sunt sine proposito: quia in. 6. physi. non fuit demonstratum an continuum sit diuisibile in infinitū: sed causa propter quam est diuisibile fuit demōstrata. Nota igitur mi Mecenas solutionem istam: & manda memoriæ: quia viri magni & illustres nostri temporis super isto passu sunt decepti errore manifesto.

4
Cōmē. 40. Quarta cōtradictio est in commen. 40. quia dicit. omne corpus esse figuratum. Instantia est. 3. celi. 67. de elementis qui nullam figuram habēt.

1 Respondetur. omne corpus esse figuratum vel ratione suæ formæ: vel ratione continentis. Et hæc elementa: quia sunt indifferenter omnium figurarum receptiua: ideo de se dicuntur infigurata esse: terminantur autem ipsa merito continentis. Et ideo merito continentis habent figuram; & secundum eius dispositiones disponuntur & ipsa: & sic patet qualiter omne corpus dicitur esse actu figuratum. & hoc non contradicit quod elementa de se dicantur infigurata.

5
Cōmē. 54. Quinta contradictio est. 3. phy. cō. 54. vbi habet mundum esse in loco per partes. huius tn̄ oppositum videt sentire. 4. phy. 43. Respōdetur ꝙ hic sumpsit mundum pro toto vniuerso: & de hoc est verū ipsum esse in loco: quia partes eius sunt in loco: sicut ipsemet dicit. 4. phy. commento 44. sed quādo dicit quod mundus non mouetur per partes contra Themi. ibi sumpsit mundum pro corpore cęlesti quod circulariter mouetur: quia tale secundum ipsum mouetur secundum totum, quantum ad formam: secundum partes vero: & quantum ad formam & materiam simul sicut ipse dicit ibi. & . 6. physi. 85.

6
Cōmē. 60. Sexta contradictio est in commē. 60. vbi tenet magnitudinē tam mathematice quā naturaliter consideratam esse diuisibilem in infinitum. huius tamen oppositum reperitur in dictis eius. 4. ph. cō. 82. vbi. d. qđ licet linea secundum quod linea diuisibilis sit in infinitū: nō tamē secundum quod est terrestris aut ignea. Soluitur. linea potest considerari vt linea pręcise: & sic cōsiderari habet a mathematico prout videlicet. abstraxit a materia sensibili: & sic diuisibilis est in infinitum. Alio modo potest considerari: vt est in materia prima absolute: & vt sic consideratur a naturali. & vt sit diuisibilis est in infinitum: quia infinitas est ex parte materiæ: finitas vero est ex parte formæ. 3. phy. com. 65. infinitas accidit materiæ secundum qđ est materia. Alio modo potest considerari linea secū dum quod est in materia quali: & sic a naturali consideratur: & vt sic nō est diuisibilis in infinitum: quia vt sic concernit formam a qua est terminatio & actus. Et sic verificatur dictum Commenta. hic de linea naturali: vt est in materia prima absolute: sed. 4. phy. 72. verificatur sua sententia de linea naturali: vt est in materia quali: sicut manifestant verba eius. vtrum autem in aliquo casu etiam linea: vt in materia quali: sit diuisibilis in infinitum pertinet ad quæstionē de minimis: quia in via corruptionis non inconuenit in multis casibus negari minima secundum multos solennes Auerroistas: sed de his aliis.

j. ca. de substātia orbis.

Concordantiæ Auerro. super. 4. phy.

1
Cōmē. 20. Dicit Cōmē. in commē. 20. quarti phy. ꝙ illud quod est ꝑ accidēs aliud est rarū: & aliud est semper. Huius tn̄ oppositū inuenitur.

tur.8.physi.commento.36.vbi habet quod illud quod est per accidens L
non est semper, neq; necessarium. Respondetur ꝙ ly per accidens. 8. phy. sumitur vt distinguitur contra primo, & per se. Non sic autem in isto loco, sed sumitur absolute, vnde dixit ꝙ tale aut est semper vel frequenter, & de tali fiunt demonstrationes iuxta sententiam philosophi in primo posteriorum. Eorum quæ sæpe fiunt quæ demõstrationes appellant dialecticæ vt inquit Cõmẽtator ibi. de raro aũt nõ fit demõstratio.

Dicit Commentator in cõmẽ.27. quarti physicorũ, ꝙ nihil seipsum 2
recipit, neq; per se, neq; per accidens, huius tamen oppositum inuenitur Cõmẽ.27.
3. de anima, de intellectu qui recipit seipsum per accidẽs, quia post aliorum receptionem vt patet tex. commen.8. Et idem sentit Commen. 12.
meta. commen. 51. nisi esset ꝙ quarto physicorum, loquitur de receptio M
ne corporali & dimensionata. In tertio vero de anima, loquitur de receptione spirituali, & in tali non inconuenit ꝙ idem sit mouens & motũ recipiens & receptum, sicut scribit Commentator.8. physi. commento.40. in intellectu autem nostro verificatur per accidẽs, in alijs vero intellectibus, & præcipue in primo intellectu verificatur per se omnibus modis, quorum causam requiras. xij. meta. commentis. 39. & 51. de hac tamen propositione prolixe disputaui in quæstione de mouente & moto.

In cõ.32. quarti phy. dicit Commenta. habitum notiorem esse priua- 3
tione, huius tamen oppositum dicit. 8. physi. commẽ. xxvij. vbi habet ꝙ Cõmen.32.
in quibusdam locis accidit describere habitum per negationes priuationum in casu quo priuatio est notior habitu. Respondetur quod priua N
tio quatenus priuatio est nunquã est notior habitu. Et ratio est in promptu, quia ratio cognoscendi est ab actu. 9. metaphysicæ. xx. habitus autem habet rationem actus, & priuatio habet rationem potentiæ a qua est occultatio. Et ideo priuationes habent cognosci per suos habitus, sicut potentia per actum, & sicut materia per formam, sicut patet. 3. de anima. tex. cõ. xxv. & primo de anima. tex. cõ. 85. vbi dicitur ꝙ rectum est iudex sui & obliqui. Sed tamen per accidens contingit cognoscere habitum per priuationem, & hoc vbi ad vnam formam ignotam deuenire volumus per aliam formam notiorem disperatam, tunc si volumus cognoscere illam ignotam quid sit in se poterimus eam cognoscere per negationes formarum notiorum, apud nos, quæ priuationes non sunt notiores ratione sui, sed ratione sui habitus in quo habent reduci, sicut contingit in cognitione nostra de abstractis substantijs ex cognitione creaturarum, in qua secundum peritiores theologos potius attingimus quid non sint quam quid sint, & istud voluit dicere Com. 8. physi. quia ibi reddit causam quare Arist. descripsit illud quod est per se per negationem accidentis, & inquit ꝙ hoc fecit quia illud quod est per accidẽs est notius illo quod est per se. Et ideo accidet in quibusdam locis describere habitum per negationes priuationum. Bene igitur diximus nos ꝙ priuatio & negatio quatenus priuatio & negatio non sunt notiores habitibus & affirmationibus, sed ratione alterius habitꝰ & affirmationis ad quas reduci habẽt, cõtingere põt priuationẽ notiorẽ esse habitu.

In cõ.64.36. & 42. dicit vacuum esse naturę consimilis, oppositum 4
vero tenet in cõ.48. vbi habetur ꝙ vacuũ non est naturę cõsimilis neq; Cõmẽ.64.
diuersę. Nisi esset ꝙ snia philosophi est & Cõ, ꝙ ex pte rei vacuũ nõ est

naturæ cōsimilis neq̧ diuersæ. Cū nihil sit, similitudo aūt identitas & diuersitas sunt differētiæ entis. 10. meta. tex. cō. 12. sed secūdū imaginationem antiquorū ponentium vacuum sequebatur vacuum esse naturæ cōsimilis per totū, & sic ad hominem probat ibi philosophus ꝙ supposito vacuo non posset ibi motus fieri, cum sit naturæ consimilis per totum, vnde secundum rem vacuū non est naturæ cōsimilis neq̧ diuersæ, tū secūdū imaginationē quę est res satis ampla naturæ cōsīsis esse videt.

5 In cō. 71. quarti phy. dicit Cō. in motu elemēti formā mouere. Et materiā moueri. in. 4. de cælo. d. formā elemēti esse vtrūq̧. s. mouēs & motum. Solutio illud quod mouetur vt quod non est materia neq̧ forma, quia in prooemio meta. actiones sunt suppositorū, materia enim non potest esse per se motum vt quod in motu elemēti, quia subiectū motus est ens in actu. 5. physi. t. cō. 8. nec forma quia forma vt forma habet mouere. 2. de generatione. 53. Et. 3. physi. 17. tum quia forma habet rationem partis, parti autem nō cōpetit ratio per se moti sed toti quia totius est operatio. Illud igitur quod mouetur & quod mouet est totū elementū, tamen passiue mouet vt quo ratione materię, & mouetur vt quo actiue ratione formæ, bene verū est ꝙ etiā cōcurrit mediū tanquā causa materialis extrinseca necessario requisita si motus elemēti debet perfici & exire in actū, quia in motu requiritur successio, & successio est merito resistētiæ, resistētia aūt nō est materia nuda. Tamē sufficit ꝙ elemētū & sua forma ab intrinseco habeat potentialitatē ratione materiæ, vnde si forma elemēti esset a materia separata, nullo modo esset mota neq̧ per se neq̧ per accidēs, quia formæ separatæ sicut. d. Commen. nono meta. cō. 2. sunt tātū agētes, & nullo modo patiētes neq̧ essentialiter neq̧ accidentaliter. Et ista est sentētia philosophi, primo de gñat. & corruptione. t. c. 55. formis aūt in materia existētibus cōpetit passibilitas ratione materiæ, & ideo per accidēs sunt mobiles nō per se: qui ēm dixerit formas esse per se mobiles nō est dignus vt a naturali philosopho impugnetur. 5. phy. cō. 5. Et ideo. 4. cæli. cō. 22. ꝙ forma elemēti vt forma mouet, sed vt in materia mouetur, quod intelligo per accidēs. In hoc vero 71. dicit materiā moueri vt quo tanquam principio per se potētialitatis ad motum, licet vt dixi non sit adæquatum, dixit vero formam mouere tanquam principium formale per se principiādi motū. Cum actio sit a forma. Sed contra obijciens, ex hac solutione sequitur idē mouēs esse & motū, quia tu concedis formam elementi esse vtrūq̧. Dicitur admittendo totum ad bonum intellectum, videlicet ꝙ non inconuenit idē esse per se mouens, & tamen quod sit per accidens motum, & maxime in his quæ non mouent neq̧ mouentur vt quod, sed quod idem secūdū idem sit mouens & motum. hoc bene facit a peripateticis negatum, nam vt scribit Com. in lib. destruc. destructionum, dispu. prima, in solutione primi dubij, principatum ab omnibus concessum est, ꝙ nihil seipsum permutare potest.

Com. 71.

6 In cō. 76. quarti phy. dicit Cō. corpus mathematicū nō abstrahere a loco, & eādē sentētiā habet supra in cō. 47. Et primo de gñatione. cō. 44. Sed huius oppositū inuenim⁹ tertio cæli. cō. 55. Nisi esset ꝙ corp⁹ mathematicū nō abstrahit a loco indeterminato, tū bū abstrahit a loco determinato. Nā ratio ꝓpter quā aliqđ est in loco indeterminatio est ꝙ

Com. 76.

sit

sit dimensionatũ, & quia corpus mathematicũ quantum est, ideo vt sic competit sibi in loco esse, sed ꝙ aliquid sit in loco determinato. Verbi gratia, superius vel inferius, hoc competit corpori quali nedum quanto & sola naturalia corpora habentia grauitatem vel leuitatem, vel aliquid huiusmodi sunt in loco. Aut aliter corpus mathematicum non abstrahit a loco secundum imaginationem. Tamen secundum rem abstrahit, quia secundum rem omne corpus est naturale, quia corpus mathematicum in effectu non est separatum a naturali, sed sunt eadem. 2. physi. 18. Et hoc voluit Cõmẽ. 4. phy. cõ. 47. in fine, vbi dicit ꝙ corpus mathematicũ nõ est in loco nisi secundũ imaginationẽ, & vr̃ oẽs ꝓpositiones mathematicę sunt veræ ad imaginationẽ. 3. phy. cõ. 60. & 3. cę. com. 72.

In cõ. 84. dicit Auerrois ꝙ rarũ & densum sunt contraria in quantitate. Huius tamẽ oppositũ dicit in cõmẽ. sequẽti. vbi habetur ꝙ raritas & dẽsitas nõ sunt de essentia quãtitatis. Et. 7. phy. com. 15. dicit ꝙ sunt qualitates. In primo aũt meta. cõ. 15. dicit ꝙ sunt de prædicamẽto situs. in. 8. phy. cõ. 77. d. ꝙ densari & rarefieri sunt mot⁹ locales, qualiter ergo est tãta diuersitas in dictis eius? Soluitur: raritas & dẽsitas sunt de prędicamẽto situs, verũ est secũdũ opinionẽ antiquorũ, sic glossat Commẽtator primo meta. cõ. 15. Et sic põt etiã glossari auctoritas philosophi in prædicamẽto qualitatis dũ dixit raritatẽ & dẽsitatẽ nõ esse qualitates sed de prædicamẽto situs. nam Philosophus in prædicamẽtis vt in plurib⁹ loquit̃ secũdũ famositatẽ, sicut colligitur de intẽtione Cõmẽ. 5. meta. cõ. 18. Et ista etiã est glosa Cõmẽ. 7. phy. com. xv. vbi dicit ꝙ raritas & densitas sunt rerũ qualitates cõsequẽtes calidũ & frigidum & subdit. Antiqui vero dicebant ꝙ densitas est cõstrictio pororũ, & raritas expãsio, & per cõsequẽs secũdum antiquos sequit̃ ꝙ sint de prædicamento situs & cõtra istos antiquos loquitur philosophus & Cõmẽ. primo meta. tex. cõ. xv. sicut patet intuẽti. Dimitto hic responsionem Burlei & iuniorũ quæ nulla est & instãtias habet multas. Raritas tñ & densitas formaliter sunt quales, & tales vt sunt in gñabilib⁹ & corruptibilibus insequunt̃ calidũ & frigidũ, qđ dico propter raritatẽ & dẽsitatẽ corporũ cælestiũ quæ est alterius rationis ab istis, qa ibi nõ cõsequunt̃ calidũ neq; frigidũ sicut patet secũdo cap. de substãtia orbis. Et sic intelligit̃ dictũ Cõmẽ. 7. phy. xv. vñ motus rarefactionis & cõdẽsationis sunt in prædicamẽto qualitatis qa sui termini sunt formal̃r qualitates vñ philosophus in secũdo de partib⁹ animaliũ. ca. j. inter qualitates elemẽtorũ enumerat etiã raritatẽ & densitatẽ, quãtũcũq; nõ enumerauerit eas in secũdo de gñatione, vel qa reducunt̃ ad grauitatẽ & leuitatẽ, vel qa reducunt̃ ad molliciẽ & duriciem, vt dixit Alexãder. vel ideo tacuit, qa vt dicit Commẽ. ibi in cõ. xv. raritas & dẽsitas nõ sunt qualitates actiuæ sed consequunt̃ calorẽ & frigus, & est sentẽtia philosophi in. 2. de gñatiõe. tex. c. 17. sicut bñ notat ibi Io. grãmaticus, qñ vero. d. Cõmẽ. in. cõ. 84. ꝙ raritas & dẽsitas sunt cõtraria in quãtitate, hoc intelligit̃ nõ formaliter sed cõsecutiue. vñ ipsemet ipsum declarat ibi. inqt em̃ raritas & dẽsitas sunt cõtraria in quãtitate, & subdit causam dicẽs cũ trãslatio corporis de raritate in dẽsitatẽ est trãslatio de maiori quãtitate in minorẽ. Et hoc idẽ habet ipse. 8. phy. in cõ. 31. Et ꝓpter hoc ipse in com. 85. quarti ph. dixit raritatẽ & dẽsitatẽ nõ esse de essentia quãtitatis, qa videbat ꝙ

Cõmẽ. 84. 7

P

Q

non erant quantitates formaliter sed consecutiue. Quando vero dixit. 8. phy. cō. 77. ꝙ densari & rarefieri sunt motus locales. Dicitur quod ibi loquitur ad hominē, quia ibi. d. quod antiqui dicebant generationem et corruptionē fieri per cōgregationē & segregationem, & fuerunt illi qui dixerunt res generari ex raro & denso, & illi ponebant quod rarefieri & condensari sunt motus locales, & tales collocabant raritatem & densitatem in genere cōgregationis & segregationis & separationis, sicut ibi Cōmētator expresse habet. Pōt etiā dici secūdū ῡitatē qđ mot⁹ locales cōsequunt ad motū rarefactionis & condēsationis sicut patet intuenti.

Com. 84. In codē cōmento. 84. dicit Cōmētator quod quātitas nō fit a quātitate sicut caliditas a caliditate. Huius tñ videtur dicere oppositū primo

8 de genera. cō. 30. vbi habet quod faciēs partes magnitudinis est magnitudo. Solutionē huius quare superius in tertio ph. cōtradictione secunda super com. 17.

Com. 97. In cō. 97. quarti phy. dicit Cōmen. quod motus pōt imaginari extra tēpus. Huius tamē oppositū inuenitur in dictis suis. 12. meta. cō. 29. vbi

9 habet quod sine tēpore impossibile est imaginari motū. Respōdetur qđ

R Cōmen. hic loquitur de abstractione quæ fit in prima operatione intellectus in qua potest considerari prius nō cōsideratio posteriori. Nam sicut scribit Cōmen. 12. meta. cō. 39. intellectus natus est diuidere ea quæ sunt adunata in esse, licet in re ipsa non sint diuisa. Et q̄ita cū tēpus nō sit de quiditate motus, intellectus potest abstrahere motū a tempore. Et ex hoc patet contra vulgares successionem non esse de intrinseca ratione motus, sed est de cōsequētibus ipsum. Sed. 12. met. cō. 29. loquit de abstractione quæ fit in secūda operatione intellectus, & sic nō pōt imaginari mot⁹ sine tēpore, quia imaginādo hoc, talis imaginatio mēdax est, prima aūt minime, quia. 2. phy. tex. c. 18. abstrahentiū non est mendacium.

Com. 99. Videtur dicere Cōmen. in cō. 99. quod motus sit quiditatiue quantitatis, huius tamē oppositū dicit philosophus & ipse in. 5. meta. com. 18. & textu. Burleus & moderni distinguūt de triplici cōsideratione mot⁹: dicūt em̄ motū posse sumi primo vt non differt a termino ad quem, nisi sicut imperfectum a perfecto, et sic est de gn̄e termini ad quē. Alio modo primo fluxu cōtinuo quo mobile tendit ad suā pfectionem. Et sic est de prædicamento passionis. Tertio modo potest capi pro illa successione vel duratione transmutationis continuæ, & sic est in prædicamēto quātitatis per se. Et sic dicit philosophum considerasse motum in. 5. meta. qn̄ dixit motū esse quantitatē. Mirū est quomodo iste vir ita manifeste peccat in ponendo propriā quātitatē motui, & in dicendo de intentione philosophi motū esse per se. quātitatē. Immo philosoph⁹ expresse. 5. meta. cap. de quāto. & est textus cōmē. 18. enumerat motū & tēpus inter quanta per accidens. Et dicit, alia vt motus & tēpus. Et tem̄ huiusmo

6 di quāta quædā dicuntur & cōtinua, eo quod illa diuisibilia sunt quorū sunt hæ passiones. Et Cōmen. in cō. dicit quod tēpus & motus sunt quātitates eo quod sunt accidētia cōsequētia essentialiter illa quæ sunt quātitates per suā substātiā. s. magnitudinē quæ diuidit essentialiter & primo. Dicamus ergo ad cōtradictionē qđ Cō. nō dixit in. 99. cō. motū quiditatiue esse quātitatē, sed solū per accidēs. vñ si pōderētur verba sua ibi reddit causam cōtinuationis in motu, & dicit qđ est quātitas per

quam

quam est motus: noluit dicere qđ motus est cōtinuus: qa motus fit quā/titas sicut imaginatur contradicens. sed voluit motū habere continuatio nem a quantitate. i. a magnitudine super qua fit motus.

In cōmento. 117. d. motū abijcere a substantia. Oppositū infra in eodē quarto cōmē. 128. & 8. phy. 56. Soluitur. dictum suum fallit in motu lo/cali per se: verificatur tamen per accidens. Com. 117. 10

Commentator in cōmento. 132. quarti physi. dicit tempus non mensu rare motum cæli vt numerus: sed bene ad alios motus se habet vt nume/rus. Huius tamen oppositum. d. in cōmen. 133. Soluitur: quod dictum suū intelligitur cum præcisione: quia ad motum cæli tempus habet duplicē habitudinem & passionis per se cōsequētis subiectum. Et habitudinem numeri & mensuræ. sed ad alios motus comparatur solum in ratione nu/meri. Et sic sedatur controuersia. Com. 132. T

Concordantiæ Auerrois super. 5. physi.

In commento 8. 5. physi. dicit Cōmen. ꝙ materia nō est in lo co. oppositum apparet primo de generatione. cōmento. 27. vbi dicitur quod illud ex quo aliquid generatur necesse est vt sit in loco. Soluitur: materiam non esse in loco per se: sed per accidens ratione videlicet, totius generati: cui⁹ ipsa est pars: quod quidē per se est in loco. Et philosophus destruit hic materiam non esse in loco vt est se/parata a physicis corporibus: vt imaginabantur antiqui. tamen vt est in physicis corporibus sic est in loco per accidēs: quia locatur ad locatio/nem illius cui per se debetur locus. Esset tñ hic locus dubitationis in via commenta. An materia sit in loco non ratione totius, sed ratione sui vel ratione alicuius cōsequētis ad ipsam. Et videtur quod sic. nam stan tibus quantitatibus interminatis coæternis ipsi materiæ videtur qđ sibi debetur locus. Nam videt qđ ratio locandi absolute sumatur a quantita te iuxta illud philosophi. 4. phy. textu cōmen. 76. Si corpus cubum se/paratū a qualitatibus sensibilibus ponatur in aqua: tantū cedit sibi aqua quanta est sua dimensio. Ad hoc diceretur ꝙ materia a quātitatibus inter minatis considerata vt abstrahit ab omni forma substantiali: & ab omni qualitate sensibili: vt sic non est ens nisi in aīa secundum viam Auerrois 12. meta. cō. 14. Et ita etiam diceretur esse in loco secundū imaginatio/nem. Aut diceretur esse in loco indeterminate: sed ꝙ sit in aliquo loco de terminato requiritur quantitas terminata & forma: ad quā consequitur talis quantitas. Et sic dicimus subiectum generationis non occupare lo/cum determinatum: & si illud sit materia quanta. Soluitur igitur contra dictio qđ Cōmen. non dixit qđ illud ex quo aliquid generatur sit in lo/co per se: sed dixit qđ hoc est aut per se aut per accidēs: sicut dicimus de materia. ecce qđ vult materiam esse in loco per accidens: sed quādo di/xit. 5. physi. cō. 8. ꝙ materia non est in loco: intellexit eam non esse in lo co per se. Et ista non contradicunt. Aut aliter. nō est in loco determina/to: est bene in loco indeterminato. Sed prima solutio est magis ad mētē philosophi & Cōmētatoris primo de gñā. t. cō. 27. sicut videre poteris. Cōmē. 8. 2 A

In cō. 9. 5. physi. dicit Cōmen. quod cōtrarietas quæ est in loco latet. & eandem sententiā habet. 8. physi. com. 16. Huius tñ oppositum videt dicere. 8. meta. cō. 4. Et. 10. meta. cō. 13. vbi habet qđ cōtrarietas in rei veritate primo inuenit in eis quę sunt in loco: ideo accepta est ī diffinitiōe Cōmē. 9. 2

contrariorum distantia: cum dicitur: contraria sunt quæ sub eodem genere posita maxime distant. Respondetur vt dicit Commen. 4. cæli. cõmẽ. 38. quod contrarietas quæ est in forma & qualitate & in loco dicit̃ ęquiuoce: quia contraria in qualitate & in alijs prædicamentis sunt solũ duo in forma. Et sunt vnum in subiecto: sed contraria in loco sunt contraria tam secundum subiectum quã secundum formã. Et quia de ratione contrariorum est distantia: & quia plus distant illa quæ sunt duo in forma. & duo in subiecto. quã illa quæ sunt duo in forma & vnũ subiecto: ideo contrarietas ex natura rei primo competit cõtrarijs in loco quã alijs cõtrarijs. Accedit ad hoc vt dicit etiam Commen. 10. met. com. 13. distantia in loco est maxima. s. centri ad circũferentiã. & ista distantia est causa in contrarietate substãtiarũ corporũ propriorũ istis locis. ideo cõtrarietas primo reperitur ex materia rei in loco quã in alijs contrarijs aliorum prædicamentorũ. Et hoc etiã asseruit Commen. 4. phy. com. 5. dũ. d. qđ corpora cõtraria secundũ naturã mouentur ad loca contraria secundum naturã: quia loca nõ solũ sunt extrema vnius lineæ rectæ longissimæ: sed & cũ hoc sunt contraria secundũ potentiã: res enim quarum substantiæ sunt similes contrarijs habẽt substãtias contrarias aliquo modo: ecce qđ vult contrarietatem in loco esse causam contrarietatis in substãtia & in qualitate: eo modo quo in substantijs conuenitur substantiã substantiæ contrariam esse. Et licet ita sit qđ contrarietas primo reperiatur in loco: tñ nõ est notũ qđ oẽ qđ localiter mouet̃ cõtrarietatẽ talẽ habeat: & sic dixit cõmẽtator in hoc quinto cõ. 19. & 8. phy. 16. & 6. phy. cõmen to. 92. qđ cõtrarietas quæ est in loco latet: nõ quia illa lateat qđ sit cõtrarietas: immo est primo & causa aliarũ: & ponit in diuisione aliorum tanq̃ notior sed latet penes hoc quod non est notũ ꝑ se eã inesse cuilibet mobili qđ mouetur motu locali. Et sic nulla est contractio sicut vides: sed cõtra determinationẽ istã dubitauit subtiliter magnificẽtia tua: quia tunc non esset vera contrariorum descriptio dicens. contraria sunt quæ habẽt fieri circa idẽ subiectũ nõ simul, sed successiue: modo si contraria in loco sunt duo in subiecto & duo in forma: nũquam igit̃ aliquo modo circa idẽ subiectũ habẽt fieri nec simul nec successiue. Et ad hoc dixit ꝙ argumentũ tuũ demonstrat: nam locus superior vniuersi nunquã fiet inferior. & dixi descriptionem illam verificari de cõtrarijs in qualitate non de cõtrarijs in loco: & dixi cum Auerro. commẽ. 38. quarti de cælo. cõtrarietatem nõ dici vniuoce sed æquiuoce vel analogice de his & de illis: aut aliter aliquid conuenit alicui ratione generis: qđ tamen repugnat
Com. 19. eidem ratione speciei sicut patet. 6. phy. com. xv. Et. 7. physi. commẽ. 2.
3 In cõmento. xix. quinti physi. commentator dicit quod non sit minus nisi per admixtionem contrarij. Oppositum secundo cæli. commento xv. Soluitur. in habentibus contrarium secundum viam commentatoris remissio per admixtionem contrarij fit: & per oppositum intensio per remotionem a contrario iuxta illud philosophi. illud est albius quod est nigro impermixtius: in carentibus vero cõtrario sicut est lumen & alia huiusmodi non est sic. Et ideo commentator in commento. xv. secundi de cælo iam allegato inquit. & non sequitur vt remissio sit semper ex
Com. 21. mixtione contrarij: sicut dixit Alexander in multis locis.
4 In cõmẽto. 21. quinti physi. dicit generationẽ nõ esse motũ: quia forma est

est indiuisibilis: sed oppositũ videtur sentire de formis elementorũ tertio cæli cõmento.67.vbi tenet quod intenduntur & remittuntur. Soluitur, de ratione motus duæ conditiones requiruntur, vna quod subiectum sit ens in actu: alia qđ forma sit diuisibilis. vnde.5.physi. probatur ad relationem non esse motũ. & etiam.7.phy.de prima specie qualitatis. Et Cõmẽtator.6.physi.cõmẽ.85.probat ꝙ ad situm nõ est motus: quia est relatio: & relatio consistit in indiuisibili. Requiritur etiam quod subiectum sit in actu.5.physi.t.com.8. Et propter hoc in formis eductis de potẽtia materię quædam sunt perfectę nõ intensibiles neqꝫ remissibiles: sicut sunt formæ mixtorum: & de istis maxime verificatur dictum commentatoris quod generatio taliũ non est motus: quia tales sunt indiuisibiles.i.nõ successiue acquisibiles: sed per minima acquirantur. Formæ autem elementorum sunt mediæ inter substãtiam & accidens secundum commentorem tertio cæli.commen.67.& tales partibiliter acquiruntur & successiue.tamen earum generatio non est motus: quia subiectum nõ est ens in actu.vide quæ scripsi primo physi.commento.62. B

In commento.22.quarti physico.dicit Commentator qđ vltima non sunt in loco nisi per accidens non essentialiter. sed hui⁹ oppositum ipse scribit primo de generatione.commento,29. vbi habet quod lineæ superficies & puncta non sunt in loco: neqꝫ secundũ se: neqꝫ secundũ accidens. Soluitur, aliquid moueri per accidens conuenit dupliciter. pure & non pure. Appello illud moueri per accideus pure: quod præcise mouetur ad motum alterius & nullo modo potest per se moueri. Et isto modo intelligitur dictum Commentatoris hic in commento. xxij. quando di. quod vltima mouentur per accidens scilicet pure quia præcise mouẽtur ad motũ illius cuius sunt vltima. Alio modo aliquid dicitur nõ pure per accidẽs moueri. Et est illud qđ mouetur ad motum alterius: qđ tñ si separatũ fuerit ab eo ad cuius motũ dicitur moueri poterit per se moueri: sicut motus partis ad motũ totius: quia pars separata a toto potest ꝑ se moueri: sicut patet.4.phy.cõ.32. Et quinto phy.cõ.primo. Et primo de anima.cõ.37. Et propter hoc dixit Cõmentator.6.phy.cõ.86.quod motus partis in toto non est motus pure per accidens. Formaliter igitur soluẽtes dicamus qđ quinto phy.cõ.32.loquitur de accidẽte puro. primo de genera.29.loquitur de accidente nõ puro. Aut aliter solui potest qđ Cõmẽtator primo de genera. loquit̃ ex sentẽtia Platonis. cõtra quẽ arguit ibi philosoph⁹. Plato.eñ posuit mathematica esse subiecta corporũ naturaliũ. & quia ipse posuit talia nedũ secundũ intellectũ: verũetiam secundũ esse separata a sensibilibus videtur sequi: ergo talia nullo modo in loco esse neqꝫ per se neqꝫ per accidẽs realiter loquendo in quinto aũt physi.loquitur secundũ sententiam Aristo.&.d. quod talia sunt in loco per accidẽs: quia locant̃ ad locationẽ sui subiecti quod est per se in loco. Com.22. 5 C

Et ista solutio non est remota a veritate secundũ rem ipsam: tñ sicut d. Commentator primo de anima. comento.26.vniuersaliter hodie non possumus intelligere opiniones antiquorũ: quia nõ sunt notæ apud nos.

In cõmento.34.quinti phy.dicit Cõmẽtator tẽpus cõstituere motũ. Huius tñ oppositũ habet̃ supra in hoc quinto cõmen.1.vbi enumerans ea quæ constituunt essentiã motus nõ enumerat tẽpus. Respõdet̃ ꝙ refert cõsiderare motũ in sua quiditate: & refert cõsiderare ipsum quo ad suam Cõmẽ.34. 6

vnitatem consequentem ipsum. Et tunc dicimus ꝙ motus consideratus quiditatiue constituitur in sui diuisione ex tribus:& talia sunt subiectũ terminus ad quẽ & terminus a quo. vnde commentator sic considerauit
D motum. Et philosophus quinto phy.t.cõ.3.nam ipse dicit ibi. ꝙ substãtia motus constituitur ex istis tribus causis existentibus in eo nõ extrinsecis. & ideo non numerauit motorem aut tempus vt ipse habet ibi. sed consideratio motus quo ad sui vnitatẽ numeralem bene concernit vnitatem temporis & motoris. Et sic cõsiderat mot⁹ ab Auer. & ab Arist. quinto physi.34.quando dixit ꝙ ad vnitatẽ numeralẽ motus requiritur vnitas tẽporis:& sic etiam considerauit motum in.8.phy.t.com.82.vbi dixit motum profectorum non esse continuum sed videri cõtinuum. Et reddens causam dixit.nõ enim vnum est mouens:vbi expresse patet motoris vnitatem requiri ad continuitatem & vnitatem motus.quæ tamen non sunt de quiditate motus sicut patet consideranti.

Cõmen.35. In.35.cõmẽ.quinti physi.ad vnitatẽ numeralẽ motus dicit tria requiri:& hæc sunt vnitas subiecti:vnitas mobilis:& vnitas termini ad quẽ.
7 Sed huius oppositũ videtur.8.physi.t.c.82.vbi habetur ꝙ vltra hæc requiritur vnitas motoris. Ad hoc dicit ꝙ Arist.nõ posuit hic vnitatẽ motoris requiri ad vnitatẽ tẽporis:quia nondũ declaratũ est vtrũ omne motum ab alio sit motũ. Et ideo tacuit illud differens illud vsq; ad octauũ physi.vtrum autem in aliquo casu possit esse vnus motus a pluri b⁹ motoribus pertinet ad octauum physi.sed pro nunc dimittatur.

Cõmẽ.16. In eodem commen.35.& cõmento sequenti est etiã cõtradictio: quia hic.d.tria illa requiri ad vnitatẽ motus,scilicet tẽpus subiectũ & termi
8 nus. Sed commen.sequenti solum subiectum & terminum requiri dicit: nisi esset ꝙ vnitas motus magis intime dependet ab vnitate subiecti: cũ subiectũ motus ponatur in sua diffinitione:& etiam terminus ad quẽ: q est de substãtia mot⁹:q1 ab ipso sumit speciẽ:cũ nõ differat ab ipso nisi sicut imperfectum a perfecto.3.physi. cõmen. 4. Motus autem a tẽpore dependet tanq̃ ab aliquo extrinseco:& non quiditatur per ipsum,id est tẽpus nõ est de quiditate eius: sicut dicit commentator hic & cõmento. 35. ꝙ accidit naturæ motus ꝙ sit in tempore non ꝙ motus quiditetur per tẽpus,id est quiditatiue cõstituatur per tẽpus. & ideo tacuit cõmentator in cõmento sequenti tẽpus:quia solũ considerauit motum quo ad prædicata quæ constituunt ipsum quiditatiue.licet autem subiectũ non sit de quiditate accidentis: sufficit tamẽ ꝙ sit delatiuum quiditatis eius.

Cõmen.37. In commento.37.quinti.d.omnẽ motũ continuũ esse. Huius tamen
9 oppositũ dicit.3.physi.cõmento.6. Et.5.physi. cõmento.23. vbi habet motum augmentationis non esse continuum. Soluitur. motum sub ratione qua motus non repugnare sibi continuitatem sicut talpæ inquantum animal non repugnat visio:tamen motui applicato ad materiam aliquam sensibilem determinatam stat continuitatem sibi repugnare: sicut est in casu de motu augmenti: qui non potest esse continuus sicut probat commentator in locis allegatis: nihil autem prohibet vnum & idẽ
E prædicatũ vni & eidẽ rei nõ repugnare sub ratiõe cõmuni:& sub ratiõe generis:quod tñ repugnabit illi sub ratiõe speciali.sicut talpæ vt talpa nõ põt videre:sed vt animal nõ sibi repugnat. Arist.aũt in hoc.5. physi. & in.6.considerat motũ in cõmuni nõ applicãdo ipsum ad aliqua mobilia

bilia determinata. Et ideo omnia quæ verificantur de motu in istis locis verificantur secundum eius communitatem: quæ tamen cõmunitas non repugnat rationibus specialibus aliorũ motuũ: vide pro hac solutione in simili Auerroim copiose. 6. physi. cõmento. 15. vide. 7. physi. commento. 2. in simili de cælo inquantum cælum & inquantum corpus.

In commento. 47. quinti physi. dicit Auer. terminum a quo non esse de substantia motus: sed esse accidens motui. Sed nos oppositum inuenimus in dictis eius supra: in commen. 3. huius quinti. Soluitur: terminus a quo dupliciter potest comparari motui: vno modo absolute. Et sic est de quiditate motus cum ponatur in eius diffinitione. Motus enim fit de affirmato in affirmatum. Alio modo respectiue: videlicet in comparatione ad terminum ad quem. Et sic terminus a quo est accidens respectu motus in respectu termini ad quem motus enim cum termino ad quem idemptificantur & reponuntur in specie: non autem per terminũ a quo: terminus enim a quo abijcitur: sumitur igitur hic accidens prout omne illud quod nõ est æque intimum sicut aliud & quia terminus a quo non est æque intimus motui sicut terminus ad quem: ideo nomen accidentis accepit: & hoc est mente commentatoris infra in commen. 49. vbi dicit quod licet contrarietas in motibus sit tam ex termino a quo quam ex termino ad quem. Magis tamen motus sunt contrarij ex termino ad quem quam ex termino a quo. Cõmẽ. 47 10

Concordantiæ Auerrois super sexto physico.

In commento 16. dicit Cõmentator quod exẽpla quæ adducuntur in literis adducuntur vt sermo sit manifestior. Huius tamen oppositũ ipse scribit. 4. physi. commẽ. 71. Soluitur: quod exẽplificatio in literis ad duo potest cõparari: valet ad materiã subiectã de qua est sermo. Et sic talis dicitur esse manifestatiua sermonis & isto modo vtitur Philosophus plerũq; in loco priorũ, & in loco poste. Alio modo potest comparari ad exempla cõsimilia in materia determinata: & sic est minus manifesta, & quando secunda sequitur primam, sic sermo redditur manifestior. Et isto secũdo modo loquebatur Cõmẽtator. 4. physi. cõmẽ. 71. inquit enim & cũ dedit exemplũ de literis, dedit exemplum de materijs vt demonstratio sit manifestior. Primo autem modo loquemur hic quia di. ꝙ Ari. adduxit exẽplũ in literis vt sermo eius sit manifestus quãdo eñ casus ponitur in terminis redditur vtiq; clarior. Cõmẽ. 16.

In cõmen. 41. dicit inter non ens & ens nihil mediare. Huius tamen oppositũ habet primo physi. cõmẽ. 28. Et. 12. meta. cõmẽ. 11. Et. 5. phy. cõmen. 8. de materia. Soluitur. 12. meta. cõmẽto. 11. Non ens sumitur tripliciter: primo pro illo quod non habet esse nec imaginationẽ. Et istud est vere nihil, & solum istud: vnde illud: quod nõ habet esse nec imaginationem est illud quod implicat contradictionem: & tale est vere nihil: nam tale non potest facere vnum per se cõceptũ nec sicut obiectũ cũ obiecto nec sicut modus cũ obiecto. Sicut dicit subtilis doctor in secunda quæstio. quolibetorum. Et Commẽta. 4. metheo. comment. 9. qui dicit aliquod intelligibile ponit hoc fundamentũ quod opposita nõ cõgregantur insimul. Alio modo sumitur pro priuatione existente in prima materia. Tertio modo sumitur pro illo quod nõ est in actu. Tunc dicitur qđ inter non ens primo modo & ens, nihil cadit medium: quia talia con- Cõmẽ. 40 F

 tradictorie

tradictorie opponuntur quorū non est medium secundū se inuenire: primo poste. Et. 10. meta. tex. commen. 23. & sic loquitur Commen. in hoc commē. 41. huius sexti. Sed inter non ens primo modo scilicet inter nō ens simpliciter & ens in actu est bene dare mediū: & istud est ens in potentia: talia autem non opponuntur contradictorie: vnde ens in potentia non est vere nihil neq; est ens sicut philosophus: sed mediat inter vtrūq;: & sic loquitur Commentator in alijs locis allegatis.

Cōmē. 41. In eodē cōmen. 41. habet Cōmētator qd' trāsmutatio in substātia est
3 principaliter trāsmutatio. Huius tamē oppositū dixit in hoc sexto com men. 32. vbi dixit trāsmutationē in substātia nō esse transmutationem: sed finē transmutationis. Sicut vniuersaliter est de qualibet trāsmutatione indiuisibili: sicut habet etiā ipse. 4. physi. cō. 129. vbi habet trāsmutationē dici æquiuoce de trāsmutatione per se: & de trāsmutatione & quæ non est per se: sed est finis trāsmutationis. Et cōsimilem sententiā habet
G ipse. 6. physi. in commen. 45. Soluitur: trāsmutatio in substantia dicitur simpliciter & principaliter transmutatio terminatiue: quia terminatur ad illud quod est simpliciter: & principaliter ens. 7. meta. text. cō. 4. substātia præcedit accidens. Et sic dixit Philosophus primo de genera. text. cōmen. 11. Et. 5. physi. tex. commē. 7. generatio substātiæ est simpliciter trāsmutatio: accidentiū vero nō est simpliciter trāsmutatio: sed est aliqua transmutatio: & quædam cuiusdam. Tamen in ratione motus formaliter sumpti transmutatio in substātia non dicitur principaliter trāsmutatio: sed est finis transmutationis: nec est motus sed sequitur motum. Et sic auctoritates contrariæ procedunt vijs suis.

Cōmē. 59. In cōmen. 59. sexti physi. scribit Cōmētator accidētia carnis induci
4 in materia ante formā substantialē carnis. Huius tamen oppositū habet primo ca. de substātia orbis: vbi dicit qd' accidētia cōsequētia formā sequūtur formā. Accidit ad hoc qd' subiectū accidētiū est ens in actu: scdo de anima cō. 4. Et alibi frequēter. Soluit: accidētia sunt in duplici differentia quædā in fieri talia ab Auerroistis interminata dici consueuerunt. Et quædā sunt in facto esse: & talia dicta sunt terminata. Tunc dicimus accidētia in fieri præcedere formā in materia: sed terminata sunt post formā posterioritate naturæ nō tēporis: vt scribit ipse primo cap. de substātia orbis. Replica. primo de generatione & corruptione: generatio est
H trāsmutatio totius in totū nullo sensibili remanente: ergo, videtur quod omnia accidētia fundentur in cōposito: & per cōsequēs nō est dare accidētia præcedētia formā in materia. Soluitur ibidē: dicitur nullo sensibili remanēte vt subiecto: vnde accidētia interminata: licet præcedant formā in materia secundū Auer. propter hoc tamē nō dicimus ea cōuenire in ratione subiecti: sed sunt dispositiones subiecti qd' est materia. Et hoc aduertēs Cōmētator dixit secūdo de anima cō. 4. subiectū formæ substātialis secundū qd' est subiectū: est ens in pura potentia: dans intelligere nullam aliā rem habere rationē subiectiuam præter ipsam materiam.

Replicat tunc ergo accidēs remanebit corrupto subiecto & migrabit de subiecto in subiectū. Soluitur: licet proximū subiectum alteratiōis sit cōpositū: radicale autem est ipsa materia quæ est pars essentialis cōpositi: nō enim oportet vt inquit Cōmētator primo de generatione cō. primo: qd' subiectū trāsmutationis substātialis sit aliud a subiectis aliarum transmu

trāſmutationū: alioquin ſublato tali ſubiecto remanere poſſent ſubiectā aliarū trāſmutationū q̄ eſt merū impoſſibile: & ſic nō eſt ibi trāſitus de ſubiecto in ſubiectū: quia manet ſubiectū radicale taliū accidētiū in aduētu formę quę inducitur ſicut manebat in corruptiōe formę praexiſtētis.

In cōmen. 36. ſexti huius dicit Philoſophus & Cōmentator qḋ indiuiſibile mouetur per accidens. Inſtātia eſt de polis ipſius orbis qui omnibus modis ſunt immobiles: ſicut patet. 2. cæli. cō. 14. Soluitur: ibidē dicitur qḋ quies polorum eſt quies metaphorica & non eſt vera quies. Cōmē. 36. 5

Sed iſta propoſitio in qua cōmuniter dici ſolet polos orbis immobiles eſſe omnibus modis: verificatur ad imaginationē mathematicorū abſtrahentiū a motu: propoſitiones enim ipſorum fere omnes ſunt vere ad imaginationē. 3. phy. cō. 60. Naturaliter tamē loquēdo ipſi poli ſiue ſint aliquid diuiſibile ſiue indiuiſibile mouentur per accidens ad motū orbis in quo ſunt formaliter. Et ex hoc patet quod illi qui tenent intelligētiā eſſe formā cæli: non recte reſpōdit ad argumentū: per quod probatur quod tūc ipſa moueretur per accidens: quia omne quod formaliter eſt in re mota ſicut forma in formans: vel ſicut pars in toto: vel ſicut terminus in terminato mouetur ad motum rei motæ per accidens. Quidā ſolēnis doctor voluit mihi ſoluere iſtud argumentum dando inſtātiam de polis mundi qui formaliter inexiſtunt orbi: & tamen non ſunt mobiles aliquo pacto neq̄ per ſe neq̄ per accidens: ſed ego replicaui per autoritatem allegatā Auer. in commento allegato ſecundi de cælo, & in. 4. phy. commē. 118. vbi habet quod quies polorum eſt tranſumptiua: & ſecundum ſimilitudinem. Et facta replica neſciuit amplius loqui. I

Concordantiæ Auerrois ſuper. 7. phyſi.

Dicit Commentator ſuper commento primo &. 4. ſeptimi phyſi. quod primū motū in animali eſt cor. Huius tamen oppoſitū inuenimus primo de anima cōmen. 37. vbi dicit quod ſunt pedes. Soluitur: principium & fons totius ſenſationis & motus eſt ipſum cor: ſicut probat Philoſophus in. 2. de partibus animalium cap. 10. Et in libro de ſenſu & ſenſato. Et in. 3. de anima expreſſe habet cor eſſe originale principium omnis motus exiſtētis in animali: ſicut patet in tex. cō. 55. Et in lib. de motibus animaliū: & iſta fuit ſententia omniū antiquorū peripatheticorū: quicquid dicant moderni miſcētes & confundentes opinionē peripatheticā cū opinione medicorū: videant Alexandrū in paraphraſi. de anima: videant Themiſtium & Simplicium in. 2. de anima: & videbūt nunquid cerebrū ſit principiū motus vel ſenſus de intentione Ariſto. Dico igitur cor eſſe principiū motus initiatiuū: & ei motus attribuitur vt origini & vt principi: pedibus autē attribuitur tanquā inſtrumento quo ad extra manifeſtetur & executioni demādetur: & ſic teneo cum Ariſt. & peritiſsimis peripatheticis eſſe de qualibet ſenſatione: ſiue ſit ſenſuū exteriorū: ſiue ſit ſenſuū interiorū: quod quælibet talis fit a corde tāquā a radicali principio: & iſta eſt indubitata ſententia Ariſto. licet Auer. pro parte non ex toto attigerit veritatē ſicut alij antiquiores: moderni autem in hoc aberrant manifeſte: & nō eſt curabilis egritudo eorum: quia ſunt aſſueti in ſermonibus falſis: & non poſſunt aſſentire veris principijs. Cōmē. 1. & Cōment. 4. 1 L

In commēto. 11. ſeptimi phyſi. Cōmen. habet qualitates ſenſibiles eſſe differentias corporū conſimiliū. Et tamē oppoſitū habet ipſe in. 5. phy. Cōment. 11. 2

commen.10.&.8.meta.cõmẽ.5.contra Alexandrum. Moderni voluerũt grauitatem & leuitatem esse formas substantiales elementorũ: moti forte propter auctoritatem allegatam hic ex.11. comment. & ex autoritate ipsius Commentatoris.2. de anima male intellecta comment. 108. vbi habet graue & leue esse substantiam. Sed ista opinio est purus error: quia quod vni est accidens alteri nõ est substãtia in his quae vniuoce dicuntur. Sed grauitas & leuitas elemẽti est eiusdem rationis cum grauitate & leuitate mixti: quod patet ex operationibus essentialibus ipsorum: cum igitur in mixtis sint accidentia quomodo in elemẽtis erũt substãtiae: ita arguit Cõmentator contra Alex.5.physi.cõmen.10.&.8.meta.cõmẽ.5.

M Sed dicũt quod rationes cõmentatoris ibi procedunt de alijs qualitatibus: non autẽ de graui & leui. Contra. philosophus secundo de generatione tex.cõ.8. enumerat qualitates elementorũ: & similiter in secundo de partibus animaliũ capitulo primo & ibi ponit grauitatẽ & leuitatem. Amplius: quomodo soluetur ratio facta: aeque enim ratio procedit de grauitate & leuitate: sicut de alijs qualitatibus: & quomodocũq; soluere volueris: ita soluã pro Alexãdro rationẽ Auerrois. Amplius: forma substãtialis nõ est sensibilis sensu exteriori sed grauitas & leuitas sentiuntur sensu tactus: sicut patet secũdo de anima tex.cõ.108. ergo & soluunt quod forma substãtialis est sensibilis a sensibus hominis: nã secundum Auerroim in cõmẽ. super libro de sensu & sensato. homo comprehendit differẽtias rerũ: & earũ intentiones proprias: quae sunt in re sensata quasi medullã de fructu. Animalia autẽ bruta comprehendunt ea quae sunt extra quasi cortices fructuũ. Sed cõtra quia sensus brutorũ etiã sentiunt grauitatẽ & leuitatem nam asinus magno pondere oppressus dolet: quod non esset nisi grauitatẽ sensu tactus sentiret igitur grauitas est simpliciter accidens: sed quaelibet grauitas est vnius & eiusdẽ rationis essentialis: si igitur quod vere est nulli accidit si grauitas & leuitas in elementis essent formae substãtiales: nõ igitur essent accidentia in mixtis. Multa etiã alia incõuenientia dimitto breuitatis causa: nã tunc substãtia substantiae per se primo cõtrariaretur, & multa huiusmodi. Dicamus igitur differẽtias vltimas corporũ simpliciũ esse nobis ignotas: & circũloquimur eas per suas proprietates: & hoc colligitur ex sententia philosophi in.8.phy. in tex.cõ.32. vbi habet qd' essentia grauis est vbicari inferius & essentia leuis est vbicari superius, & tamẽ supra.28. dixit moueri sursum & deorsum esse actiones grauiũ & leuiũ naturales: qd' nõ contigisset nisi esset verum qd' diximus: & hoc est etiã de intentione Auer. 8.meta.cõmen.5.&.7.meta.cõ.41. Grauitas igitur & leuitas sunt differentiae circũloquutiuae elementorũ & nõ sunt verae formae substãtiales illorũ sicut fingunt moderni: quomodo autẽ auctoritas Cõmenta. in secundo de anima soluatur statim patebit in sequenti contradictione.

In eodem commento.11. dicit grauitatẽ & leuitatẽ esse qualitates tangibiles. Oppositum habet secũdo de anima cõmen.108. vbi dicit quod sunt substantiae. Et.5.meta.commento.18. dicit quod sunt quantitates. Soluitur: formaliter qualitates sunt: sicut dicit Philosophus.2. de generatione &.2. de partibus animalium: sunt substantiae imitatione & similitudine quo ad modum immutandi sensum. Nam sicut substantia non immutat sensum nisi mediantibus accidentibus: sic grauitas & leuitas non

non immutant sensum tactus nisi mediante motu: & sic assimilantur substantiae & non sunt illae: sed sicut ille. In .5. meta. commeto. 18. dicitur eas esse quatitates: secundaria intentione sicut ipse glo siat ibi. Nam diuiduntur eadem diuisione qua magnitudo diuiditur. iuxta illud philosophi primo cęli. in maiori quanto est maiori virtus: tamẽ ipse in se sunt qualitates naturales. Et sic sedatur contradictio.

In commento. 15. dicit rarum & densum esse qualitates. sed quarto physi. 84. dixit quod sunt quatitates. contradictio ista in quarto fuit soluta. in commento. 84. ideo recurre illuc. Cõmen. 15 4

In cõmẽ. 20. dicit ꝙ scientia dignius est vt sit ad aliquid. oppositũ dicit. 10. meta. 22. & in praedicamentis: vbi habet ꝙ sit qualitas. Soluitur formaliter qualitas est & maxime in nostro intellectu. ad eã tñ cõsequit̃ relatio ad scibile. 5. meta. 20. verũ aũt dictum philosophi in .7. phy. tex. cõmen. 20. Et sui Cõmen. habeat locũ secundũ mẽtes eorũ: vel secundum mentẽ Platonis nõ est praesentis speculationis. Alio tñ modo põt declarari scientiã esse in capitulo relatiõis: tam secundũ mentẽ Platonis põnẽtis nostrũ scire esse reminisci: ꝙ secundũ mentẽ Auer. põnẽtis vnitatẽ intellectus colligati cum intentionibus imaginans in intelligendo: sed ista pertinent ad tertium de anima. nec est opus praesentis negocij: nam sufficit nobis magnifice domine in istis fragmẽtis intellectũ tuum excitare nec opus est calcaria subdere sponte currenti. Cõmẽ. 20. 5 N

Concordantiae Auerrois super octauo physi.

In octauo phy. commento. 2. est contradictio de opinione Anaxa. Et. 1. phy. cõmen. 32. sed quia in primo physi. cõ. 32. fuit soluta. ideo non oportet eam hic repetere. Commẽ. 2. 2

In commento. 4. octaui physi. dicit Auer. quod si materia esset denudata ab omni forma nõ posset aliam formam recipere. Huius oppositũ videtur. 5. phy. tex. cõ. 8. vbi dicitur ꝙ materia secundũ ꝙ est ens in pura potẽtia est subiectũ receptiuũ formae quae per generationẽ inducitur.

Aliqui ex antiquis quos multi moderni imitantur tenent formã corporeitatis de intentione Auer. & sic tenendo viam istã diceretur ꝙ Cõmen. dixit hic ꝙ si materia esset denudata ab omni forma: & praecipue a forma ista corporeitatis de praedicamẽto substãtiae: tũc vtiqꝫ nõ posset aliã recipere: quia talis forma est necessaria: tũ quia vt dicunt oẽs formae educuntur de potentia eius: tum quia est dispositio materiae. Ad hoc vt ipsa recipiat formas speciales. Nã cũ materia maxime sit a formis remota oportet materiã necessario dispõni per talem formã generatã imperfectam: tũ etiã ꝓpter perpetuitatẽ dimensionũ interminatarũ: quae sunt materiae coeternae. Nullũ enim accidens videtur habere perpetuitatem nisi ꝓpter formã: & ideo videt̃ ꝙ talis dimẽsio fundet̃ in materia mediãte forma corporis de praedicamento substãtiae sibi coeterna. Astruũt hãc opinionẽ esse Auer. indubitãter. quia. 3. caeli. cõ. 61. vbi Ari. in litera habet: oportet aũt fortasse sensibiliũ sensibilia: sempiternorum vero sempiterna: corruptibilium autem corruptibilia esse principia. & Commentator glossans illa verba inquit. quod hoc habet veritatem de principijs propinquis & non remotis rerum sensibilium: quia talia non sunt sensibilia: sicut sunt prima materia & prima forma: per primam aũt formam vt dicũt nõ potest intelligi nisi forma corporis: nõ enim dimensio est principiũ Digressio de forma corporeitatis cõtra modernos.

est principiũ substãtiæ:quia illa est accidens.Itē talis est sensibile cōmu ne.Ampli⁹ Cōmē.2.phy.cō.15.Exponēs quomodo forma dicit̃ priuatio dicit:ꝙ priuatio existēs in prima materia est quasi forma materiæ & nō est pura priuatio.hoc aũt nō videt̃ posse intelligi nisi de forma corporis substãtiali:quia illa nō est simplex priuatio sed est quædã generalis priuatio:de qua omnes formæ educuntur.Amplius Cōmen.7.meta.cō.29.reddens causam quare quædã generãtur ab arte tantum:& quædam a natura & arte.dicit:ꝙ in illis in quib⁹ est pars potentiæ naturalis similis artificio illa possunt a natura generari & ab arte.sed illa in quib⁹ nō est pars potentiæ naturalis similis artificio talia generant̃ ab arte tantũ: videt̃ igit̃ generatio rerũ naturaliũ præsupponere aliquã promptitudinē in materia ex qua educunt̃.Et hæc nō potest esse nisi forma substãtialis corporis.Amplius ratiōe probatur sic.dimēsiones secundũ Auer.remanent eædem in genito & in corrupto:tunc quæro vel secundũ rē est ista remanentia:vel secundũ rationē.Si secundũ rationē:tunc nō erit nisi secundũ speciē:quod tñ Auer.negat:quia ponit eas remanere easdē numero.Si aũt secundũ rē remaneãt: tũc oportet ponere formã substãtialem coēternã materiæ:ꝑ quã illa semꝑ remaneat:vel oportet materiã secũdũ esse reale nō dependere a forma:quod est cōtra Auer.12.meta.cōmē.14. Nos aũt & si meminimus cōstruxisse specialē quæstionē superadditionibus nostris quæstionũ metaphysicalium Ioannis de gandauo.tamen

P hic aliqua tangã quæ ibi prætermisi cōtra istã viã.Et quia oīs contradictor amore veritatis imprimis excusandus est:cum supportatione taliter opinãtiũ mihi videt̃ ꝙ illa nũꝗ fuerit opinio Auer.nec Ari.sicut patet ex discursu philosophi in pri.phy.Et in.2.de genera.vbi detestatur antiquos ponentes subiectũ generationis esse aliquid habens formã.si enim hoc esset cũ quãlibet formã consequant̃ accidētia ꝑ quæ sentiri possit: tũc accideret subiectũ generatiōis esse sensibile: quod est cōtra sensum. Et ista via procedēs Philosoph⁹ posuit subiectũ generatiōis esse ens in pura potētia:nō habēs aliquã formã substantialē coēternã neꝗ genericam:neꝗ specificam forma enim generis & forma speciei vna est & eadem apud ipsos:quia tales de vna & eadē re per se prædicãtur.Ita enim probatur.4.meta.tex.cō.3.Ens & vnum : eandem naturam significare: quia de eadem re per se prædicantur.Et ideo definiens generationē primo de genera.23.dixit ꝙ generatio est transmutatio totius in totũ nullo sensibili remanente vt subiecto : quod non dixisset si opinatus fuisset materiã esse corpus.immo damnat antiquos hoc opinantes.Nec aliquis locus est in Auerroi vbi ponat talem formam.immo reprehendit Auic. hoc opinãtem in primo phy.63.& primo cap.de substãtia orbis.vbi dicit ꝙ Aui.fuit opinatus ꝙ eadē est dispositio dimēsionũ interminatarũ & terminatarũ: quod nō dixit sicut male glossauit Ioannes & sequaces: quia Aui.posuerit illã formã in materia specificã. Cōmentator aũt ponit eam genericam:quia nullibi Aui.dixit istam fatuitatem manifesti erroris.sed illud dixit:quia secundum Auic.quantitates interminatæ fundabantur in commento ex materia & forma corporeitatis: sicut fundantur quantitates terminatæ.Et in hoc discrepat Commen.ab ipso: quia secundum ipsum fundantur in prima materia sine aliqua forma ibi præexistente.Mirum profecto mirum quomodo Auer.ponat istam formã.

Q

Et tamē

Et tamen in libro de substãtia orbis. & præcip ue in primo cap. vbi inuestigat omnes dispositiones materiæ: nullam faciat mentionem de tali forma substantiali: ibi postq̃ conclusit materiam esse ens in potentia ad omnes formas statim subdit: quod primum quod accidit materiæ est trina dimensio: quomodo igitur prætermisit formam substantialẽ præexistentem nullam de ea mentionem faciens. Auctoritates aũt adductæ non sonant hoc, quando enim. 3. ce. cõ. 61. dixit principia rerũ sensibiliũ esse sensibilia loquendo de propinquis & nõ de remotis: sicut est prima materia & prima forma: dico q̃ hoc est verum. sed per primã formã nõ intellexit formã corporis substantiæ: quia vtiq̃ illa sensibilis esset cũ sit dimentionata quantitatibus. vnde mirum est quomodo isti ad pauca respicientes dicant Commen. non posse intelligere dimensiones: quia illæ sunt sensibile commune: cum tamen hoc idem retorqueri possit contra eos de forma corporis: quia saltim erit sensibilis ratione dimensionum quæ in ea fundantur secundum ipsos. & ideo si dimensiones istæ sunt sensibiles vt dicunt contingeret formam corporeitatis esse sensibilem ratione ipsarum: quod ipsi negant. Accedit ad hoc quod cum forma generis non sit re distincta a forma speciei: & cum formæ speciales sint sensibiles merito suorum accidentium: vtiq̃ & forma illa sensibilis appareret. Dicamus igitur primam materiam esse insensibilem: qui secundum se nullam formam habet per quam sentiri possit: quia illud quod sentitur est in actu quia autem materia non est in actu per aliquam formã nõ est sensibilis. quãtitas etiã interminata quatenus interminata est ens potentiale: & vtiq̃ ipsa sentiri non potest. Et ideo. d. Cõmenta. q̃ materia vt est denudata ab omni actu est ens rationis: quia solus intellectus sic potest intelligere eam in actu secundo q̃ non sit forma nec formam habẽs. per primam autem formam Commen. intellexit deũ gloriosum qui etiã sensibilis non est, dicitur enim est principiũ remotũ sensibiliũ & prima materia illud Auer. 12. me. commen. 18. omnes proportiones & formæ sunt in potentia in prima & sunt in actu in primo motore. & hoc confirmat auctoritate eiusdẽ. 12. meta. cõmen. 6. vbi glossans dictũ Alexandri dicẽtis naturalẽ sumere a diuino principia substãtiæ quæ est in motu: dicebat q̃ illud habet veritatem de causa formali & finali: nõ de causa materiali & mouente. Vnde dicimus nos q̃ prima principia remota rerum sensibiliũ sunt prima forma & prima materia: tamẽ prima materia a philosopho naturali consideratur: sed prima forma consideratur a diuino. & hoc etiã est de intentione ipsius Auer. primo phy. com. 69. vbi glossans dictũ philosophi enumerãtis ibi tria principia rerũ naturaliũ, scilicet materiã formã & priuationẽ. Ponẽs differentiã inter materiã & formã, inquit, entia habẽt aliud principiũ a subiecto. & est forma. Sed primum principiũ in hoc genere. s. in gñe causæ formalis nõ potuit sciri in hac sciẽtia, sicut primũ subiectũ. Et hoc idẽ. d. philosoph⁹ ante ipsum in primo phy. ad finẽ: vbi postq̃ egit de prima materia. d. de principio autẽ secundũ speciẽ: vtrũ vnũ aut plura aut quot: aut quæ sunt per certitudinem philosophiæ primæ est determinare. si igitur entia naturalia haberent formam corporeitatis tanquam primam: illa vtiq̃ a naturali consideraret. Nõ aduertũt moderni q̃ aliud est naturalẽ considerare quatuor genera causarum: & aliud est ipsam quatuor prima genera causarũ considerare: R

siderare: prima enim vera est: & secūda falsa: nam duo prima causarū genera cōsiderat diuinus.s.primā formā & primū finē.& duo prima considerat naturalis.s.primā materiā & primū mouēs: ipsa aūt prima forma quæ a diuina cōsideratur nō est forma corporeitatis: nā secūdū Auerroim prima forma est idē subiecto cū primo fine & primo mouente. Et hoc est qđ dixit egregie Com.noster.7.metaphy.cōmē.5.ꝙ prima quæstio quā incepit in scientia diuina perducit ad cognitionem primæ formæ & vltimi finis.sed prima quæstio quā incepit in scientia naturali perducit ad sciendum primam materiā & formas naturales & primū motorem. Idem cōfirmat in eodē.7.meta.cō.9.vbi expresse habet qđ naturalis potest deuenire ad cognitionē primæ materiæ: nō autē ad cognitionē primæ formæ.& ibi dat rationē istius: sicut poteris videre. Idē habet ipse.3.meta.com.3.& quarto meta.com.primo vbiꝙ habet quod hæc sciētia considerat de nobilissima causarum.s. de prima forma & de primo fine. Nūꝙ igitur primā formā appellauit Cōmē.corporeitatis formā. immo vbiꝙ locorū vbi loquitur de prima forma dicit eam a diuino cōsiderari: & .d. illā esse eandem subiecto cū primo fine & primo mouente: quæ de forma

S corporis minime verificari possunt. Ad aliā auctoritatē Cō.2.phy.cōmen.15.dico quod per priuationem ibi nō intellexit formam corporeitatis: si enim illa daretur nō dixisset Commē.ꝙ est quasi forma materiæ: sed dixisset quæ est forma materiæ: sed per priuationē intellexit ipsammet priuationem materiæ quæ cōnotat aptitudinē quæ aptitudo est suamet potentia per quam omnium formarum est capax: & merito illi⁹ aptitudinis: quæ est aliqđ ex natura rei priuatio materiæ nō est simplex priuatio: ita quod sit purum nihil: & talis priuatio est quasi forma materiæ: quia vt dicit Commenta.7.meta.commē.60.vbi exponens dictum philosophi asserentis quādoꝙ fieri quæstiones per quare quærentes de materia: dicit ibi Com.quod ista natura est illa cuius quiditas & forma est recipere omnem formā: quid clarius potuit inueniri bone deus in Auer. per quod possemus ipsummet per ipsummet exponere? ista est igitur est forma materiæ: ipsam nullam habere formam: & ipsam esse receptiuam omnium: & hoc voluit etiam dicere primo cap.de substantia orbis: dum dixit quod natura materiæ substantiatē per posse: & quod potentia est differentia substātialis materiæ: ecce quomodo verum vero cōsonat ex

T omni parte. Ad aliā auctoritatē.Com.7.meta.cō.29.dico qđ ibi ponit differētiā inter res artificiales & materiales in hoc: quia formæ artificiales nō sunt in potētia materiæ secundū Auer.non enim materia habet inclinationē naturalē ad tales formas: sed tales inducuntur ab extrinseco motore vt testatur ipse.3.de aīa.cō.18. Et ista est ratio propter quā ipse.d. in.8.meta.commen.xj.ꝙ solū in artificialibus est possibile quod stante vnitate materiæ potest esse diuersitas formarū propter diuersitatē materierū: sed in rebus naturalib⁹ nō est hoc posse: quia dantur materię ꝓpriæ proprijs formis: & ideo res illæ in quibus est pars potentiæ naturalis similis artificio possunt induci a natura & ab arte simul: sicut est de medico qui est minister naturæ: vt testatur Gal.tertio regni.tex.cōmen.xxix. vbi.dicit omnium autem eorum natura operatrix: medicus vero minister.& Auic.prima fen quarti.trac.ij.cap.8. Curans sicut sciuisti est virtus: non medicus: quoniam medicus facit peruenire instrumenta ad vir-

tutem

tutem. Dicamus igitur quod ad hoc quod aliqua forma inducatur a natura, vel a natura & ab arte simul, est necessariũ in subiecto esse aptitudinẽ naturalẽ ad talẽ formã, & nõ oportet aliquã formã corporeitatis ponere, sed sola potentia materiæ ad hoc sufficit ex qua oẽs formæ educũtur ad actũ, in quib⁹ aũt ista promptitudo deficit illa bene ab arte tantũ induci possunt, sed a natura minime. Et huic testaẽ experiẽtia, dicũt nãque medici ꝙ ethica tertiæ speciei est incurabilis & ꝙ si ad eã esset ingeniũ, esset ingeniũ ad mortẽ, vt dicit Auic. in prima quarti, in cap. ꝓprio. Et propter quid est nõ est propter aliud, nisi quia in tali corpore est corrupta oĩs potentia & oĩs virtus & cõplexio per quã corpus inclinabatur ad sanitatẽ, sicut. d. Plusquã Com. cap. 28. tertij tegni. Et quia inductio sanitatis necessario requirit talẽ naturæ promptitudinẽ, hinc est ꝙ ad eam nullum valet artis ingeniũ. Formæ vero mere artificiales non requirũt in subiecto talẽ inclinationẽ, subiectũ eĩm poti⁹ inclinat ad oppositũ, cũ vt in pluribus tales formæ inducantur cũ diuisione & incisione remotione partiũ subiecti, quæ oĩa attestantur corruptioni, aut saltẽ est in potẽtia neutra respectu taliũ, sicut dicit Subtilis doctor in .ij. sen. dist. xviij. q. vnica. Et hoc in casu quo tales formæ nõ inducunẽ cõtra inclinationẽ naturalẽ principij passiui. Ad rationẽ aũt eorũ quã reputant demõstrare. Respondeẽ cũ quærit an dimẽsio interminata remanet secundũ rem, vel secũdũ rationẽ, dico ꝙ remanet vna numero, eo modo quo materia seclusa omni forma dicitur vna numero, & vt sic est ens rationis. xij. met. cõ. 14. Ista autẽ vnitas numeralis est priuata, sicut est vnitas materie, nã sicut materia dicitur vna numero, quia nõ habet aliquã vnã formã numero, per quã sit hæc, sed est in potẽtia ad oẽs formas, ita pariformiter dicendũ puto dimẽsionẽ interminatã esse vnã numero pro quãto nõ habet aliquẽ vnũ terminũ per quẽ sit terminata, sed secũdũ se est indifferẽs ad oẽs terminos. Et qñ dicitur ꝙ perpetuitas ista requirit aliquã formã substãtialem in materia per quã ipsa materia perpetuo sit sub tali dimẽsione: nego argumẽtũ, quia alia est dispositio accidẽtiũ terminatorũ, & alia est interminatorũ, accidẽtia terminata bene præsupponũt formã in materia, nõ aũt interminata, vnde in hoc discrepat Cõ. vt supra dixi ab Auic. quia Auic. credidit vnã & eandẽ dispositionem esse vtrorũqꝫ accidẽtiũ, ꝙ videlicet talia in composito ex materia & forma fundarentur, & ideo posuit in materia ante dimẽsiones interminatas formã corporeitatis substãtiæ. Et si hoc esset vt inquit Cõ. tunc forma illa esset indiuisibilis, & non haberet diuisionẽ per suũ subiectũ, & ipsam esse æternã, & ipsam nõ habere cõtrariũ sibi succedens in eodem subiecto. Et si ita esset, tunc nullã aliam formã sibi reciperet præter istam sibi primam. Et ne quis credat me somniate ista decreui adducere verba ei⁹ formaliter in primo cap. de substantia orbis, inquit enim sic, vnde putauit Aui. ꝙ dispositio triũ dimẽsionũ existẽtiũ in materia simpliciter, scꝫ licet nõ terminatarũ est dispositio dimẽsionũ terminatarũ in ea. Et declarans hoc subdit, quapropter dixit necesse est primã formam existere in prima materia antequam dimensiones existãt in ea, ecce ꝙ nõ. d. vt dicunt moderni ꝙ Auic. posuerit illã formã specificam, ꝙ ideo reputauit ꝙ eadẽ est dispositio vtrorũqꝫ, sed quia putauit ꝙ dimẽsio interminata fundatur in composito ex materia & forma corporis in hoc. d. esse cõuenientiam

V

uenientiã, vnde etiã ipse Auic. in secũdo suæ me. cap. 4. de prioritate formæ ad materiã dicit materiã non dependere a forma inquantũ est forma specie designata in suo esse, sed solum a forma inquantum est forma, cũ igitur forma corporis sit illa a qua dependet in suo esse, sicut patet per ipsum ca. ij. illius secundi sequitur ꝙ illa sit generata. Et hoc idem habet ipse in illo loco si ponderentur bene verba eius. Mirum profecto mirũ ꝙ Auic. qui fuit adeo perfectus logicus teste suo aduersario. 3. de anima cõ. 30. ꝙ ignorauerit corpus de prædicamẽto substãtiæ esse genus & nõ
X speciem specialissimã, cum tamẽ omnes sorticuli hoc sciant & videant Auic. primo sufficientiæ suę cap. ij. & videbũt errorẽ suum. Auer. postea in illo loco impugnat Auicen. & sua verba sunt illa, ex quo accidunt ei multa impossibilia, quorum vnum est, formam non diuidi per diuisionẽ materiæ, quapropter non recipiet diuisionem, & ipsam esse æternã non diuisibilẽ per diuisionẽ sui subiecti, & ipsam non habere contrariũ sibi succedens in eodem subiecto, ꝙ si ita esset, tunc materia nullam reciperet formam præter istam sibi primã, hæc ille, patet aũt omnia ista inconuenictia sequi cõtra Auer. si ipse ponat talẽ formã vel sub ratione generis vel sub ratione speciei. Et ideo erubescãt moderni imponere istum errorẽ tanto philosopho, cũ ipse oppositum sentiat vbiqꝫ, vnde & primo phy. cõmen. 63. Et primo cap. de substantia orbis. & xij. meta. commen. xiiij. oppositum tenet. Reuertamur igitur eò, vnde diuertamus, & dicamus Auer. non sibi contradicere, vnde dicta sua vera sunt in hac materia: nam quando dicit ꝙ si materia esset denudata ab omni forma, non posset aliã recipere, hoc verũ est: nam secundum ipsum & Aristo. alteratio est necessaria ad generationẽ, & quia subiectũ alterationis proximum est ens in actu, tunc materia nuda nõ posset alterari modo si alteratio esset impossibilis, vtiqꝫ & impossibilis est generatio & econtra, primo de generatione. t. c. primi. in. 5. aũt phy. d. materiã non recipere in ratione subiecti formã vt est ens actu, sed vt est ens in potentia bene tamẽ materia alterabilis est vt ens actu, & si non esset alterabilis vt ens actu, neqꝫ etiam suscipere posset formam vt ens in potentia propter essentialem ordinem & cõcomitantiam existentem inter ista, & sic sedatur contradictio.

Solutio ꝓpositæ contradictiõis.

Y Responsio autem modernorum nulla est, quia vt dictum est, materia dependet a forma substantiali, quo ad esse accidentium in ipsa, prout talia terminata sunt, terminus enim est a forma, sed non dependet a forma in esse accidentium interminatorum in ipsa, prout talia interminata sunt a forma, quia vt sic materia per suammet quiditatem seu naturam substernitur talibus accidentibus, quatenus sunt interminata, cum terminatio sit a materia. Et ideo materia non indiget forma pro inherentia accidentium terminatorum, inquantum interminata sunt, nisi per accidens inquantum identificatur terminatis, non autem vt ratione distinguuntur ab illis, & hoc non viderunt moderni.

Cõmẽ. 20.

Z Dicit Commen. commen. 20. ꝙ non inuenitur aliquid moueri ex se nisi in motu locali. Huius tamen oppositum dicit secundo de anima. cõ. 50. de animalibus & plantis quo ad nutritionis motum. Soluitur, in simplicibus habet locum dictum suum, sicut ipse glossat seipsum, secundo phy. com. primo. Fallit autem in mixtis pręcipue perfectis sicut sunt plãtæ & animalia, talia enim ab intrinseco possunt alterari.

Cōmen.24.dicit plures qualitates transmutabiles non recipere magis & minus. Huius tamen oppositum habet.5.phy.cō.xix.&.xxij. & x.metaphysi.cō.xxiij.nisi esset quod illud intelligitur secundum actū, aut forte loquitur de qualitatibus transmutabilibus per accidens, qualitates enim quæ per transmutationem per accidens acquirūtur non oportet ꝙ recipiebant & minus, sicut est de secunda specie qualitatis.7.ph. cō.xx.&.5.metaphy.cō.xix.similiter æqualitates quartę speciei nō recipiunt magis & minus, sicut patet.7.phy.com.xv.&.xvj. Cōm.24. 4

In commento.xxvij.habet.Commen. motum cæli esse naturalem ex parte animæ, & ex parte corporis. Huius tamen oppositū videtur dicere ij.cæli.cō.3.vbi.d.motū cæli nō esse naturalē. Respondeť nō.d.motū cæli Cōmen.ibi non esse naturalē absolute, sed.d.ꝙ nō est naturalis, sicut est motus elementorum. Sed dices tu dixisti superius in.ij.phy.in cōtradictione secūda ꝙ motus cæli nō est naturalis ex parte suæ formæ quæ est anima eius, sed solum ex parte corporis, modo cōmen. hic dixit oppositum sicut vides. Dico ꝙ non est contradictio, quia ibi negaui motū cæli esse naturalem ex parte intelligentiæ, ita ꝙ ipsa sit natura, sed vt dixi, vt sic motus cæli est supra naturam pro quanto est ab aliquo principio altiori quam sit natura, vnde cō.disputatione vndecima, in solutiōe primi dubij contra Algazelem, inquit peripathetici secundum veritatē loquētes, dicūt ꝙ entia ꝓcedunt adeo modo altiori quam sit natura, & quam sit humana voluntas. Et ideo illud quod ipse dixit nomine philosophorum, ꝙ id quod procedit ab ipso deo, procedit modo naturæ: falsum est, hic aūt concedo motū cæli esse naturalem ex parte animæ, quia motus circularis est motus animæ, sicut patet.ij.cap.de substātia orbis, non tamen anima cæli est natura, sed est supra naturā, sed tenentes illam animam dare esse, sequitur illam esse vere naturam, quod est absurdum. Comm.27. 5

Cōmen.30.octaui physi. dicit ꝙ impossibile est elemētū esse mouens & motū secūdū formā eodē modo. Huius oppositum.d.4.cæli.cōmen. xxij.vbi habet ꝙ in motu elementi forma est mouens & motū. Soluitur quia dicit eodē modo, pro quo debes scire ꝙ forma mouet inquantum forma, sed vt sic non potest moueri, sed forma vt in materia moueri potest, ratio est ista, quia omnis possibilitas & potentialitas, & vniuersaliter imperfectio quæ attribuitur formæ est merito materiæ secundum philosophos, & ideo.4.cæli.d.forma elemēti mouet, sed vt est forma in materia mouet. Et propter hoc secūdū ipsum, nono meta.cō.ij. formæ abstractę a materia sunt tantū agētes, nullo modo patiētes neq; essentialiter neq; accidētaliter, & hoc est cōueniēs principijs philosophi, nam ratio essentialis patiēdi est a materia & a potētia, secūdo de gñatiōe.53. materiæ est moueri, & ideo nulla forma per se est passibilis siue abstracta siue materialis fuerit, quia forma essentialiter est actio, secūdo de generatione, vbi supra &.3.phy.xvij.& nono metaphy.xx. iñ materiales sunt passibiles per accidens, quia ratione materiæ a qua inficiunť, cū autē in abstractis a materia non sit ratio passibilitatis aliquo modo, quia nec vt formæ, nec vt in materia, quia ibi materia nō est, sequiť illas esse actiones tantū, sed istæ quæ sunt hic, sunt actio & passio, sicut nosti. Comm.30. 6

In cō.34.d.ꝙ omne motū habet motorē aliū a se in esse, oppositū.4. cæli.cō.22.ad finē, vbi dicit ꝙ in motu elemēti motor & motum sunt Comm.34. 7

A idē secundū subiectū, & differunt secūdū modū. Soluitur. in per se mouentibus, & per se motis, motor & motum debent distingui secundum esse. Sed in per se mouentibus, & per accidens motis, sicut est de forma elementi, non oportet hoc, sed sufficit ꝙ illud ratione cuius dicitur esse mota forma per accidens sit distinctum secundum esse ab ipsa forma, & illud est ipsa materia, Et ideo philosophi dixerunt nullum omnino simplex posse esse mouens & motum, aliquo modo, sicut supra iā diximꝰ.

Comm. 35. 8 In com. 35. octaui physi. dicit, motum ferri ad magnetem esse ab extrinseco. oppositum dicit. 7. meta. 10. com. Soluitur. est ab extrinseco, quia non mouetur a sua forma intrinseca. est ab intrinseco pro quanto mouetur vt alteratum & informatū tali qualitate impressa sibi ab ipsa magnete, cum in omni motu mouēs & motum debeant esse simul, & sic debemus imaginari de vaporibus eleuatis virtute solis ad mediam regionem aeris, & de motu attractionis nutrimenti ad membra: sed tunc est difficultas, quia forma existens in subiecto, non agit in suum subiectū. Nisi esset ꝙ hoc fallit in motu locali, alias etiam limitationes habet ista propositio, sicut poteris videre in limitationibus nostris.

Comm. 35. 9 In eodē com. dicit calorē naturalē esse primū mouēs vt poteris videre in fine com. 53. in cōmē. isto. circa principium. & in cōmē. 37. inferius dicit ꝙ mouet vt instrumentum, & consequens non est primus motor sed est medius compositus ex moto & motore, nisi esset ꝙ exemplorum nō requiritur verificatio, sed manifestatio, secundo de anima. com. 67. vnde calor naturalis comparatus ad animam est instrumentum eius. tamen calor naturalis comparatus ad lapidem, & baculum de quibus, Commen. exemplificat ibi, habet rationem primi motoris, quia lapis est vltimum motum in illo exemplo, baculus est medius motor vel manus, & calor naturalis ibi supponit pro primo motore. Licet absolute comparatus ad animam, sit motor instrumentalis, & sic cessat omnis contradictio.

Com. 48. 10 In cō. 48. scribit Com. ꝙ cōsideratio de pluralitate æternorū est propria meta. & hoc idē dicit superius in cō. 45. hoc idē videt de intētione philosophi, primo phy. ad finē, vbi habet ꝙ de principio aūt secūdū speciē vtrū vnū aut plura, aut quod secūdū certitudinē philosophiæ primæ est determinare. Huius tñ oppositū videt primo de aīa. cō. 2. vbi declarās vtilitatē sciētiæ de aīa., put dat pluribꝰ sciētijs plura principia dicit, ꝙ diuinus suscipit substātiā sui subiecti, & multa alia de dispositionibꝰ cōsequentibꝰ intelligētiā, inquātū intelligētia & intellectus, &c. 3. de aīa cō. 5. in solutione tertiæ qōnis. & in cō. 14. ibidē. d. quod si nō esset ista natura, quę est intellectꝰ possibilis non esset multitudo in abstractis, & ideo sciētia de aīa est necessaria in sciēdo primā philosophiā. Dicunt

B aliq qd numerus substātiarū abstractarū, & sic in metaphysica per motū & p mediū astrologicū sit demōstratꝰ: tñ ex natura scibiliū est cōclusio metaphysica et est mediū metaphysicū ad pbādū talē numerū, sed quod nō demonstret, dicūt qd hoc est merito defectꝰ cognitionis nostræ, quę satis obscura est, & nō potest attingere tale mediū, & ita etiā dicunt qd substātias abstractas esse intelligētes est cōclusio in metaphysica, sed qd nō cōcludat, est qa ignoramꝰ tale mediū, & sic dicūt numerū abstractorū cōcludi posse a diuino & nō a philosopho naturali, ego aūt nūquam potui intelligere istā opinionē, & diu fui in speculatione istius difficultatis,

Digressio de numero abstractorū an sit cōclusio diuina contra modernos.

tatis:nam secundū Auerroim videtur qđ ista positio istorum non possit stare:& ratio est ista, quia a pari ego dicam sibi quod esse abstractorum est conclusio diuina:tamē mediū est ignotū.Soluunt dicentes esse ratio, nem diuersitatis:quia illa est principium in scientia diuina.cū sint subie, ctum eius:sed numer⁹ substātiarū est cōclusio & nullo modo principiū. Sed contra istud arguo sic:ens & vnū significāt eandē naturā per Auer, roim:cum autē numerus iste substantiarū separatarū causatus sit non ex diuisione continui:sed ex cōtradictione propter imperfectionē & possi, bilitatē in eis repertā:sequit si diuinus demōstraret numerū demōstraret vtiꝙ & esse:sed dicūt ꝙ ens & vnum significant eandē naturam:sed non eodem modo. Et ideo potest diuinus demōstrare aliquid esse vnū : licet nō possit demōstrare illud esse propter distinctionē rationis inter esse & vnū esse sicut est de primo motore qui & si idē sit cū primo fine & pri, ma forma:tamen ratione distinguuntur:& ista distinctio sufficit vt de eo diuersæ scientiæ considerēt,naturalis eñ considerat primū motorē.,diui na primā formā. Sed cōtra:quia propter hoc nō euadūt argumentū:nam vnū vt ratiōe distinguitur ab ente:nil aliud dixit secūdū Auer.cō.3.qua, ti meta.nisi indiuisionē in esse fundatā:quia non importat aliquē conce, ptū positiuū vt voluit Aui.Si igitur diuinus demōstrat aliquid vnū esse : hoc nō est nisi inquātū illud est indiuisum in esse:sed qui demōstrat indi uisionē in esse ipm esse demōstrat: esse eñ & indiuisum esse idē sunt oī, bus modis:& nō differūt nisi ex modo significādi:& ideo quicunꝙ de, C
mōstrat vnū esse:vtiꝙ & esse demōstrat.Cōfirmat ꝑ philosophū.4.me. tex.cō.3.idē eñ hō & vn⁹ hō:& nō diuersum aliqđ ostēdit scđm dictio nem repetitā: homo & ens homo & vnus homo.Nec instantia de primo motore valet:quia primus motor & prima forma licet dicātvnā naturā: tamē dicūt duos cōcept⁹ positiuos distinctos:qui sunt sufficiētes ad cau sandum diuersos habit⁹ in actum saltē partialiter. Sed illa quæ differūt: sicut positiuū & priuatiuū minime possunt hoc facere:quia priuatio non habet aliquā formalitatē vel cōceptum positiuum distinctum a cōceptu sui fundamenti:per quem possit intelligi.& ideo dicit Philosophus:qđ intelligūtur priuationes per suos habit⁹.3.de aīa.25.si igitur diuinus nu, merum abstractorum demonstrare posset:tunc vnitate eorum demonstra ret esse.& si vnitates:ergo & entitates:& ideo mihi videtur de intentio, ne Auer.dicendum esse quod nulla scientia neꝙ vniuersalis neꝙ parti, cularis potest demonstrare numerum sui subiecti:sicut secundum ipsum nec esse potest demonstrari. Et confirmatur per ipsum in.2. de anima. commen.27.vbi Aristote.enumerat potentias animæ sine aliqua proba tione.& Commentator ibi in commen.reddens causam inquit in princi pio commenti cum voluit incipere loqui de vnaquaꝙ virtutum animæ. incepit primo numerare eas esse.& quod quędam animalia habent quas dam earum proprie:secundum quod artifex ponit subiectum suæ artis. Artifex enim necesse est vt ponat subiectum de quo loquitur, & diuidit genera eius quasi manifesta in esse. Artifex enim non potest demon, strare subiectum suæ artis:neꝙ species eius.& in principio com.29.ill⁹ secūdi.d.qa vult ponere hic numerū istarū virtutū secūdū qđ artifex po nit subiecta suæ artis:& qlibet igit artifex q sumit subiectū suæ artis: vt cōcessum habet accipe & nūerū, vnde Aui.prima sen primi.vbi agit de

subiectis medicinæ:dicit quod medicina nõ habet declarare:quę sunt ele
mẽta & quid sunt aut quot sunt:nec humores cõplexiones virtutes quæ
sunt:qd sunt:aut quot sunt:sed in his philosophico credere debet. Licet
igitur numerus abstractorum sit in metaphysica demonstratus:nõ tamen
est metaphysicalis cõclusio:sed est principiũ in ea:sunt eas esse:& eas esse
intelligentes sunt principia:& non cõclusiones.primo de anima.cõmen.
2.&.12.meta.com.36.&.2.cæli.com.61.& vltimo cap.de substantia or
bis.vnde mirum est de istis dicẽtibus tales propositiones esse diuinas cõ
clusiones:cum tamẽ Commẽ.dicat qđ sunt principia diuina & cõclusio
nes naturales.Donec igitur isti nõ inueniant media diuina per quæ istas
cõclusiones demõstrent.Nũq̃ concedã illas diuinas cõclusiones esse li
cet Arist.eas in diuina scientia cõcludat:ꝓpter hoc tamẽ nõ sunt cõclu
siones diuinæ:quia cõclusiones specificant a medijs.Et Arist. multas de
mõstrationes naturales adduxit in sua metaphysica: sicut patet.Dicamus
igitur qđ numerus abstractorũ est cõclusio demõstrabilis medio astrolo
gico & naturali:sicut patet intuẽti demonstrationẽ illam philosophi.ibi
enim ingressum habet ratio naturalis:& ibi etiã est astrologicũ mediũ.
similiter naturalis potest demõstrare multitudinẽ in abstractis ꝓpter in
tellectũ possibilẽ repertũ in eis sicut dicit Cõmẽ.3.de aĩa.5.&.14.com.
qđ quomodo sit intelligendũ nõ est præsentis negocij.Sed quid dicem⁹
ad auctoritates Cõmẽ.& Arist.Dico qđ oẽs glosari debẽt ista glosa qđ
determinatio de abstractorũ numero est diuinæ sciẽtię ꝓpria:nõ ratione
medij:sed ratione subiecti & prędicati.quæ bene sunt diuinę cõsideratio
nis.vnitas enim & multitudo sunt de consequẽtibus ens inquãtum ens:
similiter dicitur ꝓpria metaphysicæ illa determinatio:quia in metaphisi
ca pertractatur.Nã si bene aduertas in illa demõstratione sumuntur mul
tæ ꝓpositiones declaratæ in naturali philosophia:sicut illa qđ vn⁹ mo
tus habet vnũ motorẽ & qđ oẽ motũ habet motorẽ:& qđ motus æter
nus habet motorẽ æternũ:sicut patet ꝑ Auer.& philosophum ibi in tex.
cõ.43.similiter quia ibi sumit pro constanti numerum motuum ab astro
logis:sicut patet infra ibidem tex.cõmẽ.45.hinc est quod placuit Arist.
D illam materiã pertractare in metaphysica nõ in naturali philosophia:nec
in astrologia.Sed quia istæ duæ scientiæ ministræ sunt in hoc casu meta
physicæ:ideo metaphysicus ab vtroq; partẽ aliquam accipiens erexit ibi
demõstrationẽ:& sic sibi illam consideratione appropriauit: præsertim
cũ substantiæ abstractæ sint substãtia eius ibi:& metaphysica indiget co
gnitione numeri specierũ subiecti sui:& quia declaratio numeri earũ in
istis scientijs specialibus non fuit facta:cũ neutra sine alia sufficiat ; hinc
est quod cõuocauit eas in sciẽtia cõmuni:sic igtur est propria sciẽtiæ cõ
muni talis determinatio.si enim naturalis istum numerũ vellet demõstra
re via motus:oportet ipsum sumere numerũ motuũ ab astrologo : sed ad
quã vtilitatem:nõ ad vtilitatem propriã.quid enim naturalis vult face
re de numero:aut in quo sibi deseruit talis numerus abstractorum.si igi
tur hoc faceret naturalis hoc esset ad vtilitatem metaphysicæ:quæ sumit
subiectum esse a naturali philosophia:& quia scientia debet cognoscere
numerum sui subiecti noluit Aristo. demonstrare numerum in naturali
philosophia:sed solum esse:quia esse abstractorum naturalis per medium
propriũ nullo indigẽs auxilio alicui alterius artificis põt demonstrare.

Numerũ

Numerũ aũt non poteſt efficaciter demõſtrare per ſolũ motũ: ſed indiget alio artifice:ideo numerum voluit demonſtrare in metaphyſica induens habitum vtriuſq;.ſcientia enim ſpecialis debet adiuuare ſpecialem ſcientiam in his:quæ ſunt ſibi propria:ſicut plerumq; mathematicus adiuuat naturalem in naturalibus:vt eſt videre.8.phyſi. commen. 76. Sed velle mathematicum ſeruire naturali non propter ſe:ſed propter diuinum,eſſet multo tedio afficere ipſum.Et ideo ſicut mihi videtur iſta fuit cauſa qđ Ariſtote.voluit iſtam determinationem de numero abſtractorum in ſciẽtia diuina fieri : quia diuinus indiget cognitione ſui ſubiecti & numeri eius:eſſe autem ſubiecti a ſolo naturali potuit accipere. Non potuit autem numerum accipere a ſolo naturali aliquo manifeſto medio : ipſe)diuinus numerum in metaphyſica a duobus artificibus probatum ſumit. Dixi autem notabiliter manifeſto medio:quia Commentator bene vult naturalem poſſe oſtendere multitudinem abſtractorum:quia in eis eſt natura intellectus poſsibilis:ſed medium iſtud nõ eſt ſenſatum:ſed ſatis obſcurum ſicut vides.Et ideo primus magiſter nihil vnquam dixit ſine forti ratione:ſicut dicit Commenta.primo de genera.38.commẽ.Ne autem videamur dixiſſe iſta gratis volo confirmare iſtam ſententiam auctoritate Auer.primo cæli.commẽ.90.vbi dicit,quod vnitas mundi poteſt demonſtrari ex duabus ſcientijs,ſcilicet naturali & diuina:& Ariſto.]in illo tex.vult hoc declarare.Et ibi Commen.dicit,quod philoſophus dicit illam rationem diuinam eſſe ad probandum mundum vnum eſſe:quia ſumit quædam quæ ſunt principia in diuina ſcientia:& non ſunt probata in ſcientia diuina:ſed in ſcientia naturali:ſicut quod omne quod non eſt in materia eſt vnum:& quod motus circularis eſt ſine principio & fine:& quod ab vno mouente non eſt niſi vnum motum:quæ omnia probata ſunt in philoſophia:licet ſint etiam ſcripta in metaphyſica,ſicut patet. 12. meta.a.26.vſq; ad.49.Ecce igitur quomodo ſecundum Auer. Ariſtote.quandoq; apellat aliquam conſiderationem diuinam:non quia a medio diuino procedat:ſed quia in diuina ſcientia pertractatur & ſcribitur.Et ſic patet quod ſecundum Auer.ſententiam tenentis ſubſtantias abſtractas eſſe a diuino non poſſe demonſtrari:habemus conſequenter dicere quod nec eas eſſe in tali numero eſt demonſtrabile ab ipſo. Dicere autem illam eſſe concluſionem diuinam & quod eſt medium diuinũ ad eam:ignotum tamen nobis eſt loqui ſine ratione:quia vt dicit Commen. in prologo primi phyſi.Ariſto.inuenit iſtas tres ſcientias & compleuit. Contradictionis autem ſedatio ex dictis liquet:& mihi hoc non fuit declaratum:niſi cum maximo labore:& ab alijs nihil inuenimus.

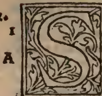
In commen.73.d.Auer.quod in linea recta eſt maxima diſtantia. oppoſitum.5.phy.23.& primo cæli.cõmen.28. Soluitur. eſt breuiſsima quæ poſsit cadere inter duo extrema in actu.inter enim duo puncta diſtãtia nulla breuior linea poteſt cadere quã linea recta.tñ eſt longiſsima:qa maxima remotio non inuenitur:niſi in recto inquãtum rectũ. vnde linea imaginata a centro terræ vſq; ad connexum ſupremæ ſphæræ eſt longiſſimæ diſtantiæ poſsibilis in natura. Cõmẽ.73. ıı

In.77.cõ.dixit dẽſari & rareſieri motus locales.Oppoſitũ.7.phy.cõmẽ.15.vbi habet q; ſunt quales per cõſequens alterationes.Ibi ſoluit:qa loquit ſcđm antiquos.vide l.4.phy.ſup cõ.84.qa ibi dixi ſatis diffuſe. Com.77. ıı

Cõmẽ.78. Commen.78.d.Finitatem esse ex parte materiæ non ex parte formę.
13 oppositum dicit.3.phy.cõ.60.Soluitur.hic loquitur de finitate actionis & durationis.ibi loquitur de finitate quæ est rei actualitas & intrinseca perfectio ac terminatio.vnde Commen.8.phy.commen.83.dicit ꝙ causa propter quam motores moti fatigantur est: quia sunt in materia. finitas igitur actionis est materia. Et ideo qui tenent in animali a principio vite vsqꝫ ad vltimum esse aliquam vnam actionem numero continuam:satis errant.Nam si qua esset maxime esset actio vitalis: quæ est motus cordis:& manifestum est quod illa non est continua: quia inter oppositos motus necessario cadit quies media: sicut demonstrauit Aristo.in.8.physi.

Deo laus & virgini.

Concordantiæ Auerrois super primo Cæli.

Cõmen.2. SVPER primo libro cæli. Commẽta.com.2.habet ꝙ
1 Aristo.consueuit post rationes certas adducere famosas: oppositum huius inuenimus.3.metaphy.commẽ.primo.
A Soluitur vtrumqꝫ. est verum in diuersis casibus: pro quo debes scire quod sermones probabiles dupliciter possunt vsitari vel ad exercitandum intellectum vel ad confirmandum: quando autem vsitantur propter primam intentionem debent præmitti sermones dialectici demonstratiuis. Et hoc adiuuat opinionem Ioannis grammatici volentis librum Topicorum via doctrinæ præcedere librum posteriorum analeticorũ: sicut præexercitamentum intellectus. Ad hoc quod intellectus facilius assuescat demonstratiuis propositionibus & necessarijs. Quãdo autem dialectici sermones inducuntur ad confirmandum: tunc debent sequi sermones demonstratiuos. istam solutionem nos docuit Auer. primo cæli.commen.85.& tu vide ibi.

Cõmẽ.47. In commen.47.primi de cælo. videtur concedere corpus infinitũ ex
2 vna parte tantum.sed oppositum habet.3.phy. commen.43. Respondetur quod non potest imaginari corpus infinitum secundum vnam dimẽsionem tantum:& non secundum aliam sine implicatione contradictionis:quia vt.d.philosophus & Cõmenta.3.phy.tex.commẽ.43.Corpus est illud quod habet dimensionem in omnibus partibus.infinitum autẽ est illud quod habet dimensiones infinitas:ideo sequitur vt corpus infinitum sit infinitum in omnibus partibus.Et hoc est ratiõabile:vt.d.ibi Commẽta.quia quãdo aliquid fuerit compositũ ex duobus: necesse est, vt diffinitio illius compositi composita sit ex diffinitionibus illorum
B duorum.Et ideo multi casus calculatorum:immo intricatorum implicant contradictionem imaginando corpus infinitum ex vna parte tantũ & non ex alia:patet enim ꝙ non esset corpus infinitum : vt deduximus: & ista etiã est ratio Philosophi ibi in litera:quod aũt adducitur in oppositum dictum eius primo cæli.cõ.47.dicitur ꝙ ipse nõ expressit dari corpus infinitum ex vna parte tantum:& non ex alia:sed ibi imaginat ꝙ a corpore infinito extrahatur aliqua grauitas finita. Et Cõmen.d.ꝙ illud est possibile in quolibet infinito, videlicet quod ex eo possit extrahi aliqua pars finita siue illud sit infinitum in vna parte siue in omnibus:ecce quod non loquit de corpore infinito; sed de infinito absolute:

si etiam de corpore loqueretur: patet quod sub conditione loquitur:& non assueuerat dari corpus infinitum in vna parte tantum:sicut sibi contradicens opponebat.

In cōmen.54.corpora simplicia sunt tantū tria:oppositum dixit primo cæli cōmen.20.vbi habet quod sunt quatuor.Soluitur:sunt tria sic sumendo scilicet leue & graue:& neutrū valet quod non est graue neq; leue:sicut est cælum sunt autem quatuor diuidendo graue in graue simpliciter,& illud est terra:& in graue in respectu,& illud est aqua:similiter leue diuiditur in leue simpliciter,& illud est ignis:& in leue in respectu,& illud est aer.Et sic secluso neutro corpore subdiuisis illis duobus primis membris prioris diuisionis eo modo quo diximus corpora simplicia quatuor sunt.Si vero istis diuisionibus superaddatur corpus neutrum:tunc corpora simplicia sunt quinq;:& ideo non inconuenit secundum diuersas considerationes simplicia corpora:& tria esse & quatuor:& etiā quinq;:vnde & cęlum quintū corpus plerūq; dici consueuit. Cōm ē.54. 3 C

In commē.92.Cōmenta.sibijpsi videtur esse contrarius.Nam in vna parte dicit inductionē sumere omnia singularia:in alia parte negat illud. Soluitur per Auer.in secundo priorū.cōmen.23. vbi habetur distinctio de multiplici inductione:inductio enim demonstratiua:quia fit in materia venatur in qua tantum valet particularis quātum vniuersalis sumit omnia particularia secundū rem virtute alicuius medij de foris appositi quod est nobis notius quā conclusio.Verbi gratia,quod in his quę sunt per se & vnius speciei quicquid competit vni per se:*competit illud & omnibus.2.cæli.cōment.59. Sed in materia probabili in qua fit inductio dialectica:istud non fit:vnde illa sumit omnia in opinione.Sophistica autem inductio sumit omnia in apparentia:solum igitur demonstratiua inductio sumit omnia secundum rem:nec est petitio principij in ea ratione medij extrinsecus concurrentis:sic igitur distinguendo conciliabis Auerroim sibijpsi. Cōmē.92. 4

Contradictio est de opinione Anaxa.de generatione mundi in cōmē.102.ex vna parte:& in cōmen.32.primi physi.ex alia parte:de hac tamē primo physi.32.diximus. Et tu illuc properabis. Cōmē.102. 5

In cō.107.dicit Empedo.dixisse amicitiam esse causam generationis mundi:& litē esse causam corruptionis:huius oppositū dicit Cōmentator.8.physico.commen.2.nisi esset vt dicit Commentator. 8. physico. cōmen.allegato Empedo.in microcosmo aliter sensit:& in magno mundo:quia voluit parui mundi generationem:sicut est homo vel aliquod tale generationem fieri per amicitiam conciliantem elementa ad mixtionem:eorum autem segregatio per litem facta erat causa corruptionis mixti & parui mūdi.Sed mūdus magnus opposito modo secūdū ipsum se habet:quia generatio eius erat per litem:nam consistētia mundi huius in ordine & distinctione cōsistit: vnde si elementa simul confusa essent vtiq; mūdus iste corrūperetur.Generatio igitur eius fit secundū litē.Et eius corruptio secūdū amicitiā.Et istud videtur rationabile secūdū illā viā.Et ideo mirū est quomodo Cō.hic oppositū dicat: quia ibi loquit de generatione mūdi vniuersalis & corruptione:forte cōmētū est corruptū:aut qa peccauit p inaduertētiā:aut forte vtrūq; est probabile Emp. dixisse scḋm diuersos modos declarandi.Elemēta em̄ aliquam amicitiā Com.107. 6 D

habẽt: vt ſunt partes vniuerſi. vnde & Plato dixit ea numeris ligata eſſe. Et ideo cõſidera. quia vt dicit Cõmẽ. primo de anima cõ. 26. hodie vniuerſaliter opiniões antiquorũ nõ ſunt notæ nobis: quia nõ ſunt famoſę.

Cõmẽ. 119. In commento. 119. habet Commenta. quod potentiæ oppoſitæ non

7 ſunt in eodem: vide oppoſitum. 4. metaphyſicæ. text. commento. 20. & 9. metaphyſicæ. 10. 19. & 17.

Soluitur potentia ad contraria recipienda duplex. vna eſt potentia ſimultatis. alia eſt ſimultas potentiæ. primum reſpicit formam. ſecundum reſpicit ſubiectum. Tunc dico quod in eodem non ſunt potentiæ, ad cõtraria ſimul: quia tunc contraria ſimul poſſunt eſſe in eodem: quod falſum eſt, & non intelligibile: quia tunc cõtraria eſſent ſimul in eodem: & ſic loquitur Commen. hic. Sed ſimultas potentiæ ad oppoſita bene ſtat in eodem: quia eadem eſt potentia contrariorum.

Concordantiæ Auerrois ſuper ſecundo Cæli.

Cõment. 3. 8 Inquit Cõmẽ. cõmẽ. 3. ſuper. ij. cæli. qđ motus cęli nõ eſt a natura. Oppoſitũ primo cæli cõmen. 5. & ij. phy. primo, & 3. Soluitur. nõ eſt a natura: ſicut motus elementorum: eſt tamen bene a natura analogice dicta de ſuperioribus & inferioribus: primo modo; intellexit hic: vt ipſe dicit in litera. Secundo autem modo in alijs locis: vide quæ ſcripſi ſuper commẽ. primo ſecũdi phyſi. ſuperius: vbi cõſimile ſolutum fuit: non enim inconuenit eadem repetere: vt talia melius memorentur ſicut plerũq; Philoſophus facit in problematibus & in alijs locis.

Cõmen. 6. In cõmẽ. 6. ſcribit Cõmentator qđ Ariſt. contradicit illis qui tenent quod anima cæli eſt cauſa permanentiæ. Ergo contradicit etiã ſibi: quia

9 ipſe. 2. cap. de ſubſtãtia orbis. tenet qđ intelligentia quæ eſt anima cæli

B dat ſibi permanentiã æternam & motũ æternũ. Soluitur. contradicit Philoſophus antiquis ponẽtibus motũ corporis cæleſtis cõtrariari motui animæ: & anima erat cauſa permanentiæ ſicut dicit Commẽ. Sed nõ ſic poſuit Auer. quia ipſe nõ tenet cælũ contrariari intelligentiæ: immo eſt tanta connexio inter orbẽ & intelligentiã: quod ad ſimplicẽ apprehẽſionẽ & deſiderium mouẽtis principij orbis ille mouetur: ſicut enim videmus in rebus iſtis materialibus in quibus forma dominatur materiæ: materia obedit formæ: multomagis hoc deberemus imaginari de puro intellectu intelligentiæ reſpectu orbis eius. Et ideo nulla eſt ibi concatenatio: nullus eſt ibi clauus: nulla ligatura vel inſtrumentũ: quo mediante intelligentia moueat orbem: ſed per intelligere & velle tantum mouet: ſed moderni quorum imaginatio non tranſcendit ſenſum: non pertingunt ad iſta. Et ideo dixerunt eam vniri orbi formaliter: ſicut forma vnitur materiæ, & totum hoc eſt abſurdum: & manifeſti erroris: ſicut probatum eſt alibi a nobis.

Cõmẽ. 16. In cõ. 16. vbi quærit an cælũ nobilius eſſe habeat in polo artico quã

10 antartico dicit qđ intellectus humanus nõ poteſt cõprehendere verificationẽ iſtius operationis: huius tamẽ oppoſitum tenet. 3. de anima. 36. vbi ponit intellectum adeptũ nõ acquiri homini: niſi poſt cognitionẽ omniũ rerum. Soluitur ſi. non poteſt: non arguit ſecundum ipſum impoſſibilitatem. Sed arguit difficultatem: ſicut in ſimili ipſe gloſat exemplum philoſophi de oculo nicticoracis reſpectu lucis diei. ij. met. com. primo, vnde ipſe tenuit nihil eſſe naturaliter ignotum, 2. phyſi. 47. verũ autem

idem

idem homo omnia possit cognoscere: pulchrum esset videre in via eius. Et Arist. sed hoc ad alium locum differatur.

In cōmen.33. secūdi de cælo: &. 34. tenet nullā esse omnino possibilitatē in ente æterno. Huius tamen oppositū inuenimus in dictis suis. 3. de anima cōmen.5. in solutione tertiæ quæstionis. vbi habet quod sola prima intelligentia liberata est a potentialitate. Soluitur possibilitas duplex: secundū rem & secundū rationē. Prima importat positiuū aliquid quod capax sit formæ & perfectionis. Secūda nihil positiuū dicit: sed solum dicit nō repugnantiā ad vlteriorē perfectionē quæ nō repugnantia est ens rationis: de prima loquitur hic. Nam philosophi non posuerunt in æternis posse ab esse differre. 3. physi. tex. cō. 32. Secundā autē possibilitatē concesserūt in omnibus intelligentijs: & vniuersaliter in omnibus entibus citra primū: vnde. 5. meta. cō. 15. Dicit solus deus est ens simpliciter perfectū. Alia autē entia sunt deriuatæ similitudines ipsius deficientes a perfectione illa simpliciter secundū ordinē tamē: vnde in aliquibus perfectio illa participatur vt forma: in aliquibus vt imago: in aliquibus vt obscura quædā resonātia: sicut dicit Plato. Et ideo secunda intelligētia est aliquāta perfectio: quæ eminēter cōtinetur in deo: qui est ens per essentiā: & quia ipsa deficit a plenitudine perfectionis: quæ sibi nō repugnat in ratione entis: sicut talpę nō repugnat visio, inquantū animal, sic & ipsa secunda intelligētia: quæ est aliquod ens: non repugnat sibi quod sit essentia sub ratione qua ens. Et ideo priuata est sub ratione generis: nō tamen sub ratione speciei: sed vt sic quicquid potest habere ab æterno habet secundū viā philosophorū. Et ideo opinio subtilis doctoris in octaua distin. primi. q. 2. tenētis quodlibet ens circa deū compositū esse ex actu & potentia sicut positiuo & priuatiuo: est magis consona Auer. quam via sancti doctoris tenentis quodlibet citra deū compositum esse ex actu & potentia tanquā ex positiuo & positiuo. Cōmen. 33. 11 F

In cōmen. 37. secundi de cælo dicit Cōmen. quod intelligētiæ habēt solicitudinē erga nos. Huius oppositū habet. 12. meta. 51. Soluitur secundū ipsum. 12. meta. commē. 37. Sermo dicens deū solicitari de istis: quæ sunt hic quoquo modo verus est: & quoquo modo falsus: nā secundū speciē solicitus est: nō autē secundū indiuiduū hoc idē videtur sentire ibidē in cōmē. 52. & secūdo de anima cō. 34. Et videtur colligi posse etiā de intētione philosophi in proœmio metaphysicæ tenentis sapiētis esse omnia cognoscere vt cōtingit. Secundū autē indiuiduū ista non cognoscit: vñ Cō. sup cō. libri de diuinatiōe dicit ꝙ in prima philosophia est declaratū ꝙ intelligentię abstractę intelligūt naturas vniuersales: & nō habēt virtutē cōprehēdētē intētionē pticularē. Et subdit qđ si intelligerent indiuiduum: tunc necessario essent materiales: pro quo debes scire ꝙ cognitio singularis materialis scđm peripatheticos repugnat intellectui: vñ itellectꝰ est nō ex pte qua singulare est: sed ex parte qua materiale. Nā cum essentia diuina sit singularissima & actualissima nō posset intelligi ab intellectu diuino: si singularitas obiecti absolute repugnaret intellectioni: dixerunt ergo istā repugnātiam esse ex parte materie: quæ habet oppositum & diuersum modū receptionis ab eo quod habet intellectus. Et ideo posuerunt nullū intellectum omnino a materia separatum aliquod istorū: quæ sunt hic intelligere: vnde nec intellectus Cōmē. 37. 12 G

agens teste Auer.3.de anima cōmē.19.Et Themistius idem sentit in.3.de anima super expositione tex.35.Solū autē illum intellectum materialia ista cognoscere posse dixerūt qui aliquā cū materialibus habet ligaturā sicut est intellect⁹ potestatis in nobis:ille diminutus est satis & infimus in genere abstractorū:& illi cōpetit intellectio singularis:nō vnde intellectus:sed vnde a phantasmatibus in intelligēdo dependet: & fuit propter hoc cōtrouersia īter peripatheticos antiquiores an intellect⁹ noster possit singulare cognoscere:& quis sit modus quo cognoscitur:sicut recitat Commenta.tertio de anima cōmen.36.Et ideo caueant Burleiste & nominales tenentes primū cognitum apud intellectum esse singulare de intentione Philosophi:& Cōmenta.Immo ista via est magis remota ab intentione istorū:quā sit cælum a terra.Et si dixissent quod sit primū cognitum a sensu rectius vtiq; dixissent.Et sic vt redeamus ad propositum nostrum:sequitur quod si intelligentiæ intelligerent indiuiduū materiale,materiales essent:quia oportet quod se haberent:sicut homo in intellectione singularis:& sic patet quomodo omnia sunt sub solicitudine & cognitione intelligentiarum sub ratione speciei: & non ratione indiuidui.

Digressio de causalitate intelligentiæ: & eius intellectionis.

H Sed contra istā determinationē instatur: quia præsuppono primo quod intelligentia agat per cognitionem:secundo suppono quod concurrat ad causationem istorum:quæ sunt hic per propositionē famosam causa vniuersalis plus influit in effectū quā particularis:vt habet auctor de causis:& etiam philosophus.8.phy.tex.cōmē.38.tunc sic:causalitas intelligentiæ terminatur ad singulare:sed non terminatur ad singulare,nisi mediante cognitione:quia cognitione causat:ergo sua cognitio etiam ad singulare materiale terminatur. Dixerunt quidam ad hoc argumentum qui sunt magnæ auctoritatis viri:quod in plus se extendit causalitas quam cognitio:quia alio modo causat: & alio modo cognoscit:sed istam solutionem non potui vnquā intelligere: quia aut volunt absolute causalitatem intelligentiæ esse maioris ambitus quā cognitionem:aut in comparatione:& primum quidem est falsum:quia intelligentia omnia cognoscit saltem sub rationibus specificis:non tamen omnia causat:quia seipsam cognoscit:& tamen non seipsam causat: si vero dicunt quod istud habet locum in comparatione ad ea quæ sunt hic: quæ materialia sunt & causabilia:contra hoc arguo sic effectus non potest excedere suam causam:quia tunc secundum aliquid sui esset sine causa: oportet igitur quod adæquet suam causam:aut saltem quod eam non excedat tunc sic:cognitio intelligentiæ & velle eius sunt adæquata causa actionis propriæ intelligentiæ erga inferiora:nam.12.metaphy.commē.36.non agunt nisi mediante velle,& intelligere:ergo in tantū actio propria intelligentiæ se extendet inquātum se extendit sua cognitio: quia aliter effectus vel quasi effectus suam causam vel quasi causam excederet:quod est impossibile:& pręcipue in causis adæquatis. Forte dices quod ideo intelligentia aliter causat:& aliter cognoscit:quia cognoscit seipsa:sed causat cum alio: quia sol & homo generant hominem. Sed ista est fuga.licet sic sit:tamen propter hoc non euadis argumētum: quia sumo causalitatem propriam intelligentiæ in illo priori in quo præcedit causalitatem materialis agentis.Nam licet in eodem instanti temporis moueat primus motor:& secundus motor in essentialiter ordinatis

tamen:

tamen motio primi motoris præcedit natura motionem secundi moto-ris, sicut patet. 8. physicorum textus commento. 35. Et ratio est in promptu ibi: quia motor secundus non mouet nisi motus a primo: & non econtra. igitur motio illa primi motoris est natura prior: quia ista est dispositio prioris naturaliter (vt dicit ibi Commenta. in commen.) cum aliud fuerit ipsum esse: & non econtra: & hoc etiam patet. 5. meta. cap. de priori. tunc sic. in isto priori intelligentia causat: & nõ nisi cognitione & desiderio: sed ista non se extendunt vsq; ad singularia: ergo nec sua causalitas. Et ideo Argumentum iudicio meo concludit contra responsionem nisi forte vellent isti ponere aliquam aliam potentiã executiuam in intelligentijs aliam ab intellectu & voluntate: & merito illius dicant causalitatem se extendere in plus q̃ se extẽdat cognitio: quod est multiplicare entia sine necessitate: nec hoc vnq̃ inuentum est in Aristo. nec in Auer. vel aliquo peripathetico antiquo. Et ideo dico q causalitas intelligentiæ per se adæquatur suæ cognitioni: sed per accidẽs causalitas excepit cognitionẽ: pro quo debes scire q intelligentia & agens materiale faciunt vnam causalitatem totalem respectu singularis effect9 qui producitur: quia singulariũ sunt generationes: tamen effectus singularitatem habet a materiali agente: naturam vero habet ab intelligentia. vnde ab intelligentia effectus iste non causatur: nisi vt vniuersalis: quia effectuum vniuersaliũ causæ sunt vniuersales. 2. physi. 38. ab agente autem materiali causatur: vt singularis. intelligentia igitur causat effectum per se: primo modo vniuersali: sed per accidens sua causalitas ad singularitatem terminatur pro quanto simul concurrit: cum signato agente ad productionem tertij. Et ista est mens sincera Auer. super comment. libri de diuinatione: vbi facit digressionem de causis veri somnij: & in hoc gauisus est multum animus meus: esset tamen adhuc speculationis locus quomodo intelligantur dicta Auerrois: volentis intentiones vniuersales esse intellectas ab intelligentia: sed istud declarabimus. 12. metaphysi. domino concedente.

In commen. 41. huius secũdi de cælo. dicit Commenta. q esse huius corporis non est sensibile: sed ratione cõprehenditur. Oppositum dixit primo cæli: commẽto. 5. Soluitur. sensibile apud Auer. est nomẽ multiplex, quandoq; sumitur pro tangibili. Et isto modo sumitur. 3. physic. commen. 48. vbi exponit sensibile pro tangibili: quando philosophus dixit: omne corpus sensibile habet vbi. Et etiam hoc modo sumpsit. primo cæli. cõmento. 68. Et sic etiã sumitur. secũdo de generatiõe. tex. cõmen. 7. quãdoq; autẽ sumit̃ sensibile pro naturali. & sic sumit̃ in prologo Auer. super primo physi. dum. d. Res sensibiles sunt substantia istius artis: quandoq; sumit̃ pro mobili. Et quandoq; pro sensibili sensu quolibet: & sic sumitur: & de anima plerumq;: quandoq; vero pro sensibili sensu visus tantum. & sic. d. Cõmenta. 3. physic. 48. Corpus cæleste esse sensibile sensu visus. Dicamus ergo q si quæratur absolute an cælum sit sensibile. Dicendũ q est bene sensibile. si pro naturali supponat. similiter si pro sensibili sensu visus: non autem est sensibile: si pro tangibili vel alio sensu perceptibili supponat: quantum ad intentionẽ Auer. hic sensibile capitur pro eo quod distinguitur contra illud quod est per rationem inuestigabile discursiue: vnde pro tãto. d. Cõmenta. hic, quod

Cõmẽ. 41. 13 I L

esse

esse istius corporis, scilicet cæleſtis non est sensibile: sed per rationē cō-prehenditur: quia esse eius est esse neutrum: quia videlicet, neq; graue: neq; leue. Et q; cælū sit istius naturæ arguitiue hoc fuit cognitū a posterioribus procedendo non autem simplici cognitione sensitiua hoc cognosci potest: licet illa ad hoc sic occasio & origo. sic modo applica: & dic consequenter ad contradictionis formam.

Cōmē. 42.
14 In cōmen. 42. d. cōmentator q; in substantijs quicquid generatur: generatur ab vniuoco. Oppositū patet ibidē de igne qui ex motu generatur & de genitis per putredinem. 7. meta. 28. & 31. Nisi esset q; illud habet locum in substantijs perfectis: cui non est ignis. nam secundum ipsum. 3. cæ. com. 67. Elementa sunt media inter substantiam & accidēs: similiter habet locum in generabilibus generatione non cessabili cui nō sunt animalia generata ex putredine: quia mus genitus per putredinem. aut non generat: aut aliud generat quod non est mas: neq; fœmina: primo de generatione animalium. capitulis: primo &. 16. & sic glossat comment. istam propositionem. 7. meta. 28. habet etiam alias glossas: de quib9 vide. 12. meta. com. 24. & in limitationibus nostris satis diximus.

Cōmē. 42.
15 In eodem com. 42. d. q; corpora cæleſtia non agunt frigiditatem. Huius tamen oppositum ipse sentit. 2. cap. de substantia orbis. Soluitur
M hic loquitur ex sententia propria. Nam secundum ipsum corpora cæleſtia non concurrunt ad frigiditatem: nisi priuatiue & comparatiue: quia vt ipse habet. 2. cæli. commen. 94. Remotio a motu cæli dat grauitatem & quietē: & frigiditatem sicut vicinitas dat leuitatē caliditatē & motū: Thomas autem nititur improbare illam opinionem rationibus satis apparentibus de quibus diligens. Auerro. ista consideret in. 2. cap. de substantia orbis. loquitur secundum astrologos. vnde ibi dicit considerantes autem in scientia astrorum longo tempore vere dicunt.

Cōmen. 51.
16 In cōmē. 51. d. q; sphera habet naturā vt moueatur secūdū partes: & nō secundū totū. Hui9 oppositū dixit. 4. phy. xliij. cōtra Themistiū. Sol-
N uitur. sphera mouetur secūdū partes quantū ad formā & subiectū: sed secūdū totū nō mutat locū secundū subiectū: sed solū secundū formā: corpora aūt recta secundū totū mutare locū possunt: & secundū formā: & secūdū subiectū. Et ideo hoc propriū est soli spherico corpori taliter moueri. Aut dicas q; loquitur secūdū Themistiū: sed prima solutio magis placet.

Cōmē. 59.
17 In cōmen. 59. dicit Commentator q; demonstrationes mathematicæ non sunt miscendæ naturalibus. Huius oppositum. d. 3. meteororum. cōmen. primo, vbi. d. q; causæ iridis possunt ex vtraq; sciētia assignari. Respondetur q; dictum suum est verum hic: q; non sunt inuicem miscendæ rationes naturales cum mathematicis: nisi forte in casu quo causis mathematicis accidit quod sint propinquæ causæ rerum naturalium. sicut dicit Commentator. 8. physi. commen. 76. ratio aūt est: quia vnaquæq; scientia ex proprijs medijs demonstrat. primo posterio. vnde philosophus plerūq; damnat Pythagoram. & Platonem & sequaces qui voluerunt assignare causas mathematicas loco causarum naturalium respectu
O sensibilium effectuum. vnde. 3. cæli. commē. 61. Amor magistri: & Geo-

Vnde error platonis.
metrice fecerūt Platonem errare: quia credebat res geometriæ esse principia sensibilium: & primo meta. commen. 21. contingit antiquis quod non dicunt sermones conuenientes: & causas conuenientes: quia intromiserūt

miserunt se dare causas rerum mobilium ex non mobilibus. Idem primo me.tex.cõmẽ.19.&.3.meta.cõmen.2. Quod autẽ allegatur in opposită auctoritas eius in.3.meteororum.dicendum ꝙ illud nõ mouet: quia ipsemet Auer.in illa materia se retractauit in cõmen.vltimo illius tertij cõtra Auenetan. Licet illa retractatio videatur contra Aristo.primo poste.tex.cõmen.39. Et quicqd sit de hoc poteris tute dicere ꝙ in cõmen. primo qñ dixit causas iridis posse ex sciẽtia mathematica assignari: hoc dixit ex opiniõe Auenetã. Aliter eñ nõ seipsum retractasset in fine illiꝰ tertij. Et quomodocũq; sit posterioribꝰ dictis magis debemus credere: ex quo patet ꝙ omnes rationes calculatorum in naturalibus applicatæ nullius sunt roboris cum transcendant causas naturales.

In eodem cõ.59.dicit Cõmen. corpora cælestia esse eiusdẽ speciei: oppositum huius habet in vltimo cap. de substantia orbis. Soluitur. species duplex analogice dicta: & vniuoce: corpora cælestia sunt eiusdẽ speciei analogæ: nõ aũt vniuoce: sed vt sic sunt diuersorũ specierũ. Colligitur distinctio ista ex Auer.in.2.cæli.cõ.49. Et etiam solutio ibi patet vnde etiam consueui dicere. duplex esse genus vniuocum & analogum: patet per Auer.primo de anima.commen.7.&.2. de anima. cõ. 30.&.3.de anima.commen.4.&.4.meta.com.2.&.5.meta.com.4. Et sic consueui dicere secundum Auer.ens esse genus analogum.& habere analogas differentias.vnde primo de anima.com.6.dixit actus & potentia sunt differentiæ valde oppositæ entis: & circuũt omne genus. Cõmẽ.59. 18

In cõmẽ.83.dicit Cõmentator ꝙ corpora naturalia habẽt motũ propriũ eodem modo: sed huius oppositũ inuenimus in ipso.2. physi. com. 3.vbi vult diffinitionẽ naturæ nõ vniuoce dici de oĩbus.& primo cæli. cõmẽ.5.&.2.cæli.3.& 71.Cõmenta.idem. Soluitur.hic loquitur ad hominẽ: quia arguit cõtra antiquos: & loquitur de elementis: nã ibi loquitur de quiete terræ: simpliciter igitur sumẽdo corpora: nõ sunt naturalia eodẽ modo vniuocæ dicto: tamẽ sumendo corpora elementalia: tantum: sic talia sunt naturalia eodẽ modo. Et ideo.d.Cõmenta.in.2.cæli. cõ.3. ꝙ motus cæli nõ est naturalis: sicut motus elemẽtorũ: quia nõ dicit diffinitio naturæ vniuocæ: sed secũdũ prius & posteriꝰ.2.phy.cõ.3. Cõmen.83. 19 P

Elementa nõ habent quantitatem terminatam inquit Commenta. in com.95. Huius tamẽ oppositum dicitur.2.de anima.tex.commen. 41. omniũ natura cõstantiũ &c. Si teneremus opinionẽ Egidij romani ponentis nõ dari minima ex parte formæ in simplicibꝰ sicut quidã tenent etiã in via Auer.facile esset tollere istam contradictionẽ.tamẽ Commẽta.6.phy.cõm.49.videtur ponere minimũ tam in formis simplicibꝰ ꝙ̃ in formis compositorum.nisi glossaretur quãtum ad subiectum ipsum. sed quicquid sit de hoc quod præsens auctoritas non est cõtra ponentes minima: quia Commenta.noluit dicere ibi. quod elementa non habent quantitatem determinatam: quia videlicet, non datur minimum vel maximum in eis sed illud dixit ꝙ talia non consistunt in puncto: & in indiuisibili.& istud fuit de intentione eius ibi: sicut patet consideranti. Cõmẽ.95. 20 Q

Concordantiæ Auerrois super.3.cæli.

In Commen. 6. tertij de cælo. scribit Commen. quod naturalis dicit: quod magnitudo est diuisibilis in semper diuisibilia. Huius tamen oppositum dicit.4.physi.72. vbi dixit quod linea mathematice est diuisibilis Cõmen. 6. 2 R

est diuisibilis in infinitum:non autem linea terrestris. Soluitur. magnitudo naturalis duppliciter potest considerari. Vno modo:vt est in materia prima absolute:& vt sic naturalis dicit ipsam in infinitum esse diuisibilem:quia diuisio in infinitum in continuo insequitur materiam: & ex parte materiæ est infinitudo:ex parte formæ finis & complementum:ista fuit ratio quare magnitudo diuisibilis est in infinitū non autē augmētabilis:quia diminutio insequitur materiam:& augmentum insequitur formam & actum & perfectionem. Alio modo potest magnitudo naturalis considerari:vt est in aliqua materia sensibili existente sub aliqua forma determinata:& sic terminata est apud naturalem: sic patet concordia. Potest etiam solui qd' naturalis dicit quod magnitudo est diuisibilis in semper diuisibilia:non quia probet cōtinuum esse diuisibile in infinitū sicut aliqui tenent: sed quia probat qd' magnitudo non est composita ex indiuisibilibus sicut in.3.physico.diximus diffuse ex intētione Commenta.super commento.31.

Cōmē.17. 22 In cōmen.17.dicit qd' Plato nihil sciuit de prima materia. Huius oppositū dixit ipse primo phy.cō.81. Soluit.ꝙ nihil sciuit de prima materia:ita qd' quiditatem eius seu naturā cognouerit:nā solus Aristo. cognouit naturam eius,sed ante ipsum nullus magis appropinquauit ad veritatem quam ipse Plato. & sic in comparatione sciuit:& tamen simpliciter ignorauit.

Cōmē.51. 23 In cōmē.51.ipsius tertij.d.Cōmē.cōpositū nō differre ab elemētis: nisi quātitate. Hui⁹ tñ oppositū expresse habet in cō.60.seipsum met. vbi dicit:ꝙ caro nō est terra & ignis ex quib⁹ cōponit: sed est aliqd additū. Soluit.ꝙ dictū suū in hoc loco nō est ex intentione philosophi: nec de intentione sua:sed illud sequitur ad hominē contra quem arguit.

Comen.55. 24 In commen.55.dicit corpus mathematicum nō esse in loco. Huius oppositum patet.4.phy.76.&.47.& primo de generatione.commen.44. Soluitur. corpus mathematicum est in loco secundū imaginationem. Non est in loco secundum rem.solutio est Auer.4.physi. commen.47. in fine commenti.

Cōmē.67. 25 In commen.67.dicit quod ignis habet ambas qualitates in fine. Hui⁹ oppositum tenet.4.meteororum.com.10. Soluitur. veritas est ista in elemento simplici ambæ sunt in fine:aliter non esset simples prǽcipue secundum ipsum qui tenet tātā esse connexionem inter qualitates elementorum & suas formas:quod dixit eas intendi:& remitti ad intensionem & remissionem suarum formarū qualitatiuarum:quomodo autē intelligatur dictum eius.4.meteo.cō.10.diximus super cōmen.54.primi phy. diffuse:& ibi videbis:quia nunc ad alia properamus.

Cōmen.32. Concordantiæ Auerrois super.4.Cæli.

1 A Dicit Auer.in commenta.32.quarti de cælo:quod ignem esse demōstrat philosophus ibi:licet sit species & pars subiectiua illi⁹ libri. Oppositum habetur ab ipso secundo de anima.commen.27.&.6. meta.cōmen.primo. vbi habet qd' neq₃ subiectū neq₃ partes subiectiuæ subiecti possunt demonstrari in scientia. Dicūt moderni qd' ideo subiectū in sciētia non potest demonstrari:qa est primo notum in scia: & est id quo cætera certificantur:nihil em̄ in sciētia quo subiectum in scia certificari possit:spēs vero subiecti:qa sunt oībus modis idē cū subiecto & subiecti

Digressio contra modernos de subiecto & partib⁹ subiectiuis.

subiecti existentia, est vna cum esse specierū, ideo nec ipse aliquo pacto demonstrari possunt, sed principia subiecti habēt aliquid notius saltem quo ad nos, vt subiectum ipsum & partes eius, & alia multa virtute primi subiecti, quia igitur subiectum nō potest notificari per aliquid prius eo in scientia, quia est primum, nec per aliquid posterius: quia omne posterius certificatur per ipsum tanquam per primo notum in scientia, igitur est indemonstrabile, & licet nos ferimus prolixam satis quæstionem de hac materia, quantum autem spectat ad præsens non videtur mihi ꝙ ista opinio sit vera, quod enim dicitur ꝙ subiectum non potest notificari, nec a priori, nec a posteriori, quia non habet aliquid notius, dico ꝙ hoc falsum est quantum est merito istius causæ. Nam principia subiecti sunt priora naturę & notiora quā sit subiectum, sicut causa respectu causati, passiones etiā subiecti præcipue in rebus sensatis notiores sunt quo ad nos ipso subiecto, vt pluribus, sicut effectus vt in pluribus, in talibus apud nos sunt notiores, primo phy. tex. commen. 2. Ratio igitur ꝙ subiectū scientiæ indemonstrabile sit præcise est ex sua ratione formali quā est subiectū, cū de illo oportet præsupponere quid & quia, & non est aliqua alia ratio, quia videlicet non habent prius nec posterius quo sic vel sic certificari queat, vnde quælibet scientia debet concedere suū subiectū esse, vel quia illud est notum in se vel quia accipitur tanquā notum ab alia scientia in qua declaratū fuit, sicut dicit pulchre Commē. in cō. vlti. primi physi. Et hoc nulla alia ratione fit, nisi ex ratione sua formali qua subiectū est, subijci enim illud oportet in sciētia tāquā basim & fundamentū totius sciētiæ. Illud vero quod dicit positio de partibus subiectiuis prorsus error, quia licet esse & existentia subiecti & partiū subiectiuarū eadē sint, stat tamen vnum eorum notum esse, & aliud ignorari, sicut licet eadem subiecto sint primus motor, & prima forma, tamen rationibus distinguuntur, & stat vnum sub vna ratione cognosci, & ignorari secundū aliā. Et hoc verificatur in plerisqꝫ exemplis, vnde patet ꝙ ignis est pars subiectiua in libro de cælo, cuius subiectū adequatum est corpus simplex siue vniuersum, vt alijs placuit, & tamen demonstratur non obstante identitate eadem, & existentia cum subiecto suo cui subijcitur, vnde secundo de anima, demonstratur esse sensus cōmunis, & tertio de anima demonstratur esse intellectus possibilis, & esse intellectus agētis, licet sint de potētijs animæ quas species & partes subiectiuas appellat Cōmē. Dicamus ergo ꝙ propositio Auer. nō est vl'iter vera quod species subiecti in scientia non possunt demonstrari, nec a priori nec a posteriori, sed solum hoc verificatur, vt in pluribus, sed fallit quādoqꝫ, & hoc quando tales fuerint ignotæ, & hoc est quod ipse dixit in secundo de anima, in principio com. xxix. inquit enim quia vult ponere numerum istarum virtutum secundum ꝙ artifex ponit subiecta suæ artis, nō vult ponere, nisi illud quod manifestum est per se, & dimittit alia, quæ non sunt manifesta quousqꝫ perscrutetur de eis. Ecce igitur quod partes subiectiuæ per se notæ poni debent in scientia, sicut ponitur subiectum artis, sed illæ quæ sunt ignotæ possunt demonstrari in illa scientia, præcipue si scientia illa habuerit aliquod mediū notius, per quod illas possit illa scientia demōstrare, quod adeo ꝓptet substātias separatas, quę sunt partes subiectiuæ principales in metaphysica, quæ nō demōstrant

ibi

ibi folũ, quia fint partes, fed quia nullũ aliud eft mediũ efficax demonſtratiuum eſſe ipſarum, niſi motus, ſicut ſcribit Cõmen. in cõ. vlti. primi phy. & in cõ. 5. 12. meta. Et quia ita eſt, ideo dixit Cõmen. ignem eſſe demonſtratur hic & eſt demonſtratio ſigni ad ſpecies ſubiecti, quod raro contingit in ſcientia, dixit notanter raro, quia vt in pluribus partes ſubiectiuæ in ſcientia ſunt per ſe notæ, aut ſumuntur tanquam notæ ex alia ſcientia, quæ ſolum poteſt illas demonſtrare, ſicut meta. ſumit eſſe ſubſtantiarum ſeparatarum, quæ ſunt principaliſsimę partes ſubiectiuæ ſubiecti illius ſcientiæ ſine demonſtratione, quia cõcedit eas eſſe ſubijciens ſe in hoc artifici naturali qui eas demonſtrat, ſic etiam dicimus de principijs ſubiecti principia ſubiecti non demonſtrantur in ſciẽtia, quia habent ſubiectũ & aliquid prius notum per quod demonſtrari queant. Nam ſi principia ſubiecti in ſcientia eſſent per ſe nota in eſſe, nec prioritas ſubiecti, nec poſterioritas paſsionum ſubiecti ſufficeret ea demõſtrata eſſe, & ratio eſt, quia demonſtratio non fertur ſuper re nota. Et ideo principia ſubiecti in ſcientia poſſunt demonſtrari a poſteriori in ſciẽtia illa quando fuerint ignota, & poſſunt illa principia a priori demonſtrari in ſcientia ſuperiori ſi habuerint alia principia priora in illa ſcientia, quæ notiora fuerint, & hoc notum veritatem habet quando talia principia fuerint ignota. Et iſta eſt ſentẽtia lucidiſsima Auer. 2. phy. cõ. 22. vbi poſtquam dixit principia ſubiecti poſſe demonſtrari a poſteriori in ſcientia cuius ſunt principia, vel a priori in alia ſcientia ſuperiori modo habeant cauſas priores in illa ſcientia, addit vnã limitationẽ neceſſariã, ſuper qua non cõſiderauerũt moderni, dicens. Et hoc totũ erit quando cauſæ ſubiecti latuerint, ſubiectũ igitur (vt colligam⁹ fragmẽta ne pereant) in ſcientia in qua eſt ſubiectũ ſiue illa ſcientia vniuerſalis fuerit, ſiue particularis non poteſt aliquo genere demonſtrationis demonſtrari in tali ſciẽtia: ratio quia ſubiectũ debet cõcedi in ſciẽtia, vel quia eſt per ſe notũ, vel quia ſumitur tanquã notũ ab alia ſciẽtia demõſtrãte ipſum, & hoc cõpetit ſubiecto ex ſua ratione formali, q̃a igit̃ ſciẽtia ſemper ſumit ſubiectũ tãquã notũ, illud nullo pacto põt demõſtrare, q̃a ad nota per ſe, vel ad ea quę ſupponunt̃ tãquã nota nõ eſt demſ̃atio in ſciẽtia illa habẽte illa pro notis. Partes aũt ſubiectiuæ in ſciẽtia, ſi fuerint ignotæ, & illa ſciẽtia habuerit mediũ noti⁹ per qđ poſsit illas demſ̃are, dico ꝙ demõſtrant̃ in ſciẽtia illa demſ̃atiõe ſigni. principia vero ſubiecti ſi ignota fuerint i ſciẽtia aliqua, & illa ſciẽtia habuerit mediũ per quod poſsit illa demſ̃are ꝙ ſit notius, q̃d dico etiã propter ſubſtãtias ſeparatas, quæ ſunt principia ſubiecti metaphyſicæ, & ſunt ignota, tñ nõ demſ̃ant̃ ibi ex defectu medij, & nõ ex eo, q̃a cũ hoc ꝙ ſunt principia ſunt etiã partes ſubiectiuæ, ſicut dixerũt cõiter oẽs moderni quaſi aliqd eſſe partẽ ſubiecti ũa tollat ab aliquo demſ̃abilitatẽ de eo, q̃d tñ falſum eſt, ſed ideo nõ demſ̃ant̃ ibi, q̃a nõ habet̃ mediũ per q̃d poſsit eas demſ̃are, q̃a nulla alia eſt via ad illud, niſi via mot⁹. Cũ hoc etiã cõcurrit ꝙ ſunt principaliſsimũ ſubiectũ, tñ hoc nõ eſt adæquata cauſa, q̃a ſi mediũ eſſet ibi adhuc demõſtrarent̃ talia inquã principia ſubiecti, ſi ignota fuerint ſiue ſint principia tm̃ ſiue principia, & partes ſubiectiuæ ſimul poſſunt demſ̃one ſigni demſ̃ari in ſciẽtia in qua ſunt principia, dũmodo ſciẽtia illa habuerit mediũ ad illa, demſ̃o eñ eſt quorũ eſt altera cauſa vel in eſſendo vel in inferendo.

rendo. Si vero principia illa habuerint principia priora & notiora, & talia defuerint ignota, dico quod poterunt demonstrari in scientia superiori considerante de principijs illorum principiorum. & ista omnia si bene aduertis sunt de intentione Auer. in locis alleg. licet moderni confidentes in proprio ingenio non aduertant ad ista.

In com. 40. dicit Cō. quod nō est impoßle, vt causæ substātiarū sint accidētia. Oppositū patet. 5. phy. x. vbi dicitur quod illud quod vni est substantia non est alteri accidens: partes insuper substantiæ debent esse substantiæ, sicut patet. 2. de anima. com. ij. 2 Cōmē. 40. D

Ad hoc dicendum puto quod sicut patet per Auer. ibi quanto aliqua forma fuerit esse magis diminuti, tāto magis forma debet p accidētia diffiniri. Et quanto forma fuerit esse perfectioris tāto est opposito mō quod accidētia debēt diffiniri per formā, & nō econtra, & qa formæ elementorū sunt imperfectißimæ, ideo sunt causatæ respectu accidentium. Et ideo per illa diffiniuntur, per oppositū aūt est in corporibus animalium habētiū formas perfectas dicimus quod istæ qualitates sunt causatæ, & aduerte bene hic quod naturaliter loquendo potest ista via satis bene persuaderi. Philosoph⁹ eñ in secūdo de gñatiōe, in tex. cō. 6. d. primā materiam, quæ est in potentia corpus sensibile esse primū principiū materialium. Secūdū vero sunt primæ contrarietates a quibus nō separatur prima materia cū semper sit cū cōtrarietate. Tertiū aūt principiū sunt quatuor elementa, quæ adinuicem transmutantur, vnde nisi aliquo modo elementa causata essent ex qualitatibus contrarijs, nō bene ergo numerū quaternariū elemētorū pbasset ex cōbinationibus taliū qualitatum.

Amplius autem ex fundamento Auer. hoc idē potest confirmari, ipse tenet formas elementorum intendi, & remitti ad intensionem & remissionem suarum qualitatum, modo si formæ elementorum non dependerent a suis qualitatibus tanquam a causa, nullo modo sequeretur hoc, quia variatio in effectu non est causa variationis in causa, sed est signum tantum, variatio autem causæ bene est causa variationis effectus, sic igitur formas elementorum & ipsa elementa possunt dici causata a suis qualitatibus prout ista causalitas reducitur ad genus causę materialis, dispositiones eñ materiales habēt reduci ad genus causæ materialis, si vero elemēta cōsiderentur adinuicem, vt sunt actiua & passiua adinuicē, sic iterum possunt dici qualitates elemētorū esse causæ elemētorū. Nam cū actio sit merito contrarietatis, elemēta aūt non habēt cōtrarietatē ratione suæ formæ substātialis cū substantiæ nihil sit contrarium, sed solum ratione suarū qualitatum, iuxta illud philosophi in de sensu & sensato, ignis nō agit inquātū ignis, sed inquātū calid⁹, & hoc nō alia ratione dixit, quia actio non est, nisi ratione cōtrarietatis, primo de gñatione tex. cō. 51. & quia ignis nulli contrariatur ratione qua ignis, sed ratione qua calidus, ideo vt calidus agit non vt ignis. Et ideo sic considerata elemēta sunt causata a qualitatibus suis in genere causæ formalis, & qualitates suæ sunt formæ ipsorum pro quanto a forma prouenit actio & motus. 3. physi. 17. Et hoc etiam est de intentione com. 4. meteo. com. j. vbi habet quod caliditas frigiditas humiditas & siccitas sunt virtutes elementorum per quas elementa sunt elementa, & hoc voluit philosophus in secundo de generatione, tex. com. 7. & 8. sine dubio, si bene considerentur E F

rentur verba eius. Et forte hoc voluit Alex. quando dixit ꝙ qualitates elementorum sunt siue formæ, quem Auer. forte non damnat, nisi in verbis, mente tamen forte concordes sunt, si autem elementa considerata fuerint vt substantiæ sunt, quæ consideratio diuini est, & nõ naturalis, sic minime potest dici qualitates elementorum causas esse in aliquo genere respectu elementorum non quidem materialis, nec formalis, quia partes substantiæ debent esse substantiæ non efficiẽtis neq; finalis, quia elementa vt substantiæ habent alia principia priora istis qualitatibꝰ sensibilibus, quæ a diuino considerari habent, & sic Commen. arguit contra Alex. 5. phy. x. &. 8. meta. cõ. 5. ꝙ qualitates elementorum non sunt veræ formæ substantiales elementorum, quia ꝙ vni est accidens alteri non est substantia in his, quæ vniuoce dicuntur sed consideratio naturalis, quæ est infra istam considerationem coartata ad sensibilia principia considerat elementa vel vt sunt substantiæ naturales cõpositæ ex materia & forma, & sic ex substantijs cõponuntur, & ista cõsideratio pertinet ad librum phy. sicut colligi potest ex mente Com. tertio cęli. cõ. 31. vel vt sunt partes mundi, vt sunt in libro cæli considerata, vel vt sunt causæ cõpositorũ, sicut in lib. de generatione considerantur teste Auer. 3. cæli. cõ. primo & vltimo. Et secũdo quidẽ modo naturalis ignorans vltimas eorũ differẽtias circunloquitur eas per qualitates motiuas eorũ: quæ sunt grauitas & leuitas simpliciter, & grauitas & leuitas in respectu quia elementa vt sunt partes mundi concernunt determinatũ locũ, et sitũ in vniuerso, & quia leui simpliciter debetur summus locus, & graui simpliciter debetur infimus locus, inde est quod naturalis ea taliter considerans dicit quod grauitas est forma terræ substantialis, & le-
G uitas est forma ignis, Et ideo Aristote. in quarto cæli. quia ibi considerat elementa, vt sunt partes mundi diffinit ea per qualitates localiter motiuas tanquam per differentias non vere substantiales, sed circunlocutiuas, sicut testatur Commẽ. com. 26. quarto de cælo quicquid dicant modernuli qui tenẽt ꝙ sint veræ substantiæ: in lib. aũt de generatione Philosophus considerat elementa, vt sunt mixtorum causæ, non sunt autem mixtorum causæ, nisi vt transmutabilia: non sunt autẽ transmutabilia, nisi vt sunt actiua & passiua: non sunt aũt actiua & passiua nisi merito quatuor qualitatum primarum: ideo ibi circunloquitur veras differẽtias eorum per qualitates primas, quæ sunt caliditas frigiditas humiditas & siccitas, sic etiam in lib. meteo. considerantur, licet sub ratione magis speciali quam in libro de genera. Et ideo etiam sic ibi diffiniũtur. Sic igitur patet quomodo qualitates sunt causæ elementorum, & quõo non, & quæ, & qualiter, & sic solutio contradictionis liquet de secũdo.

Concordantiæ Auer. super primo de generatione & corruptione.

I DICIT Auer. in com. 14. primi de gñatione, ꝙ substantia vtriusq; mouentis a primo philosopho cõsideratur. Et ibi fuit oppositũ de secũdo mouẽte quod est mouẽs motũ, & per cõsequẽs a naturali nõ a diuino debet cõsiderari. Soluitur, ꝙ principia substãtiæ sensibilis tã gñabilis, quã æternæ, & a naturali philosopho & a diuino habẽt cõsiderari, sed differenter, qa principia quæ inuestigant a naturali inuestigãtur, vt sunt principia substãtiæ sensibilis, principia aũt a diuino inuestigata sunt, vt sunt

principia

principia substãtiæ vel entis:entis enim inquãtũ ens,& substãtiæ inquã tum substãtiæ investigant principia,& causæ,4.&.6.met.vtrobiq; tex. cõmẽ.primi. Et ideo.d.Cõmẽ.hic,qđ duo sunt modi mouẽtiũ:quorum vnus est quod mouet:& non mouetur.& talis motor vt scribit ipse in primo phy.commẽ.vltimo.&.2.phy.26.& tex.commen.lxxiij.Non cõ sideratur,nisi quãtum ad si est:non aũt quantũ ad quid est: quia in eo nõ est principiũ motus:vt dicitur ibidẽ.Et ideo substãtia & quiditas istius primi mouentis a diuino consideratur:sed est aliud primũ mouẽs motũ: & est corpus cęleste:qđ mouet ista inferiora:& mouetur ab intelligẽtia:& ta le cõsideratur a naturali & a diuino:a naturali inquãtũ est sensibile & mo bile:a diuino aũt vt est cãũ a principijs substãtię inquãtũ substãtia.& entis inquãtũ ens.Solutio est Auer.xij.met.primo.5.&.6.&.29.cõmẽ. H

Causæ generationis sunt duæ materia & mouens.sicut.d.Cõmẽ.in eo dem com.14.huius tamẽ oppositũ inuenitur.2.phy.27.&:xxviij. vbi po nuntur quatuor causæ similiter.ij.phy.cõmẽ. 70.d.qđ vbi est materia ibi sunt oẽs causæ:si igitur materia est causa generationis:oẽs igitur causæ concurrent non duæ tantum. Soluitur. generatio vt est motus quidam est de numero accidentium successiuorum. Accidentia autem quatenus accidentia sunt necessario dependent a substantia tanquam a subiecto: sicut scribit Commen.4.meta.commẽ.ij.hoc enim commune omnibus est:quia igitur generatio motus,quidam est:oportet qđ sit actus mobilis inquãtum mobile.tale autem sibi propriũ est generabile inquãtum gene rabile:& hoc est materia.Et ideo generatio ex parte qua accidens est.& etiã ex parte quale accidẽs requirit subiectum qđ materia est. Nã secun dum philosophũ primo phy.34.&.11. met.cõ.5.oẽs q de natura loquuti sunt in hoc cõuenerũt φ ex nihilo nihil fit. Ex parte autẽ qua generatio est de numero accidentiũ successiuorum. sumo enim hic generationem pro aggregato ex alteratione pręuia:& subito prouenit formæ.6. physi. 59.patet ibi quod sic potest quãdoq; capi.dico qđ sub hac ratione ma xime depẽdet a motore.Nam totũ esse talium accidentium:& totum fie ri dependet a causa extrinseca: quæ est motor. sicut declarat Commen. xij.meta,cõ.41.Causæ igitur maxime necessariæ ad generationẽ: vt gña tio est motus quidã:sunt suũ subiectũ qđ est necessariũ & intimũ sibi:& ratione gñis & ratione speciei:& motor q sibi intim⁹ est ratione speciei. Cõmẽ.14. I L

Accidentia enim permanẽtia non dependent in esse:& in conseruatia causis extrinsecis:sed sufficit existẽtia sui subiecti ad hoc quod talia sint iuxta illud corruptis primis substantijs impossibile est aliquid aliorum permanere.Forma autem non est intrinseca generationi vt generatio est motus:quia in aduentu eius generatio : vt est motus corrumpitur iuxta illud philosophi,primo de gñatione tex.commen.55.habitibus præsen tibus in materia cessat motus.& Commen.ij. de generatione . commen. 52.forma cum inuenitur quiescit trãsmutatio:quomodo ergo potest esse causa transmutationis.Et ideo licet forma sit intrinseca generato : non tamẽ generationis est causa aut principiũ.& quia forma & finis genera tionis idẽ sunt.ij.phy.cõ.70.ideo dicim⁹ qđ finis etiã nõ est principiũ ipsi⁹ gñatiõis:sic igitur ex intrinsecis causis materia:ex extrinsecis aũt mo tor gñationis causæ sunt necessariæ & principia.gñatũ aũt ex intrinsecis magis formã,ex extrinsecis magis finẽ:generatũ em cõpletũ a sua forma

est id quod est:quicquid dicant alij. motore autem cum sit extrinsecus nihil eo indiget amplius.maxime loquẽdo de propinquo motore.ad finẽ autẽ generatæ rei propriẽ attributionẽ necessariã habet:quia frustra esset res generata:si omni actiõe careret. Et ideo licet quatuor sint causæ: duę illarum magis appropriantur generationi: & duæ gñato magis. Et ideo bene dixit Commen. hic qđ materia & motor causæ sunt generationis. Et istud sicut mihi videtur occulte sensit philosophus. & Commen.ij.
M phy.tex.com.72. vbi probãt naturalẽ debere considerare de materia & motore:quia cognitio generationis nõ potest perfici: nisi dãdo has duas causas. Sed cõtra solutionẽ istã subtiliter arguit quidã ex præcipuis scholaribus meis Petrus fides de maiorica probando qđ forma est magis intima generationi quã subiectum: aut motor quia terminus ad quẽ est de quiditate motus. sicut dicit Cõmen.5.phy.cõ.3.&.48.&.3.physi. com.4.& quinto phy.com.9. subiectum aũt non videtur esse de quiditate accidentis.7.meta.sed ponitur tanquã additum. Cum igitur forma sit terminus generationis erit igitur magis causa generationis quã materia: cuius oppositum tu dixisti. Similiter cum motor non sit de quiditate motus:sicut efficiens nõ est de quiditate sui effectus:multominꝰ igiť motor non erit sic intimus generationi:sicut est finis generationis:qui idem est cum forma sola ratione distincta. Soluitur. terminus ad quem ipsiꝰ motus ac duo potest comparari. vel ad terminũ a quo:vel ad subiectum. Et primo quidẽ modo considerauit terminũ ad quẽ Cõmẽ.quinto phy. cõ.40.vbi dixit qđ motus non cõstituitur in substãtia sua ex termino a quo:quia ille amittitur:sed ex termino ad quem:quia ille acquiritur:&
N est pars suæ substantiæ. Alio modo potest cõsiderari terminus ad quẽ vt cõparatur ad ipsum subiectũ motus:& sic pari ratione potest dici qđ respectiue loquendo terminus ad quem non est sic de substãtia motus sicut subiectum ratio est:quia sicut terminus ad quem acquiritur sic deperditur & entitas motus. Et quãdo terminus ad quem est in acquisitõ esse: tunc est totaliter deperditum esse motus. si igitur terminus a quo non dicebať de substãtia motus:quia ille deperdebatur multomagis:terminꝰ ad quem non erit de substãtia motus:cum per talem deperdatur entitas motus in seipso. & hoc comparando terminum ad quem ad subiectum motus. sicut dixi:loquor autem semper hic de motu pro fluxu:& nõ pro forma fluente:quia motus pro fluente forma non destruitur per terminũ ad quem :sed perficitur, quia taliter sumptus motus nõ distinguitur a termino ad quem:nisi sicut patet a viro:& vniuersaliter sicut diminutum a perfecto. motor etiam vt dixi est totalis causa a qua dependet in esse & fieri motus ipse:quia suũ fieri est suũ esse. & ideo etiã magis intimať motu quã forma:motus enim est actio motoris in re mota:vt dicitur.3.phy. 20.&.xxij. vnde motor cadit in prima diffinitione motus latenter: sed eius completa diffinitio non solum mobile:sed motorem capit: vt dicatur motus est actus motoris in mobili inquantum potentia motum: nam perfectæ diffinitiones debent dari per omnes causas, sicut patet primo physi.ad principium. & octauo metaphy.commento.12. &.13. quicquid dicat Burleus in hoc:& sequaces. Ad formam igitur argumenti quando dicebatur quod terminus ad quem est de substantia motus per Auer. 3.commen.5.physi.dico quod illa tria dicuntur esse de substantia motus

ibi pro quanto ponuntur in diffinitione motus, scilicet terminus a quo: terminus ad quem: & subiectum & licet motor poni debeat in diffinitio ne completa motus: quia tamen in quinto. phy. non declaratur an omne quod mouetur ab alio mouetur: sed hoc declaratur in. 7. & . 8. phy. ideo sicut mihi videtur ibi nõ meminit: nisi de istis tribus si igitur esse de qui/ditate motus intelligat id qđ in diffinitione eius ponitur: sic omnia prae dicta sunt de quiditate eius: si vero tu intelligas esse de quiditate pro illo quod quiditatẽ constituit in esse quiditatiuo. & est de intrinseca ratione eius: sicut animal & rationale sunt de quiditate hominis: sic dico qđ nec subiectum motus nec terminus ad quem: nec motor sunt de motus qui/ditate: quia omnia ista sunt extrinseca ab ipsa quiditate motus: siue qui/ditas motus sit entitas absoluta siue entitas respectiua licet enim habitu/do ad terminũ sit de quiditate respectus nõ tamẽ terminus: patet igiť quo modo & qualiter dicta nostra sunt rationi consona sicut vides: & nos. 2. huius super. 52. com. confirmabimus ista magis.

In com. 25. primi de generatione. dicit commẽtator ꝙ partes moti cir culariter semper mouentur in eodem loco: ex quo patet qđ non moue/tur secundũ subiectũ. sed huius oppositũ dicit Com. 4. phy. cõ. 43. con/tra Themistium: vbi vult qđ partes corporis circulariter moti mutãt lo cũ: & secũdũ subiectũ: & secũdũ formã: totã aũt solũ secundũ formã nõ secũdum subiectum. Soluiť. hoc intelligitur tales partes nõ mutare locũ: ita qđ sint in maiori aut in minori loco: sicut est in augmento & diminu tione: sed. 4. phy. loquitur de loco absolute. Com. 25. 3

In cõ. 27. d. cõmentator quod subiectũ generationis est in loco. huius oppositũ habet. 5. phy. cõ. 8. Soluitur. subiectum generationis duplex pri mum & secundũ. primum est materia prima: & de illa loquitur Cõmen. 5. phy. cõmen. 5. subiectum generationis. secundum est materia trãsiens: & est materia habẽs formã: & illa per se est in loco. prima autem materia est in loco per accidẽs: quia ratione alterius. vide diffusius pro hoc super prima contradictione quinti phy. Com. 27. 4

In cõ. 29. vltima nõ sunt in loco: neq; per se: neq; per accidẽs: sed op/positum habetur. 5. phy. cõ. 22. Soluitur. ibidem. & tu vide. Cõmẽ. 29. 5

In cõ. 30. dicit qđ faciẽs partes magnitudinis est magnitudo. oppo. ha betur. 4. phy. cõ. 8 4. vbi dicitur qđ magnitudo nõ est de principijs acti/uis. Soluitur. intelligitur qđ ipsum agẽs est quãtũ: quia actio fit per cõta ctum: nõ tamẽ vult qđ sit quãtitas de principijs actiuis: nisi forte termi/natiue nõ formaliter: nã illud in quo terminatur actio: quãtũ est. formali ter aũt nõ est de principijs actiuis actione reali: sed consequitur potẽtias actiuas: & actiones earum: sicut dicit Commenta. ibi. de hoc tamẽ etiam loco praeallegato memini me dixisse. Com. 30. 6

In cõ. 44. primi de gñat. diciť locũ inseparabilẽ esse a mathematicis corporib⁹. Oppo. primo cae. tex. 69. vbi philosoph⁹. d. ꝙ oẽ qđ est in lo co est corpus sensibile. Soluiť p Auer. ibidẽ dicentẽ qđ philosoph⁹ ibi intellexit cõuersam & est ista: qđ oẽ sensibile corpus est in loco: & sic philosophus ibi nõ cõtradicit huic dicto cõ. hic: nota tñ locũ insepara/bilẽ esse a mathematicis corporib⁹ secđm imaginationẽ; secundũ rẽ vero locus sensibilibus corporibus ascribitur: sicut patet. 4. phy. cõmen. 47. Com. 44. 7

Concordantiae Auer. super secundo de generatione.

Cōmen.3. 1 In ſecundo de generatiõe cõ.3.dicit ꝙ omne corpus in actu nõ abſoluitur a contrarietate. Oppoſitū habet primo cæ.cõ.20.de cælo.& alibi infinities.Soluitur. Hic loquitur ad hoiem. Arguit enim contra ponētes principiū materiale omniū eſſe corpus infi/niti.& ex datis ab eis improbat philoſophus ibi ſuam poſitionem. Aut aliter omne corpus in actu quod eſt tangibile habet cõtrarietatem: nam ſicut dicit Philoſophus ibidem tex.commen.7.quoniam igitur quæri/mus corporis ſenſibilis principia:hoc autem eſt tangibile:& cælum au/tem non eſt ſenſibile ſenſu tactus:ſicut ſupra dictum fuit.

Cōmen.4. 2 In com.4.dicit Com.quod materia non prædicatur de materiato in rebus generatis ſed in rebus alteratis.oppoſitum.7.meta.com.24.Sol/uitur:materia in rebus generatis non prædicatur de materiato:& ſic in/telligitur dictum philo.& com.contra Platonem:quia Plato videbatur hoc velle:ſed in rebus alteratis:non negat hoc phil.& ſic intelligitur di ctum ſuum in.7.meta.loco alleg.nam iſto modo gloſſat illam propoſi/tionem philoſophus hic.Et poſſet dici etiam ꝙ materia nõ prædicatur in abſtracto de materiato: quia pars per modum partis non prædicatur de toto:ſed pars per modum totius cõcretiue ſumpta prædicatur de to/to:& iſta eſt gloſſa commē.7.met.com.24.&.34.&.7.phy.com.15.Et primo quidē modo loquitur hic:quia forte Plato volebat materiā præ dicari in abſtracto:& per modum partis de materiato.namvt apparet ex dictis philoſophi & Cõmenta.Plato dicebat ꝙ armilla eſt aurū:ſed ſe/cundū philoſophū debet dici ꝙ armilla eſt aurea.vnde Cõmentator.7. meta.cõ.24.dicit & etiā Philoſoph⁹ in tex.idolū quod fit ex lapide nõ dicit lapis:ſed lapideū. & hoc manifeſtius apparet in reb⁹ naturalibus: quoniā homo nõ dicitur caro:aut ſanguis:ſed ſanguineus:aut carneus.

Commē.8. 3 In.cõ.8.ſecūdi de generatiõe dicit ꝙ grauitas & leuitas nõ ſunt acti/uæ qualitates neqꝫ paſſiuæ:oppoſitū patet.4.phy.85.&.86.&.8.phy. 32.nā mot⁹ ſurſum eſt a leuitate:& motus deorſum a grauitate. Soluit. non ſunt actiuæ ꝗtum ad formam: ſunt actiuæ:ꝗtum ad motū localem.

Cōmen.14. 4 In cõ.14.dicit ꝙ vnū opponit pluſꝗ vni huius tñ oppoſitū dicitur 10.meta.tex.cõ.17.Soluitur. vni vnū opponit eodē modo, & maxima oppoſitiõe:ſed diuerſis modis:& nõ maxima diſtātia aliquid pluribus põt etiā cõtrariū.gloſſa eſt Auer.8.phy.com.62.Similiter in multipli/citer dictis vni plura opponuntur:vt graui opponitur leue & acutū: gra ue eñi reperitur in ſonis.Et ſic acutū ſibi cõtrariatur:& graue etiā repe/ritur in reb⁹ mobilibus:& ſic leue dicitur opponi ſibi:patet autē:ꝙ nõ vniuoce:ſed multipliciter dicit graue ex hoc ꝙ ſibi plura contrariātur. Et hoc innuit philoſophus hic etiā in tex.dicit enim.Dicitur autē ſiccū & humidū multifarie:& reddens cauſam, dixit opponitur autē ſicco & humidum & vnum.Et vide in limitationibus noſtris diffuſe de hoc.

Cōmen.21. 5 In commen.21.dicit Commenta.quod ignis ſuperior non eſt in fine caloris.huius tamen oppoſitum habet ipſe.3.cæli.com. 67.&.8. meta. cõ.5. Calor maximus & motus ad ſuperius eſt actio ignis. idē.2.meta. cõ. 4.&.12.meta.cõmē.51. vbi habet ꝙ alia ſunt calida participatione ignis:hoc etiā eſt cõtra rationē:quia ſummus calor nõ debet niſi elemē to ſimplici.3.cæli.67.Soluit. intelligit ꝗtū ad actū. dicit enim ꝙ ignis qui eſt ſuperius non eſt in fine caliditatis & ebullitionis; nam non cale/

facit

facit aliquid ibi:& precipue a parte cōuexa in qua contangit orbē lunę in seipsum autē minime agere potest:quia forma existēs in subiecto non alterat subiectū:sed in isto igne inferiori qui est in aliena materia reperitur ebullitio & caliditas quātū ad agere:& sic etiā glosatur dictū Auer. super primo canticorū cōmē.15.&.4.cæli.commē.32.& primo cæli.cōmen.91.in quibus locis habet consimilem sententiam.

In cōment.35.dicitur quod contraria adinuicē transmutātur:sed oppositum dixit supra in commē.6.huius secundi.Soluitur:transmutantur terminatiue:quia omnis motus est de contrario in contrarium non subiectiue:quia vnum non recipit aliud. Cōmen.35. 6

In cōmen.lij.forma cū inuenitur quiescit motus:huius oppositū videtur primo phy.62.&.64.Non cessent partes spermatis ñ fieri partes hominis.Et soluitur quiescit translatio semper ad inuentionem formæ siue cōplete inueniatur in materia siue incomplete:vnde quando vnum minimū formæ mixti inuenitur:tunc est aliqua quies antequā aliud minimū inducatur:nec voluit dicere Auer.primo physicorum cōment.adductis qd generatio hominis sit motus cōtinuus:sed solū voluit dicere, generationē illā fieri per minima:quorū vnū inducitur post aliud in materia modo exposito.Et hoc intellexit per partes & in hoc Cōmen.manifeste apparet veritas:quā nos enuncupauimus supra in commen.14.primi de generatione.Nam Arist.arguit hic cōtra Platonem ponentē: ideas esse adæquatū principiū productiuū formarū existentiū in materia.Arguit enim sic:si causa sufficiens effectiua generatiōis semper est:& subiectū recipiēs semper est:quare ergo nō generāt cōtinue:sed quādoq; generant,& quādoq; nō.Ecce igitur qd reales causæ generatiōis & principia sunt solū materia & motor:sicut diximus.Aliter argumētū philosophi nullū esset. Ita arguit etiā Cōmē.8.physicorū cōment.15. Si mobile semper fuit & motor semper fuit:quare ergo motus non fuit semper:& est etiam argumentū philosophi ibidē.Et ideo videmus philosophum recitare in hoc tex.52.duas opiniones de causis generationis:vna fuit eorum qui locuti sunt de causa mouente.Alia autem de causa materiali tantū: & vtraq; est insufficiens:sed via Arist.est via media quæ ex extremis dicitur esse composita.Quicquid igitur sit de causis generationis in esse rationis:tamen in esse reali solum istæ duæ sufficiunt materia & motor. Cōmēt.52. 7 R

In cōmē.& tex.57.habet quod tempus iuuentutis est æquale tempori senectutis:ex quo videtur non dari statum & ætatem consistentiæ sed oppositum.3.de anima commen.& textu.59. Soluitur:hic tempus iuuentutis sumitur pro toto tempore in quo res est in perfici vel in perfecto esse.Et sic comprehendit non solum tempus argumenti rei:verum & status.Et sic inter iuuentutem & senectutem non apparet medium. Tertio autem de anima:tempus augmenti contra distinguitur tempori status:& tempori decrementi:& sic inter iuuentutem & senectutem mediat ætas consistendi.Licet Egidius argumento sophistico oppositum ibi teneat. Cōmēt.57. 8

Concordantiæ Auer.super Primo de Anima.

AVERROIS primo de anima commēto.24.habet quod intellectus non eodē modo existit in omnibus hominibus: istud autem videtur repugnare vnitati intellectus:quam ponit com Cōmēt.24. 1

mento.5.tertij huius. Soluitur secundũ ipsum. Nam hic loquitur de intellectu particulari qui est virtus cogitatiua:ista enim nõ eodẽ modo præparata inuenitur in omnibus hominibus:sed intellectus de quo loquitur commento.5.dicens ipsum vnum esse est intellectus abstractus a materia vniuersaliter comprehensiuus. Et in illo non est varietas: sed si quandoq; apparet varietas, hoc est in relatione cogitatiuę sibi deseruientis ad intelligere nostrum.

Cõmen.30. 2 A In cõmen.30.ignẽ esse manifestũ est:sed oppositũ.4. cæli. commento 32.quia esse eius ibi demonstratur. Soluunt aliqui esse ignis:manifestum est & non demonstratur:sed esse ignis in loco suo proprio hoc latet:& hoc est quod demõstratur. Solutio nõ sapit vtam Auerrois:quia Cõmẽtator in commen.illo.32.dicit illã esse demonstrationẽ ad demonstrandũ esse ignis:qui est species & pars subiectiua subiecti illius libri: quod raro contingit. Ideo aliter soluo:ignis duplex:teste Auer.& Alexan. 2. de generatione cõmen.21.&.4.cæli.32.scilicet inferior & superior qui est in vltimo cõtinẽtis. Et primus quidẽ ignis manifestus est ad sensum:sed secũdus nullo sensu cõprehẽditur:sed ratione & discursu demõstratur.

Cõmen.32. 3 Nullus:inquit Cõmen.cõ.32.& philosophus posuit terram esse principium oppositũ habetur de Hesiodo, prmo meta.teh.cõmẽ.14. Soluitur:intelligitur de naturaliter loquentib⁹: quorũ nullus posuit solam terram esse principiũ:instantia de Hesiodo cessat:quia ipse fuit leges imitatus:& theologiam metrice composuit:vt est famosum.

Cõmen.37. 4 Contradictio in.37.commen.quia dicit quod motus essentialiter attribuitur homini per pedes:oppositum.6.physi.59.&.7.physi.commẽ. 4.de corde solutum fuit.7.physico.commen. 4. sed illi solutioni addo quod licet motus progressiuus attribuatur homini essentialiter per pedes:quia motus progressiuus habet per pedes fieri: tamen radix istius motus est a corde.

Cõmẽ. 43. 5 In cõmen.43.motus est trãslatio rei in sui substantia:oppositum primo physi.53.&.5.phy.tex.cõ.7. Soluitur:argumentũ est ad hominẽ: nam antiqui posuerunt animam esse motum:ergo non nisi substantialẽ: quia anima est substantia. Et ideo contra illos ideo arguitur: & dictum Auer.ex ipsorũ ore sequi & prodire videtur.

Cõmẽ. 51. 6 B In cõmen.51.dicit Cõmen.quod causa propter quam cælum moueri melius sit q̃ vt quiescat:& quod circulo moueatur melius sit q̃ motu recto primæ philosophiæ est. Sed oppositum secundi patet primo cæli.tex.cõmen.12. Soluitur:quid inconuenit idem ingredi diuersas sciẽtias speculatiuas secundũ diuersas cõsiderationes: certe nihil:patet secũdo physi.cõmẽ.71. Dico quod principia sensibiliũ a diuino considerantur & causæ:sed altiori modo quã sit modus naturalis: vnde quare aliquid melioris rationem habeat hoc potest considerari ab artifice considerante finem:& precipue primum finem qui est ratio bonitatis in omnibus:talis autem a diuino consideratur:naturalis autem assignat istorum rationes sensibiles & existentes in motu:vide ergo bene & considera dicta Cõmenta.12.meta.commen.primo.5.6.&.9.vide Commẽ.5. &.9. septimi meta.cõmẽ.3.tertij meta.& sic intelliges quod diximus tibi:sufficit nobis loca tibi ostendere, non oportet omnia scribere breuitati indulgere volumus.

Motus

Motus sensationis finis eius est in anima:& principium eius est ab ex tra.oppositū patet cōmen.3.huius primi de anima. Soluitur:hic com parat sensationes animæ eiusdē rationis:nam sensationes interiores quæ dam rectæ fiunt:& quædā reflexæ:vnde prima incipit ab obiecto & ter minantur vltimate in vltima virtute sensitiua quæ est memoria deueniē do per sensus extrinsecos & intrinsecos tanquā per media:sed sunt quæ dam quæ reflexo gradu ac retrogradu procedunt.Et istę incipiūt ab ani ma & terminātur ad extra intantū qd' vt dicit Cōmentator in.3.colliget cap.38.ex hoc potest reddi ratio visionū quæ contingunt melancholicis & mulieribus dicētibus se videre mortuos aut dęmones:aut aliquid hu iusmodi:sed hoc dixit ipse:quia nō credidit deo:nec veritati sit maledi ctus:quia etiam veræ visiones angelorum fuerunt nō tantū imaginariæ: licet hoc quādoq; possit esse ex sola imaginatione & defluxu idoli for mati vsq; ad exteriorem sensum:sic igitur intelligitur dictum eius hic: sed in cōmen.3.primi huius cōparauit sensationes diuersarū rationum: quarū quędam magis tenent se ex parte corporis:sicut sonus & sensatio quæ in somno fit:ista enim accidentia ligant animā:& ideo terminatur ad ipsam:quia a re corporali effumante causatur somnus:& ligamentum fit in sensu communi:similiter motus ille est a circunferentia ad centrū: vigilia autem est accidens formalius,& ideo tenet se magis ex parte ani mæ:quia est solutio ligamentorum:& est ratio propter quam anima ope ratur:& in ea fit motus de centro ad circunferentiam.Et ideo dicit Cō mentator quod sensus & imaginatio quæ in vigilia fiūt incipitur ab ani ma,& redundat in corpus. Cōmē.64. 7 C

In.69.scribit ibi Cōmē.quod si in aliquo corpore sola quātitas re maneat possibile est ibi imaginari mouens & motum. Huius oppositū sequitur ex dictis suis.4.phy.cō.71.ibi enim dicit quod elementa posi ta in vacuo non possent moueri.& tamen in casu ibi esset quantitas. Cōmē.69. 8 D

Soluitur,dico quod dictū suū hic sequitur ad hominē: nā illi contra quod arguit dicebant quod puncta illa erant corpora:& cū non sint ele menta sequitur quod essent ex elementis causata:talia autē bene possunt imaginari posse remoueri sola quātitate remanente:cū habeant intrinse cam resistentiam.Motus etiā imaginarius est res ampla satis:dicūt enim mathematici punctū ex sui fluxu causare lineam.Et fluxus lineæ causat superficiem & superficies fluens causat corpus:omnia autem ista ad ima ginationem vera sunt:non autem secundum rem ipsam.

In cō.73.dicitur:qd' impossibile est vt substātia sit elementū aliorū oppositum.12.meta.22.fulcitur etiam hoc idem.4.meta.com.2. vbi di citur substantiæ esse causam omnium non secundum agens & finem: sed secundum subiectum. Soluitur, principia duplicia propinqua & re mota:principia remota possunt esse eadē respectu oim prædicamentorū, sed principia propinqua minime.glosa est Auer.cōmen.22.iam allegato in.12.meta.hic autē loquitur Commen.de principijs propinquis: quan do dixit quod substātia non est elementū aliorū:& reddens causam sub dit dicens:principia enim non substantiæ sunt non substantiæ. Cōmē.73. 9 E

Concordantiæ Auerrois super secundo de Anima.

In secundo de anima cō.ij.dicitur qd' per formā indiuiduū fit hoc,Oppositum apparet.12.meta.14.& primo cæ

li.92.& primo meta.cõ.40.vbi patet qđ per materiã. Soluitur,a forma indiuiduali habetur principaliter indiuiduum hoc qđ est. Et est ista sententia eius manifeste.7.meta.cõmen.5.vbi dicit qđ philosophus loquitur de principio indiuidui:& dicit qđ talis est substantia quæ est forma:& per illam substantiæ demonstratæ sunt substantiæ & vnum. Materia etiam concurrit:tamen minus principaliter quã forma. Accedit ad hoc qđ vt declaraui prolixe in quæstione mea de principio indiuiduationis:alia est indiuisio entitatiua:& alia quantitatiua:vnde entitatiuam indiuisionem principaliter habet a forma:quãtitatiuã autẽ appropriate videtur habere a materia cum quantitas videatur materiã consequi: sed

Cõment.3. de his latius dictum est a nobis in quæstione illa:& illic vide.

1 In cõmen.3.non dicitur mortuũ:nisi animal quod caret principio nu

B trimenti & sensus insimul non principio sensus & motus tantũ. Sed oppositum videtur primo de anima cõmen.vltimo:vbi dicit quod nõ dicitur mortuum:nisi animal quod caret principio,id est,vita: nõ principio sensus & motus insimul. In vno enim loco vult ex sola carentia vitæ scilicet vegetabilis animal mortuum dici. In alio vero ex carentia vitæ & sensus insimul. Soluitur,quod hic loquitur secundum suum idioma:quia dicit in arabico &c.sed primo de anima secundum idioma græcorum qui volunt mortem esse carentiam nutritiuæ animæ: vnde & in plantis mors reperitur.

Cõment.3. In eodẽ cõmẽ.3.ponderat Cõmentator:quare philosophus dixit qđ

2 corpora viua habent principiũ essentialiter se augẽdi:dicit qđ illud di-

F xit:propter aliqua quæ non sunt viua:& in talibus videtur esse aliquid simile augmento:sicut est lapis de quo etiam patet primo cæli. com. 22. & primo de generatione.38.videtur igitur Commentator velle aliquid esse quod habeat principium essentialiter se augẽdi. Sed huius oppositũ patet infra:in tex.cõ.39.primi huius vbi habetur qđ nihil augetur essentialiter ex se. Soluitur,qđ ibi intelligitur qđ nihil augetur essentialiter,id est,sine alio motu pręcedente:quia augmentatio debetur partibus per alterationẽ & motũ pręcedentẽ toti vero attribuit ratione partiũ:& hoc fuit satis Ari.cõtra Platonẽ ibi ꝙ anima nõ est prio mota in augmẽto a seipsa. In hoc vero loco intẽdit qđ corpora viuẽtia habẽt principiũ essentiale,id est,intrinsecũ per ꝙ augenẽ:& sic sedaẽ discholia hic & ibi.

Cõment.4. In cõmen.4.secundi huius dicit Cõmẽtator subiectũ accidentis esse

3 ens in actu. Huius tamẽ oppositum sentit ipse primo capitu.de substãtia orbis:qui ponit dimensiones interminatas fundari in materia prima:quę est ens in pura potentia. Dicendũ qđ aliqui ex ista auctoritate moti ponere conati sunt de intẽtione Auer.formã corporeitatis substãtialẽ materiæ primæ coæternã:quia volũt subiectũ cuiuslibet accidentis esse ens in actu. Et ista positio bene fuit Aui.vnde Cõmen.4.cæli.cõment. 40. expresse habet ista verba:& similiter est de tribus dimẽsionib⁹cũ prima materia scilicet qđ sunt primæ formarũ existẽtium in ea in actu. Et ideo putauerunt quidã qđ corporeitas est substãtia. Ecce qđ ex intentione aliorũ Cõmentator dicit primã formã materiæ esse corporeitatẽ substãtialẽ:sed secũdũ ipsum prima forma est corporeitas quæ est trina dimen

C sio. Dicamus igitur qđ accidẽtia duplicia sunt terminata & interminata:tũc dico qđ dictũ Auer.hic habet locũ determinatis. Dictũ vero suũ

in primo

in primo cap. de substantia orbis. est de interminatis: conueniens enim esset quod terminata non habeant consimile subiectum quale habēt interminata: nisi actus fieret potentia, & forma esset materia: quod impossibile est. Nam terminatio insequitur formam & actum. 7. n. et. 49. sed in-terminatio potentiam & materiam. Sed magnificētia tua fecit replicā subtilē meo iudicio hic: quia tūc saltē forma substātialis nō differret ab accidētib⁹ interminatis: quia sicut subiectū formæ substātialis est ens in potētia: ita per te accidentiū interminatorū est ens in potētia. Et sic differētia quā ponit Cōmē. inter formā substantialē & accidentalē est vniuersaliter vera tam de accidentib⁹ terminatis quam de accidētib⁹ potētialib⁹ & interminatis. Soluitur. nā Auer. nō solū ponit differētiā inter formā substantialē & accidentalē penes hoc verū etiā penes aliud quod est quod forma substātialis est pars substātiæ: nō aūt forma accidētalis: per fundari igit in subiecto quod est pura potētia distinguit ab accidentibus terminatis forma substantialis. & per esse partē substantiæ, vniuersaliter ab omnibus distinguitur siue terminata: siue interminata fuerint. H I

In cō. 7. secūdi huius. d. Cōmēta. quod ens & vnū per prius de forma dicit, quam de cōgregato. Hui⁹ oppositū dixit supra cō. 3. Soluit. cōposita sunt magis entia secundū famositatē: quia omnibus nota sunt. sed secundum veritatē forma est per prius ens & vnū quam cōpositū. 7. met. tex. cōmen. 7. nec videat tibi hoc mirabile: quia in simili Cōmēta. 2. meta. cōmen. 16. dicit. quod ista inferiora sunt magis naturalia secundū famositatē: cum tamen clarum sit quod secundū naturā superiora sint naturalia magis. Cōmen. 7. 4

In eodē cō. 7. scribit quod nō est dubiū quomodo ex anima & corpore fiat vnū. Sed oppositū fuit per tex. cō. 92. vbi cōtra Platonē fuit dubitatum quomodo ex anima & corpore vnū fiat. Soluitur. dubiū esset quomodo ex anima & corpore vnum fiat: si animę plures essent in eodem distinctę loco & subiecto: sicut imponitur Platoni. Dubium iterū esset si anima ipsa esset corpus: sed apud tenentem animā esse formā non compositā ex materia & forma, & per consequens actū: & tenendo corpus esse potentiā nullū est dubiū quomodo ex materia & forma vnum fiat: quia hoc est: quia hoc actus: illud vero potentia. 8. met. tex. com. 15. Cōmen. 7. 5 L

In commen. 8. scribit Commentator quod cū auferuntur formæ naturales auferuntur materiæ. Oppositū primo phy. 82. vbi dicitur quod est æterna & non destruitur destructis formis: quarū nulla est ibi perpetua de substantialibus loquendo. Soluitur: intelligitur de materia secunda quæ rectius subiectū quam materia dicitur: talis enim est habens formam: & ideo talis nō est natura, sed habēs naturā. 2. phy. com. 10. materia autem prima quæ vere materia dicitur nō corrumpit corruptis formis particularibus: quia non dependet inesse ab hac forma vel illa: sed a forma secundū speciem succesiue in ea succedente: semper enim stat cū aliqua: & si esset sine omni forma: tunc non ens actu esset ens actu secundum viam eius. 7. phy. com. 12. vnde. 12. meta. com. 14. materia ab omni forma separata non est ens extra animam: sed est ens rationis. Cōmen. 8. 6 M

Ibidem dicit Commentator quod nomen in rebus artificialis primo dicitur de materia: secundo de congregato ex materia & forma. Oppositum huius habetur. 5. meta. commen. 14. contra Auic. vbi vult quod denominatiua per prius significant formas; & secundario subiectum. Cuius Commē. 8. 7

oppositū

oppositum Auicē.dicebat. Aliqui dixerunt super hoc ꝙ ibi loquitur de prima significatiõe ex primo modo significandi: vnde concretũ acciden tale ex primo modo significandi importat formã: ex secundo modo significãdi importat subiectum: & hic loquitur de primo significato: quia primũ significatũ est congregatũ vel ipsum subiectũ: istam solutionẽ nõ intelligo: quia nõ est modus significandi: nisi respectu rei significate. Et ideo respõsio ista seipsam interimit: sicut vides: quia nihil diuersum. d. nisi quãtum ad verba. Ioãnes autem de landuno multa etiam dicit in.5. met. quæ quia cõfusa & sine fundamento ex maiori sui parte dicuntur: omitto. dico ꝙ si volumus videre quid nomẽ significet: oportet nos cognoscere actum & distinctionem actus. Nã vt scribitur.9.meta.tex.cõmen.7. venit autem actus nomen qui ad endelechiam compositus & ad alia ex motibus maxime. &.8.me.commẽ.7. nomẽ imponitur rei secũdum ꝙ est in actu. Actus autem duplex est: accidentalis & substantialis. primus dat esse simpliciter. secundus dat esse secundũ quid. Accidẽtalis iterum duplex. quidam a natura inductus: & quidam ab arte: nã secundũ Auer.2.physi.13. omnes formæ artificiales sunt accidentia in rebus igitur compositis ex materia & forma substantiali: nomẽ primo significat formã substantialẽ per quã compositũ est in actu simpliciter: secũdario autẽ significat cõpositũ. Nomina aũt compositorũ ex materia & forma accidẽtali a natura producta videntur primo significare formã: secũdario materiã: quia talia cõposita: vt sic nõ habent esse: nisi per formã accidentalẽ: nã licet fortes simpliciter habeat esse per formã substantialem: tamẽ esse albũ habet ab albedine quæ est actus secundũ quid perficiens. Et ideo noĩa denominatiua taliũ accidentiũ cũ importent talẽ compositionem ex subiecto & accidente: sicut patet primo physi. cõ.25. album significat albedinẽ & recipiẽs albedinem: ideo primo significat albedinem: secundario subiectũ. sicut patet contra Auicẽ.5.me.in cõ.15. sed in nominibus rerum artificialium dubiũ est quid primo significẽt talia nomina. Nam si hoc fundamentum imitari voluerimus ꝙ nomen imponitur rei secundũ ꝙ est in actu: videtur ꝙ nomina artificialium primo importent formã: & secũdario materiã. Nã sicut scribit Commẽ.in.2.physi. super tex.cõ.13. vbi habet ꝙ formæ artificiales: licet sint accidẽtia in corporibus naturalibus: tamen constituunt res artificiales secundum ꝙ sunt artificiales: quemadmodũ formæ naturales constituunt res naturales: & subdit. Si igitur naturalia sunt substãtiæ: necesse est vt formæ naturales sint substãtiæ queadmodũ artificialia secũdũ ꝙ artificialia sunt accidẽtia: ideo formæ artificiales sunt accidentia. & hoc apud me concludit: quicquid dicãt alij. dico de intentiõe Auer. artificiale duob⁹ modis concipi posse: vno modo vt est indiuiduũ substãtiæ: & vt habet esse in actu simpliciter & absolute: nã hõc nomẽ scamnũ videtur importare ex cõmuni hominũ acceptione aliquid in actu: sicut hoc nomẽ lignũ & lapis. alio modo potest sumi scamnũ: vt est res artis: & primo quidẽ modo loquitur Commẽ.2.de anima.cõ.8. qũ.d. ꝙ nomina rerum artificialiũ primo significant materiã: & secundario formã artificialẽ: nam talia actualitatẽ habent de se vt quod: licet vt quo ratione formæ substãtialis: & quia tale indiuiduũ substãtiæ cõparatur ad formã artificialem: vt materia ad actũ: quia formæ artis fundãtur in composito ex materia & forma

forma a natura producto: ideo noia taliũ artificialiũ vt sunt noia indiui duorũ substãtiæ primo significãt substantiã ꝙ accidẽs: quia per substantiã talia sunt in actu simpliciter: nõ per accidẽs. sed si talia noia sumant vt sunt noia rerũ artis: quia vt sic quiditatiue sunt accidẽtia: sic alia primo significãt formã a qua habẽt tale esse secundũ quidꝙ substantiã: nõ enim video quomodo formæ artificiales cũ sint de quiditate rerũ artificialiũ quare ergo nõ importabũt primo eas: & dictũ Auer. nõ cõtradicit huic sentẽtiæ si bene aduertis. Nam hic dicit. in rebus igitur artificialibus significat nomen indiuiduũ substantię secundũ suã primã significationẽ quia significat materiã: & in rebus naturalib⁹ demonstrat ipm secũdũ suã primã significationẽ: qm̃ significat formã: ecce ꝙ cõsiderat nomen rei artificialis: vt est indiuiduum substãtiæ: cui forma artis inheret: & ista & sincera veritas: nec aliter dicere posset ipse Auer. si vult a contradictione remoueri: etiam si ab inferis reuiuisceret. Dicta autem modernorum hic nullam prorsus vim habent: sicut tu poteris ex dictis nostris iudicare. Rectũ enim est iudex sui & obliqui. sicut. d. Philosophus. O

Viuere dicit de nutrimẽto & augmẽto solũ. Sed oppositũ dixit supra tex. com. 13. Soluitur. hic sumitur nomẽ vitæ presius: ibi vero latius. Cõmẽ. 10. 6

In commen. 20. d. ꝙ omne animal habet imaginatiuam. Oppositum infra. 156. Soluitur. hic de imaginatiua absolute siue perfecta: siue imperfecta ibi vero de imaginatiua perfecta tantum. Cõmẽ. 20. 9 P

In. 22. d. ꝙ sentire est actio. Oppositum infra commen. 52. vbi dicitur ꝙ est pati: nisi esset ꝙ sumpsit actionem pro passione: aut si verius dicamus nõ est formaliter actio: necꝙ formaliter passio: sed assimilatur illis: & hoc deo duce in. 3. de anima declarabimus. vbi videbimus in simili quomodo intelligere sit pati: sed pro nũc recurre ad. 13. quæstionẽ quolibetorum Scoti. artic. 3. & ibi videbis veritatem. Cõmẽ. 22. 10

In cõmẽ. 24. habet ꝙ actio attribuit primit⁹ formæ. Oppositũ est primo de aia. com. 3. vbi dicit aliqua accidẽtia primit⁹ attribui corpori ꝙ animæ. Soluitur. ꝙ illa accidẽtia quæ dixit cõmen. primit⁹ attribui corpori ꝙ animæ nõ intellexit de corpore in quo est anima: sicut forma in materia: sed de corpore extrinseco: sicut est vapor respectu somni: aut aliqd huiusmodi. Et sic nõ est ad ꝓpositũ. Sed adhuc dubitat: quia actio videtur primo cõposito attribui in procemio met. Et primo de aia. 64. Cõmẽ. 24. 11 Q

Soluitur. cõposito vt quod: formæ vt quo: & hoc nõ negat hic commen. quia dixit, ꝙ actio attribuitur primitus enti propter formam.

Artifex non potest probare subiectũ esse necꝙ species subiecti. Oppositũ primi patet primo elencorũ. vbi probatur syllogismũ elencum esse. Oppositũ secũdi patet. 4. cæli. cõ. 32. Soluitur diffuse pertractaui: ista in speciali quæstiõe quã feci de hac materia: pro nunc dico breuiter ꝙ subiecta adeo nota sunt ꝙ scientiæ despiciunt ea: nullam prorsus mentionem facientes de ipsis. aliqua vero subiecta non sunt a deo ignota: quod demonstrari queant: quia sicut diximus superius in. 4. cæli super 32. com. implicat quod aliquod subiectum demonstretur in scientia: in qua est subiectũ: tamẽ si fuerit aliquod subiectum quod indigeat aliqua modicula declaratiõe: tale bene superficietenus a scientia illa in qua est subiectum potest notificari & persuaderi sicut est syllogismus hypotheticus per naturam. Et sic est via inductionis vel exempli: vnde Auer. I. Cõmen. 27 12 R

priorum.

priorũ.cap.de syllogismo hypothetico.inquit qđ per syllogismos hypotheticos per naturã: ostendũtur ea quæ sunt minus occulta quam sint
8 occulta per naturam sicut esse animæ per suas operationes: sicut fecit Aui.in.6.naturaliũ.qui ex operationibus animæ notificauit esse animæ: nõ quod illa sit ratio demõstratiua: sed est syllogismus hypotheticus per naturã: in quo antecedẽs est notũ per se: & cõsequens etiã est per se notũ: & sequela est per se nota. Et talis syllogismus nihil simplr ꝓbat: sed est sola persuasio quædã & superficialis notificatio: Et ideo dixit bene Cõmẽ.in.4.cæli in cõ.22.vbi dixit.qđ alia est latẽtia quæ indiget syllogismo videlicet, cathegorico. Et alia est latẽtia quę indiget inductiõe: vnde hoc idẽ sentit Themistius sup.2.poste.cap.11.in sua paraphrasi. Et sic dico, qđ ratio illa philosophi in libro elencorum nõ est ratio demonstratiua ad ꝓbãdũ esse subiecti illius libri: sed est quædã ꝑsuasio exẽplaris & similitudinaria. De partibus vero subiectiuis: an in scia possint demõstrari: necne: iam diximus cõ.32.quarti de cælo diffuse: & tu illuc recurras.

Cõ.xxxij. In cõ.xxxij.dicit Commẽta.qđ intellectus speculatiuꝰ nõ est anima: nec pars animæ: sed cõmẽto primo.tertij de aĩa.d. oppositũ. Solutur.
13 intellectus speculatiuus secundũ ipsum quãdoq; supponit pro operatione aĩæ quæ est intellectio: & talis: nec aĩa: nec pars aĩæ: sed est accidẽs maxime de noua intellectione: quãdoq; sumitur pro intellectu potẽtiæ qui est pars animæ nostræ quo mediante intelligimus & sapimus: primo modo hic: secundo modo sumitur ibi.

Com.38. Dicit Cõmenta.in cõ.38.qđ caput est principiũ sensationis. Huius oppositum habetur in libro de sensu & sensato. vbi dicitur quod cor.
14 Soluitur. quicquid dicant alij veritas est ista. cor est principiũ ois
T sensationis: cerebrum nullius sensationis principiũ est. sed natura produxit ipsum ad cõtra operandũ cordi per sui frigiditatẽ in contemperando cordis calorẽ: ista est Arist.via. istud sentit Commẽta.in cõ.suo super libro de somno & vigilia. in secũda columna. vbi declarat qđ sensus communis organice est in corde: & qđ cerebrum non concurrit, nisi tanquã instrumentũ ad cõtemperãdũ calorem cordis: vt sit proportionatus pro operationibus sensitiuis: sed medici instãt ratione sensata qđ sensus sint organice in cerebro: quia stante nocumẽto in prima parte cerebri sit nocumentũ in virtute imaginatiua & in sensu communi: sicut illo qui præcipiebat qđ tibi ciues deberẽt excludi a domo propter impedimẽtum ꝙ sibi inferebant: stante nocumento in medio sit nocumentũ in virtute cogitatiua: sicut fuit ille qui proijciebat vasa argentea per fenestram. quidã autem habent nocumẽtum in parte posteriori cerebri: & illi nõ possunt memorari alicuius rei præteritę: ergo videtur qđ ista instrumenta talium sensationum: sunt in cerebro & nõ in corde: hoc est argumentum cõtra philosophos. Nos dicimꝰ ꝓ philosophis qđ hoc nihil mouet. Nã ista contingunt propter impedimẽtum quod est in corde: nam facta lęsione in cerebro in aliqua sui parte impeditur mensura illa caloris deseruientis tali virtuti in corde organice existentis: vnde cerebrũ secundum diuersas sui partes contemperat calorem cordis tali, vel tali virtuti deseruientem. & inde est quod facto nocumento in parte media cerebri impeditur temperamentum & mensura caloris naturalis existentis in corde: quod temperamentum: & quæ mensura est instrumentũ virtutis cogitatiuæ

in

in cordæ, organice existentis, & ista est sententia philosophi in. ij. de partibus animalium. capi. 7. & sic de alijs dicas consequenter, ista sunt ex præcordijs antiquorum peripatheticorum, & truffatoribus minime intellecta, quorum doctrina non consistit, nisi in multitudine verborũ, volunt enim facere nouas sectas & miscere græca latinis, & medicinalia & platonica cum Aristo. & neutrum attingũt, sicut cuilibet parum exercitato in philosophia Aristo. patere potest.

In cõ. 41. secũdi de aia. d. Cõmẽ. ꝙ ignis dñatur in corporib⁹ nutribilibus. Sed oppositũ patet. ij. de gñatiõe. in tex. cõ. 49. & in. 4. meteo. vbi scribitur ꝙ oĩa residentia circa medium a prædominio sunt terrea. Comm. xlj. 15 V

Soluitur: secundum molem terra dominatur, ignis autem secundũ virtutem, & præcipue in nutribilibus, nam generatio est prima participatio animæ in calido naturali, & vita est eius permansio. Et ideo dixerunt sapientes ꝙ frigiditas non ingreditur opus naturæ igneæ, nãꝙ anima omnia operatur. ij. de anima. tex. com. 41. &. 130. replicari potest, in maiori quanto est maior virtus, si igitur terra dominatur quantum ad molem, igitur quantum ad virtutem. Soluitur, intelligitur propositio in his quæ sunt eiusdem speciei, sicut plus ponderat gleba terræ, & velocius descendit quam medietas glebæ, fallit in his quæ sunt diuersarum rationum, similiter intelligitur propositio illa quo ad virtutem insequentem talem molem, non autem quo ad alias virtutes quæ illam mo lem non insequuntur, sic dico ꝙ cum terra quo ad molem dominetur in mixtis talia mouentur ad motum eius. Et ideo canis proiectus de turri descendit virtute elementi dominantis in eo, sed quo ad suum motum qui est ab anima, & quo ad alias operationes virtutis nutritiuæ & sensitiuæ ignis dñatur, sicut cõmuniter concessum est ab oĩbus sani capitis.

In commen. 48. dicit Commentator, virtutes corporum cælestium conseruant secundum omnem dispositionem esse, & secundum omnes partes. Oppositum videtur in vltimo capitulo de substantia orbis, vbi dicit quod cæli permanentia non est a virtute. Soluitur: negat ibi virtutem extensam ad extensionem subiecti, concedit hic virtutem abstractam, a tali enim est permanentia cæli, & motus æternitas. ij. cap. de substantia orbis. Et. 8. phy. commen. 15. æterna enim habent causam necessariam conseruantem & dantem esse. Com. 48. 16

In cõ. lij. dicit sensum esse de virtutibus passiuis, videt aũt oppositũ probasse philosophus superius in tex. cõ. 37. vbi declarat animã effectiue cõcurrere ad omnes motus tam veros quam existimatos, vt dicit ibi Commen. in com. Soluitur. Dico ꝙ opinio illa Alberti magni in secundo de anima, iudicio meo est multum rationi consona, ꝙ sensus, licet vt est in potẽtia ad recipiẽdũ speciẽ sit passiuus, fit aũt actiuus, post ea quã specie illa informatus fuit respectu sensationis, illi aũt qui posuerunt motorẽ separatum concurrere immediate ad sensationem causandam aliqua speciali influentia, multũ (vt mihi videtur) excedunt limites istius artis, & licet com. 2. de anima. cõ. 60. moueat istã quæstionẽ quæ omnino dubia est, & ab eo cũ difficultate apparet solutio, tñ talẽ motorẽ separatũ nõ ponit, sicut expositores eius dicũt, impossibile eñ est ꝙ sensatio effectiue sit ab intelligẽtia tãquã a causa efficiẽte ꝓpinqua aliqua speciali influẽtĩ concurrente. Nam secundũ Auer. 7. met. cõ. 31. ad finem, Commẽ. lij 17 X

finem, quod mouit Arist. ad ponendum mouēs separatum a materia fuit
factio virtutum intelligentium, quia virtutes intellectuales apud ipsum
sunt non mixtæ cum materia, omne enim non mixtum cum materia fit
a non mixto cum materia simpliciter: quemadmodum omne mixtum cū
materia generatur a mixto cum materia, & primo meta. cō. 31. materia/
Y le non transmutatur nisi a materiali. Et confirmatur, Arist. in plerisq;
locis dānat antiquos, quia effectuum sensibilium ponebāt causas insen
sibiles, sicut patet primo me. 19. 21. 23. 25. & 26. Modo si Cōmentator
ponat intelligentiam esse immediatam causam sensationis, tunc ipse in/
cidit in foueam quam fecit, quia effectus sensibilis erit immediate ab in/
sensibili & abstracta causa. Amplius quomodo euadet, quin aliquid no/
uum immediate proueniat ab antiquo. Forte dices ꝙ hoc facit median
te obiecto, quod concurrit dispositiue & non effectiue. Cōtra, quia tūc
soluuntur argumenta Aristo. contra Platonem de ideis, & Auer. contra
Auicē. qui ponebat datorem formarum: quia tales etiam ponebant ista
agentia inferiora concurrere dispositiue. Amplius, quomodo causa vni/
uersalis erit effectus particularis causa immediata non video, hoc autem
sequitur euidenter, si intelligentia concurrat solum vt efficiens & obie
ctum vt disponens. Amplius Aristo. in. 2. de anima. 52. 59. & 60. reddit
causam, quare non sentiunt sensus se, & quare non sentimus dum volu /
mus, reducit hoc ad istam causam, quia sensus non possunt sentire sine
motore extrinseco: tale autem est obiectum vt omnes dicunt. Amplius
59. & super commen. libri de somno & vigilia habetur ꝙ prima imper
fectio sensuum fit ab intelligentia agente quæ declaratur in libro de ani
malibus, sed ipsa postrema perfectio fit a sensibilibus, hæc & alia addu
ci possunt quæ gratia breuitatis omitto. Dico igitur, siue species sensibi
Z lis idem sit cum sensatione, siue non idem, quæstionem istam ab Auer.
motam esse propter speciem non propter sensationem, quia miratur ipse
vnde habet obiectum producere spiritualius esse quam sit suum esse nō
a medio, vel ab organo potest esse ista maior spiritualitas in specie quā
in obiecto, quia medium concurrit vt materia tantum in receptione spe/
ciei; effectus autem potius insequitur agens quam materiam, & ideo vi/
detur esse ponendus extrinsecus motor. Et hoc non potest negari, sed
non modo quo moderni ponunt. Nam intelligentia ipsa secundū Arist.
concurrit ad omne opus mundi huius, ideo enim mundum hunc opor/
tet superioribus lationibus continuum esse, vt omnis virtus eius guber
netur inde metheororum primo, vnde sicut in generatione animalis vir
tus informatiua existens in semine in virtute animati, scilicet cælestis
corporis & intelligentiæ non errantis a qua rememoratur producit ani/
mal, sic obiectū sensibile extra quātūcūq; materiale esse habeat in virtu/
te intelligentiæ, cuius ipsum est quasi instrumentum, producit speciem
sensibilem habentem spiritualius esse quam habeat ipsa, sensus autem
specie informatus virtute obiecti primi fit actiuus ad sensationis produ/
ctionem, sensibile enim sensum agere facit ex mente philosophi in lib.
de sensu, ex obiecto enim & potentia paritur notitia. Et hoc videtur
velle Commē. 2. de anima. com. 27. vbi dicit animam esse causam effecti/
uam omnium motuum, tam verorum quam existimatorum existentium
in animato. Et ista etiam sententia est eiusdē. 2. de anima. cō. 149. & non
habeo

habeo pro inconueniẽti hoc ꝙ idẽ sit actiuũ ratione alterius, & sit passiuũ ratione propria, vnde sicut intellectus possibilis est actiuus & passiuus teste Auer.3.de anima.commẽ.19.sic imaginor de ipso sensu. Et in hoc iudicio meo recte dixit Albertus, nec recti⁹ dici potuit. Et hoc fuit in causa, sicut mihi videtur quare Arist. nõ posuit expresse motorẽ istũ extrinsecũ in sensu, sed bene in intellectu, quia motor iste cõcurrit vniuersali influentia vna cũ obiecto quod est causa proxima non dispositiua, sed effectiua particularis respectu speciei sensibilis. In intellectione autẽ in qua fit transitus de ordine in ordinem, & fiunt potentia intellecta actu intellecta, fuit necessarium ponere istum intellectum agentem, quia ibi manifestum erat ꝙ productio speciei intelligibilis non poterat reduci ad phãtasma, cum exeat ordinem & latitudinem sensibilium, sed in sensu vbi manet consimilis ordo non videtur aliquẽ motorẽ separatum appropriatũ ponere, sed vniuersalis eius influxus sufficit, sicut etiã in alijs est. Et hoc voluit dicere Commẽ. vt mihi videtur dum dixit, sed Arist. tacuit motorẽ istũ extrinsecũ in sensu, & ꝓpalauit in intellectu, quia in sensu latet, & in intellectu manifestũ est, sic cognouisti iam qũo sensus est de ỽtutib⁹ passiuis & qũo de actiuis & respectu cui⁹ et quare.

In cõ.52. scribitur sensationẽ exterioris sensus nõ posse fieri sine praesentia obiecti. Huius tamen oppositum meminimus nos inuenisse in dictis eius super commento libri de somno & vigilia, vbi dicit in somno visionem & gustus sensationem vel aliquid huiusmodi posse fieri. Soluitur, ꝙ talis sensatio non est sensus exterioris, sed est sensus communis qui vtitur intentionibus pro rebus, vnde illa sensatio non est sine praesentia obiecti: obiectũ enĩ praesens, est species in organo sensus exterioris, quã apprehendit sensus cõmunis, & non sensus exterior, quia sensus exteriores in somno sunt ligati: nã secũdum Auer. in praedicto tractatu, somnus est ligamẽtũ sensuũ exteriorũ, & ista est solutio Gregorij ariminẽsis in primo sentẽtiarũ.3.dist. primi.q. prima. arti.2. in solutiõe secũdę experiẽtiae Aureoli. Et.d. istã solutionẽ esse de mẽte Cõmẽ. in praedicto loco. Miror maxime de tanto doctore qũo plerũꝗ allegat tot & tantas Cõmen. autoritates, quas aut nõ intelligit, aut fingit se non intelligere, ipse dixit in primis sensationes istas nõ posse fieri a sensib⁹ exteriorib⁹, quia sensus exteriores sunt ligati, & allegat Cõmẽ. ibi, sed cõtra sensus cõmunis etiã in somno ligatus est, & ligamentum non attribuitur sensibus exterioribus, nisi propter ligamentum prius existere in sensu cõmuni. Nã vt.d. philosophus somnus est passio primi sensitiui, primũ autem sensitiuũ appellat sensum cõmunẽ. Dicam⁹ igit᷑ pro nobis & pro ipso, ꝙ sensationes dupliciter fiunt, qñꝗ per lineã rectã, & ista incipit a sensibilibus extrinsecis, & terminat᷑ ad virtutẽ rememoratiuã, alia est per lineã reflexã & retrogradã, & ista incipit a virtute rememoratiua, & terminat᷑ ad sensus exteriores. i somno aũt potest fieri retrograda sensatio. Nã virt⁹ imaginatiua per intẽtionẽ quã recepit ab obiecto extrinseco, vel a virtute rememoratiua mouebit sensum cõmunẽ, & sensus communis mouebit sensum particularem, & sic fit talis sensatio, vnde ista sensatio est sensus particularis tanquã subiecti, & nõ est sensus cõmunis, nisi tanquã agẽtis, sed illud qd decepit Gregoriũ fuit, qa nõ potuit imaginari qũo sensatio ista possit esse sensus exterioris cũ ipsi sint ligati, sed vt

Commẽ.52 18

A

dixit ipse incidit in syllam cupiens vitare caribdim, nam quō potest esse sensus cōmunis cū ipse sit primo ligatus? Soluim⁹ igit̄ ꝙ in somno perfecto ligati sunt sensus isti & sensus cōmunis, & præcipue a sensibilib⁹ cōmuniter occurrētibus, & in tali somno nō fiunt istæ sensationes. Est

B & alter somnus imperfectus, & in tali fiunt istæ sensationes, & licet sensus exteriores in tali somno ligati sunt respectu sensibiliū exteriorū cōmuniter occurrentiū ab extrinseco, tamen respectu alterius fenestræ, vt ita dicam per quā itur ad sensum communem non sunt ligati, & respectu illius imitari possunt, istud sentit Auer. ibi in littera. & ne videar ista studio cōtradicendi dixisse. Adduco verba eius formaliter, inquit, quomodo autem accidit ꝙ homo in somno videt ꝙ sentiat per quinqꝫ sensus absqꝫ eo ꝙ ibi sit aliquod sensibile extrinsecum, & soluit dicens, hoc accidit per contrarium motum ei qui fit in vigilia. In vigilia enim sensibilia extrinseca mouent sensus, & sensus communis mouet virtutē imaginatiuam, in somno autem quando virtus imaginatiua imaginata fuerit intentionem quam accepit ab extrinseco, aut ex virtute rememoratiua, reuertetur & mouebit sensum communem. & sensus communis mouebit virtutem particularem, & sic accidit ꝙ homo cōprehendit sensibilia, licet non sint extrinsecus, qa intentiones eorū sunt in instrumentis sensuū, hæc ille formaliter. Vide etiā pro hoc ipm. 3. colliget. ca. 38.

19 In com. 60. dicit Commen. ꝙ melius est ꝙ diuersitas formæ sit causa diuersitatis materiæ quam econtra. Sed huius oppositum habetur ab ipso. 8. physi. com. 46. vbi ex diuersitate materiæ probat diuersitatem formarum. Soluitur. diuersitas materiæ est causa diuersitatis formæ, sed diuersitas materiæ est signum diuersitatis formę non causa. Ratio igitur quam facit. 8. phy. 46. est a signo, non a causa.

Cōmē. 60.

20 Sensibile non agit in sensum, nisi quando est contrarium. Oppositū secundo de anima. 57. Soluitur. secundo de anima. 57. tex. distinguitur de duplici alteratione perfectiua & corruptiua, licet igitur in sensatione non sit vera contrarietas ad agendum actione corruptiua, est tamē aliqualis talis qualis requiritur inter mouens & motum & alterans & alteratum alteratione perfectiua, vide ibi & intelliges.

Cōmē. 62.

21 In commen. 65. dicit Commen. ꝙ sensibilia communia sunt propria sensui communi. Huius oppositum patet infra, commen. 133. vbi dicitur ꝙ non sunt propria alicui sensui. Soluitur. per sensum communē non intellexit hic virtutem aliquam distinctam ab alijs sensibus, sicut imponit sibi sanctus doctor hic, sed intellexit communitatem sensuum, quia sensibilia communia possunt sentiri a pluribus quam ab vno sensu. Et ideo dixit ꝙ sunt propria sensui communi. Et eu vide Themistiū in. ij. de anima super. 133. & sit argumenta sancti doctoris nulla, & sic etiā patet quod nulla sit contradictio.

Cōmē. 65.

22 In cō. 72. Com. habet, ꝙ color nō est visibilis nisi mediāte luce. Oppositū. secūdo de anima. cō. 67. vbi habetur ꝙ color nō est visibilis per aliquā formam sibi contingentē, sed est visibilis per se. Soluitur. visibilis est color mediante luce quantū ad actū immutandi dyaphanum & organū sensus mediāte luce, lux igitur est dyaphani dispositio pro formis colorum recipiendis, & pro visu, nō enim colores in obscuro videri possunt, licet sint actu colores etiā in obscuro existentes, visibilitas igitur

Cōmē. 72.

C

igitur cõpetit colori per se:in secundo modo:quia forma coloris est causa visibilitatis eius:sic igitur patet contradictionis sedatio si recte vides.

23 In eodem cõ.72.dicit, qd' color vnusculusq; visibilis videtur in luce:siue illud visibile videatur in obscuro:siue videat in luce: sed ex verbis infra in eodẽ cõ.videtur oppositum istius sequi:quia ibi habet quod color non est visibilis:nisi mediante luce. Soluitur.dictũ eius verifica tur de visibilibus quæ videntur in obscuro & in medio illuminato:sicut sunt noctilucæ & quercus putrefacta quę & die & noctę videri possunt: tamẽ ratione alterius videntur in die:& ratione alterius videntur in nocte.Nam in nocte videntur merito lucis:in die merito coloris:& nõ merito lucis subiectiuæ existentis in visibili: quia lumẽ maius obfuscat minus.Cum hoc tamen stat ꝙ talia videantur:vt colorata in medio actu lucido & mediante lucæ contingẽtis.& sic propositio est vniuersaliter vera qd' omnis color in quolibet visibili existẽs nõ videt,nisi mediante luce. Cõmẽ.72.

24 In commen.76.&.79.est contradictio:quia in.76.dicit qd' medium in sono est aer:non aqua:sed in.79.dicit oppositum. Soluitur:in aqua non fit sonus realiter:sicut fit in aere:sed solum spiritualiter:& sic etiam intelligitur dictũ eius in cõ.81.infra in principio commenti. Cõmẽ.76. &.79. D

25 Dicit Commen.in.84.cõ.aerem in aure semper moueri: & tamen in 83.dixit ipsum quiescere. Soluitur in eodem.84.quia motus aeris existentis aure est motus proprius.sed motus in aere extraneo & non organico est motus extraneus: cum hoc igitur qd' talis aer organicus mouetur motu proprio stat ipsum quiescere quiete opposita motui extraneo: sic soluitur vt vides instantia.sicut etiã ignis in sphera propria potest dici motus:& quiescens diuersimode. Cõmẽ.84.

26 In commen.91.dicitur quod non habere pulmonem sit causa remota non respirandi.Et tamẽ primo posterio.dicitur:quod est causa propinqua. Soluitur.dictũ eius in posterioribꝰ habet veritatem respectiue nõ absolute:quia non habere pulmonem est causa propinqua respectu non animalis:tamen simpliciter propinqua non est. Cõmẽ.91.

27 In com.94.est contradictio ex vna parte:& in proœmio meta.ex alia. Nã hic videtur sensus tactus præcedere alios sensus:& per cõsequẽs visus:ibi vero visus alijs præfertur sensibus. Soluitur.priora generatione via perfectionis posteriora sunt sic:dicimꝰ prioritatem tactus ad alios sensus esse prioritatem secundum subiectum & materiã:sed prioritas visus ad tactũ est prioritas formæ & finis.Et hoc etiam confirmat Cõmẽ. in.ij.de anima,com.77.vbi dicit,qd' Aristo.videtur ordinare considerationem de virtutibꝰ sensus secundum nobilitatem:non autẽ secundũ naturam:prius enim egit de visu quã de alijs:sed Auic.6.naturaliũ:ordinauit talem considerationem secundum naturam : quia prius egit de tactu quam de alijs:pro hoc vide.ij.de generatione & corrup.tex.commen.7. Com.94.

28 In commen.97.dicitur,quod raritas ignis est maxima oppositum.4. phy.lxxij.vbi dicit,quod crescit in infinitum. Soluitur.est maxima secundum naturam:prout consequitur formã existente in materia.terminatio enim est a forma:sed prout in materia absolute est in infinitũ tẽdit cum infinitudo sit a materia.3.phy.62. Com.97.

29 In cõ.xcviij.&.cj.cõtradictio est:qa hic.d.ꝙ oẽs sensus indigent medio:etiã gustus & tactus:tũ de gustu & tactu oppositũ apparet in cõ.cj. Com.98.

Soluitur. ibi negat requiri mediū extrinsecum. & hoc per se: nā in sensu tactus & gustus non cōcurrit mediū extrinsecum per se: sed per accidens. vide pro hoc com. cxv. secundi de anima. Et ideo Cōmē. in principio com. cxvj. secūdi de anima dicit, qđ aer & aqua in talibus sensibus sunt media si debent dici media: ex hoc enim apparet qđ illa non sunt vere media: sed sunt media per accidēs: vt ipse declarauit in com. cxv. & eodem modo soluitur contradictio iudicis eius super cō. libri de sensu &
B sensato. vbi dicit, qđ sensus tactus & gustus non indigent medio: & tamen in hoc. xcvij. dicit, quod indigent medio. Soluitur. ibi negat tales sensus indigere medio extrinseco in ratione per se & veri medij: hic concedit eos indigere vero & per se medio intrinseco: sensibile enim positum supra sensum non causat sensationem secundum Aristote. quicquid dicat Auic. in hoc.

30 In com. c. dicit, quod amplitudo venarum & viarum anhelitus est propter necessitatem: & non propter melius: oppositum in simili scribitur
Com. 100. in. ij. phy. 8 2. & . lxxxviij. contra antiquos: pondera, quia non assertiue sed dubitatiue loquitur, & cogita.

31 In cōmē. cviij. d. graue & leue esse substātias: & quinto meta. 18. dicit,
Com. 108. quod sunt quātitates: & primo cæli. 17. dicit, quod sunt substantiæ: etiā in. ij. de generatione & corruptione: & . vij. phy. xj. & . ij. de partibus animalium, cap. j. habetur ꝙ sunt qualitates: vide quæ scripsi super septimo phy. in commē. 11. Et si vis curiosius videre: vide Conciliatorem in differentia. xlij. in tertio dicendorum.

32 In cōmē. cvj. d. carnem esse medium: & non instrumentū tactus: sed in
Com. 116. com. super libro de sensu & sensato. & in. 2. colliget. capi. de iuuamentis carnis: & in capi. de iuuamento tactus. d. oppositum. vide Conciliatorē differētia. 42. in tertio dicendorum. de hac materia: quia quādo. d. Commen. quod caro est organum tactus intelligitur de carne cordis: quia in corde secundum Philosophū est radix istius sensus & organum quādo dicit, qđ est mediū loquitur de alia carne. Alij per carnem intelligūt carnem neruosam esse tactus instrumentū: & ponunt neruos esse partiale instrumentū tactus: sicut ipsemet Conciliator tenet. & huic opinioni fauere videtur Commē. secundo de anima. com. 108. vbi dicit, quod tēpore Arist. in quo scripsit librum de aïalibus: nō erāt noti nerui: sed post ano-tho[illegible]m apparuit illud quod sciuit Aristo. ratione: sciuit post sensu: nā
F vult ꝙ Philosoph⁹ per illud quod est intus carnē intelligat neruum: &
Digressio tale est organum tactus partiale: & ista est via Auer. sine dubio. Sed sal-
cōtra Auer. ua reuerentia Auer. eius positio non videtur esse de intētione Arist. Nā dicere quod quādo Aristo. cōposuit librū de partibus aïaliū: in quo expresse ponit organū tactus in corde esse: sicut est videre in secundo lib. cap. x. Et in libro de sensu & sensato. ꝙ tūc nō fuerūt cogniti sibi nerui: quia sciētia sectionis erat tūc ignota: istud in veritate esse videtur vnum magnū mendacium. Nam philosophus plerūqꝫ de neruis loqui videt in libro illo: sicut in. c. 8. vbi agit de carne: & de his quæ vice carnis habeātur. & in libro de historijs animaliū. plerūqꝫ de neruosa carne meminit. & . 3. de natura animaliū cap. 5. Nec est verisimile qđ tantus philosoph⁹, qui fuit solertissimus naturæ rimator: librum illum sine anothomia conscriberet. quomodo enim de cordis ventriculis; deqꝫ alijs minutissimis membris

membris conscripsisset ita solerter:nisi proprijs oculis vidisset singula. Nerui autem non sunt adeo minutissima corpora:quod propter sui paruitatem non possent videri. Praeterea sentētia philosophi fuit sensum tactus medietatem cōtrarietatum obtinere. Et ideo.d.in secundo de anima.in tex.cō.124.plantae nō sentiunt:quia non habent medietatem:sunt enim complexionis multū terrestris.&c.3.de anima.tex.cō.66.ait Philosophus.omnium enim tangibiliū tactus est:sicut medietas & susceptiuus sensus.Non solum quaecunque differentiae terrae sunt.sed calidi & frigidi:& aliorum omnium tāgi possibilium:& propter hoc ossibus & capillis:& huiusmodi partibus non sentimus: quia terreae sunt : & plantae etiam ob hoc:neque sensum vnum habent:quia terreę sunt. Arguitur ergo sic.nerui sunt terrestris complexionis:sicut omnes medici & philosophi testantur. ergo talibus non sentimus : patet consequentia quia manente causa manet effectus:quomodo ergo Auerro.exponit qđ illud qđ est organū tactus est illud qđ est intus.& p illud qđ est intus exponit neruū: cum nullo modo neruo sentiamus. Confirmatur auctoritate philosophi quae non recipit glosam.primo de anima.lxxix. tex.in translatione nostra:scribit enim ibi Philosophus : quaecūque enim insunt in animaliū corporibus simpliciter terrae:vt ossa nerui pili nihil sentire videntur. Et hoc idē habetur in translatione Bisantij:quare dicēdum est illud qđ intus est esse organū sensationis:& tale est ipsum cor:ista est veritas: & ita Simplicius & antiqui exposuerunt locum illū:& in hoc nolo cū Auer. esse:quia vt mihi videtur in hoc quaesito dimisit praeceptorem suum : & imitatus est potius medicos. Nam sicut scribit Philosophus primo ethicorū.cap.7.pro defensione veritatis:etiam propria impugnare oportere praesertim philosophos magis existimādum est:nā cum ambo amici sint pium est veritatē in honore praeferre : excusare ipsum possum : de errore defendere non possum. Nam litera sua in primo de anima non loquitur de neruis:sed de ossibus solum. Similiter sermones medicorum in quibus etiam versabatur:fecerunt ipsum a veritate deuiare:haec notauimus hic propter errorem communem imponentium Aristo.illud quod negat expresse:& istud non prouenit nisi qa vident expositores:& de tex.nihil. G H

33 In commen.cxxix.dicit,qđ demonstratio illa philosophi fundatur super propositiones quarum vna est qđ omne quod sentit animal:aut sentit ipsum per contactum:aut mediante corpore extraneo.si ista disiunctiua datur per opposita:sequitur aliquam sensationem sine contactu fieri: cuius oppositum patet.7.physi.tex.com.xij.vbi habetur qđ omnis alteratio perfectiua fit per cōtactum.si non datur per opposita non est disiunctiua per Boetium in libro diuisionum. Soluitur. per contactum intellexit medium intraneum:& sic sensus est qđ omnis sensatio aut fit p medium intrinsecum:aut per medium extrinsecum. Ex ista bene opponuntur sicut vides. Cōmē.129.

34 In commē.133.dicit priuationem essentialiter cognosci:sed supra cōmē.120.dixit quod accidentaliter cognoscitur. Soluitur supra dixit hoc comparando ad habitum : hic vero dixit oppositum comparando ad potentiam. eademque enim est potentia respectu priuationis & habitus essentialiter : licet habitus per se cognoscatur : & priuatio illius habitus per accidens. Cōmē.133.

35 Cōmē.133. In eodem cōmen. dixit Cōmentator ꝙ id quod inuenitur vni accidē taliter: inuenitur alij essentialiter. Vide oppositum. 2. physi. commē. 48. Soluitur. ꝙ id quod est accidentaliter vni naturæ est essentiale alteri naturæ: sed id quod est accidentale vni naturæ non potest esse essentiale alicuius eiusdem rationis cum illa natura: primo modo intelligitur auctoritas Commentatoris hic. secūdo modo intelligitur auctoritas eiusdem in. 2. phy. in com. allegato.

36 Cōmē.134. In cōmen. 134. d. cō. ꝙ virtus cōprehendēs istum esse Socratem: aut filium hominis est superior virtute sensus. Huius oppositū scribit ipse in secūdo de anima: in cōmē. 63. vbi dixit ꝙ cogitatiua hominis cōprehendit intentiões indiuiduales decem prædicamentorū. Nisi esset quod dictū eius hic intelligitur completiue: sed dictū eius supra in. 63. intelligitur initiatiue. Aut hic loquitur respectu sensus exterioris virtus ista est superior qua comprehendimus substantiam aut relationē: & ista virtus est cogitatiua: & hoc non contradicit Auer. in illo loco.

37 Cōm.134. Ibidem Auer. habet ꝙ quando coniunguntur duo sensus ad iudicandum super eandē rem ipsam esse eandem iudicium est vtriusq; sensus, & nō alterius tantum. Sed vide oppositū infra cō men. & tex. 146. Soluitur. dictum eius hic procedit de initio & occasiōe iudicij: sed dictum eius infra procedit de cōplemento iudicij: vnde sensus exteriores respectu sensus communis sunt: sicut testes qui examinantur a iudice qui dicitur audire iudicium vtriusq; partis: & postea profert sententiam.

38 Cōmē.153. In commen. 153. dixit virtutem imaginatiuam distingui ab alijs virtutibus: in com. 20. huius secundi, dixit oppositum. Soluitur. hic loquitur de perfecta imaginatiua quæ est in determinata parte corporis: & quæ est non solum respectu præsentis obiecti: verum etiam respectu absentis. sed ibi loquitur de imaginatiua imperfecta: quæ solum in imperfectis animalibus: & solum circa præsentia obiecta actū habet: quæ diffeminata est per totum animalis corpus.

39 Cōmē.153. Ibidem dixit, imaginatiuam differre ab intellectu & consilio: quia imaginamur dum volumus. Sed fuit oppositum quod hoc est nihil: quia a pari intelligimus cum volumus. Soluitur. bene intelligimus dum volumus: sed nō intelligimus verum cum volumus: sicut est de sensu & imaginatiua.

40 Cōmē.156. In text. commento. 156. ponuntur quatuor habitus: sed oppositum habetur. 6. ethico. capi. 4. vbi sex ponuntur habitus. Soluitur: philosophus hic distinxit solum habitus qui noti erant ab antiquis vsq; ad sua tempora: sed in. 6. ethicorum enumerat omnes habitus quos ipse ex puris naturalibus nouit.

41 Cōmē.156. In eodem commento dicitur sensus esse veros in maiori parte. Et tamen oppositum dixit supra in. 152. vbi habetur quod sunt semper veri. Soluitur: supra loquebatur de sensu: vt mouetur a sensibili: hic vero loquitur vt ex se componit. Sed contra. nam etiam sensus vt mouetur a sensibili non est semper verus sed frequenter: sicut patet. 2. de anima. cō. 63. Et ideo forte sumpsit semper supra. i. in maiori parte. vel si vis quod ly semper sumatur: vt distinguitur contra frequenter. dicas ꝙ illud est verum seruatis illis tribus conditionibus positis a Themistio in. 2. de anima, super tex. 63. & Auer. seipsum glossat cōsimiliter. 4. meta. cō.

laphi.cōmen.26.vbi habet hæc verba cōprehensio autem quæ fit vno sensu:& vno modo sensus:& in eadem dispositione est vera semper: hęc de secundo dicta sufficiant.

Concordantiæ Auerrois super tertio de anima.

Auerrois commento.5.vbi reprehendit Alexandrū qui sicut sibi imponit posuit intellectum materialem causatum ex mixtione elementorū:& vniuersaliter omnes alias virtutes animæ dicit quod hoc est contra Aristot.quia sententia Aristot.fuit primas perfectiones animæ esse a motore extrinseco.Sed ipse non recordatur suimet super.7.meta.cōmē.31.vbi reprehendi Auic.ponentem datorem formarum.Et Themistium ponentem motorem extrinsecum respectu animalium ex putrefactione generatorū. Soluitur,memini me diffuse dixisse de hac materia super quæstione nostra de speciebus intelligibilibus: sed pro nunc dico quod via Auic.& via Alexandri sunt duæ viæ extremæ:sed via Auer.est media:& partim discrepat ab vtroque:& partim cū vtroque conuenit Auic.ponebat sicut Plato in simili dicebat quod motor separatus erat causa adæquata productionis formarum:vnde Commen.ibi contra eos dicit quod si ita esset non opus esset materia in generatione:nam materia est ex qua fit aliquid inexistente:si autem tales formæ non educuntur de potentia materiæ.sed totaliter sunt ab extrinseco videtur secundum ipsum quod materia superfluat quia sequitur expositione tales formas esse per subsistentes. Alexander vero videtur esse in alio extremo:vt sibi imponit Commen.quia ipse voluit animam intellectiuam hominis & animas brutorum:& vniuersaliter omnes materiales formas esse causatas ex diuersa mixtione elementorum tanquā ex causa adæquata:sicut est de qualitatibus secundis: vt est color & suppositio quæ causantur ex primis qualitatibus elementorum:vnde dicit Cōmē. quod ista positio est quasi positio negantium agens & cōcedentium materiam tantum,& sunt illi qui ponunt casum:sicut patet.2.physi.sed via Auerro.est in medio:quia ipse tenet quod formæ istæ animatorum sicut est anima cognitiua hominis & omnes inferiores animæ sunt eductæ de potentia materiæ:non tamen insequuntur mixtionem elementorum tanquā causam effectiuam adæquatam:immo elementorum mixtio concurrit in genere causæ materialis:sed illud quod concurrit effectiue est virtus informatiua existēs in semine:& est motor extrinsecus qui est intelligentia separata:a qua rememoratur talis virtus:& ita Commētator medium tenens extrema dimisit:sibi ipsi non obuiando. A

2 Cōment.5.

In eodem commē.5.scribit Commentator reddens causam: quare ex intellectu & intelligibili fit maxime vnum dicit quia illud quod fit ex eis non est aliud ab eis:sicut est compositum ex materia & forma: videtur velle compositum substantiale dicere tertiam entitatem realiter distinctam a partibus.Cuius tamen oppositum videtur sentire primo physicorum.17. Soluitur, ibi a me:& illuc vide dico enim quod ibi loquitur de toto integrali vt patet in litera:sed de composito substantiali non possum videre quomodo non habeat aliquam vnitatem per se & entitatem distinctam ab entitate partium.Dicant alij quicquid velint dico quod mens Auerrois est ista:sicut ibi late probatum est. B

3 In eodem cõmento dicitur quod in corporibus cælestibus non sunt
Cõment. 5. plura indiuidua in eadẽ specie oppositũ videtur. 2. cæli. commẽ. 59. vbi
C ponit omnia corpora cælestia esse eiusdẽ speciei. Soluitur, multotiẽs dixi tibi speciem aliam vniuocam: aliam analogam esse: sicut est de genere & differentijs: sic in proposito negat hic in corporibus cælestibus esse plura indiuidua in vna specie vniuoce dicta: concedit tamen in talibus esse plura indiuidua in specie analogice dicta quæ est secundũ prius & posterius.

4 In eodem commen. 5. superius vbi iam diximus in solutione secundæ
Cõment. 5. quæstionis ipse declarans quomodo ex intellectu & intelligibili fiat maxime vnũ: dicit quia non sit aliud ab eis: sicut est in compositis ex materia & forma. Sed huius oppositũ sentire videtur. 12. meta. cõmẽ. 51. vbi habet quod in solo intellectu diuino intelligibile & intellectũ vnũ sunt. Dico quicquid dicant moderni quod intellectus Auerrois iste est: quod ex intelligibili & intellectu fit maxime vnum quia esse intelligibilis & esse intellectus sunt vnum & fiunt vnum. Nam quid melius quã Auerroim per Auerroim interpretari? Dicit seipsum declarando. 12. metaph. commen. 39. intellectum cum intelligitur fit idem cum eo scilicet cum intellectu. Et subdit, & intellectus est illud qđ intelligitur. Et propter hoc dicitur quod intellectus fit res intellecta. Et hoc est consonum viæ Aristotelicæ: nam ipse. 3. de anima, habet quod anima est quodammodo omnia. 37. Cognitum enim fit vnum cum potentia cognoscente: & esse rei cognitæ: vt sic est esse rei cognoscentis. Ista igitur identitas vniuersaliter reperitur in omni potentia cognoscente: & quanto potẽtia cognoscens abstractior fuerit: tanto maior est idẽtitas cogniti cum natura quæ cognoscit. Et suprema virtus abstracta a materia & a qualibet imperfectione est intellectus primi entis. Hinc est qđ ibi intellectus & res intellecta sunt idẽ omnibus modis secundũ viam Auerr. vnde cum res intellecta ibi sit diuina essentia in qua est omnis perfectio: omnis bonitas sine aliqua dependentia vel potentia: vel quasi potentia: illic est mare indeficiens bonitatum & perfectionum: inde sparguntur flumina & riuuli entibus secundũ qđ vniuscuiusq̃ dispositio requirit. Et hoc est qđ
D dixit Aristo. in primo cæli. in tex. commẽ. 100. Ideo intellectus diuinus essentiam diuinã aspiciens omnia videt: quia videt illud quod est omnia eminenter: nam videt illud quod est ens per essentiam, nil aliud videt secundũ Auer. peritdum, nisi suam essentiam: sicut inquit ipse. 12. metaphy. com. 51. si quis cognosceret naturam caliditatis existentis in igne: non diceretur ignorare naturam caliditatis in alijs rebus calidis: vnde quarto physicorum cõmento. 102. dicit. Si illud quod est calidum simpliciter est ignis simpliciter: illud quod est aliquod calidum est aliquis ignis. Sic cum deus sit ens per essentiam: alia entia sunt entia per participationem: alia entia aliquid diuinitatis participant: sicut patet etiã. 2. de anima tex. commen. 34. &. 2. cæli text. commen. 64. & primo physi. 81. Solum igitur in intellectu primi intellectus intelligibile est idẽ simpliciter & omnibus modis: quia ibi est entitas per essentiam solum & in nullo alio intellectu: quia in alijs est participatio entitatis: & non est fontalis plenitudo. Solum enim vnum est ens simpliciter perfectum: & illud deus est. 5. metaphy. cõmen. 21. Noluit igitur Commenta. absolute quod intelligibile

non fiat

non fiat idem cum intellectu in alijs intelligentijs:sed voluit qđ omni/ moda & simplex idẽtitas non est nisi in solo primo intellectu. Et ideo dixit.12.metaphy.51.quod deus intelligit entia eo modo quo nõ est fas homini:immo eo modo quo nullus alius intellectus ea potest intellige/ re:disputatione tertia solutione.18.dubij contra Algazelem in libro de structionum. Et ideo fuit opinio eius:sicut ibi patet quod in alijs intelle ctibus citra primum quilibet intelligit aliquid extra se:vnde intellectus secundæ intelligentiæ intelligit primum extra se:quia ipsa prima intelli gentia non eminenter continetur in essentia secundæ:sed potius econ/ tra. Et quia secunda intelligentia eminenter continet posteriores: immo omnia alia dicimus quod nõ intelligit ea secundũ ipsum extra se:quia vi dendo seipsam videt illud quod est omnia infra ipsam. Et ideo voluit so lũ primũ intellectũ esse in causatũ in quo intelligibile & intellectus sunt idẽ per essentiã omnibus modis:sed in alijs intellectibus ex parte est idẽ titas:& ex parte diuersitas:ex parte est actualitas:& ex parte potentiali/ tas:sicut infra declarabimus magis. Nota ista quia multi cristato capite non potuerunt ascendere ad hoc:vt intelligerent quomodo ex intellectu & intelligibili non fit aliud:sicut ex materia & forma:& quomodo so/ lum in primo intellectu est verum omnibus modis:& in alijs secundum quid:& hoc respectu primi:qa igit materia nũquã fit forma:neq; forma vnquam fit materia:sed ex materia & forma fit aliud:quod non est neq; materia neq; forma. Et istud est cõpositum ex materia & forma: & quia intelligibile fit intellectus & intellectus fit intelligibile:ideo nõ fit aliud ab eis:ideo fit maxime vnum ex eis. Et licet in omni intellectu locum ha beat simpliciter de solo intellectu verificatur omnibus modis. Et hoc de clarabitur statim quando declarabimus quomodo in omnibus intelligẽ tijs est potentia citra primam. E

In eodẽ cõmen.5.est cõtradictio:quia dicit intellectũ agentẽ esse qua/ si formã:& intellectũ passiuũ esse quasi materiã:sed oppositũ scribit ipse 12.meta.cõ.17.dicit vbi quod intellectus possibilis respectu intellectus agentis est quasi locus eius:nõ quasi materia. Solutio, in materia duę sunt cõditiones:vna qđ de potẽtia eius forma materialis deducatur ad actũ. Et quantũ ad istam condictionẽ respiciens dixit Commentator in 12.metaphi.in com.17.quod est locus non materia intellectus possibilis respectu agentis intellectus. Nam intellectus agens nõ est eductus de po tentia intellectus possibilis:alia est conditio materiæ quod ipsa sit infor mabilis per formã & perfectibilis per eam. Et quantũ ad istam cõditio/ nẽ intellectus possibilis habet rationẽ quasi materiæ:non materiæ quæ formã mediãtibus demensionibus & qualitatibus recipit:sed habet pro portionẽ materiæ abstractæ:quæ cõparata ad suũ actũ est sicut potẽtia: nã via eius fuit ex intellectu potestatis. Et ex intellectu agente vnã intel ligentiam resultare quæ merito intellectus possibilis passiua est & rece/ ptiua:sed merito intellectus agentis est productiua. Cõment. 5. 5 F

In eodẽ cõmẽ.in solutione tertię quæstionis dicit. Nullã formã libe/ ratam esse a potentia nisi primã formã:& per cõsequẽs in omnibus in/ telligentijs circa primã aliqua est potentia. Huius tamen oppositũ habe/ tur primo phy.32.vbi dicitur qđ in ęternis nõ differt posse ab esse &.12. met.cõmen.30.vbi dicitur qđ in ente æterno nulla est potẽtia omnino. Commẽ. 5. 6 G

Et idẽ habetur ibidẽ.35.41.&.44.&.2.cæli.32.33.&.34. vbi habetur
quod in ente æterno possibilitas est necessitas. Soluitur, potẽtia du/
plex pro nunc:quædã realis & physica:& ista semper cũ actu habet cõ/
positionẽ facere:alia est potentia quæ nihil reale dicit:& ista cõmuni vo
cabulo potentia logica nuncupatur. Dico autẽ potẽtiã logicã ens ratio/
nis per actũ collatiuũ intellectus causatũ ex nõ repugnãtia terminorum
secundũ qđ non repugnãt. Dico nũc quãlibet intelligentiã circa primã
dupliciter cõsiderari posse. Et sub ratione generis:& sub ratiõe speciei:
nã intelligẽtia saturni potest cõcipi:& inquãtũ ens:& inquãtũ tale ens.
Si autẽ considerata fuerit inquãtũ ens est:nõ repugnat sibi quod maiorẽ
perfectionẽ habeat:quã sit illa quã actu possidet:quia si sibi latitudo ma
ioris perfectionis repugnaret inquãtũ ens:ita quod ratio formalis entita
tis est precisa causa istius repugnãtiæ:tũc cuilibet enti istud repugnaret:
& per cõsequẽs primo enti qđ falsum est & impossibile:& est simile: si
talpę repugnaret visio inquãtũ animal:tũc cuilibet animali repugnaret.
H Et ideo sub ratione generis secũda intelligẽtia potentiã & priuationem
aliquã includit quæ tamẽ nihil reale dicit sed solũ nõ repugnantiã. Si au
tem cõsiderata fuerit sub ratione speciei:inquantũ scilicet est tale ens in
tali gradu entitatis ordinatũ:& sic secundũ philosophos omnis perfectio
apta nata sibi cõpetere sub ratione qua talis ab æterno sibi inest. Et se/
cundũ hunc sensum dixerũt in æternis non differre potentiã ab actu. Et
quia sola prima intelligentia habet omnẽ perfectionẽ possibilẽ reperiri
in habitu entis:cũ sit rectius entitas quã ens:vt videbimus statim:inde
est quod in ea nulla est potẽtia:nec ratione generis:nec ratione speciei:
omnes autẽ citra primã priuatæ sunt gradu aliquo entitatis & bonitatis
sub ratione entis:nulla autẽ sub ratione talis entis potentiã aliquã habet
sub ratione qua talis:sic igitur applica singula singulis:& solue & con/
corda ea quæ in apparentia dissonare videntur.

Cõment. 5. Ibidẽ dicit Auer. quod solũ in prima intelligẽtia quiditas & essentia
7 idẽ sunt:in alijs autẽ differt quiditas ab essentia. Sed huius oppositũ nos
inuenimus in.3.de anima tex.commẽ.9. vbi absolute philosophus in ab
stractis videtur vniuersaliter concedere quiditatẽ & essentiam idem esse:
&.7.meta.tex.commẽ.41. hoc idem habetur. Debes scire pro solutione
Auer. voluisse quiditatẽ & essentiã nõ esse nomina synonyma:quia talia
secundũ ipsum nõ vtantur in doctrina demõstratiua:nisi forte ad expo
nendũ:tamen in pręsenti loco distinguatur:quia sub proprijs rationibus
sumuntur:vnde scias quiditatẽ esse abstractius quã sit essentia: vnde qui
ditas solũ actum dicit:& ab actu nomen quiditatis est deriuatum: vnde
secundũ ipsum.7.metaphy.21.&.34. tota quiditas est a forma. Essentia
autẽ est maioris ambitus: quia cõpetere potest:& entibus in actu:& enti
bus in potentia. Et ideo secundũ principia ipsius habemus cõcedere ma
teriã essentiã esse:seu naturã quiditatẽ vero minime: similiter habemus
cõcedere materiã esse de essentia cõpositi:nõ habemus aũt cõcedere ma
teriã esse de quiditate cõpositi:vnde primo phy.cõ.5. in fine cõmẽti. di/
citur qđ materia & forma sunt partes qualitatiuæ, id est, partes essentia
les cõpositi:nõ tñ tã materia q̃ forma sunt partes q̃ditatis cõpositi: sed
tota cõpositi q̃ditas forma est:illud igiť ꝙ in reb⁹ istis ex materia & for
ma cõpositis facit q̃ditatẽ ab essentia differre est materia q̃ est radix po/
tentialita

tentialitatis: sic pariformiter manuducã intellectũ tuũ a simili, ꝓcedẽdo vt intelligas quomodo solũ in prima intelligentia est quiditas & essentia vnũ & idẽ omnib⁹ modis: reuoca in memoria ea quę pauloante dixi, videlicet ꝙ sola prima intelligẽtia & sub ratiõe generis: & sub ratione speciei cõsiderata est actus purissimus: oẽs aliæ citra primã aliquã potẽtiã habẽt saltẽ sub ratiõe generis: quia igiꝛ ratio in reb⁹ materialib⁹ per quã quiditas ab essentia differebat: erat potẽtia annexa cũ actu. Si igiꝛ in primo sit actus sine potẽtia solũ sequiꝛ ibi solũ quiditatẽ & essentiã idẽ esse. In alijs autẽ cum sit compositio ex actu & potẽtia: nõ sicut ex positiuo, & positiuo: sed sicut ex positiuo & priuatiuo: vt supra declaratũ fuit: & longe ante nos subtilissimus doctor in octaua distin. primi. q. 2. pulcherrime declarauit sequitur ergo quod in talibus quiditas & essentia quoquo modo: vt dixit Cõmenta. idem nõ sunt: sed intellectus subtilizans dubitare posset propter quid dixit: quoquo modo nõ sunt idem. I

Soluitur. in rebus compositis ex materia & forma simpliciter: & sine additione aliqua concedendũ est quiditatem & essentiã nõ eadem esse. Sed in intelligentijs circa primã absolute illud non concedit Cõmentator: sed cũ ly quoquo modo quæ est dictio distractiua. Et ratio est ista: quia in istis inferioribus est vera cõpositio ex potentia vera reali & forma: & in talibus sequitur ꝙ essentia & quiditas non sunt idem simpliciter: sed in abstractis: quia ibi non est physica potẽtia: sed logica tantum: quæ est ens rationis: pro tanto dixit ꝙ quoquo modo in eis quiditas & essentia non sunt idem. Dixit etiam quoquo modo: quia in talibus non est potentia: nisi sub ratione generis non sub ratione speciei: & ideo aliquo modo in eis quiditas & essentia idem sunt & aliquo modo nõ idẽ: sed in rebus materialibus tam sub ratione generis q̃ sub ratione speciei quiditas & essentia nõ sunt idem. Et quia in solo primo ente vt dixim⁹ quiditas & essentia idem sunt: ideo dixit Auer. in lib. destructio destructionũ. dispu. 6. in solutione. 6. dubij. ꝙ prima causa est quiditas absoluta. & omnia alia entia quiditatem habent. Ex his applica & solue. L

In commen. 20. dixit Auer. quod intellectus in potentia prius applicatur nobis q̃ agens. Huius oppositum patuit com. 18. & 36. nisi esset. quod intellectus possibilis est prior origine: sed intellect⁹ agẽs est prior prioritate perfectionis: aut aliter cum intellecto quæ fit in nobis duplex sit: & per intellectum speculatiuum & per intellectum adeptum intellectus possibilis quo ad primam intellectionem præcedit intellectũ agentem quo ad secundam: quia secũda primã supponit. 3. de anima. 36. licet vt dictum est: secunda longe perfectior sit prima secundum ipsum. Cõm. 20. 8

In commento. 26. dicitur ꝙ formatio intellectus est semper vera. Sed oppositum habetur in commẽ. 21. vbi dicitur ꝙ formatio intellectus nõ est vera neq; falsa. Debes scire ꝙ Cõmentator per formationẽ hic intellexit primã operationẽ intellectus: qua quiditas ipsa simplex in se apprehendiꝛ per intellectũ & quia quiditas ipsa forma est: ideo ab ipsa forma tio [illegible]tur: aut quia intellectio talis mediãte specie fit: quæ apud arabes etiã forma nuncupatur: sicut alĩs declaraui. Circa autẽ talem intellectionem distinguendũ est: nam aut illud quod apprehenditur est conceptus simpliciter simplex: & talis in se cõsideratus nõ habet aliquid per quod possit sciri: & aliquid ꝑ quod possit ignorari: & circa talẽ nulla potest Cõm. 26. 9

esse

esse deceptio in intellectu:immo ibi veritas est:talis aūt veritas in prima operatiōe intellectus consistens non est formalis veritas:quæ scilicet in cōpositione vel in diuisione cōsistat:sed solū consistit in hoc ꝙ obiectū ita se offerat potentiæ cognoscenti sicuti ipsum est in se. si autem con/
M ceptus fuerit simplex qui simplici actu intelligentiæ concipi posssit : sit tamen conceptus ille resolubilis in quid & in quale. in talibus potest contingere falsitas virtualis:puta si intelligeretur homo irrationalis: & de hoc loquebatur philosophus.5.meta.t.com.34.quādo dicebat quod falsa in se ratio nullius est simpliciter ratio. Ibi enim est falsitas virtua/lis:virtualem autem falsitatem appello:quando obiectum concipitur in actu simplicis intelligentiæ sub aliqua ratione sibi repugnāte. Sed quan do esset copula formalis:tunc etiam esset falsitas formalis. Ad proposi/tum ergo prima operatio intellectus est semper vera seruatis illis condi tionibus:& veritas illa consistit in hoc ꝙ obiectum ita præsentet se in/tellectui sicuti est:veritas enim est adæquatio rei ad intellectum quando autem dixit Commen.quod non est vera neqꝫ falsa:intellexit de verita/te & falsitate:quæ in compositione & diuisione consistit:quia talia solū in secunda intellectus operatione habent fieri.

Cōm.27. In com.27.habet Auer.ꝙ scientia in potentia generatur a scientia in actu.Sed huius oppositū habet.3.de anima.cōmento.5.in solutione ter/
10 tiæ quæstionis.vbi habet hoc pro inconuenienti:quia tūc scientia quæ est in magistro esset generans scientiam quæ est in discipulo: sicut ignis generat alium ignem sibi similem.Debes scire ꝙ Auer.hanc consequen tiam & rationem accepit a The.super.3.de anima.ca.32.&.33.Themisti⁹ autem videtur deduxisse illud ex sentētia Platonis. inquit enim cap.32. Quod si cui extrema opinio incredēda videatur:omnes homines qui ex actu & potentia cōnditi dicimur ad vnicum intellectum agentem referri vnde consistimus sumusqꝫ homines.Nihil est: quãobrē auersari abster/reri ue debeat:vnde enim communes illæ animi conceptiões prænotio/nesqꝫ communes omnibus haberentur? vnde ingenita illa impressaque omnium mentibus primorum notitia constitisset natura duce: nulla ra/tione:nulla doctrina? vnde postremo intelligere mutuo & intelligi vi/cissim possemus? nisi vnus singularisqꝫ intellectus fuisset: quē cōmunē
N oēs homines haberemus.Quocirca verissime illud apud Platonem legi tur.Nisi inquit hominibus cōmunia essent multa:sed propriū quid aut impromiscuū contineretur in singulis:nō esset admodū facile ostendere & significare alteri voluntatē suā:hæc ille.Nos autem alˢ declarauim⁹ Platonis auctoritatem non procedere de intellectus vnitate:cum totum studium academicorum sit in plurificatiōe & immortalitate animarum humanarū:sed illud dictū Platonis erat propter ideas ponendas : nā nisi esset vna cōmunis idea in qua homines conuenirent:nō facile alter alte/ri suos conceptus posset exprimere. Ista autē ratio Themistij & Auer/rois vt alˢ deduxi:multas habet instantias:sed quicquid sit pro nunc di/co secundum ipsum:scientiam non posse generari a sciētia:sicut ignis ge neraṫ ab igne:hoc aūt sequitur secundū ponētes pluralitatē intellect⁹:vt ipse opinaṫ:quod quomodo declaraṫ nō est præsentis negocij: si qua tū est declaratio vide quæ dixit Themisti⁹:& isto modo negauit ipse gene rari scientiā a sciētia.Tamē ꝙ scientia absolute alia via nō possit gene/rari

rari quantū ad indiuiduū nullibi ipse dixit hoc:immo præsens cōmentū est cōtra illos q tenēt nostrū scire esse reminisci secundū Auerroē.sed videāt quæso cōmentū secundū primi posteriorū & cōmentū.48.&.49. primi meta.&.7.meta.cō.58.& in fine secūdi posteriorū. & in cōmēto sup libro de sensu & sensato ī colūna tertia.&.3.de aīa.cōmē.5.&. 20. &.6.ethicorū.cap.4.& tūc videbūt vtrū ista fuerit opinio Auer. necne Ista voluimus notare:ne verbositas aliquorū mentē Auer.peruerteret.

In commento.29. habetur quod delectatio non est in intellectu. Sed huius oppositum habetur. 12. meta.t. com.39. Soluitur.in intellectu non est delectatio eiusdem rationis cum illa quæ est in sensu: sed bene alterius rationis potest delectatio esse:vide Themistium in. 3. de anima cap.47.& intelliges hoc. Cōmē.29. 11

In eodē cōmēto fuit oppositū nobis:nā ibi dixit Cōmētator ꝙ proprium appetitus sensitiui & desiderij sensibilis est cū præsentia obiecti sensati.econtra aūt est de appetitu intellectuali.Sed huius oppositū inducebatur de animalibꝰ perfectis:quia talia habēt imaginationē & desideriū respectu absentiū sensatorū:sicut patet.2.de anima.156.&.20.Nec valet si dicaꝛ ꝙ ibi loquiꝛ de imaginatione:non aūt de desiderio: nā desiderium consequitur imaginationē:sicut vmbra cōsequitur corpus. Soluitur.ista differentia intelligitur cum præcisione : sicut dicitur in simili de vniuersali & singulari:vt sunt obiecta sensus & intellectus. Cōmē.29. 12

In commento.33.dicit Commentator ꝙ cogitatiua nō componit intelligibilia singularia.Huius oppositum patet in hoc tertio commento 21.&.20.Cōfirmatur.quia cogitatiua apparet intellectus particularis: eo quia homo per ipsum particulariter discurret. Soluitur dictū Cōmentatoris hic intelligitur sano modo:& sensus est iste : cogitatiua non componit singularia, id est terminos simplices : qui tamen vniuersales sunt:quia hoc pertinet ad intellectum qui est superior cogitatiua.singulare hic non sumitur vt distinguitur contra vniuersale:vt intelligit contradicens.Sed vt distinguitur contra compositum. Commē.33. 13 O

Dicit commento. 34. ꝙ bonū & malum verū & falsum sunt in eodē genere.Sed oppositum huius patet.6.meta.tex. cō .vltimi. vbi habet ꝙ bonum & malum sunt in rebus: sed verum & falsum sunt in intellectu. Cōmē.34. 14 P

Soluitur.ꝙ bonum & malum dupliciter possunt sumi.vno modo vt mouent in genere causæ efficientis:alio modo vt mouent in genere causæ finalis:si primo modo sic bonum & malū sunt in anima sicut verū & falsum:& sic sunt in eodē genere:quia vtrūq; est cognitio.nam.12.met. com.36.balneum in anima mouet vt efficiens.& Balneū extra animam mouet vt finis:& ideo si considerenꝛ vt mouent in ratiōe finis, sic habēt esse in rebus:de hoc tamē latius dicemus in commento vltimo. 6.meta.

Auerrois com.36.in recitando opinionem Themistij dixit, ꝙ ponendo intellectum abstractum:tunc hoc verum est ꝙ id quod est magis visibile magis comprehenditur. Sed oppositum huius patet.2. meta. com. primo. Soluiꝛ.dictū eius hic intelligitur sic. ꝙ si intellectꝰ abstractus intelligit res materiales imperfectas:multomagis aptꝰ est intelligere res abstractas perfectas:hoc;tamen non est sibi facile sed difficile : & ita dixit.2.meta.com.1.ꝙ exēplum illud philosophi de visu noctuæ respectu luminis dici nō ostēdit impossibilitatē:sed difficultatē:dico ꝑ locū a minori Cōmē.36. 15 Q

noti

nori quod si intellectus ista imperfectiora intelligit: multomagis apt⁹ est
intelligere res ipso perfectiores: sicut deus est & abstractæ substātiæ: hoc
tamē nō est sibi facile: sed laboriosum propter ipsum in cognitione no-
stra naturali dependere a sensatis.

Cōmē.36. In eodem com.36. in illa parte in qua reprehendit Alex. videtur habe
16 re pro inconuenienti qđ æternū in sua actione indigeat aliquo corrupti-
bili: ita qđ ex eis fiat vna actio. Sed huius oppositū patet.3. de anima. cō.
18. de intellectu agente & phantasmate. similiter.7. met. cō.21. &.2. phy.
tex. cō.26. vbi dicitur qđ sol & homo generant hominē. Soluit. Cō-
mētator negat eternū nō posse cōiungi corruptibili eo modo quo Alex.
ponebat: quia sicut sibi imponit Auer. ipse Alexā. tenuit intellectū possi
bilem esse generabilem & corruptibilem: & posuit intellectum agentem
R abstractū esse qui apud Alex. deus est. & dixit quod in copulatione intel
lectus adepti deus vniebatur formaliter intellectui possibili: hoc aūt nō
potest intelligere Commentator: nam si aliquod abstractum informaret
corruptibile aliquo modo a corruptibili depēderet: & ideo caueant qui
ad intentionem eius tenent animā intellectiuam dare esse formaliter ho-
mini. illud autem quod de phantasmate & homine allegabatur nihil mo
uet: tum quia phantasma nō est materia intellectus agentis: nec virtus in-
formatiua hominis est materia respectu solis in hominis productione: si-
cut intellectus possibilis erat materia secundū Alexā. respectu intellect⁹
agentis in copulatione: tum etiā quia phantasma Sortis & Platonis non
est primū instrumentum intellectus agentis: sed secundarium & extraneū
quoquo modo: sicut patet.3. de ãia.5.19.&.20. commentis. Nam sicut
dicit Auicē. species est in prima intentione naturæ non indiuiduū nisi p
accidens. Et ita dicendum puto de sole & homine: sed de hoc latius vi-
de.8. phy. commē.15. vbi declaratur quomodo nouitas sit in effectu deri
uata a voluntate antiqua: & quomodo non.

Cōmē.36. In eodē commēto.36. in illa parte in qua ponit opinionē suā, dicitq
17 intellectus in habitu est per quē extrahimus intellecta. Huius tñ opposi-
tū supra dixerat cōtra Alexandrum hoc idem opinātem. Soluitur ibi-
dem vbi cōtra Alexādrum arguit & cōtra Auempace: ibi enim dicit. &
etiā quomodo attribuitur actio propria intellectui quæ est facere intelle
cta intellectui generabili & corruptibili. s. quæ est in habitu. Nisi quis
ponat qđ intellectus qui est in habitu sit intellectus agēs compositus cū
intellectu materiali: vt. d. Themistius: aut ponat qđ forma nobis qua ab-
strahimus intellecta: & intelligimus ea est composita ex intellectu in ha-
bitu & intellectu agente: vt Alexander & Auempace ponunt: sicut nos
etiam reputamus esse apparens ex sermone Aristote. in intellectu in ha-
bitu: ergo non discordat ab Alexandro: nisi pro quanto ponebat intelle
ctum materialem qui est pars ipsius esse corruptibilem: non autem in
modo ponendi.

Cōmē.51. Dicit Auer. commento.51. qđ bonum actuale cōmune oībus est lau-
18 dabile. Oppositum primo ethicorū. cap.16. Soluitur. sumitur laudabi
le ethicorum primo strictius quā hic: quia ibi sumitur vt distinguitur cō
tra honorabile hic autem lato vocabulo sumptum est.

Cōmē.66. In commēto.66.d. Cōmētator q tactus comprehēdit sensibile suum
19 sine medio. Huius tamen oppositum patet.2. de anima. cō.107.108.115.
Soluitur

Soluitur.tactus quantum est merito receptionis non indiget medio, sed per accidēs & merito cōtractus nihil prohibet ipm medio indigere.

Concordantiæ super libro de sensu & sensato.

Scribit Cōmētator sup cōmēto libri de sensu & sensato ꝙ virtutes diuersificātē adinuicē secūdū fortitudinē & remissionē. Vide oppositum huius.7.physico.commento.20. ad finem cōmēti.

8 Soluitur, non ratione sui (quia in indiuisibili consistunt) diuersitas virtutum est, sed est merito dispositionum & merito sui instrumenti, sicut patet primo de anima.tex.com.65.vbi dicitur.si senex accipiat oculum iuuenis, videbit vtiꝙ vt iuuenis.

Concordantiæ Auer.super primo capitulo de substantia orbis.

DICIT Auerrois in primo capite de substantia orbis, ꝙ vnum compositum habere nisi vnam formam est impossibile. Huius oppositum patet ab ipso in.3.cæli, commento 67.vbi ponit plures formas elementorum in eodem remanere. Soluitur.ipse sentit loquendo de formis substantialibus perfectis & totalibus quod in vno composito non est nisi vna tantum:nam cum illa constituat rem in actu simpliciter quælibet superueniens esset accidens, fallit autem de formis quæ non sunt veræ substantiæ: sed sunt quasi mediæ inter substantiam & accidentia, quales sunt formę elementorum apud ipsum, & ideo caueant ponentes formam corporeitatis in via eius, & multomagis caueant tenentes in via eius animā intellectiuam esse formam vere informantem, quia ista nunquam fuit opinio eius. Et si veritas sit ista vt catholice confitemur. T

V Potentia est differentia substantialis materiæ dicit Commentator in eodem commento. Sed huius oppositum patet primo phy. commento 70. Vide primo phys.commento allegato, quia ibi diffuse diximus.

Super secundo capitulo de substantia orbis.

X In secundo capitulo dicit Commē.ꝙ cælū indiget anima mouēte ipsum in loco & virtute mouēte ipsum semper.Sed huius oppositū patet in.2.cæli.com.6. Soluitur. negatur. 2. cæli.t.c.6.cælum habere animam qualem antiqui ponebant, quia crediderunt permanentiam illius animati corporis esse eiusdem rationis cum istis quæ sunt hic, non negatur tamen cælum animatum esse pro quanto habet principium separatū a quo mouetur, & per quod appetit, sicut patet primo capitulo de substātia orbis, in fine, vbi dicit.& nō fuit cælū dictū habere animā.Et hoc est rationabile, nā vt scribit Cōmen. 8. phy.cōmē.primo.principiū motus de oibus mobilib⁹ est, sicut anima de rebus viuis, & hoc non intelligūt moderni qui ponūt intelligētiā vere cælū animare, qa nō possunt eleuare imaginatiuā supra cogitatiuam.

Y Ibidē Cōmen.dicit ꝙ cælū de se habet finitatē suæ actionis. Hu⁹ tñ oppositū patet ab ipso in.3.capitulo huius vbi dicitur.ꝙ cælum recipit actionū infinitatē, sic cōtradicit illi qđ immediate dixerat, & est ꝙ cælū est simplex, & ideo nō habet potētiā ad corruptionē. Soluit. cælū respectu mot⁹ localis de se finitatē habet, qa pōt qescere si pro orbe tm̄ sumat cælū:nā infinitas mot⁹ ei⁹ totaliter est ab extrinseco motore cælū respectu sui esse nō habet principiū intrinsecū per quod possit nō eē, sicut sunt ista generabilia, quia tale principiū est materia prima, bene tñ

cælum

cælum habet principiū extrinsecū dans sibi permanentiā æternā & conservans ipsum in suis dispositionibus necessarijs, & si tale principium non esset ita esset de substantia cæli inquit commentator hic, sicut est de eius motu & est locus iste expressus contra Gregorium ariminensem qui voluit æterna & necessaria non habere causam efficientem cælū igitur bene potest recipere actionem infinitam, cum æternum sit, sicut dicitur. 3. ca. de substātia orbis. sed causa effectiua sui perpetui motus nō est ipsum, sed est abstractū principium, sic igit̄ mēs Auerrois sibi cōcordat.

Super tertio capitulo de substantia orbis.

Dicit Commentator in. 3. capitulo de substantia obis. ꝙ cælum est subiectum tantum non materia. Huius oppositum patet. 9.
3 meta. commento. 17. Soluitur. nomen materiæ quandoq; distinguitur contra formam, & quandoq; distinguitur contra subiectum. Et primo quidem modo sumpsit Auer. ix. meta. commen. 17. quando dixit nihil prohibet vt cælum sit materia, sed prohibet vt sit forma. Et ratio huius est, quia. 2. de generatione. 53. textu. materiæ est moueri &; pati, formæ vero agere & mouere, quia igitur cælum mouetur, ideo potest habere rationem materiæ, vt ex eo & intelligentia fit vt vnum motum ex se, quia omne tale ex duabus naturis componitur, scilicet natura causante motum, quæ habet modum formæ, & ex natura recipiente motum quæ est natura per modum materiæ, sicut patet in primo capitulo huius, & ex hoc patet error multorum Auerroistarum qui videntes ꝙ Commentator tenet cælum seclusa intelligentia non esse compositum ex materia & forma, crediderunt cælum esse formam simplicem de intentione ei⁹, & hoc nunquā dicit Auer. bene dixit vltimo capitulo de substantia orbis, ꝙ mediat inter puram potentiam & actum purum, nunquam tamen absolute dixit cælum actum aut formam esse. Sed bene quando cælum comparatum ad ista inferiora dicitur quasi forma, sicut patet primo cæli cōmento. 24. & secūdo de generatione & corruptione. tex. cōmenti 50. vbi dicitur ꝙ forma & finis in terminis omnium. Si autem materia sumatur, vt distinguitur contra obiectum sic cælum verius dicitur subiectum quam materia, quia materia isto modo vt cōtra subiectum distinguitur, dicit carētiam formæ cum aptitudine ad illam, sicut pulchre declarat Themistius primo physi. in digressione ꝓpria quam facit de potentia materiæ, & quia cælum non habet potentiam ad esse, ideo verius subiectum dicitur quam materia, & sic loquutus est Commentator hic dum dixit cælum subiectum esse non materiam.

Super vltimo capitulo de substantia orbis.

In ultimo capitulo de substātia orbis. d. Cōmētator ꝙ corpora cælestia sunt diuersarū specierū. Oppositū huius patet secūdo cæli. com. 39. & 40. Soluitur. duplex species, analoga & vniuoca, vt sæpe diximus corpora cælestia sunt eiusdē speciei analogicæ: non sunt eiusdem speciei vniuocæ, sed vt sic sunt diuersarū specierū.

Cōcordantiæ Auer. super metaphy. Arist. & primo sup primo libro.

Commē. 1.

AGGREDIAMVR nunc obsecro dicta Auer. in metaphysicis, inquit ipse commēto primo primi metaphy. ꝙ materia non vere generatur neq; corrumpitur. Huius autē oppositum meminimus nos legisse super primo phy. commen. 60. Sol

60. Soluitur. materia vere generatur & vere corrumpitur subiectiue, motus enim est in moto & non in motore, & quia subiectum generationis & corruptionis est materia, propterea dicimus nos ipsam vere generari & vere corrumpi, quia scilicet subiectum est. Materia non vere generatur neq; vere corrumpitur tanquam generationis aut corruptionis terminis. Primo modo loquitur primo phy. com. 60. sicut ipse seipsum ibi declarat. Secundo modo loquitur hic, & etiam loquutus est philosophus primo physi. tex. com. 82. Dicant alij quicquid velint, distinctio vera est in se, nec aliter dicta Auerrois adinuicem conciliari possunt. A

In commento tertio primi huius, dicit Auer. q; forma hominis nõ est homo. Huius oppositum patet per ipsum. 7. meta. 34. & 21. Dico q; solutio patet ex commento. 21. septimi metaphysice, quia ibi dicitur q; homo potest dupliciter sumi. vno modo pro sui quiditate, & cum sua quiditas sit sua forma. nam materia nec est proprie quiditas, nec quiditatis est pars, sic forma hominis homo dici potest, si autem homo sumatur pro essentia hominis quæ quia composita est ex materia & forma, sic hominis forma non est homo, quia forma est altera pars essentiæ hominis, & altera est materia. etenim materia & forma sunt partes essentiales compositi, sicut patet primo physi. commento. 5. & 7. met. 37. & ideo refert dicere in via Auer. aliquid esse de essentia alicuius, & aliqd esse de quiditate illius, sicut supra declaraui in tertio de anima super commento primo, quiditas est quid magis abstractum quam essentia. Consimiliter materia bene dicitur essentia quædam aut natura quiditas, tamen proprie loquendo dici non debet, sed si quãdoq; dicitur sumit pro essentia, & ideo aliquid potest esse de essentia, quod tamen non erit de quiditate illius, sed solum vehiculum quiditatis, & tale est materia secundũ ipsum, & per istam distinctionem soluuntur omnia argumenta Subtilis doctoris in. 7. meta. & in tertio sententiarum distinctione. xxij. quæstione vnica, si bene aduertis, & etiam per istam distinctionem soluitur contradictio, quia forma hominis est homo vno modo, & forma hominis non est homo alio modo. vide commentum. 21. septimi meta. & intelliges totũ, quod diximus esse de intentione Auerrois. Commẽ. 3. 2 B

In commento. 12. videtur ponere formas mixtorum distinctas esse a formis elementorum, & per consequens ponit pluralitatem formarum. Huius tamen oppositum patet primo capitulo de substantia orbis. Solutionem quære ibidem. nam super illo loco diffuse dixi. Commẽ. 12 3

Raritas & densitas secundum Auer. 15. commento primi metaphysi. sunt de prædicato situs. Huius tamen oppositum dicitur. 7. physi. cõmẽ. 15. vbi dicitur quod sunt qualitates, & . 4. physi. commento. 84. vbi dicitur, q; sunt quantitates. Soluitur. supra. 4. physi. 84. dixi de hoc. & etiam. 7. phy. 15. non oportet igitur tertio repetere, non te pigeat reuoluere chartas. Cõmen. 15. 4 C

In eodem commento. 15. dicitur q; impossibile est vt idem recipiat passionem & transmutetur de contrario in contrarium. Huius tamen instantia patet primo physi. 63, de materia prima, & primo de substantia orbis, & in quampluribus alijs locis. Soluitur. intelligitur dictũ eius de ente in actu nõ de ente in pura potentia, sicut est prima materia. Nam si ens in actu inquantum in actu idem manens mutaretur de con- Cõmẽ. 15. 5 D

trario in contrarium, tunc simul & semel esset in actu & in potentia respectu eiusdem, quod non capit intellectus philosophorum.

Com. 17. In commento. 17. dicit ex sententia Alexandri genus a materia differ
6 re. Huius in oppositum videtur. decimo meta. tex. commen. 24. Sol
B uitur. genus non est vera materia, vt dicit Commentator hic, quia materia talis non est actus aliquis, nec actum habens: neque vniuersalem, neque particularem, sed est pura potentia, & ideo caueant ponentes formam corporis substantiæ materiæ primæ coæternam esse, tunc enim materia esset corpus aliquam formam vniuersalem habens, & ita nulla esset differentia quam ponit Auerrois hic, inter genus & materiam. Genus enī non dicit puram potentiam, sicut prima materia, & per hoc a materia differt, nec dicit vltimum actum non contrahibilem per alium actū quiditatiuum sicut differentia specifica dicit. Sed dicit quandam formam generalem, quæ mediat inter puram potentiam & actum completū qualis est vltima differentia. & ideo genus potest prædicari, non autem materia, quia prædicatum vt dicunt logici habet modum formæ, & quia genus aliquam formam dicit, non autem materia, inde est quod illud prædicatum esse potest, illud vero minime. Tamen licet genus vera materia non sit, tamen est materiæ proportionale, sicut dicit Porphyrius capitu
F lo de differentia, nam quemadmodum ex materia & forma fit vnum per se compositum, sic ex genere & differentia fit per se vna species, & quia sicut materia in physica compositione contrahitur qualificatur & perficitur per formas, & substernitur formæ tanquam subiectum, sicut genus perficitur contrahitur & actuatur per differētias & substernitur eis, sicut perfectibile ad perficiens, & sicut subiectū ad formam, & inde fuit quod modus prædicandi generis fuit in quid, & modus prædicandi differentiæ fuit quale, quia genus prædicatur per modum per se stantis, differentia autem per modum informantis, & alteri adiacentis, & per modū qualificantis prædicatur, & ideo genus in quid, & differentia prædicatur in quale. Solutio ergo contradictionis stat in hoc puncto, genus non est vera materia, genus tamen est materiæ simile.

G Vniuersale intellectum, inquit Commentator commento. 28. primi meta. est prius secundum causam, eo quod est sub eo. Huius tamen op
Com. 28. positum patet primo de anima comm. 8. Soluitur. istud dictum pro
7 cedit de vniuersali Platonico, quod erat per se existens separatum a sin
H gularibus, sed dictum primi de anima commen. 8. locum habet de vniuersali Aristotelico, sicut patet etiam. 12. meta. commen. 4. vbi dicitur quod vniuersalia apud Arist. sunt collecta ex singularibus ab intellectu qui accipit inter ea similitudinem, & facit ea intentionem vnam.

In commento. 39. dicitur quod nil mediat inter materiale & abstra
Com. 19. ctum. Oppositum patet secundo physic. tex. commen. 26. de forma ho
8 minis vltima. Soluitur. autoritas eius sic intelligitur, nulla natura est
I in re extra quæ non sit, aut a materia separata, aut in materia immersa. De forma autem hominis vltima non dicimus ipsam mediam esse per abnegationem vtriusque extremi, sed dicitur media secundum similitudinem & secundum comparationem: nam pro quanto in aliquo conuenit cum formis materialibus, materialis esse videtur, pro quanto ratio, conuenit cum abstractis, aliquo modo abstracta est, & ideo forte dixit Themi.

Themi. scientiam de anima mathematicam esse sciẽtiam & mediam: sicut etiam nos superiori anno. 1506. declarauimus pulchrum: dum librum de anima interpretaremur.

In commẽ. 50. scribitur antiquos quatuor causas cognouisse. Huius oppositum patet secũdo physi. cõmen. 9. vbi dicitur eos ignorasse formam. Soluitur hoc habet locum de antiquis qui fuerunt Aristo. tempore: & ita glossat Commen. hic propositionẽ istam. Sed secũdo phy. commẽ. 9. loquitur de alijs antiquis qui longe ante tempora Aristote. de causis rerum disputabant: illi enim solum materiam cognouerunt: philosophia enim balbutiendo incepit: sicut dicitur in hoc primo. Et ideo distingue tempora & concorda omnes scripturas: sicut inquit diuus Hieronymus. Cõmẽ. 50. 9 L

Concordantiæ Auer. super secundo metaphysicæ.

Auerrois in cõmen. primi secũdi meta. facit istam cõsequẽtiam: ꝙ si intellect⁹ noster nõ intelligeret abstractas substãtias: tunc aliquid natura fecisset frustra: quia fecisset illud quod est in se naturaliter intellectum: nõ intellectum ab alio. Sed oppositum huius sequitur ex dictis eius. septimo meta. commento. 58. vbi dicit hæc verba: essentiæ rerum intelligibilium sunt existentes licet non intelligantur. Confirmantur auctoritate eiusdem ibidem commen. 46. substantiæ sunt substantiæ: licet non diffiniantur: non enim diuersantur in suis substantijs quando diffiniuntur & quando non diffiniuntur: sicut est dispositio in visibilibus: qm̃ ipsa nõ sunt minus visibilia: qñ videnẽ quã quando non videntur. Et confirmatur. nam Philosophus secundo de anima. tex. commen. 142. reprehendit antiquos opinantes sensibile & sensum esse relatiua simpliciter: quia tunc nullus esset actu color sine visu. sed idem est iudicium de sensibili respectu sensus: & de intelligibili respectu intellectus. tertio de anima. tex. commen. 3. sicut ergo sensibile non habet esse per sensum: sic nec intelligibile per intellectum. Et confirmatur. quia intelligibile intellectum natura præcedit: prius autem inquantum prius non dependet in esse a posteriori. Præterea. Ratio Auer. vt dicit sanctus doctor hic. & doctor subtilis in secundo meta. q. 3. videtur peccare per fallaciam consequentis: quia arguit sic: si substantiæ abstractæ non sunt intelligibiles ab intellectu nostro: ergo a nullo: ac si sic argueret hoc nullus homo currit: ergo nullum aĩal currit. Præterea peccat secundo in hoc quod ipse dicit quod essent frustra. Sed hoc non procedit: quia frustra vt dicitur secundo physi. est quando aliquid est respectu alicuius finis quem non includit. Manifestum est autem quod finis intelligentiarum non est vt a nostro intellectu intelligantur: quare multipliciter peccat ratio Auer. sicut vides. Soluitur. multi modernorum laborauerunt in deducendo consequentiam istam Auerro. vt talia inconuenientia euitaret: & quia dicta eorum vana sunt, ideo pono modum secundum quem Commen. in via sua habet defendi. Dico quod secundum ipsum in tertio de anima. in infinitis locis quod intellectus noster cum sit virtus separata a materia est totius entis: & ista fuit prima ratio philosophi ad probandum immaterialitatem eius: nam materia est sicut opacitas quædã obtenebrãs lucẽ: & ideo quãto virtus

Cõmẽ. 1. 1 M N O Digressio ꝓ defensione Auer. secundum sua fundamẽta.

aliqua fuerit magis immersa materiæ: tanto magis est a cognitione defi/ciens & per cōseques quāto magis ad immaterialitatem accedit: tāto ma/gis ad cognitionē tendit: & ideo non inconuenienter dictum est quālibet intelligētiam esse plenam formis: pro quanto quælibet intelligētia cum sit a materia separata est omniū cogitatiua: qđ quomodo cōtingat nō est præsentis negocij. Auer. igitur sermo sicut mihi videtur innititur huic fundamento: nam si substantiarum abstractarum & cognitio nostro in/tellectui repugnaret: aut hoc esset inquātū materialis: aut inquātū huma/nus: aut inquantū abstractus: & inquantum intellectus est. non inquantū materialis est: quia demōstratum est in tertio de anima. secūdum ipsum: quod intellectus est virtus abstracta a materia. Nec inquantum human⁹: quia vt humanus potest intelligere res materiales: quæ sunt potentia in/tellectæ: ergo multo magis poterit intelligere abstracta: quæ sunt actu in/tellecta: licet non ita faciliter. Nā sicut dicit Commen. cō. 36. super ter/tio de anima. vbi examinat dictum Themi. si posuerimus quod intellect⁹
P materialis non est admixtus materiæ: tunc ille sermo erit verus, scilicet quod illud quod est magis visibile magis comprehenditur: quoniam qđ comprehendit minus perfectum ex eis comprehendētibus quæ non sunt admixta materiæ: necesse est vt comprehendat perfectius: & non econ/tra. Et confirmatur: quia aliter desiderium naturale esset ad impossibile: nam si intellectui humano inquantum humanus est repugnet abstracto/rum cognitio: cum homo naturaliter ad talem cognitionem inclinetur teste philosopho in prooemio meta. sequitur ergo tale desiderium ad impossibile ferri. Nec valet si dicatur talem cognitionem esse possi/bilem pro alio statu: quia licet ita sit ex parte rei: tamen apud Ari/stote. non inuenitur aliquis locus in quo ponat alium statum: immo oppositum potest colligi ex dictis eius in primo & decimo ethico/rum. vbi ponit quod felicitas mortuis contingere non potest. Relin/quitur igitur quod si intellectui nostro tali intellectio repugnaret: quod hoc esset inquantum abstractus: & inquantum intellectus est: sed quod repugnat intellectui inquantum intellectus est: illud repu/gnat cuilibet intellectui. sequitur ergo quod si substantiæ abstractæ a nostro intellectu non essent intelligibiles: quod a nullo intellectu essent intelligibiles: nam in his quæ sunt eiusdem naturæ: aut vniuo/ce: aut analogice quicquid per se repugnat alicui ratione naturæ: re/pugnat omnibus existentibus sub illa natura: sicut per oppositum: si quid per se competit alicui ratione naturæ per se: competit omnibus illius naturæ. 2. cæli. 59. & ista ratio Commen. est a signo non est a causa: si bene aduertis. & ex hoc etiam sequitur per locum a signo: quod tunc natura fecisset aliquid ociosum: nam cum esse substantia/rum separatarum sit vita intellectualis. 12. meta. 39. Si a se non intel/ligerentur frustra essent: quia frustra est essentia quæ caret propria ope/ratione: modo substantia intellectualis non habet aliquam operatio/nem insequentem formam materialem inquantum materialis est; vt calefacere insequitur calorem: nec operationes animæ vegetatiuæ: aut sensitiuæ: nec etiam intellectiuæ: vt diximus in deducendo. Forte dices quod adhuc haberent operationem: quæ est secundum locum
Q mouere. Sed contra motio præsupponit in intelligentijs ipsum intel/ligere

ligere & velle.12. meta. cōmen.34. si igit intelligere carerent, carerēt & mouere ipso.& ita essent frustra:quia cum sint naturaliter intellectæ & a nullo sint intellectæ:carerent ergo sua naturali operatione : ergo ociosæ essent in natura:sicut diximus. & omnia ista sequuntur & a signo non a causa : & sic sicut vides tolluntur omnia argumenta latinorum contra Auer. Ad contradictionis autem formam soluentes dicimus rerum essentias posse existere : esto quod non intelligantur loquendo de essentijs rerum in quibus suum esse non est suum intelligere : sed tale intelligere est sibi aduentitium & extraneum sicut accidit lapidi quod fit intellectus & habeat esse cognitum : sed in essentijs rerum quarum esse est suum intelligere in talibus fallit propositio Auerro. sicut est in proposito de abstractis substantijs:si enim tales non essent actu intelligentes & intellectæ tales non essent:quia suum esse est suum intelligere : & econtra secundum philosophos:modo autem istud sequitur ex hypothesi data:vt deduximus per locum a signo:non autem a causa.

In commen.11.Auerro.videtur ponere dissolutionem fieri a priori ad posterius. Oppositum autem videtur dicere ipsemet in commento . 23. septimi metaphysi. magna fuit quæstio de hac materia apud Plusquam Commentat. super primo regni: & Conciliatorem in differentia. 8 . & omnes sequaces an resolutiua via fieret ab effectu ad causam:an econtra: & Plusquam Commenta.voluit quod fieret a causa super effectum.Cōciliator autem voluit & omnes moderni quod fieret opposito modo. Nos autem in hac materia mediando dicimus compositionem & resolutionem dupliciter fieri posse: vno modo secundum rationem : & alio modo secundum naturā:& tunc dicimus q resolutio quæ fit secundum rationem procedit a causa super effectum:vnde Themi.primo poste. analecticorum.cap.26.inquit resoluere appello vera cōclusione posita causas ex quibus confecta est conclusio exquirere : & illud maximo argumento est.nam liber posteriorum resolutorius apparet eo quia de posteriori resolutione agitur in eo : quæ est penes materiam necessariam : talis autem resolutio est circa demonstrationem : quæ est ibi subiectum. demonstratio autem de qua agitur ibi principaliter est demonstratio simpliciter : quæ a causa super effectum procedit : quia per illam acquiritur scire simpliciter diffinitum in illo libro : non autē per demōstrationem, quia illa non facit scire simpliciter : sed secundum quid:nam scire simpliciter: sed rem per causam cognoscere : & quoniam illius est causa:& quod impossibile est aliter habere. Quia igitur resolutio illa: quæ secundum rationis discursum penes causas attenditur supra effectus sequitur ergo Plusquam Commen.rectius sentire in hoc quam moderni:scire enim resolutorie aliquem effectum & intelligere est cum cognouerimus causas eius simplices & principia prima vsq ad elementa: vt dicitur primo physi.tex.commē.primi. Et hoc etiam Auer. confirmat in præsenti loco : quando dixit quod si postremum non fuerit & prius sit non potest fieri suam diffinitionem:quæ per dissolutionem habetur. Et confirmatur.nam clarum est quod in mathematicis sciētijs est maxima certitudo per resolutionem ; patet autem quod ibi non fit demonstratio quia:& per consequens resolutio secundum rationem non fit ab effectu ad causam:sed potius econtra. Et istud apud me non est dubium : dicant

Commē.11. 2

R

alij quicquid velint alia est resolutio quæ fit secundum naturam: & ta/lis fit ab effectu ad causam:natura enim resoluit mixta in quatuor elemẽta.& elementa in materiam & formam:de ista resolutione loquitur Cõmen.7.meta.commen.23.quia ibi loquitur de dissolutione: quæ fit attendendo penes illud quod est a natura: non autem a ratione. Et istius etiam sententiæ est beatus doctor in.3.meta.in expositione secundi textus:sicut videre potes ibi euidenter.

Cõmẽ.16. In cõmẽ.16.dicitur ꝙ mathematicæ demonstrationes sunt in primo ordine certitudinis:& naturales sequuntur eas in hoc. Huius oppositũ
3 dicitur primo de aĩa tex.cõ.primi:vbi dicit ꝙ scientia de aĩa excedit oẽs alias scientias nobilitate subiecti: & certitudine demonstratiõis præter
S diuinam. Soluitur.multæ sunt & variæ expositiones illius loci sicut nosti:sed illud quod nobis videtur esse dicendũ pro nunc:est istud quod notat hic Commenta.in cõmen.isto:dicit enim ꝙ in eadem sciẽtia si diuersatur certitudo secundũ magis & minus:multo magis diuersat in diuersis scientijs secundũ genus:pro quo debes scire:vt scribit Cõmenta. primo cæli.commen.22. quoniã autẽ differentes sunt demonstrationes quarũ alteri attestatur sensus & alteri non:aut quia non est innata sentiri:aut quia non est possibilis vt sentiatur.Fides primæ demonstrationis erit magis perfecta. vnde ex hoc colligo ꝙ demonstrationes naturales quibus plures sensus attestantur sunt maiores certitudines ꝙ̃ demonstrationes:quibus pauciores sensus attestantur. & si certitudo mathematicarum scientiarum compararetur certitudini demonstrationum naturalium penes hoc:dico quod cæteris paribus semper demonstrationes naturales essent certiores demonstrationibus mathematicis:quia naturales causæ sunt magis sensatę quam causæ mathematicæ:naturalis enim versatur circa sensibilia propria & mathematicus circa sensibilia communia.Si vero certitudo demonstrationis attendatur penes abstractionem & simplicitatem subiecti:sic mathematicæ excedunt naturales sciẽtias quia vt dicitur.3.de anima.&.3.cæli.&.2.physi.naturalia se habentꝗ per additionem ad mathematica: vnde sicut arismetica certior est geometria:quia est de paucioribus:vt dicitur primo posterior.cap.illo.certior autem est sciẽtia altera:altera. Ista autem propositio sic intellecta habet veritatem vt in pluribus:fallit autem quãtum ad librum de anima. præcipue quo ad tertium librum:in quo agitur de intellectu qui est ens magis abstractum quam quodlibet mathematicum: quandoꝗ autem certitudo attenditur penes iudicium potentiæ apprehendentis talem certitudinem:& penes hoc quod scientia ostendit illud a quo est fons & origo cogitationis omnis & principiorum omniũ in alijs scientijs:& in qualibet scientia. Et sic scientia de anima cum tractet de intellectu agente: & possibili qui distinguit & iudicat quãlibet veritatẽ in qualibet sciẽtia: certissima est omniũ scientiarũ præter diuinã: & ista fuit mens Themi. ibi:& Auer.in com.2.primi de anima ad calcẽ cõmenti si bene aduertis.

T Sed dices replicando ꝙ si isto modo scientia de anima esset certior alijs sciẽtijs nobilitate subiecti & certitudine demonstratiõis:a pari & diuina sciẽtia saltẽ quantũ ad secundũ esset certior. Soluo. sciẽtia de aĩa nõ est nobilior neꝗ certior diuina quantũ est merito subiecti.Nã illa diuina dicit eo quia circa deũ versatur & abstractas substãtias:quæ nobiliores

liores sunt anima intellectiua: teste Auer. in .3. de anima cō. 19. neq̄ etiam ratione certitudinis ostēsa potest esse certior scīētia de anima: quia licet sciētia de anima ostēdat esse intellectus agētis a quo est certitudo princi piorū scientiarū omniū tamē diuina etiā considerat de eo qui est altior causa veritatis & certitudinis quā sit intellectus agens: nā vt dicit Cō- men. in secūdo meta. cō. 4. omnia entia acquirūt esse & veritatē a prima causa: & ideo bene dixit Cōmē. cōmento primo: qd' sciētia de anima in nobilitate obiecti excedit omnes alias sciētias: & etiā in certitudine de- monstrationis præter diuinā. Attenditur etiā certitudo demonstrationis ex eo: quia pauciores dubitationes contingūt in eis & minor est difficul tas resoluendi quā in alijs. Et penes maiorē euidentiā illuminatiōis esse super effectū & sic loquitur Cōmē. hic dum dicit qd' demōstrationes ma thematicæ sunt in primo ordine certitudinis: & naturales sequuntur eas in hoc: & post naturales sunt diuinæ: & hoc qūo ad certitudinē demon- strationis quo ad nos: quæ attenditur penes maiorē euidentiā causæ su- per effectū: licet si loquamur de certitudine quo ad nos quæ est penes ob iectū magis nobis notū: vt sic naturales sunt in primo ordine mathema- ticæ in secūdo: cū illæ sint de sensibili proprio: illæ autē de sensibili cō- muni. Diuinæ autē etiā vt sic sunt in tertio ordine. Sed de ordine naturæ diuinæ demonstrationes sunt in primo ordine. Naturales in secūdo cū sint de substātia. Mathematicę in tertio cū sint de accidētibus: substātia autē natura prior est accidēte. 7. metaphy. tex. cō. 4. Nolo tamē absolu- te cōcedere quodlibet cōsideratū in naturali philosophia esse prius natu ra quolibet cōsiderato in mathematica: quia hoc falsum est: sed quo ad hoc qd' demōstrationes mathematicæ sunt de accidētibus præter astro- logiā: sicut patet in .12. meta. 44. & quia accidēs posterius natura est sub stātia: sic quo ad hoc sunt in tertio ordine quo ad naturā. Sed sunt in pri mo ordine quo ad nos penes euidētiā illuminationes esse super effectū. Et ad hunc sensum primo posteriorū multū philosophus laudauit ma- thematicas demonstrationes: & etiā in præsenti textu quādo dicit quod acribologia mathematica nō est expetēda in omni re: nam sermones fiūt secundū exigentiam materiæ subiectæ: cogita bene & pondera: quia pau ci vel nulli potuerunt hoc intelligere: sicut passim videre poteris.

Concordantiæ Auerrois super .3. mataphy.

Inquit Auer. cōmen. primo tertij metaphy. qd' cōsuetudo Aristo. fuit inducere sermones disputatiuos in quæstionibus diffi- cilibus. Huius tamen oppositum videtur dicere primo cæli. commen. se- cundo. & primo de anima commento. 65. Solutio huius patet ex com- mento. 85. primi de cælo: vide ibi & considera. Cōment. 1. 1 V

In commēto. 16. dicit Commentator quod nomina denominatiua si- gnificant vnum compositum. Huius tamen oppositum patet. 5. metaphy sicæ. commento. 14. vbi vult quod nomina denominatiua significant pri mo formam: & septimo metaphysicæ commento. 18. & in prædica- mentis capitulo de substantia: vbi dicitur quod album non est in gene- re propter suum duplex significare, & septimo metaphy. commen. alle- gato dicit qd' quando accidentia per accidēs sumpta fuerint in suis sub iectis essentialibus: tunc habebunt nomina significantia vtrūq;. De hoc vide quæ scripsi super commento. 8. secundi de anima, tamen diffusius Cōmē. 16. 2

dicam infra.5.metaphy.super commen.14.quia ibi est locus proprius.

Concordantiæ Auer.super.4.metaphysi.

Cõment. 1.

x

Dicit Cõmen.in cõmen.primo quarti met.qđ sciẽtia de natura est de ente mobili.Huius tamen oppositũ videtur dicere.12.meta.commen.5.vbi dicit qđ est de corpore mobili,& in prologo suo super primo physi.dicit res sensibiles esse subiecta sciẽtiæ naturalis. Sol uitur,non est cura philosophis de nominibus vt ipsemet dicit super cõmen.primo:primi physi.idem intelligit apud me Cõmẽ.per corpus mobile:& per corpus naturale:per res sensibiles:per ens mobile:& per substantiã mobilẽ:nec inuenio aliquã discordiã inter antiquos de subiecto philosophiæ:sed latini fuerunt auctores illius difficultatis. Illud igitur quod ego dico in hac materia est istud qđ Cõmenta.idem intellexit per ista nomina:& ideo in hoc nõ est insistendũ:de ratione autẽ formali subiecti naturalis philosophiæ:licet Cõmen.dicat quãdoq; mobilitatẽ esse:quãdoq; sensibilitatẽ:tamẽ ista si adinuicẽ cõparentur indubitanter credo naturalitatẽ esse rationẽ formalẽ subiectiuã & quidditatiuã totius naturalis habitus.Ratio quæ me mouet est ista:quia mobilitas & sensibilitas habẽt reduci ad illã:natura enim est principium motus.Amplius mobilitas est propria passio:& nulla talis potest esse prima ratio subiecti sciẽtiæ:quia quelibet talis est demonstrabilis aut demõstratione simpliciter:aut saltẽ demõstratione causæ tantũ:stat enim aliquã passionem esse per se notã quo ad simplicẽ inhærentiã ad subiectũ:quę tamen nõ sit euidens euidẽtia causæ:& sic est in proposito:quia licet motũ esse sit de principijs cognitionis scientię naturalis:& nõ possit demõstrari demõstratione:quia aut demõstratione dante causam & esse nihil tamẽ prohibet posse demonstrari demonstratione causę tantũ.Amplius illa est prima ratio:forma subiecti adæquati naturalis habitus qua primo posita aliquid reponitur sub tali habitu:& qua primo remota aliquid remouetur a tali habitu:huiusmodi est naturalitas,nam omnia habẽtia principiũ motus & quietis sunt physi.considerationis:& omnia carẽtia huiusmodi principio nõ sunt amplius physi.cõsiderationis:sicut patet.2.physi.tex.cap.71.& cõfirmatur per philosophũ & Cõmẽtatorẽ ibidẽ tex.cõ.

Digressio de ratione formali subiecti adęquati naturalis philosophiæ.

Y 73.vbi probant primũ motorẽ nõ esse naturalis considerationis:quia in eo nõ est principium motus:tale autẽ natura est.Confirmatur per Auer.in secũdo primæ philosophiæ tex.c.16.vbi philosophus dicit.Ideo primo perscrutandum nobis est de natura quid sit:ita nãq; & de quibus est physica manifestũ erit,& Cõmentator in cõmento super istis verbis inquit quãdo homo sciuerit naturã qui si declarabuntur ei naturalia a nõ naturalibus:quid clarius dici potuit.Sed fuit dubitatũ similiter per magnificentiã tuã propter quid est qđ cum Aristo.dicat primo poster. qđ subiectũ in scientia sit per se notũ intantũ qđ Auer.primo physi. cõmẽ.vlt.&.2.phy.22.&.26.&.2.de aia.27.& in plerisq; locis alijs tenet subiectũ nõ posse i sciẽtia demõstrari:nec a priori nec a posteriori:& tñ nos videmus tẽporibus nostris semper in principijs librorũ primã quæstionem fieri de ipso subiecto.Nec valet si dicas qđ illud intelligitur quo ad naturã nõ quo ad nos:nã si subiectũ nõ deberet esse notũ quo ad nos:saltẽ demõstrabile esset demõstratione quia:& istud licet a latinis teneatur apud Auer.tamen vbiq; hoc negatum est,Dico quod dubitatio pulchra est

chra est & subtilis: sed illud quod pro nunc occurrit nihil est hoc: quod refert aliquid esse notum in se & refert illud notum esse in ordine ad aliquid prædicatũ attributũ sibi ab intellectu: vnde dico quod aliquid primo modo potest esse per se notũ: & tamẽ secũdo modo stat istud dubiũ esse & satis ignotũ: ens esse notũ est: nec intellectus circa cõceptum entis in se errare potest: cũ nõ habeat aliquid per quod ignorari queat: quia conceptus eius est simpliciter simplex, & talis aut totaliter scitur: aut totaliter ignoratur: vt dicitur nono metaphy. tex. c. 22. tamẽ vtrum ens sit vniuocũ deo & creaturæ: similiter vtrũ ens dicat conceptũ per se tertiũ a suis inferioribus dubiũ est satis & ignotũ: & ideo licet diuina scientia sit de transcendentibus & cõmunissimis quæ valde notissima sunt in se possunt tamen de istis formari propositiones difficillimæ propter quas scientia illa erit ignota satis: & satis difficilis: facilitas enim propositionis nõ oritur ex notitia subiecti tantũ: sed ex inhærẽtia prædicati ad subiectũ: vnde quãdo talis inhærẽtia nota est: tũc tota propositio nota est: vnde philosophus quærit in. 12. & . 7. metaph. vtrũ ens & vnũ habeat aliquã intentionẽ vniuersalẽ actu extra decẽ prædicamẽta: & ista quæstio patet quod difficillima est, ita in proposito dicimus nos quãtũcunq; ponatur subiectũ philosophiæ naturalis siue ens mobile: siue corpus mobile: siue substãtia sensibilis: vel aliquod huiusmodi dico quodlibet istorũ notũ esse in se: & nullũ vt sic demõstrari potest aliquo genere demõstrationis in sciẽtia naturali: sed quærere postea corpus mobile sit subiectũ in sciẽtia naturali: istud nõ est cõsiderare corpus in se: sed est cõsiderare ipsum in ordine ad aliquod prædicatũ attributũ sibi a ratione: sicut est ista intentio subiectũ: & sic stat illud ignotũ esse: vnde ista non implicat mihi notũ esse corpus mobile esse: & tamen quod me lateat vtrum conditiones subiecti scientiæ competant corpori mobili: vt ad totum physicum negocium pertinet: ista est extemporanea solutio: tamen magnificentia vestra super hoc cogitabit.

In cõmẽ. 2. quarti meta. dicit Cõmenta. quod substãtia est causa accidentiũ nõ secundũ finem & agens: sed secundũ subiectũ & materiã tantũ. Huius tamẽ oppositũ scribit philosophus in. 2. de anima text. cõ. 36. vbi dicit animã esse causam corporis animati in triplici genere causæ formalis finalis & efficiẽtis. Et ad hoc mihi videtur dicendũ esse: quod substãtia composita respectu accidentiũ existentiũ in ipsa cõcurrit tanquã materia & subiectũ: talia enim sunt terminata: & nõ habẽt materiã in qua subiectentur primo, nisi cõpositũ: talia autẽ non sunt ab ipso cõposito tanquã ab agente: quia cũ materia & efficiens non coincidant in idẽ: dicimus quod ab ipso vt ab agente: impossibile est talia accidentia dependere: & ideo talia dependere ab extrinseco motore in genere causæ efficientis: nam agens quãtũ dat de forma: tantũ dat de consequentibus ad formã mediante forma: sicut colligitur ex. 8. phy. 32. & . 3. cæli cõmento. 28. sed dices quomodo compositũ est causa talium accidentium: cũ philosophus primo physic. 82. dicat materiã cum forma causam esse omniũ eorũ quæ sunt sicut mater. Soluitur, licet cõposita sint materia in qua accidentia ista subiectantur: tamẽ in rei veritate ratio propter quã recipiantur in genere causæ materialis est materia: & ratio propter quã recipiantur in cõposito in genere causæ finalis est ipsa forma: sicut patet

Cõment. 2. 2

A

 secundo

secundo capitulo de substãtia orbis, substãtia igitur cõposita quomo-
documq; distinguatur a materia & forma ratione qua cõposita est respe-
ctu taliũ accidentium subiectiue in ea existentiũ non concurrit vt agens
non vt forma neq; finis: sed solum vt materia: illud autem quod adducit
de secundo de anima patet: quod non est ad propositum: quia non nega-
mus substantiã quæ est forma posse esse causam finalem & agentem re-
spectu accidentiũ: & isto modo patet mens Auerrois in hoc loco. Quod
autem quidam dicere voluerunt hic substãtiam esse veram causam mate
rialem accidentium: non autem causam agentem veram: sed pullulatiuã
& similitudinariam: sic etiam finalem: ista non sunt Auerroistica sicut di
ximus alias: sed veritas in via eius ista est.

Commẽt.3. In commento tertio quarti metaphysi. dicit Commentator quod ens
3 & vnum vnam naturam significat subiecto: sed diuersis modis. Huius ta
B men oppositum habet in. 12. metaphysi. 21. & 22. commentis: vbi habet
quod ens non significat aliquã naturam. Solutio, qui ponunt vniuo-
cationem entis & vnitatem conceptus entis per indifferentiam: dicunt
conceptum entis non dicere rem aliquam neq; realitatem aliquam: sed
dicunt quod dicit quandam formalitatem quæ habet modum intentio-
nis primæ: & ita glosat Commentatorem. 12. metaphysi. commentis. 21.
& 22. quia ibi Commentator non negat absolute ens non importare ali
quem conceptum: sed solum negat quod non dicit aliquã naturã, id est,
aliquam rem vel realitatem distinctam a substantia & ab accidente a deo
& a creatura: sed quod ens non dicat aliquem conceptum realem obie-
ctiuum hoc nunquã Commentator (vt aiunt) negauit: nobis autem cum
supportatione istorum: videtur oppositum de intentione eius: nam ego
teneo conceptum entis secundum ipsum non esse aliquid tertium vniuo
cum distinctum a suis partibus subiectiuis neq; naturam neq; formalita-
tem importans: vnde ipse dicit in. 10. metaphy. commẽ. octauo: ens signi-
ficat decem prædicamenta prima significatione & sine medio: non quia
ens sit commune communitate nominis & immediate significat sua si-
gnificata: sicut dixerunt vulgares: significat decem prædicamenta sine
medio pro quanto descendit non per differentias vniuocas: sicut genus
in species: quia tunc ens esset sicut canis: & per consequens non posset
subiectum esse in aliqua scientia: & quod non dicat aliquam naturam
distinctam a decem prædicamentis: patuit etiam in commentis allegatis
21. & 22. 12. metaphysi. sed illud quod intendimus probare est videre
vtrum dicat aliquem conceptum tertium distinctum a decem prædica-
mentis: & ad hoc dicimus quod bene importat vnum conceptum com-
munem communitate analogiæ respectu decem prædicamentorum: qui
dicitur secundum prius & posterius si enim nullam vnitatem haberet
non esset de eo scientia, & ista est sententia eius expresse in. 4. me. cõmẽ.
secũdo: iste autem conceptus secundũ ipsum non est distinctus a suis infe
rioribus: vt dixerunt subtiles: vnde. 4. metaphy. commen. 6. dicit Com-
mẽta. q; ens & vnũ nõ significant vnã intentionẽ in omnibus rebus: ne-
que intẽtionẽ diuersam ab omnibus rebus. Et sic patet qualiter secundũ
C Auer. ens non dicit aliquã rem nec realitatem nec formalitatem tertiam
vniuocã distinctã a deo & a creatura & a substãtia & ab accidente. Sed
dices quomodo ad contradictionis formam dicetur? Dico q; commẽ-
tator

tator cõtra Aui.tenet in.3.cõmento.quarti meta.& etiã in.10.meta.cõ.8.ꝙ ens & vnũ significãt vnã naturã,id est vnũ conceptũ: nõ tñ distinctum realiter vel ex natura rei:sed sola ratione a conceptibus suorũ inferiorũ:sed diuersis modis.vnitas enim non importat aliquẽ conceptũ vel formalitatẽ positiuã: vt dixerũt posteriores,distinctam a cõceptu entis: sed solã indiuisionẽ superaddit vnũ ex modo significandi ad ipsum ens: sed in re significata conueniunt:& ideo dixit ꝙ ens & vnum significant vnã naturã in subiecto:sed differũt secundũ modum significandi. Auic. aũt voluit cõuersum,videlicet ꝙ tam ens ꝙ̃ vnũ importarent de per se vnũquodq; aliquẽ conceptũ positiuũ:quorũ vnus erat ab altero distinctus.sic igitur Auer.ponit ens & vnũ idem significare:sed quando dixit ꝙ ens & vnum nõ significat aliquã naturã intellexit ad modũ platonicorũ:ꝙ videlicet illa natura sit natura tertia a suis inferioribus separata & distincta.vnde ipse dicit.12.meta.cõ.21.ens & vnũ sunt ex rebus vniuersalibus quæ non habent esse extra animã.Et idem habet.x.meta. cõmen.vj.similiter ens & vnum non dicunt vnã intentionẽ vniuocam tertiam ab intentionibus decem prædicamentorum: sed solum est indifferens per analogiam vt diximus ex intentiõe eius.4.meta.com.6.& cõ.2.vnde etiã.10.meta.com.6.dicit impossibile est vt aliquid commune pluribus sit substãtia:nisi secundũ ꝙ est in anima tantũ.& subdit parum infra.ꝙ ens & vnũ sunt de intentionibus vniuersalibus quæ nõ habent esse nisi in anima.vnitas igitur conceptus entis & cõmunitas eius est cõmunitas & vnitas analogiæ:nõ vniuocationis nõ distincta secundũ esse: vel ex natura rei a suis inferioribus:sed solũ in anima & in conceptu.Et nota bene ista: quia multi laborauerũt in videndo veritatẽ in via Auerrois:& non potuerũt.Et ꝙ hoc sit verũ probaĩ ratiõe duplici.si ens inquantũ ens non diceret vnũ conceptũ analogũ distinctũ ratione a cõceptibus suorũ inferiorũ:sequeretur ꝙ nõ posset de eo aliqua demonstratio fieri.cõsequens est falsum:quia bonitas demõstrari põt de ente mediante veritate:nõ ratione alicuius inferioris ad ens:sed ratiõe sui: ergo ens inquantũ ens dixit aliquã vnũ conceptũ.Confirmaĩ: quia si ens inquantum ens non diceret aliquẽ conceptum propriũ ratione distinctum a suis inferioribus:sed solũ communitatẽ nominis importaret:sequereĩ ꝙ nullũ prędicatũ essentiale & per se de eo dicereĩ.cõsequẽs est falsum. nã dicim⁹ ꝙ ista est per se.ens est vnũ probaĩ cõsequentia:quia secundũ Auerroim.4.metaphy.cõ.2.de termino ęquiuoco bene aliquod prædicatũ accidẽtale põt verificari vniuersaliter:sicut illa ꝓpositio est vniuersaliter vera:oĩs canis est pulcher:nullũ tamẽ prædicatũ per se de tali põt verificari:cũ igiĩ vnitas & bonitas primo verificeĩ de ente ratiõe sui: & nõ ratione alterius demonstratiuæ sequi videtur:ꝙ ens inquantũ ens est cõmune deo & creaturæ:substantiæ & accidẽti:nõ sola cõmunitate vocis:sed cõceptus distincti ratiõe a conceptibus inferioribus:& hæc nõ possunt negari ab homine habente intellectum habilitatum ad bonum. D

In cõmẽ.4. huius enumerat sciẽtias medias Cõmentator in numero sciẽtiarũ mathematicaliũ:sicut est perspectiua & musica. Hui⁹ tñ oppositũ videĩ sentire philosoph⁹.2.phy.t.c.20.vbi habet demõstrant autẽ & quæ magis physicæ ꝙ̃ mathematicæ:vbi loquiĩ.vt.d.Cõmẽtator: & vniuersaliter omnes expositores:de scientijs medijs, Soluitur quicquid Commẽ.4. 4

dicant

dicant alij scientiæ mediæ vt est musica astrologia & pspectiua: & quæ assimilantur his: sunt potius inter mathematicas scientias numerande q̃ inter physicas: & ratio est ista: nam habitus scientificans specificatur a medio: ita enim philosophus posuit distinctionẽ inter speculatiuas sciẽtias in. 6. meta. t. com. 2. quia autem media talium scientiarum subalternatarum mathematica sunt: licet applicata sint materiæ sensibili dicimꝰ ꝙ cum denominatio insequatur formam & non materiam: actum & nõ potentiam: sicut est de intentione philosophi. 2. phy. t. c. 11. &. 9. meta. t. c. 7. propter hoc & si materiale in talibus naturale sit: cum formale sit mathematicum: potius ergo mathematicæ q̃ naturales debent nuncupari: & istius etiam opinionis est beatus doctor: qui & si in. 2. physi. super allegato textu oppositum dicat: tamen seipsum retractauit in quæstionibꝰ super Boëtio de trinitate.

E Ad auctoritatẽ aũt philosophi dico ꝙ illa est multiplex secundum amphibologiam: quia vnus sensus esse potest: ꝙ duo sint comparata: & vnum sit illud ad quod fit comparatio: vt sit sensus ꝙ mathematicæ puræ & scientiæ mediæ comparentur ad physicas tantũ. Et tunc sensus esset iste ꝙ scientiæ mediæ sunt magis physicæ: q̃ mathematicæ puræ sint physicæ: & iste sensus verus est: & sic intellexit philosophus: vnde translatio arabica ibi clarior est nostra: & sonat hoc quod diximus: & hoc est rationi cõsonum: medium enim magis conuenit cum extremo quam vnum extremum cum alio extremo. cum maior sit distinctio extremi ab extremo quam extremi a medio: seu medij ab extremo. Alter sensus potest esse: vt vnum sit comparatum & duo sint ad quæ fiat comparatio & tunc sensus esset iste: vt scientiæ mediæ comparatæ ad mathematicas & ad physicas sciẽtiæ mediæ sunt magis physicæ quam mathematicæ: & isto modo intellecta propositio philosophi falsa est propter rationem quam adduximus.

Cõmen. 21. In cõmento. 21. dixit Cõmentator ꝙ nullus intellectus intelligit contraria esse simul: sed opponebatur ibi in margine de vnitate intellectus. nam cum opiniones de contradictorijs sint contrariæ teste philosopho in. 2. perihermenias: si vnus est omniũ intellectus: vt ipse posuit: tunc cõtraria erunt in eodem simul: & cum intellectus possit intelligere omnia quæ sunt in eo: si igitur tales opiniones contrariæ sunt in ipso: ipse poterit intelligere contraria simul esse. Ad hoc autem videtur Auer. respõdere in. 6. meta. commen. vltimo. vbi dixit propositionem illam non tenere in anima: sed solum in materia: nam licet materia extra animam nõ possit recipere duo contraria insimul: tamen anima bene potest: de hoc tamen videbimus infra in illo loco: ideo pro nunc dimittatur.

Concordantiæ Auer. super quinto metaphysicæ.

F 1 Quinto metaphy. com. 3. dicit Commenta. ꝙ principium materiale est illud quod demonstratur cum hac præpositiõe ex. Huius tamen oppositum videtur sentire ipse in primo phy. com. 58. vbi dicit ꝙ in subiecto dicimus ꝙ hoc fit hoc: in priuatiõe autem quod ex hoc fit hoc. Soluitur. vt ipsemet Commenta. dixit in hoc. 5. meta. cõ. 29. famosior ex significationibus ex. est quando importat genus causæ materialis & hoc est rationabile. materia enim sic describitur a philosopho in. 2. physi. 27. Materia est ex quo fit aliquid cum insit: quod aũt dicitur de primo: quorum priuatio est manifesta generatio attribuitur priuationi:

uatiõi:cũ illa præpositiõe ex:aut etiã in recto:generatio enim fit ex non esse:& non ex esse. Et ideo magis dicimus ꝙ infirmus fit sanus: q̃ ꝙ homo sanus fiat:sed in subiectis quorum priuatio latet generatiões subiectis attribuuntur:sicut dicimus quod domus fit ex lateribus. pro hoc vide commentum.25.septimi meta.& nos ibi etiam dicemus magis.

In commẽto.5.quinti meta. dicitur ꝙ natura prius de forma dicitur sed.2.phyfi.com.1.dicit quod prius dicitur de composito: quia inquit ꝙ illa sunt magis naturalia.Soluitur.nam secundũ ipsum.2.phy.cõ.1.& 4.nõ dicitur vniuoce nec æquiuoce de materia & forma & composito. Sed analogice:licet compositum proprie loquendo verius naturatum: vel habens naturã dicatur q̃ natura:sicut patet ibidẽ vnde vniuersaliter apud ipm nil vniuoce dicit̃ de causa & causato:præcipue in prædicatis: quæ sunt primo intellecta:& habent modũ intentionis primæ. Vlterius debes scire ꝙ analogia duplex:quædã est secũdũ famositatẽ: & quædã secũdũ veritatẽ.vnde cõposita existimant̃ cõiter esse magis entia & magis substãtiæ q̃ forma aut materia:qa talia nostræ primæ cognitioni naturali sunt notiora:sicut est de intentione eius primo phy. cõ.3. vbi per confusa magis exponit composita causata ex elementis. sed secundũ veritatem:nam per prius dicitur de forma q̃ de materia,aut de composito: quia propter quod vnumquodq̧ tale & illud magis. Commẽ.5. 2 G

In fine cõmenti.6.dicit Cõmentator ꝙ æterna nõ habẽt esse necessariũ ab alio. Huius tamẽ oppositũ patet secũdo ca. de substãtia orbis. Et 2.met.cõ.4. Soluitur. æterna citra primũ nõ habẽt esse necessariũ ab alio formaliter:habent tamẽ esse necessariũ ab alio vt a fine & ab efficiẽte.ratio primi est ista:quia si aliquid nõ esset formaliter ex se necessariũ: sed cõtingens tale nullo pacto posset ab alio sortiri necessitatẽ secundũ ipsum.2.phy.com.48.contra Auic.nisi tu ponas naturam corruptibilem conuerti in naturam æternam.vnde quodlibet æternum caret materia quæ radix est contingentiæ & possibilitatis. Et ideo secundũ philosophos quodlibet æternũ formaliter est necesse esse seipso: effectiue vero & finaliter talia æterna sunt a deo & propter deum: sicut demonstrauimus in quæstione nostra de triplici causalitate intelligentiæ. Cõmen.6. 3 H

In cõmen.14.quinti meta.nomen accidentale primo significat accidẽs:& secũdario subiectũ. Huius tamen oppositũ dicere videtur. primo phy.cõ.25.vbi habet ꝙ significat nomẽ concretũ duo, scilicet subiectũ & formã:quia dixit ꝙ album significat albedinem & receptiuũ albedinis.&.2.de anima.cõ.8.dicit ꝙ nomina rerũ artificialiũ quæ accidentia sunt primo significãt subiectũ:& secũdario formã. Soluit̃ nomẽ significat rẽ secundũ ꝙ est in actu:actus aũt duplex est:substãtialis & accidẽtalis:substãtialis dat esse simplr̃:& accidẽtalis dat esse secũdũ qd. Et ideo cũ cõposita substãtialia sint in actu simpliciter:nomẽ taliũ primo significat formã:quia forma est ratio ꝓpter quã cõpositũ est in actu simplr̃:secũdario aũt importat cõpositũ. In cõpositis vero p accidẽs noĩa taliũ in cõcreto sumpta primo formã significãt & secũdario subiectũ:quia a forma fit denominatio nõ a materia:& quia subiectũ respectu accidẽtis est sicut materia. 4.meta.cõ.2. ideo dicimus nos ꝙ talia primo significant formã per quã sunt in actu secundũ quid:q̃ ipsum subiectũ. Accedit ad hoc ꝙ si talia prius significarent subiectũ q̃ formã:tũc sequeretur quod Commẽ.4. 4 I

esset

esset negatio dicendo homo albus: sicut deducit pulchre Commenta. hic contra Auicen. de nominibus autem rerũ artificialiũ quid primo signifi cãt an formã an subiectũ dixi in cõmẽ. 8. secũdi de anima. Et ideo illuc recurre: quãtum ad propositũ spectat dico nullã esse cõtradictionem in Auerroi: sĩ quãdoq; dicit nomen cõcretũ accidẽtale duo significare, scilicet subiectũ & formã seu cõpositũ ex forma & subiecto: sicut ipse habet. 3. meta. commẽ. 16. vbi habet nomina denominatiua significare vnũ cõpositum. Quãdoq; aũt dicit talia significare formã primo & secundario subiectũ: aliud eñ est significare absolute aliud est primo significare. dicimus talia nomina cõcreta significare vtrũq; : nõ tamẽ primo significare vtrũq; dicimus sed talia primo formã significant denominatio ab actu fit nõ a potẽtia. 2. phy. 11. & . 9. meta. t. c. 7. & . 8. met. cõ. 7. & primo phy. 63. & primo ca. de substantia orbis. nã quãdo amittit forma substã tialis rei ibi materia amittit nomẽ & diffinitionẽ rei. cũ autẽ destruit forma accidentalis: ibi etiam amittitur denominatio quo ad esse secundum quid: quod erat a tali forma: licet esse simpliciter quod est a forma substã tiali non amittatur per amissionem accidentalis formæ. Sic igitur solutio ad omnes auctoritates patet.

Com. 16. In cõmẽ. 16. inquit Cõmẽtator qđ in intellectu vr̃e notius est particu
5 lari. Huius tamẽ oppositũ sequi videt ex dictis eius in. xij. meta. cõmen.
L 4. vbi habet q; vniuersalia intellecta apud Aristo. sunt collecta ex similitudine quã accipit intellectus ex particularibus. Et facit ea intentione vnã: & per cõsequẽs singularia notiora intellectui esse vident. Nisi esset q; auctoritas ista in oppositũ adducta ꝓcedit de vr̃i ꝓ secũda intẽtiõe: nõ aũt ꝓ prima: q2 vr̃e vt est de primo intellectis præcedit cognitionẽ singularis. Singularis eñ cognitio repugnat intellectui vt intellectus est. secundum philosophos nõ inquãtũ singulare, sed inquãtũ materiale. Et si intellectui nostro cognitio singularis attribuit. hoc est vt habet respectũ ad materiã & ad sensum ex sui imperfectione: cũ sit vltimus in genere abstractorũ. 3. de aia. cõ. 19. & ideo Cõmẽ. sup cõmẽto libri de diuinatione. dicebat: q; si substãtiæ abstractæ singulare materiale cognoscerẽt: cõ tingeret illas materiales esse: & ideo intellect⁹ noster primo aspectu vr̃e cognoscit: q2 hoc cõpetit sibi ratione qua intellect⁹ est: cũ sit abstractus a materia: & habeat oppositũ receptiõis modũ modo quo materia recipit: nam materia singul'r & intellectus vl'r & abstracte recipit: sic ergo directe vr̃e cognoscit ab intellectu. singulare aũt cũ nõ cognoscat ab intellectu nisi vt ipse inclinationẽ habet ad materiã. sic dicim⁹ tale cognosci ab intellectu vt sup phãtasmata se cõuerti: & ista cognitio reflexa est & nõ cõpetit intellectui nisi mediante sensu: sicut patet. 3. de aĩa cõmẽ. 9. Caueãt ergo nominales & Burleiste tenẽtes singulare esse primo cognitũ ab intellectu. Sed de hoc in quæstione nostra de primo cognito diximus satis.

Cõmẽ. 18. In cõ. 18. quinti met. scribit Cõmẽ. graue & leue quãtitates esse. Op
6 positũ tamẽ scribit. 2. de anima. com. 108. & . 4. cæ. com. 2. vide ibi: quia fuit solutum clare.

Com. 19. In commen. 19. scribit Commentator bonum & malum esse in ani
7 matis. Sed oppositum patet. 6. metaphy. t. commen. 8. vbi dicitur solum verum & falsum esse in anima: sed malum & bonum esse in rebus. De hoc dicemus statim in commento. 8. sexti meta. vbi declarabimus illud

dictum

tiã nõ habere veritatẽ cum præcisione & qualiter & quõ ibi dicetur.

In Commen.22.habet quod diffinitio est finis in cognitione. Sed huius oppositum patet primo de anima.com. 11.in quo dicit ꝙ est principium. Solutur.est principiũ cognitionis demonstratiuæ est finis simplicis & intuitiuæ cognitionis. Commẽ.22 8 M

Dicit Commenta.in commen.25.ꝙ compositio est in positione partium adinuicem. Huius tamen oppositum habet primo de generatione. tex.com.85. Solutio est ista quod positio partium requiritur in mixtione ipsa tanquam conditio necessaria vt patet ex.89. eiusdem primi de genera.non tamen formaliter est ipsa, & ad istum sensum negatiuum fuit primo de gñatione.85.hic vero conceditur secundũ primũ sensum. Cõmen.25. 9

Concordantiæ Auer.super.6.metaphysicæ.

Sexto metaphysicæ commen.primo habet, ꝙ ens diuiditur prima sui diuisione in per se & per accidens, sed in.5. meta.t.c.14.Ens primo diuiditur in decem prædicamenta. primo vero physic. tex.com.6.primo diuiditur per finitum & infinitum.3.phy.t.c.3. primo diuiditur per actum & potentiam. Soluitur.plures sunt diuisiones entis primæ, tamen quælibet est primo in suo genere, quædam est diuisio entis in partes subiectiuas. sicut est diuisio entis in decem prædicamenta, quædam est diuisio entis in passiones, sicut diuisio entis per vna & multa, per necessarium & contingens, quædam est diuisio entis per modos seu analogas differentias modo loquendi Auer. sicut est diuisio entis per actum & potentiam. Et istæ diuisiones sunt entis quod est subiectum in metaphysica quod secundum Auer. habet vnitatem conceptus analogice dicti non vniuoce.est etiam diuisio entis in anima & extra animam, & ista diuisio (vt peritissimis in hac arte videtur,) est vocis æquiuoce in suas significationes, non est igitur habendum pro incõuenienti plures diuisiones entis primas esse modo declarato, sicut non inconuenit plura esse genera prima, teste Porphyrio capitulo de specie. dicente decem prædicamenta esse tanquam decem rerum principia. 1 N

In cõ.primo eiusdẽ sexti.inquit Cõmẽta.ꝙ nõ est demõstratio ad genus artis, neq; ad species illius. hoc idẽ habet secundo de anima.cõ.27. Sed oppositum fuit adductũ per nos in margine de esse ignis quod demonstratũ est. 4.cæ.tex.com.32.cũ tamẽ ignis sit pars subiectiua illius libri. Soluunt aliqui ꝙ ibi non demonstratur esse ignis, sed demonstratur ignem esse in loco. ista solutio non est de intentione Auer. quia ipse habet ibi in cõmento. vbi demonstratur species subiecti artis. ideo dicamus non inconuenire demonstrari species seu partes subiectiuas, quod idem est: in scientia, vbi illæ ignotæ fuerint, & nulla alia ratione mouemur ad hoc asserendum, nisi in casu quo illæ fuerint ignotæ, nam quid prohibet eas in scientia demonstrari posse demonstratione signi vbi in tali scientia fuerint ignotæ & cum hoc in tali scientia fuerit medium notius per quod in illa scientia demonstrari queant quod dico ꝑpter substãtias separatas, quæ licet sint partes subiectiuæ entis inquantũ ens, qd est adequatum subiectũ meta.non tamẽ possunt demonstrari ex defectu medii, quia nullũ aliud est mediũ.vt.d. Cõmen.ad probãdũ substantias separatas esse nisi motus.vt d.Commentator.xij.meta.com.5.hoc autẽ raro cõtingit in sciẽtia ꝙ tales partes subiectiuæ in sciẽtia demonstranẽ Commẽ.1. 2 O

vel

vel quia raro contingit ꝙ sint ignotæ, vel quia raro contingit illam sciē tiā habere mediū notius in illa sciētia ad illas demōstrādas, vnde Commen. 4. cæli. 32. expresse dicit raro istud contingere. Et vt ego puto, hoc non contingit, nisi propter alteram istarū duarum causarum. propositio igitur ista Auer. non habet veritatem, nisi vt in pluribus non semper. Et ita est de multis propositionibus naturalibus, quæ non sunt veræ, nisi vt in pluribus, & de hoc non debemus admirari. nam. ij. physi. 48. ea quæ sunt a natura, aut sunt semper, aut sunt vt in pluribus.

Cōmen. 1. In eodem primo commen. dicitur quod eiusdem scientiæ est scire qa 3 esse rei, & quid sit res illa. Huius tamen oppositum sequitur ex dictis P Auer. ij. phy. cō. 26. vbi habet ꝙ scientia naturalis bene cognoscit esse abstractorum, non autem cognoscit quiditatem. Soluit dictū philosophi habet locū hic quando si est inuestigatū fuerit a priori, fallit autem quando tale si est inuestigatum fuerit a posteriori, sicut procedit in stantia ex. 26. secundi physi. Et ista glossa est ipsius Arist. ij. posteriorum. & Auer. tex. com. 8. sicut clare videre poteris.

Cō. vltimo 4 In cō. vltimo quod est octauum in ordine dicit Cōmen. ꝙ anima potest simul opposita recipere. Huius tamē oppositum habet. 4. meta. tex. com. 9. vbi Commen. & Philosophus probant per deductionē ad impossibile, ꝙ si primū principiū non esset verū, tūc opiniones contrariæ in eodē essent. & Commen. in com. d. ꝙ qui. d. aliquod intelligibile ponit hoc fundamentū, ꝙ duo opposita non congregantur insimul. memini me superius difficultatē istam in hoc loco discutiendā fore pollicitū esse, quia videbatur locus iste proprius esse huic materiæ. Dico de intentione sapientū ea quæ dispersa sunt in inferioribus vnita esse in superioribus, vnde Cōmen. xij. meta. cō. 18. d. oēs formas in potētia esse in prima materia actu vero sunt in primo motore, & illud forte intēdebat Plato in positione idearū, sicut dicit Cōmē. ibi sīr dico ꝙ ea quæ contrariantur in rebus inferioribus, & materialibus in superiorib⁹, & in mate rialib⁹ nō contrariant, vnde sicut. d. Cōmē. hic albedo & nigredo quo ad esse quod habēt extra animam in materia cōtrariantur. Et ideo mate ria simul nō pōt habere ista, sed successiue, maxime quo ad gradus secū dū quos cōtrarietatē habēt. quod dico ꝑpter colores medios qui scd'm Auer. in pluribus locis actu cōponunt ex extremis, tū species albedinis & species nigredinis nullā habēt cōtrarietatē in visu vel in sensu cōmuni vel in intellectu. de istis igit cōtrarijs incōplexis iudico dictū Auer. veritatē habere sine dubio, sed de cōtrarietate quæ est inter cōplexa difficultas est, & aliqui ad pauca respiciētes voluerūt etiā prædictā Auer. sentētiā se extēdere ad cōplexa ita ꝙ dicūt opiniōes de contradictorijs nō esse cōtrarias in intellectu. Et ista opinio falsa est, & impossibilis sine dubio, salua eorū pace, tū qa sententia philosophi expressa est in secūdo perihermenias cōtra hoc, tū qa opinio ista redit ad opinionē negantiū primū principiū. nā si opiniones de cōtradictorijs nō sunt contrariæ qd ergo ꝓhibet vnū & eūdē cōtradictoria vere opinari, sed istud inconueniēs cōtingit eis, ꝑpter vnitatē intell's sustinēda quā recti⁹ finitionē, & fatuitatē dicere fas est, sed vt dixi ad pauca respiciētes de facili enunciāt, si tū est tibi cure ista soluere, qa fides nō habet meritū vbi humana ratio præbet expimētū, dicas opiniōes cōtradictoriorū cōtrarias esse, tū

esto

esto ꝙ sit vnitas intellectus diceret Commen. propter hoc non sequi ali Q
quod inconueniens. Nam quemadmodum eadem oratio veri & falsi su/
sceptiua est ad variationem factam in re, quia in ea non est nisi tanquam
in signo, in re autem est tanquam in causa, sic etiã veritas & falsitas pro/
positionũ cõtradictoriarũ existentiũ in intellectu cõsistit in relatione ad
diuersa phantasmata. & respectu illorum nõ sunt cõtraria, sed respectu
vnius & eiusdem hominis cõtraria sunt, quia in virtute eius cogitatiua
non possunt esse duæ opiniones particulares cõtradictoriæ. & quia intẽ
tiones intellectæ, sicut dicit. 3. de anima. 30. sunt colligatæ cũ intẽtioni
bus imaginatis, sic igiť respectu vnius cõtraria sunt, non respectu diuer R
sorũ, sed ista solutio, & si de intẽtione Cõmẽ. sit, tñ multas habet instan
tias, quæ ad tertiũ de anima dimittanť discutiendæ, vbi in quæstione de
intellect⁹ purificatione multa dicere meminimus. Ad formã igiť cõtra
dictionis dicendũ puto ꝙ longe aliter Auer. exponit textũ illũ nonum
quarti meta. quã exponũt nostri latini, nã secũdũ latinos Arist. ibi secũ/
dũ eorũ expositionẽ probat ꝙ duo cõtradictoria nõ possunt simul vera
esse, quia si quis opinaretur oppositũ primi principij sequereť ꝙ cũ opi/
niones de cõtradictorijs sint cõtrariæ, tũc accideret contraria in eodem
esse, sed longe aliter exponit locũ illũ Cõmẽ. & sua expositio talis est,
ꝙ si dictũ Heracliti esset verũ cũ contingat duos diuersos homines dice
re cõtradictoria, & existimare ea vera esse, sequeretur ergo duo cõtradi
ctoria esse vera simul, quod nõ est possibile. qcqd sit de hoc iam dixim⁹
quõ cõtraria in intellu pñt simul recipi, & quõ non, de dictis aũt aliorũ
nõ sit nobis curæ iuxta illud. Arbitrij nři nõ est quod quisqꝫ loquatur.

Ibidẽ dicitur falsum & verũ in anima esse, bonũ aũt & malum esse in
materia. Sed oppositũ hui⁹ apparet. 3. de anima. 34. &. 5. meta. t. cõ. xix. Cõmen. 2.
vbi diciť ꝙ maxime bonũ & malũ tale quale in animatis. Dico ꝙ Cõ. 5
3. de aĩa. cõ. 34. dicit. ꝙ ens in intellectu est bonũ simpliciter. sed ens ex/
tra intellectũ est bonũ in respectu intelligitur sic dictũ istud ens in intel/
lectu est bonũ simpliciter, id est, inquantũ ens absolute. iuxta illud phi/
losophi, simpliciter dico quod nullo addito dico, sed ens extra intelle/
ctum est bonũ in respectu, quia est bonũ in respectu operantis. Et ideo
dixit secũdũ ꝙ mihi videť Cõmentator. xiij. metaphy. cõ. 36. ꝙ balneũ
in anima mouet vt efficiens, sed balneũ extra animã mouet vt finis, quia
cũ finis habeat rationẽ boni, iuxta illud philosophi in secũdo metaphy.
tex. cõ. 8. q dicunt infinitũ auferũt boni naturã. &. 5. metaphysi. tex. cõ.
3. & qa bonitas balnei in respectu operãtis nõ est secũdũ esse quod ha/
bet in anima, sed secũdũ esse quod habet extra animam. propter hoc di
xit ergo Cõmentator balneũ extra animam mouere vt finẽ. quantũ aũt
ad intentionẽ Philosophi hic spectat dicendũ puto, cum beato doctore
in prima parte summæ. q. 16. articulo primo. ꝙ sicut bonum nominat id
in quod tendit appetitus. ita verũ nominat id in quod tendit intellectus.
hoc aũt distat inter appetitũ, & intellectũ siue quãcũqꝫ cognitionẽ, nam
cognitio est secũdũ ꝙ cognitũ est in cognoscẽte. Appetitus aũt est secũ/ S
dũ ꝙ appetens inclinať in ipsam rem appetitã, & sic terminus appetitus
ꝙ est ipsum bonũ est in re appetibili. sed termin⁹ cognitionis, quod est
verũ est in ipso intellectu. & sicut bonũ est in re inquantũ habet ordinẽ
ad appetitũ, propter hoc ratio bonitatis deriuatur a re appetibili in ap/

petitum secundū q appetitus dicitur bonus prout est boni, ita cum verum sit in intellectu secundum q conformatur rei intellecte necesse est q ratio veri diriuetur ad rem intellectam, vt res intellecta vera dicatur secundum q habet ordinem ad intellectum, & hoc forte voluit dicere philosophus quod bonum & malum, sunt in rebus, sed verū & falsum sunt in anima, propter hoc tamen non excluditur quin in rebus animatis ratio boni sit, cum animata etiam res sint, & veriores res quam inanimata, teste philosopho in secundo de generatione animalium. cap. j. & etiam Augustino. 15. de trinitate. c. 4. viuentia non viuentibus, intelligētia non intelligentibus, iniustis iusta, beata miseris præferenda iudicamus. Et ideo tenendum est maximum bonum in animatis esse cum maxime res sint. vt dicit philosophus. 5. meta. xix.

Concordantiæ Auerrois super. 7. metaphy.

Commē. 5. 1 Auerrois septimo meta. com. 5. habet quod omnes antiqui de quibus meminit philosophus ibi non perceperunt, nisi materiam ex quatuor causis. Sed hui⁹ oppositū habet ex hoc quod dicam, nam Anaxagoras cognouit intellectum abstractum. primo de ani ma. 80. & primo physi. 39. & primo meta. tex. com. ij. qui secundū ipm erat segregans omnia quæ in suo chaos commixta erant. similiter instantia est de Empedocle, ipse enim posuit vltra quatuor elementa, quæ secundum ipsum concurrebant in genere causæ materiales, litem & amicitiam quæ concurrebant in genere causæ efficientis, sicut patet primo T physi. tex. com. 41. Soluitur. propositio ista habet veritatem de omnibus alijs antiquis longe ante Aristo. existentibus. præterquam de Anaxagora, & Empedocle, sicut scribit Commentator in secundo physicæ auscultationis. com. 75. Dixit autem notabiliter de antiquis longe ante Aristo. existentibus, propter Socratem & Platonem, nam tempore istorum fuit cognita ratio finis, sicut dicit Commentator primo meta. com. 50. quia isti instituerunt respublicas propter bonum. similiter Plato ideas posuit, quæ in genere causæ efficientis concurrunt.

Com. 10. 2 V In commento. 10. habet singularia notiora esse vniuersalibus. Huius oppositū habet primo phy. tex. com. 4. & com. 5. & 57. & alibi infinities. Soluitur. singulare de quo loquitur hic est notius vniuersali in causando iuxta illud Philosophi in prooemio meta. vniuersalia sunt maxime difficilia ad cognoscendum. aut loquitur hic quantum ad cognitionem complexam, singulare enim & si de eo scientia non sit, tamen est principium scientiæ pro quanto ex singularibus per inductionem sumitur vniuersale, quod est principium artis & scientiæ, aut loquitur de cōfusa cognitione singularium & de distincta vniuersalium, sed istud vltimum non placet multum, quia tunc abusiua satis esset ista comparatio, sicut intuenti patere potest, aut aliter singularia sunt notiora nobis in cognitione in genere sumpta, vt est communis ad sensitiuam & intellectiuam: nam prima nostra cognitio naturalis sensitiua est.

Commē. 11. 3 X In com. 11. scribit Cōmentator quod substātiæ cōpositæ habēt diffinitionē. Huius tñ oppositū expresse habet infra. in cō. 37. Solutio est ista qñ infra. d. cōpositorū non esse diffinitiones, per cōposita intellexit singularia, & de talibus non est scientia, neq; p diffinitionē, neq; per demōstrationē, 7. hui⁹ tex. cō. 35. & 53. sed solū sensus. hic vero sumit com

posita

posita vniuersalia. & talium bene diffinitiones esse possunt: similiter talia subiecta demonstrationum sunt. & hoc est quod dixit Commen. primo meta. commen. 27. sensibilia habent duos modos comprehensionis: vnum qui nō est scientia eorum sed imaginatio: vt sunt singularia. & modum qui est scientia eorum: & sunt intellecta vniuersalia.

In cōmento. xij. habet Commenta. quod diffinitum est vnum actu: & duo potentia. Sed huius oppositum habet infra tex. cōmen. 43. vbi habet quod genus est in potentia & differentia est actus. & ita diffinitum non est duo in potentia: sed vnum in potentia: & aliud in actu. Soluitur. diffinitū est vnum in actu: quantum ad conceptū confusum: sed quantum ad conceptum distinctum est duo in potentia: quia potest resolui in duos conceptus: qui conceptus tamē ita se habent quod vnus est potentialis ad alterum: sicut conceptus generis ad conceptum differētiæ: & ita sedatur contradictio clarissime: sicut vides. Com. 12. 4 Y

In cōmento. xiij. habet Commentator qđ diffinitio nō est omnis sermo significans illud quod significat nomen. Huius tamen oppositum patet. 4. meta. tex. cō. 28. vbi habetur qđ ratio quā significat nomen est diffinitio. Solui. in habentibus quid rei & ratio quid nominis coincidūt: non tamen absolute ratio quid nominis quælibet est diffinitio quid rei: multa enim habent quid nominis: quæ tamen quid rei carent. Com. 13. 5

In com. 14. septimi metaphy. habet Commen. quod priuatio non est non ens simpliciter. Sed huius oppositū patet primo phyſi. 79. cōmento. Respōdetur priuatio formaliter est nō ens. sed cōnotatiue aliquid entitatis habet: sic loquitur hic ratione cōnotati: sed in alijs locis loquitur respectu suæ primæ formalis imaginationis. vide cō. vndecimum duodecimi metaphy. & commen. 60. primi phyſi. Cōmē. 14. 6

In cōmēto. 18. habet Cōmentator qđ accidentia p accidens nō habēt diffinitionē oīno. Huius tamē oppositū patet supra commēto. 14. & 15. Soluitur. intelligitur dictum eius hic isto modo. accidentia per accidēs nō habēt diffinitionem oīno: quæ videlicet habeat habitudinem per se: & essentialē: & hoc manifestant verba eius sequentia: quia reddēs causam sui dicti: propter quid accidentia ista nō habent oīno diffinitionē in quit: diffinitio enim significat res terminatas. Aut aliter solui potest: accidentia p accidēs duplici subiecto comparari possunt essentiali: ad quod primo consequuntur: & in accidentali cui per accidens attribuuntur: & tunc diceretur qđ talia accidentia in comparatione ad subiecta quibus per accidens attribuuntur: non habent diffinitionē: sed bene in comparatione ad prima subiecta diffiniri possunt. & istam solutionem etiam latēter innuit Cōmentator in hoc loco: sicut mihi videtur. Com. 18. 7 Z

In cō. 23. dicit dissolutionē fieri a posteriori ad prius. Huius tū oppositum patet secundo meta. cō. vndecimo. vide ibi: quia soluta fuit. Cōmē. 23. 8

Ibidē habet: ꝙ materia denominatiue prędicat de eo, cui⁹ est materia. oppositū patet secundo de generatiōe. tex. com. 4. cōtra Plato. vide ibi: quia soluta fuit. 9

In. xxv. cō. scribit Commētator ꝙ generatio magis attribuitur priuationi ꝙ̄ subiecto. Huius tamen oppositū patet primo phyſi. cō. 60. vbi habet ꝙ illud qđ vere generat: subiectū est. Soluit subiectū mot⁹ vere moueri dicit: qa mot⁹ est i moto nō in motore. & ideo subiectū gn̄atiōis Cōmē. 25. 10 A

 verissime

verissime generari dicitur. vt Cōmenta. dicit primo physi. cō. 60. sed in
talibus non solemus nisi rarissime loqui cū istis præpositionibus ex: vel
ab. in subiectis. vt dicamus ex homine fit musicus: vel ab homine fit mu-
sicus: sed. talibus modis loquendi vtimur in priuationibꝰ: solemus em̄
dicere ex immusico musicum fieri. & hoc maxime proprium est idoma-
ti græcorum: sicut scribit Commenta. primo physi. 61. commen. & ideo
dixit hic generationem magis attribui priuationi quam subiecto ad mo-
dum declaratum: & de hoc clare vide commen. 61. primi physi. & inue-
nies illud quod dicimus.

Cōmē. 29. In com. xxix. habet Commē. quod quemadmodum est in mobilibus
11 localiter quod quædam moueatur ex se: & quædam ex alio. ita est in ge
B nerabilibus: videtur ergo quod aliqua ab intellecto alterari queāt & ge
nerari. Cuius oppositum patet secūdo physico. commēto primo. Ibi sol-
uitur: quia licet in corporibus simplicibus non inueniatur corpus quod
alteretur ex se: sicut inuenitur corpus simplex quod mouetur in loco ex
se: tamen in compositis hoc: vt ipse dicit fallit: quia talia possunt habe-
re principium intrinsecum effectiuum respectu suæ alterationis & partia
lis generationis: sicut est in nutritione quæ fit in animalibus & plantis
respectu illorum quæ adueniunt suis corporibus ab extrinseco: sicut est
cibus & potus.

Cōmē. 32. In commen. xxxij. dicit qđ in generatione substantiæ: oportet quod
12 præexistat agēs qđ sit substātia: sed instātia est de igne q secūdo cæli. cō.
C 42. & primo meteororū: generat a motu. Soluitur. in cōmen. illo. 42.
Nam substantiæ imperfectæ quæ quodammodo mediant inter substan-
tiam & accidēs: quales sunt substantiæ elementorum indifferenter pos-
sunt & ab vniuoco: & ab æquiuoco generari.

Com. 37. Auerrois commen. 37. huius dicit, quod diffinitio est formæ vniuersa
13 lis non compositi ex materia & forma. Huius oppositū patet commen.
D vltimo octaui huius vbi habet diffinitiones esse compositorum. Sol-
uitur. sumpsit hic compositū ex materia & forma: vt est singulare distin-
ctum contra vniuersale. Et de tali non est diffinitio: sed sensus: sed cōmē.
vltimo octaui huius sumpsit compositum vniuersale nā tale ex materia
in communi: & forma in cōmuni componitur: & istius diffinitio esse po
test teste philosopho hic. 7. meta. tex. commen. 37.

Cōmē. 37. Ibidem scribitur quod formæ naturales ab intellectu nō possunt sepa
14 rari a materia in imaginatione. Huius tamē oppositum scribitur. 4. phy.
E cō. 37. & . 8. meta. cō. 8. Soluitur. omne qđ intelligitur: intelligitur se-
cundū qđ est in actu: sicut patet. 9. meta. tex. cō. 20. Et ideo cum materia
sit pura potētia pro occursu ab intellectu nō potest apprehendi sine for-
ma: sed est per analogiā ad formā cognoscibilis: sicut patet primo phy.
tex. cō. 69. sed sic cognita materia: intellectus actu secundo potest mate-
riā sine forma intelligere: intelligendo. s. materiam non esse formā: & for
mā nō esse materiā. Nam vt scribit Cōmentator. 12. meta. cō. 39. intelle-
ctus natus est diuidere adunata in esse in ea ex quibus cōponunt: quāuis
non diuidantur in esse: sicut diuidit materiam a forma.

Com. 44. Dicit Cōmē. cō. 44. ꝙ in indiuiduo nō esse: nisi forma particularis &
15 materia ex quibus cōponit. Sed huius oppositū patet. 5. meta. cō. 6. vbi
F habet ꝙ in indiuiduo demōstrato est natura addita naturæ cōponētiū: &
est illud

est illud qd' fit ex cõpositione. In omni em̃ cõpositione ad aliquã vnitatem deuenire necessariũ est. Soluitur. constitutiue & integratiue nihil est in indiuiduo quã materia & forma sic intelligitur dictum eius hic. entitatiue aũt aliquid tertium potest esse qd' nõ est nec materia, nec forma: sed est substãtia cõposita: quicquid dicãt nouelli negãtes tertiã entitatem secundũ principia Auerro. Aut aliter dici potest qd' dictũ eius hic procedit cõtra Platonẽ: qui posuit ideam separatã necessariã ad generationẽ indiuidui: & ad eius compositionem. sicut potest patere tibi ex cõ. 45. huius septimi: & ita ista auctoritas nõ est cõtra ipsum in preallegata auctoritate quinti metaphysicæ sicut vides.

Auer. cõ. 57. huius. dicit ꝙ nullũ cõe est substantia. & idẽ habet. 45. Sed huius oppositũ patet hic in cõ. 46. vbi habet qd' diffinitiones vniuersaliũ habẽt aliquã dispositionẽ dispositionũ substãtialiũ: & qualitatẽ accidẽtẽ eis. Soluit. Cõ. in ista auctoritate. 46. allegata expresse innuit duplicẽ vl'is acceptionẽ. s. pro intẽtione secunda: quę est quędã qualitas, i. quoddã accidẽs a ratione causatũ & attributũ vl'i pro prima intẽtione qd' vl'e pro prima intẽtione appellat ipse dispositionẽ ex dispositionib' substãtialibus. i. habẽtibus esse citra actũ alæ: qd' aũt dicit ab ipso in præsenti cõmẽto ꝙ nullum cõe est substãtia: hoc dicit ad modũ quo posuit Plato: vl'ia em̃ apud Ari. nõ habẽt esse extra aĩam: sicut posuit Plat. 3. de aĩa. cõ. 18. & primo met. cõ. 45. Ari. opinabat ꝙ intellecta rerũ notificãt substãtias earũ: & nõ sunt substãtiæ earũ: sic igit vl'e ꝓ prima intẽtiõe nõ dicit aliquã formã realẽ distinctã a forma particulari realiter: vt qdã voluerũt: sed dicit cõceptũ realẽ q est notio singulariũ: & est forma declarãs nõ dans esse. tenemus em̃ formã gñis speciei & indiuidui vnã esse secundũ rẽ solũ ratione differẽtes: & sic glosa auctoritatẽ eius. primo met. cõ. 17. qñ dicit, qd' materia prius recipit formas vl'es ꝙ min' vl'es. & eis mediãtibus recipit indiuiduales: nõ ꝙ in materia sit multitudo formarũ correspõdẽtiũ multitudini prædicatorũ quiditatiuorũ factorũ ab intellectu: sed vna & eadẽ forma secundũ modũ intelligẽdi nostrũ prius intelligit informare materiã q̃ ad gradũ substãtialitatis ꝙ corporeitatis: & pri' quo ad gradũ corporis ꝙ viuẽtis: & sic descẽdẽdo quo ad vltimũ indiuidualẽ gradũ quicquid dicat Ioãnes de Ianduno in hoc & sequaces eius. Cõmẽ. 57. 16 G

In cõmen. 58. habet Commen. ꝙ essentie rerum sunt existentes: licet non intelligantur: sed opponebatur per nos ibidem per commentum primũ. secũdi meta. vbi habet quod si substantiæ intellectuales a nobis nõ essent intellectæ: tunc essent frustra in natura: & per consequens non essent: cum natura nihil agat frustra. primo cæli. 32. & 3. de anima. 45. vide in commento. primo. secundi metaphysice: quia fuit ibi soluta ista instantia diligenter. Cõmẽ. 58. 17

In commen. 60. habetur quod compositum per se est aliud a componentibus. Huius oppositum scribit Commen. in primo physi. commen. 17. & supra commen. 44. vbi dicebat quod in composito nõ est nisi materia & forma particularis ex quibus componitur. Soluitur. in omni per se compositione secundum omnes sapientes necessario ad aliquam per se vnitatem deuenire. Et huius oppositum nõ potest imaginari ab intellectu disposito ad bonum. cum igitur compositio ex materia & forma sit per se compositio: oportet igitur istam terminari ad aliquam per Cõmẽ. 60. 18 H

se vnitatē:istud non est nisi tertia entitas:si enim in mixtione elementorum nō dicimus mixtū esse omnia quatuor elementa simul sumpta.nam tūc mixtio esset partiū iuxta positio cōtra philosophū primo de generatione.85.Et commen.hic expresse pars non est terra & ignis ex quibus cōponitur:sed est aliquod additū:quare ergo etiā materia cū forma non sunt causantes aliquid tertiū aliud ab eis nō video. De auctoritate autē Cōmen.primo phy.17.procedit de toto integrali & continuo: quia sic etiā loquitur ibi Philosophus.tale enim secundū rem nō dicit aliquam formam tertiā distinctā ab esse partiū simul sumptarū: licet ego teneam tale secundū rationē dicere formā aliquā distinctā ab esse partiū simul sumptarū;nā secundū philosophū quinto meta.tex.cō.10. senarius numerus non est bis tria:sed est semel sex.Si autem velis illā propositionē Commen.17.primi phy.dilatare ad totum essentiale dicas ꝙ totū nihil aliud est ꝙ̄ partes simul sumptæ integratiue & constitutiue:& sic ad auctoritatē eius supra in.44.huius dicas consequenter. Et vide supra vbi etiam diximus in illo loco.ꝙ autem ista sit opinio Commen. credo me diffuse probasse super primo physi.com.17.& tu illic recurras.

Concordantiæ Auer.super octauo primæ philosophiæ.

Commē.4. In commento quarto istius octaui meta.dicit Commen.ꝙ oppositio est primo in loco.Huius oppositū
1 videtur velle.8.phy.cō.16.Soluitur. refert dicere oppositionem primo
I esse in loco ; & refert illam motui locali inesse: & quod hoc sit notum primum verum est quod prima oppositio in loco reperitur:nam cum de ratione oppositorum sit distantia: maxima autem distantia reperitur in loco. Ideo. Tamen non est per se notum quod omne quod est mobile motu locali talem oppositionem habeat:quare.

Cōmen.10. In commen.10.inquit formam substantialem nō recipere magis nec minus:instantia est de formis elementorū.tertio cæli commē.67.de for
2 mis elementorum.Soluitur.habet locū in veris formis substantialibus:
L fallit in his quæ sunt mediæ inter substantiam & accidens:glosa Auer. vbi supra.tertio cæli. commento allegato. Non tamen quod licet formæ perfectæ non recipiant magis aut minus in sua essentia:tamē vt sunt formæ in materia bene : vt sic recipere possunt magis aut minus : sicut innuit Commenta.hic in isto commen.inquit enim.vnus homo non est maioris humanitatis quam alter secundū formā: sed si fuerit erit secundum quod est forma in materia. Nam forma humana secundum dispositionem materiales in quib⁹ existit sic potest magis & minus recipere in tantū quod a philosopho in ethicis aliqui homines arbores:aliqui brutales:aliqui intellectuales:& quasi terrestres dij nūcupant. Aliqui enim vt dicit Hesiodus ad scientias capescendas per solam naturam sunt apti & perfecti ex bonitate complexionis:sicut fuit Hippocrates:& Aristote.Aliqui vero non per naturam:sed per doctores excitantes mentes eorum.quidam vero neutro modo apti sunt. Et isti omnino ad discernendum verum a falso omnino inutiles sunt. patet autem quod totalis ista diuersitas non prouenit nisi ex diuersitate complexiōis & dispositionū in quibus forma existit theologi etiam nostri dicunt quod in puris naturalibus anima Christi fuit & est perfectior anima iudæ.

Concordantiæ Auer.super nono primæ philosophiæ.

Auerrois nono meta.cōmen.2.dicit quod formę liberatæ a materia sunt tantū agentes:nullo modo patientes: neque essentialiter:neq; accidentaliter:sed opponebatur ibi de anima intellectiua quæ recipit intellectionē & species intellectas. Soluitur, dictum Auer.veritatem habet secūdū principalia philosophi pro quo debes scire quod actus & formæ est agere & mouere:secūdo de generatione text. commē.53.& nono meta.tex.commē.20.&.3.phy.17.materię autem est moueri & pati:vnde quælibet forma siue materialis:siue separata fuerit actiua est:nec aliqua sub hac ratione qua forma est:est passiua: quia passiuū esse insequitur potentiā:quæ est primo diuersa ab actu:si igitur aliqua forma passiua fuerit ista passibilitas competit sibi ratione qua potētia participat:passibilitas autē ista duplex est:quædā signata & realis:& ista insequit̃ primo scd̃m philosophos materiā quātā:vnde si qua forma passiua fuerit passione & receptione signata siue realis: siue spiritualis fuerit hoc est ratione materiæ sicut scribit Cōmen.cōmē.5.3. de anima ad principiū cōmenti:& commē.38.alia est passio & receptio vniuersalis & abstracta:& istius ratio est intellectus possibilis qui nullam aliam naturā habet:nisi quia possibilis vocatus est:& iste intellectus est materia intelligibiliū:& est quartū genus entiū: sicut dicit Cōmenta. tertio de anima cōmen.5.in solutione tertiæ quæstionis:si formæ igitur existētes in materia reali passione patiantur:hoc est ratione materiæ:vnde Cōmenta.quarto cæli.commē.22.dicebat:forma in motu elementi mouet: sed vt est forma in materia mouetur:quia etiam sensitiuæ virtutes signatæ recipiant est:quia sunt in materia.Sequitur igitur quod cū omnes formæ a materiæ separatæ præter animā nostram intellectiuam quæ infima est secundum ipsum abstracta tertio de anima commen. 19. nullo modo passiuas esse non essentialiter:quia cuilibet formę:vt forma est repugnat essentialiter pati:etiam materialibus:vnde Commen.quinto physi.cō.5. qui dixerit formas per se moueri non est amplius loquendum cum eo in hac scientia:neq; etiam accidentaliter:quia forma accidentaliter patitur ratione potentiæ quæ vel est materia:vel est intellectus possibilis.In talibus autē non est materia:ideo non possunt pati passione reali & signata secundū philosophos:neq; etiā passione spirituali:quia non intelligūt per receptionē:nec in eis est vere intellectus possibilis (licet Commen. videatur illud dicere.)Sed secundū rationē:vt alias declarauimus. Nullo igitur modo pati possunt tales formæ:neq; per se: neq; per accidens: nec passione reali:nec spirituali:cū intelligant per essentiam: & non per species secundū philosophos anima autē intellectiua:cum sit infima inter abstracta:cū sit cōposita ex intellectu possibili vere:& ex intellectu agēte ratione possibilis passiua est:ratione vero agētis est actiua: sed passio ista est alterius rationis a passione materiæ:sicut scribit Cōmenta.tertio de anima cōmē.38.vbi formaliter ponitur ista solutio ad instantiam motam a nobis hic:sicut tu diligenter poteris ibi videre.

In cō.19.scribit Cō.qd' potētia ad sanitatē & ad ægritudinē est eadē oppositū patet.3.phy.tex.cō.10.vbi habet qd' si potētia ad sanitatem & ægritudinem esset vna:tunc sanitas & ęgritudo esset vnum & idem.

Soluitur loquitur hic de potentia subiectiua:quia eadē est materia cōtrariorū:sed tertio physico,loquitur de potentia respectiua idem aūt est

Commē.2. I M

Cōmen.19. 2 N

3

ens in potētia respectiua ad actum:& ens in actu:vnde Commen.dicit.8. meta.commē.15.agens extrahens aliquid de potentia ad actū non largitur multitudinē:sed perfectionē,&.12.meta.cōmē.18. iuxta dimidium: agens naturale non congregat inter diuersa.Nota tamē hic qđ potentia ista subiectiua:& respectiua vna & eadē est realiter: sicut mihi videtur pro nūc:sed sortiūtur tales potentiæ distinctas denominationes in ordine ad diuersa:sicut est de actione & passione:vnde pluralitas entium est euitanda inquantū est possibile.Dico quod vna & eadē forma: vt est in potentia materiæ appropriatur:vt sic esse in potentia subiectiua: sed eadem forma vt est in potentia actiua agētis dicitur esse in potētia respectiua in ordine:scilicet ad actū:vnde cū secundū Auer.12.meta.cōmen.18. cū omnes formæ sint in potētia in prima materia,& sint in actu in primo motore:tales sunt in potētia subiectiua & passiua materiæ: cū autē potentia passiua sit principiū trāsmutandi ab altero inquātū alterū:videtur mihi qđ sit vnus respectus realis qui respicit tam subiectū quam formā:vt in subiecto inducitur ab agēte:sed diuersas sortitur denominationes:vt ad diuersa extrema cōparatur:sicut eadē est distātia inter superius & inferius inter Thebas & Athenas:non tamē est idē distare: & ita ego caueo ponere potentiā obiectiuam realiter distingui a subiectiua in via Auer.licet multi teneant hoc tamē mihi videtur in via eius:& forte etiā in via Arist.illā non distingui a re subiectiua:quia est principium per se notū:& ab omnibus peripatheticis concessum:quod quicquid est possibile respectu agentis est possibile respectu patientis:& quicquid est possibile respectu patientis etiam illud possibile est respectu agentis,& hoc loquēdo de vera potentia.Nam aliter aliquid esset ociosum in natura: & frustratoriū cōtra philosophū primo cæli.32.& ideo recte diximus nos entitates pluralitatem entiū iuxta cōsuetudinē principis nostræ militiæ Aristo.inquantū est possibile:qđ respectus ille ad subiectum & ad formā: vt est ab agente vnus & idem est re:sed ratione distinguitur: sed theologi nostri qui habent principia opposita principijs philosophorū:tenent aliquid esse possibile respectu agentis:quod non fuit possibile respectu passi.ideo habent de necessitate ponere istos respectus realiter distingui:vnde mundus ante sui creationem erat in potentia actiua agentis scilicet dei creatoris:non erat autē in potentia subiectiua alicuius passi: cum ex nihilo creata sit similiter angeli ante sui creationem erant in potentia actiua dei:nō autē erant in potētia passiua alicuius cum ex nihilo sint creati:immo materia prima fuit in potētia ante sui creationē actiua dei:in nullius tamē potentia subiectiua fuit:quia primū potētiale in nullius est potentia subiectiua:aliter esset primū & nō primū,& ideo theologus discrepans a philosophis in principijs habet etiā discordare in cōclusionibus:sed velle tenere conclusionē physicā per principia theologica distincta a physicis vel ecōtra ridiculū est,& ideo subtilissim⁹ Scotus videns ista vera esse theologicæ voluit ponere potentiam obiectiuā distinctā a subiectiua motus:vt mihi videtur per ista fundamenta:de Aristo.in hoc tantum curabat:inquantum auctoritates eius glosare posset ne veritati theologicæ obuiarent:quod autem hoc non possit ipse tenere in fundamentis philosophi mihi videtur hic posse rationibus cōuinci sic:nam secundū te Aristo,ideo ponit potentiā obiectiuam: quia diuisio bona

bona debet euacuare totã naturã diuisit:sed si Ari.diuidẽs ens per potẽtiã & actũ intellexisset potẽtiã subiectiuã tãtũ:& nõ obiectiuã:tũc sub tali diuisione nõ cõprehẽderetur omne ens:sicut patet de angelis de mũdo & materia prima ante sui creationẽ quæ erant res in potentia nõ subiectiua:nec erant res in actu formali vel existentiæ: ergo oportet dicere potentiã:quæ est differẽtia entis esse potentiã obiectiuã:amplius.9.metaphy.tex.cõmẽto.13.actus & potentia sunt eiusdẽ generis:sed hoc non potest de potẽtia subiectiua verificari:quia substãtia potest esse potentia subiectiua quantitatis:& patet qđ ista sunt diuersorũ generũ. Trahitur illud sic per Auer.8.meta.commẽ.15.agẽs extrahens aliquid de potentia ad actũ nõ largitur multitudinẽ:sed perfectionẽ, & hoc idem habet.12.meta.cõmẽ.18.vbi habet qđ agens apud Aristo.nõ cõgregat inter diuersa,& hoc idẽ habet.5.physi.cõmẽ.9.qđ potentia & actus sunt eiusdem generis:& patet istas auctoritates nõ posse saluari de potentia subiectiua sed de necessitate sunt vere de potentia obiectiua,& intantum processerunt:cũ huiusmodi auctoritatibus plerię nõ modicæ auctoritatis viri: vt de intẽtione Auer.sustinere ausi sint potentiã obiectiuã distingui ab actiua & a passiua potentijs:necnõ a logica potẽtia quę nil aliud est quã respectus rationis ex nõ repugnãtia terminorũ causatus & ista per vitã meã non possunt sustineri de mente philosophorũ. Et vt ęgritudini eorũ succurramus ostendamus eis causam erroris eorũ,& est quia ponẽtes potẽtiã obiectiuam coacti sunt ad illud ex principio repugnãte philosophiæ:& est qđ aliquid est in potẽtia respectu agentis tantũ qđ nõ est in potẽtia passi,& hoc nõ conceditur a philosophis in rebus nouis:immo ipsi dicunt omne qđ est in potẽtia actiua agentis est in potentia passiua alicuius subiecti:iuxta illud Cõmentatoris allegatũ supra omnes formæ sunt in potẽtia passiua materiæ:& sunt in potẽtia actiua primi motoris: patet modo quod secundũ theologos aliqua forma ante sui productionẽ est possibilis possibilitate qua respicit agens tantũ. Et ideo istã potẽtiã a qua possibilis denominatur nũcupauere obiectiuam:sed Philosophus dicẽs oppositũ huius oportet negare ipsum talẽ potentiã distingui a potẽtia passiua:quia per potentiã passiuã forma est possibilis ex parte subiecti cum respectu ad agens:quia nono meta.tex.cõmen.2. potentia passiua est principiũ transmutandi ab altero inquantũ alterũ:potentia enim passiua diffinitur per actiuam & econtra:vnde.2.phy.48.&.8.phy.79.& in plerisq; locis in loco destructionũ cõtra alga.quicquid est possibile per principiũ passiuum intrinsecum est possibile per principiũ extrinsecũ actiuum:& quod ens non diuidatur per potentiam obiectiuam:sed per potentiam subiectiuã ostenditur sic. Philosophus.12.meta.tex.cõ.octauo volens declarare quod sit esse materiæ diuidit ens per potentiã & actũ:& ibi declarat materiã contineri sub potentia:& non sub actu: quia est illud ex quo omnia fiunt per transmutationẽ. Manifestũ est autẽ potentiam ex qua aliquid transmutatur esse potentiam subiectiuã non obiectiuã:quare entis diuisio per potentiã & actum non est secundũ philosophos per potentiã obiectiuã:quia tunc argumentũ philosophi adductum esset in quatuor terminis amplius Cõmen.in.12.meta.commẽ.26.declarans intentionẽ philosophi:inquit quod ibi intẽdit inducere aliũ modũ quo principia omniũ prædicamentorũ sunt eadẽ:& est pro quãto

actus & potentia sunt in omni genere:& qđ actus habet reduci ad formam:& potētia ad materiam:& quod potentia & actus propinqui sunt distincti in distinctis prædicamentis:vult ergo potētiam subiectiuam & actum esse principia prædicamentorū omnium:& non obiectiuam cum dicat potentiā reduci ad materiam:& actum ad formam:amplius ipse in quinto metaphy.commen.14.vbi declarans quomodo actus & poten/
P tia sunt in omni prædicamento exponens exemplū philosophi in prædicamento substātiæ de forma mercurij dicit quod in lapide est eadem forma mercurij:& in actu:& in potentia:& declarās quomodo sit in potentia dicit quod est in potentia:quia habet naturam recipiēdi eam:actu vero habet eam quando actu recipit eam:vbi patet de intentione eius potentiā in qua mercurius est subiectiuā esse non obiectiuam:nec valet dicere obiectiuā debere poni propter respectū ad agens:quia iste respectus importatur per subiectiuam cum sit principium transmutandi ab altero inquantū alterum:& ita non oportet entia:sine necessitate multiplicare: et ideo sicut mihi videtur saluo semper meliori iudicio de intentio philosophi potentiā istam obiectiuā non esse distinctam re a potentia passiua:quia ista potentia obiectiua si ponitur:non est propter aliud nisi propter respectū quē importat forma ad ipsum agens:sed cum iste respectus sufficienter importetur per potentiā subiectiuā,seu passiuam:sicut clare patet ex diffinitione potentiæ passiuæ positæ in nono meta.& in quinto:propter hoc dicimus de intētione philosophi non dari potentiam obiectiuam tanquā rem distinctam a subiectiua. Et dicimus quod diuisio entis per actum & potentiam est per potētiam subiectiuā:& sic dicimus agens extrahens aliquid de potentia subiectiua ad actum non largiri multitudinem,sed perfectionem:quia vna & eadem est res:quæ est in potentia subiectiua materiæ & in potentia actiua agentis:cū re quæ actu producta est:& sic agens apud Aristo.non cōgregat inter diuersa. Et sic dicatur consequenter quod potentia subiectiua & actus sunt eiusdem generis:loquendo de potētia subiectiua proxima:nam vt dixit Philosophus & Commentator.12.meta.tex.cōmen.22.licet principia omniū decem prædicamentorum remota possint esse eadem:quia principia prædicamēti substantiæ sunt principia omniū prædicamentorum tamen principia proxima vniuscuiusq; sunt sibi propria: & sic patet quomodo actus & potentia circuunt omne genus: & quomodo sunt eiusdem generis: ista est mens philosophi. Et Auer.12.meta.26.quod autem dicitur de angelis:& de materia & corporibus cælestibus:quia nō sunt in potentia subiectiua:sed obiectiua patet quod hoc nihil est contra philosophū & Cōmentatorem:sed apud theologum bene illud haberet vim. cogita ergo & considera quod ex diuersis principijs diuersa sequūtur principia. Et ideo Auer.Plerūq; damnauit Auicennam in hoc:appellans ipsum mediū inter peripatheticos & loquentes.

Cōmen.19. Ibidem dicitur quod in absolutis a motu reperitur melius: oppositū
3 patet tertio meta.tex.c.3.vbi dicitur in immobilibus non est ratio finis,
Q neq; boni. Soluitur,immobilia duplicia:quædā secundū esse & diffinitionē:sicut sunt substātiæ separatæ:& quædā sola diffinitiōe:tūc dico qđ in immobilibus sola diffinitione qualia sunt entia mathematica:non est in eis ratio boni:neq; finis:quia talia secundū esse separata nō subsistunt

ftunt: quia si subsisterent esset in eis bonum, scilicet ipsum esse ipsorum: sed talia sola ratione a motu separata sunt: & sic abstrahunt a ratione finis qui habet rationem mouentis: nec est inconueniens quod in aliquo ente secundum rationem non sit bonum vel ratio boni: cum ratio entis sit prior ꝙ ratio boni. Loquitur igitur Commentator hic de rebus separatis secundum esse & diffinitiõe a motu: quia in talibus bene potest esse ratio boni, immo summi boni.

Concordantiæ Auerrois super decimo metaphy.

Decimo metaphysicæ inuenimus contradictionem satis apparentem in commento sexto: quia ibi Commen. dicit in commen. quod hoc nomen ens de pluribus dicitur quam vnum. Huius tamen oppositum legimus in quarto meta. t. commen. 3. Solui potest sic quod ens de pluribus dicitur quiditatiue quam vnum. nam ens quiditatiue dicitur de suis partibus subiectiuis: non autem vnum præcipue secundum viam communem: quãtumcunq; beatus doctor super. 4. meta. hoc idem de vno tenere videatur. Et tunc secundum istam solutionem auctoritas Commen. taliter habet interpretari. ens dicitur de pluribꝰ ꝙ vnum: vt cũ dicitur de significato rei, id est ꝙtum ad quiditatem rei: seu quiditatiuã prædicationẽ. sed quantũ ad prædicationẽ identicã de quot dicitur ens de tot etiam dicitur vnum: quia ens & vnum vnam & eandẽ naturam significant secundum Commenta. com. 3. quarti meta. & com. 8. dicimi huius. Aut aliter & subtilius meo iudicio. ens dicitur de pluribus ꝙ vnũ quando dicitur de significato rei propter hoc: quia stat multa esse vnum subiecto: quæ tamen in significato rei sunt distantia: & secũdum diffinitionem ipsam: sicut patet expresse primo phy. t. c. 21. vbi philosophus reprehendit antiquos secũdum expositionem Commẽtatoris in hoc quia credebant ens & vnũ semper idem significare ad modum dictum: & sic patet qualiter contradictionis solutio patet. Nã ens & vnũ: aut sumuntur quo ad naturam significatam: & sic idem significant: vt patuit: aut sumuntur quo ad significationes & rationes rerũ: & sic de pluribus dicitur ens ꝙ vnum: quia stat aliqua vnum esse subiecto: & talia esse plura secundum rationes & significationes. vide vt dixi commentũ 21. primi physi. & sic Commentatorem per Commentatorem expone: quia nil melius quam ipsummet auctorem sibimet interpretem esse: quia nemo nouit melius propriam mentem quam ipsemet auctor. 1 Cõmen. 6. R

Auerrois in cõmento. 7. dicit: nõ est dicẽdũ colores cõponi ex albo & nigro tanꝙ ex duobus principijs. Huius tamẽ oppositũ scribit ipse expresse. 5. phy. 6. 19. 52. & hic commento. 23. Soluitur. forte ꝓpter istam auctoritatem motus fuit Burleus & multi Auerroistæ ad tenendũ de intentiõe Auer. duo contraria nõ posse esse simul in eodem subiecto: & quod magis auget difficultatem hanc: etiam est auctoritas eiusdem in quarto meta. in. t. com. 26. vbi assignat causam quare contraria nõ possunt esse in eodem: & est quia vnum contrarium est priuatio alterius: & hoc etiam dicit ibi philosophus in litera. & parũ infra Cõmẽtator dicit ꝙ in contrarijs immediatis talia nõ possunt esse in eodẽ subiecto simul: sed successiue. Contraria vero habentia medium possunt esse in medio potentia non actu: nec perfecte. & hoc videtur fauere opinioni istorum qui dicunt talia media inter contraria esse composita ex extremis quantum 2 Commẽ. 7. S

tum ad denominationẽ:nõ aũt quantũ ad esse:pro quarto medium comparatum vni extremorũ sortitur nomẽ alterius: sicut pallidum respectu nigri albũ dicitur.& respectu albi dicit̃ nigrũ:sed proculdubio ista non fuit mens Auer.quia tũc periret motus inter contraria habentia mediũ: sicut ipse deducunt.10.huius commento.13.nam in omni motu vnitatis prius mutant in medio q̃ in extremo:& ideo si in tali medio nõ esset formaliter secundum aliquem gradum forma ad quam fit motus:tunc talis

T motus non posset esse successiuus neq; vnus. Dicamus igitur ad auctoritates in oppositũ adductas.Ad primã hic quãdo dicitur colores nõ esse compositos ex extremis:verum est tanq̃ ex duobus principijs mensurantibus perfectionẽ & esse ipsorum.nam cum semper vnũ contrariũ sit:vt dicitur in litera:sicut priuatio alterius:ideo impossibile est ambo rationem mensuræ habere:quia ratio mensuræ attribuitur habitui non priuationi:vnde philosophus in litera vult probare inductiue : qualiter in omni genere est vnũ primũ quod est mensuratũ & mensura omnium existẽtium in illo genere:& sic in genere colorũ est albedo colores igitur medij nõ cõponuntur ex extremis tanq̃ ex duabus mensuris. Ad auctoritatem autem philosophi & Cõmentatoris.4.meta.t.cõ.26.dico q̃ contraria non possunt esse simul in eodem & quia vnum est priuatio alterius.Soluitur.verum est de contrarijs in illis gradibus conside-

V ratis in quibus contrarietatẽ habent.non enim tenemus albedinem sub quolibet gradu nigredini cõtrariari:nec calorem frigiditati: sed sub esse actuali & perfecto contrariantur : & vnum , vt sic est priuatio alterius.

Ad auctoritatem Auer.in eodem com.quando dicebat quod in contrarijs mediatis talia possunt esse in eodem potentia non actu nec perfecte.Dico quod per potentiam ibi non intellexit puram potentiam:quia tunc nulla esset differentia inter contraria mediata : & immediata penes hoc:nam etiam contraria immediata possunt esse in eodem subiecto in potentia pura:per potentiam igitur intellexit potentiam actui admixtã. sicut in simili ipse dixit in fine primi de generatione : vbi exponit quomodo elementa sunt potentia in mixto. per potentiã exponit pro quanto nõ sunt in mixto in suo esse perfecto:sed refracto: & ideo caueat Burleus & alij ad pauca respicientes de intentione Commentatoris negare contraria non posse simul esse in eodem sub aliquo esse refracto : quia tunc etiam oporteret dicere elementa non esse formaliter in mixto secũdum ipsum Auer.discordant igitur in principio & volunt concordare in conclusione:& hoc non est possibile.sic etiam exponit seipsum Cõmentator commen.6.super.5.physi.sicut videre potes videas etiã qualiter glossa Burlei non potest stare:quod media inter contraria componuntur ex extremis quantum ad denominationem:non quantũ ad actualem compositionem.Nam quarto cæli.com.26.Auer.distinguit de duplici medio secundũ cõparationẽ & secundũ cõpositionẽ media secũdũ cõparationẽ cõponunt̃ ex extremis quãtũ ad denominationẽ sicut ipse dicit: nõ quãtũ ad esse:sicut dicimus aërẽ esse mediũ inter ignẽ & aquã secũdũ cõparationẽ:quia respectu ignis est grauis:& respectu aque est leuis:nõ tñ cõponi dicit̃ ꝓpter hoc ex graui & leui sed media secundũ cõpositionẽ:sunt illa in quibꝰ extrema actu sunt in esse nõ in cõparatione tantũ:& ideo distinctio Cõmentatoris nulla esse:quia mẽbra coinciderent:

rent:si aliqua media ex extremis:contrarijs nõ actu permixto tamẽ po/tẽtiæ essent composita ex talibus extremis. & hoc est certum:nec alicui parum exercitato in via istius hominis dubium esse potest.

Auerrois cõ.10.scribit ꝙ linea arcualis non potest æquari lineæ re/ctæ.oppositum sequitur de quadratura circuli:sicut patet in prædicamẽtis. Soluitur.aliqui non mediocris auctoritatis viri tenuerunt quadraturam circuli minime dari posse:nam cum figura circularis & figura recta sint alterius rationis:minime videntur comparabiles adinuicem: per regulam philosophi positam.7.phys.t.com.31. Et confirmant hoc sic. æqualia per cõmunẽ animi conceptionẽ sunt quæ adinuicẽ superposita non se excedunt adinuicem:nec exceduntur modo curuum superpositũ recto nunꝙ æquari potest remanẽdo in sua curuitate:sicut patet. Et cõfirmat auctoritate philosophi.7.phy.t.cõ.21.vbi probat motum circulare non esse cõparabilẽ motui recto:quia tũc magnitudo recta esset cõparabilis magnitudini circulari: quod falsum est & impossibile apud Arist.ꝑpter superius adductã rationẽ. Ad auctoritatẽ aũt philosophi in prædicamẽtis dum dicit in capitulo de ad aliquid:quadraturã circuli scibilẽ esse.dicũt ꝙ Arist.loquitur ibi sub conditiõe & nõ assertiue: & quãtum ad hoc verũ dicũt:quia litera taliter iacet scictia vero si nõ sit: nihil ꝓhibet scibile esse:vt quadratura circuli si est scibilis:sciẽtia quidem eius nondũ est. Boëtius aũt vir summæ auctoritatis in omni sciẽtia & latinorũ gloria asseuerat ibidẽ scientiã illã post Arist. tẽpora inuentam fuisse:sed ipse breuitati studens:voluit supersedere a tali demõstratiõe. Nos igiť dicamus nõ incõuenire aliqua cõuenire magnitudinibus mathematice consideratis: quæ tamẽ repugnãt magnitudinibus eisdem vt a naturali cõsideranť:sicut pulchre declarat Cõmẽ.1.cæli.cõ.32. vbi dicit motui circulari mathematice aliqd contrariari:nõ naturaliter: sicr 4.phy.72.linea mathematica in infinitũ põt diuidi:non aũt vt est terrestris vel ignea:sic etiam naturaliter considerando magnitudinẽ circularem & rectã non sunt cõparabiles:quia iste considerat res vt sunt in motu & in re extra: & quia vt dicebatur cum æqualia sint illa quæ inuicẽ supposita non se excedunt nec exceduntur a seinuicem: & ideo secũdũ rem curuũ & rectũ nõ possunt æquari:quia tunc curuũ non esset curuũ, sed mathematicus:cuius propositiones omnes sunt veræ ad imaginationem.3.physi.60.tenet figuram rectam comparabilem esse figuræ circulari: quia ipse imaginatur quod est possibile quod linea recta incuruetur:& fiat circularis:& ideo ipse etiam dicit quod linea recta est breuissima:quæ duci potest inter duo puncta:ex hoc patet ꝙ geometra comparat lineam rectam curuæ:cum tamẽ æqualitas secundũ rem dicatur fere æquiuoce:sed istud dictum est large verum:& ad imaginationem: & ita etiam ad imaginationem dixit, figuram poligoniam comparabilem esse figuræ rectæ:& ista est solutio Auer.expresse.7.phy.com.29.sicut videre poteris: & per hoc possumus modernos cum Boëtio concordare de quadratura circulari: quod est possibilis mathematice: & sic locutus est Boëtius in prædicamentis. naturaliter autem dictum modernorum procedit:nõ autem absolute & simpliciter. & istud multotiẽs est quod ducit doctores in graues errores: quia nesciunt discernere cõsiderationem a consideratione:& sic quæ repugnant vni considerationi credunt

alij

Margin: 3 Cõmẽ.10. X Y Z

alij repugnare:sed nõ est ita sicut vides. & hoc forte fuit in causa quod Aristote.in prædicamentis locutus est sub conditione dum dixit: si scibilis est:quia ipse videbat non secundum quãlibet considerationem scibilem esse talem circuli quadrationem.

4 In com.13.decimi meta.d.Cõ.ꝙ contrarietas in loco est causa cõtra-
Cõmen.13. rietatis in substantijs.Huius tñ oppositũ patet.5.phy.com.10.vbi habet
A contra Alex.in substãtijs nullã esse contrarietatẽ. Soluit.in substãtijs est contrarietas quãtũ ad qualitates suas: ideo philosoph⁹ in secũdo de gñat.& corrup.tex.com.49.ꝙ igni contrariat aqua:vt contingit substãtiã substãtiæ contrariã esse:& hoc non ꝓpter aliud dixit:nisi qa videbat formas substãtiales secundũ se non habere contrariũ:sed ratione suarum qualitatũ:sicut ipsemet seipsum declarãdo in eodẽ secundo in text.com.24.dicit elemẽta oĩa habẽt contrarietatẽ adinuicem:quia differẽtiæ contrariæ insunt his:sic igit cõtrarietas in loco est causa cõtrarietatis in substantijs non quantum ad esse substãtiale:sed quãtum ad esse qualitatiuũ.

5 In com.22.habet commẽ.sciẽtiã esse in qualitate:& scitũ in substãtia:
Cõmẽ.22. sed septimo phy.20.dicitur ꝙ sciẽtia est in relatione.Soluitur.non incõ
B uenit idẽ in diuersis prædicamẽtis esse secundũ diuersas rationes:sic sciẽtia nostra quæ causatur a rebus qualitas est:sed est relatio secundũ dici: quia ad scibile referẽ:licet scibile ad scientiã aut non referatur: aut relatione rationis refertur.Assimilatur etiam scientia relationi inquãtum in indiuisibili consistit:& inquãtum in ea non est per se motus.

6 Ait Commẽ.in commẽto.23.decimi meta.ꝙ partes in composito sunt
Cõmẽ.23. in potẽtia.sed oppositum dixit ipse.5.phy.6.19.&.59.& nos paulo an
C te oppositũ determinauimus in com.7.Soluitur sic.ibi per potẽtiam nõ intellexit potentiam puram abijcientẽ omnẽ actum:sed potentiam actui permixtam:vnde partes vt sunt in toto non habent tantam actualitatem quantam habent ipsę cum sunt totum: & ideo vt in toto inexistunt dicuntur esse in potentia,idest in quodammodo potentiæ:qui modus permixtus est actui.

7 In commẽ.24.dicit Commenta.quod genus si significat materiã.Hu
Cõmẽ.24. ius oppositũ primo meta.17. Soluitur.aliud est genus esse materiam:
D aliud ipsum materiã significare:& a materia sumi.primum est falsum: vt ipse probat primo meta.17.&.12.meta.cõ.14.secundum aũt verum est. vide.2.celi.com.49.&.7.meta.43.Et hoc est rationabile:nam sicut dicit Cõmen.primo de anima.cõ.5.partes diffinitionis sumuntur a principijs quæ sunt in re.Et ideo a principio potentiali sumitur genus. & ab actuali differẽtia.ideo dixit Porphyrius in capitu.de differentia.quod genus est proportionale materiæ:differentia formæ.

Concordantiæ Auerrois super.12.metaphy.Aristo.

1 Auerrois in suo vndecimo super.12.meta. Aristote. commento
Cõmẽ.6. 6.inquit quod naturalis considerat causas mouẽtes &
E materiales ipsius sensibilis substantiæ:formales autem & finales considerare non potest.Huius oppositum legimus.2.physi.70.vbi habet quod naturalis omnes causas considerat. Soluit.memini me dixisse in primo physi.commento primo.& in prologo Auer.differentiam esse dicere naturalem omnes causas considerare: & dicere ipsum considerare omnes primas causas. primum est verum: secundum vero falsum. duas primas causas

causas cõsiderat naturalis, & duas alias primus diuinus, primũ motorẽ, & primã materiã naturalis considerat, sed diuinus primã formã & primum finẽ. vnde loco allegato super primo phy. quia late disputaui, vide cõmentũ tertium tertij metaphysi. & cõmentũ quintũ, & nonũ septimi metaphy. & in ꝓlogo suo sup primo phy. & in quarto meta. cõ. primo. 2

In com. nono duodecimi meta. dicit Com. ꝙ Democrit⁹ fuit ꝓpinquior in aspiciẽdo materiã, sed oppositũ legim⁹ primo phy. cõ. 79. vbi istud Platoni attribuit nõ democrito. Soluit. ꝓcedit dictũ eius de illis quos enumerat philosophus hic, & vniuersaliter de his qui fuerunt añ Aristo. sed Plato qui fuit in eodẽ tpe cũ Aristo. fuit propinquissim⁹ in inspiciẽda natura materię, & sic intelligit dictũ Auer. in. j. ph. cõ. 79. Cõmen. 9. F

In. 12. commento inquit Commentator ꝙ nec forma nec materia generatur, sed oppositum patet de materia primo phy. commen. 60. vbi habet ꝙ materia vere generatur. Soluitur. materia & forma non generãtur, vt terminus per se totalis generationis. Nam ex procemio metaphysicæ actus & generationes omnes circa singularia sunt. & ideo dixit Cõmentator ad istum sensum hic ꝙ si materia & forma generarentur isto modo, tunc materiæ esset materia, & sic in infinitum. & ita etiam de forma procedit ꝙ illius esset forma, & sic in infinitum. materia tamen vere generatur subiectiue sicut ipse dicit in commen. 60. primi physicorum. Commẽ. 12 3 G

Forma non comprehenditur sensu, sicut dicit Commentator in. xij. meta. com. 14. sed oppositum huius patet secundo de anima. 63. vbi dicitur ꝙ cogitatiua hominis comprehendit intentiones indiuiduales decẽ prædicamentorum. Soluitur. forma non comprehenditur a sensu in eo ꝙ sensus, sic intelligitur dictum eius hic. tamen forma comprehendi potest a sensibus hominis in eo ꝙ sensus hominis sunt. sic intelligitur dictum eius. 2. de anima. 63. sicut ipsemet seipsum glosat ibidem in com. 63. illius secundi. & hoc etiam ipse asseuerat in com. suo. super libro de sensu & sensato ad finem: vbi dicit ꝙ homo comprehendit differentias rerum, & intentiones earum proprias, quæ sunt in re sensata quasi medullam de fructu. In animali autem bruto comprehendunt ea quæ sunt extra quæ sunt quasi cortices fructuum. Alia etiam solutio dari posset quam etiam in simili tetigimus in alijs locis sed breuitatis gratia ad pręsens dimittatur. Cõmẽ. 14. 4 H

In commento. xvj. Commentator dicere videtur materiam præcedere formam. Huius tamẽ oppositum vide. 9. meta. t. com. xv. vbi dicitur actum præcedere potentiam. Respondetur ꝙ materia præcedit formam quæ prioritas est prioritas naturæ, teste Auer. commẽ. 7. super secundo de generatiõe & corruptione: quod autem dicitur per philosophũ, actũ natura præcedere potentiam. Soluitur. nam illud dictum habet veritatem de actu agentis, non autem de actu compositi producti ab agente. licet etiã si vere loqui velimus non sit simpliciter respondendũ ad quæstionẽ quærentẽ an materia præcedat formã, sicut colligi potest ex sentẽtia ipsius. 7. meta. commento. 35. vnde materia via generationis præcedit formam, quia forma educitur de potentia materiæ, sed forma præcedit materia via perfectionis. Cõmẽ. 16. 5 I

In cõ. xviij. habet cõmẽ. calorẽ ignẽ nihil gñare. Hui⁹ oppositũ memini me legisse ab ipso in cõmẽ. xv. sup primo cantico cãticorũ Auicẽ. Commẽ. 18 6

dixi

dixi alias in hac materia calorẽ cæleſtem, & calorẽ elemẽtalẽ nõ differre abinuicem, niſi ſicut calor ignis, & calor fabrilis. manifeſtũ eſt autem calorẽ artis & elemẽtalẽ vnũ & eundẽ ſubiecto eſſe, ſed nõ differũt, niſi ratione tm̃. nã forma caloris vt regulaẽ ab arte eſt res artis, ſed vt eſt regulata a forma ignis eſt res naturæ, ſic vt mihi videẽ idẽ ſubiecto eſt calor elementalis, & calor cæleſtis, quia ſenſus tactus rectus eſt iudex de qualitatib⁹ tãgibilib⁹, ex ſecũdo de aĩa. nullã aũt differẽtiã pcipit tactus inter vtrũq; calorẽ, ſed iſte calor vt eſt regulatus a corporibus cæleſtib⁹ & cõmenſuratus, ſic cæleſtis dicitur, & dicitur eſſe generationis inſtrumentũ effectiuũ. ſi aũt calor iſte regulatus fuerit a forma propria ignis, ſic dicitur calor igneus, & quia vt ſic diſproportionatus eſt vitæ, & generationi, ſic non dicitur calor viuificans, ſed reſoluens igneus et elemẽtalis. & tamẽ ſecũdũ rem ſunt vnũ & idẽ, & ſic etiã teneo calorẽ naturalem in animalibus & plantis eundem eſſe realiter cũ calore igneo & elementali, quicquid dicat Gentilis ſpeculator in hac materia ſuper prima quarti ad principiũ, qui voluit multiplicare entia ſine neceſsitate imaginando calorẽ naturalem, & calorẽ præter naturã eſſe duos calores realiter & eſſentialiter diſtinctos, ſed nobis tutius videtur eſſe dictu ꝙ vnus & idem calor eſt naturalis & præter naturã: nam vt regulatur ab anima naturalis dicitur, vt vero regulatur a forma ignis ſic apparet elementalis & igneus. Et hoc voluit Gal. medicorũ princeps, dum dixit febrem eſſe calorẽ naturalẽ cõuerſum igneum. & hoc mihi videtur, ſicut Commẽtator. 2. de anima. cõ. xlj. ſic igitur ſedatur contradictio in dictis eius, quia vtrũq; verũ eſt. & ꝙ calor ignis generat, & ꝙ calor ignis nõ generat mixta. nam eſt eorũ generatiuus vt regulatur a ſuperioribus lationibus. iuxta illud Philoſophi meteororum primo. ad principium. oportet mundum iſtum inferiorem ſuperioribus lationibus eſſe continuum, vt om̃is eius virtus inde gubernetur. ſed iſte idem calor vt regulatus a ſua forma ſic mixta corrumpit. & hoc non inconuenit ꝙ ab vna forma proueniãt oppoſiti effectus prout reſpectu vnius effectus concurrit vt agens principale, & prout reſpectu alterius ipſa efficitur inſtrumentum, ſicut dixit ſubtiliſsimus Scotus meus in theorematibus actio cuiuſcunq; quãdo ipſum ſit inſtrumentum ſpecie differt ab actione eiuſdem vt principalis agentis.

L Sed cõtra iſtam ſolutionem ſimiliter tu dixiſti ꝙ calor cæleſtis & calor ignis, ſunt idem eſſentialiter, ſed huius oppoſitum apparet expreſſe in ſecundo capitulo de ſubſtantia orbis, ab ipſo Auerroi. vbi tenet ꝙ ſpecie diſtinguuntur, & cõfirmatur. illæ formæ ſpecificæ diſtinguuntur quæ habent operationes ſpecie differentes. Operatio enim facit cognoſcere formam & tranſmutatio materiam, ſed operationes iſtorum duorum calorum ſunt ſpecie differentes, ſicut patet ex quarto meteororum, & ex ſecundo generatione animalium. com. 3. nã calor cæleſtis generat, conſeruat, viuificat, digerit: calor igneus corrumpit mortificat, ſeu cõburit, putrefacit, deſtruit: ergo videẽ ꝙ ſint ſpecie differẽtes.

M Ad hoc ego memini me alias dubitaſſe ſatis propter auctoritatẽ illã Auer. & tamen ſicut mihi videtur poteſt dici ꝙ diſtinctio ſpecifica, quãdoq; eſt accidentaliter, & ab accidentali differẽtia, quãdoq; vero eſſentialiter. Dico ergo calorem cæleſtem & elementalem differre ſpecie accidentali abinuicem ratione diuerſorum regulantium, tamen eſſentialiter ſunt

ter sunt vnus & idem calor, quia non est multiplicanda rerum entitas sine necessitate. Ad rationem autem patet solutio quod non oportet semper oppositos effectus arguere oppositas formas, immo quandoque effectus oppositi proueniunt ab vna & eadem forma opposito modo se habente. Idem enim inquantum idem semper est aptum facere idem, sicut patet. ij. de generatione. tex. com. 56. sed idem inquantum diuersum potest diuersa facere, sicut ibi dicitur de sole qui per accessum generat, per recessum corrumpit. similiter. ij. phy. 30. nauta sui absentia est causa submersionis nauis, cuius potentia erat causa salutis, sic forma cũ ipsa sit instrumentum sua actio specie diuersatur a seipsa, vt erat principale.

Auerrois in commẽto. 23. exponens propositionem Philosophi quã etiam primo physi. ad principium adduxit sibijpsi contradicit in exponendo quid nomine causæ importetur. propositio autem est ista, omnia habentia principia, aut causas aut elementa non cognoscuntur nisi ex horum cognitione. Ibi autem exposuit causas, id est finales, principia autem dixit accipi pro agente & mouente, sed per elementa intellexit causas materiales, & finales. hic vero dicit quod per causas Philosoph⁹ intendebat illud quod est commune illis quatuor. per principia autẽ causas mouentes, per elementa autem causas, quæ sunt in re. & vult quod propositio ista in physicis adducta isto modo intelligi debet. Ecce igitur manifestissimam contradictionem. Soluitur. forte litera est corrupta, aut forte peccauit per obliuionem aut forte hic exponit illam propositionem ex sententia propria: sed primo phy. dedit illam expositionem ex sententia Alexandri, sicut ipsemet fatetur in illo loco. & ista solutio est verior apud me, aut forte fecit hoc, vt ostenderet illa tria principium causam & elementum synonima non esse, non curauit autem ad hoc declarandum vt eodem modo illa verba fuerint exposita ibi. & hic iuxta illud doctrinalis. Ad placitum poni propriorum multa notaui. Com. 23. 7 N

Inquit Commenta. com. 29. duodecimi meta. substantia æterna quod sic potest declarari propositionibus cõmunibus vtrique scientiæ. s. diuinæ & naturali. Sed huius oppositum dixit ipse primo phy. com. vltimo. & hic com. 5. vbi dixit solum propositionibus naturalibus istud declarari posse. longa est discordia: varij modi dicendi in hac materia reperiũtur, an solum naturalis substantias abstractas declaret, an cum hoc etiã diuinus. dic resolute in hac materia, duas cõclusiones ab alijs forte nõdum intellectas, naturalis purus esse abstractorum a posteriori demonstrat via motus. ratio est, quia nullum aliud est medium per quod demõstrari queant, nisi motus. Istud (vt mihi videtur) est potissimum Auer. fundamentum super hoc. sicut mihi videtur primo phy. com. vltimo. & 12. meta. com. 5. Secunda conclusio, metaphysicus purus habito pro constanti substantias abstractas esse a naturali potest esse illarum non demonstrare, sed declarare aliqua superficiali via quod sint entia prima, & quod sint forma prima & finis omnium, procedendo a substantijs, non vt sunt substantiæ sensibiles, sed vt sunt substantiæ tantum, hoc dixit com. nono. 7. meta. Commentator, quando dicit quod consideratio de forma vt est substantia perducit ad cognitionem primæ formæ & primi finis. & ista secunda conclusio est de mente Commentatoris. 12. huius commento. 5. sicut potes videre. Adde tertiam conclusionem. me Com. 29. 8 O

taphyficus induens.habitum naturalis philofophi, aliquid addens etiã de fuo ad bene effe poteft demonftrare fubftantias abftractas effe, fed vis medij demonftrationis eft a naturali,non ab illo addito tali demonftrationi a feipfo. Iftam conclufionem probo autoritate eius.fecundo meta.commento.6.vbi Philofophus probat via motus quod in caufis mouentibus non eft proceffus in infinitum, fed eft deuenire ad vnum primum motorem non motum.& Commentator in fine illius commenti ponit quoddam documentum in quo docet quare Arift.multas rationes,quas fecit in naturali philofophia adducat in metaphy.& inquit,et Arifto.quamuis vtatur hic demonftrationibus naturalibus,tamen inducit eas vniuerfalius,quoniam quanto fuerit demonftratio vniuerfalior, tanto erit magis propria huic fcientiæ.& Arifto.fe obferuat in hac intẽtione,fcilicet in inducendo demõftrationes vniuerfales alio modo quã in fcientia naturali.Et hæc eft caufa in iteratione illarum demonftrationum in hac fcientia.fimiliter Commentator in fecundo cæli commento.61.declarat in exemplo manifefto, quomodo aliqua demonftratio

P poteft fundari fuper propofitiones vtriufq; fcientiæ. Dixitenim quod Philofophus in illo textu induxit demonftrationes, quia ad probandũ cælum animatum effe fed demonftratio fimpliciter in hac fcientia fundata eft fuper propofitiones phyficas, & fuper propofitiones acceptas ex fcientia diuinali. Declaratum eft enim in fcientia naturali in libro phyfi.quod motor corporum cæleftium non eft in materia, & declaratum eft in libro de anima,quod illud quod eft huiufmodi eft intellect9, & declaratum eft in.12.meta.quod forma intellectualis non mouetur nifi fecundum defiderium quod fit a fuo intellectu, quapropter neceffe eft,vt habeat fuum imaginatum,& eft corpus cælefte habens defideriũ. Ecce igitur quomodo fubftantia æterna corporis cæleftis declaratur effe animata per propofitiones communes vtrique fcientiæ, fcilicet naturali & diuinæ:fic intelligitur dictum Cõmentatoris hic in ifto commento.29.fed hic eft locus dubitationis.nam per Philofophum pofteriorum primo media & extrema oportet in eadẽ proximitate effe: ergo videtur quod non pofsit fieri demonftratio ex propofitionibus cõmunibus fcientiæ naturali & diuinæ, cuius oppofitum Commentator dicit.Et confirmatur,quia fecundum ipfum,fecundo cæli.com.59.demonftrationes doctrinales,id eft,mathematicæ non funt innatæ poni in fcientia naturali.Ergo a pari nec naturales in fcientia diuina, quia non

Q magis videtur ratio de vna quam de alia. Soluitur. vt mihi videtur, demonftrationes iftæ, & fi naturales fint,quia vis medij eft a naturali fcientia,quia omne medium efficax demonftratiuum ad effe abftractorum & æternorum demonftrandum innititur motui. Tamen tales demonftrationes, vt fiunt in metaphyfica poffunt etiam inniti veritati alicuius principij diuinalis, quod in virtute intrat tales demonftrationes,& fic poffunt induci confimiles demonftrationes in fcientia diuina & naturali,fed in diuina abftractiori mõ quã in naturali. ficut demonftratio illa fecũdi metaphyficę innitit huic ꝓpofitioni diuinæ,quæ dicit qđ medioꝝ extra quę eft aliqd vltimũ & primũ oportet effe illud qđ eft primũ caufam illoꝝ quæ funt poft:patet aũt ꝙ ifta ꝓpofitio diuina eft,qa innitit rõni primi & vltimi & rõni caufæ, & rõni ordinis.&

ifta

ista non ingreditur demonstrationē illā in sua ipsa maxima cōitate sumpta nisi in virtute tantū. Naturalis aūt accipit mediū istud ad motū coarctatū tantū nō in sua maxima cōitate: sic intelligis modo illud qd' forte adhuc ab alijs nondū est intellectū: quomodo diuinus potest aliquid adminiculari in declaratione æternæ substantiæ: sed hoc nō tollit quin m e diū demōstrationis efficaciā habens sit naturale. Et iste modus est valde subtilis: sicut vides: & consonus doctrinæ Auer. in locis adductis. Aliter etiam potest dici qd' substantia æterna potest declarari qd' sit p ppositiones cōmunes vtriq; scientiæ: non quia in vna & eadē demōstratione accipiantur duæ præmissæ: quarum vna sit a naturali scientia accepta & alia a diuina: sed postquā diuinus accepit a naturali pro constanti substātias abstractas esse. Declarat ipse postea: qualiter prima substantia est finis & forma oīum entiū: & sic etiā substantiæ æternæ principia declarātur a diuino esse principia substantiæ æternæ inquātū substātia est in ratione finis formæ & efficientis. & istum sensum videtur sentire Auer. in cō. 5. duodecimi met. si recte inspicias: eligat alter istorū modorū: quia sicut mihi videtur vterq; verus est.

In eodē cōmento. 29. scribit Cōmētator q̄ sine tēpore impossibile est imaginari motū. Huius tamē oppositū patet. 4. physi. cō. 97. Soluitur dictū eius hic intelligit de secunda operatione intellectus: quæ ab Auer. 3. de anima appellatur fides vel credulitas. Sed dictū eius. 4. physi. cōmē. 97. procedit de prima operatione intellectus quæ ab ipso appellat formatio: nam cum tempus non sit de quiditate motus: intellectus potest intelligere motum nō intellecto tempore: licet sine tempore verus motus esse non possit. Com. 29. 9 R

Cōmētator in cō. 30. dicit quod omne æternū est actio pura: & omne quod est actio pura nō habet potentiā: ex hoc igitur videtur vel Cōmentator nullū eternū habere potentiā. Huius tamē oppositū habet ab ipso 3. de anima. cōmen. 5. in solutione. 3. quæstionis. Et in cōmento. 14. vbi habet in omni intelligētia citra primā esse potentiā. Soluitur, potentia duplex. logica: & physica. potentia physica consequitur materiā: siue sit materia in potētia ad esse: siue sit materia quæ sit in potentia ad vbi: siue sit materia quæ sit in potentia ad intelligibilia: de tali potētia in substātijs æternis nō est potentia ad esse: siue illæ sint corpora æterna: siue sint motores æterni: vt patet. 8. phy. & in lib. de substātia orbis. & primo cæ. infinities. potētia ad vbi bene est in corporibus æternis: quia talis cōsequitur materiā in actu: quæ est ipse orbis. Materia aūt intelligibiliū est intellect⁹ possibilis. Et ista materia reperit in anima intellectiua vere: cū ipsa sit secundū Cōmentatorē cōposita ex intellectu agēte: & pote tanq̄ ex duabus partibus essentialibūs: per quarū alterā creat intelligibilia: & per alterā recipit ea: sed in alijs intelligētijs nō est intellectus possibilis vere: cū in eis nō sit intellectio recipiēdo: sicut fit in nobis: vnde nulla potentia physica in alijs intelligentijs excepta anima intellectiua vere reperitur: nō potētia ad esse: q: ille insequit materiā primā: nō potētia ad vbi: quia illa insequitur materiā in actu: quæ est corpus simplex nō compositū ex materia & forma: intelligētie aūt oēs: nec sunt corpus nec sunt virtutes in corporibus: nō est etiā in eis potētia ad intelligibilia quia in eis non differunt intelligens: intellectum: & intellectio sicut est in anima Cōmē. 30. 10 S

nostra in ordine ad nos considerata: vt ipse tenet: nulla igitur est secundũ Auer. vera potentia in æternis substãtijs. alia aũt potentia logica est: quæ nihil reale dicit: sed dicit ens rationis. nam potentia logica apud me nil aliud est quam ens rationis causatum ab intellectu ex nõ repugnãtia terminorum: inquãtum nõ repugnãt. Pro quo debes scire quod solum vnũ est ens simpliciter perfectũ in quo est tota perfectio possibilis reperiri in habitu entis: & istud est solus deus sicut scribit Cõmenta. 5. met. cõ. 21. Et tale verius dicitur essentia quam ens: cum sit ens per essentiam. Alia vero sunt entia per participationẽ: sicut scribit Cõmen. 2. met. cõ. 4. & 12. meta. cõ. 51. omnia aũt entia citra primũ deficiũt aliquo gradu perfectiõis possibilis reperiri in habitu entis: quia omnia emanãt a primo: eo modo quo apta sunt emanare: nullũ aũt ens aptũ natum est emanare: a primo inæquali gradu perfectionis primi: cum impossibile sit dari duo prima æque perfecta in genere entium: quorum vnum sit ab alio. immo nullo modo: sicut ostendit philosophus. xij. met. ad finem: & etiam pulchre deducit Scotus primo sententiarum distinctione. ij. q. iij. Et ideo quia secunda intelligẽtia emanat a prima in alietate naturæ. & cum essentiali dependentia a prima: licet secundũ philosophos ista intelligentia sit ab æterno habens omnem perfectionem possibilẽ sibi: inquantum talis intelligentia est in tali rerum ordine constituta: quia ibi non differt posse ab esse: sicut patet. iij. phy. tex. commen. xxxij. possibilitas enim in eis est necessitas: sicut patet. ij. cæli. commento. xxxiiij. vnde Commen. ibi dicit. possibile in rebus æternis est necessarium: cum nihil sit possibile in eis vere. Notanter dixit vere: quia nulla vera potentia in eis est: vt deduxit. tamen ista intelligentia inquantum ens reperitur priuata aliqua perfectione: quia sibi inquãtum ens non repugnat habere maiorem perfectionem quam sit illa quam actu habet: quia si sic sibi repugnaret: cuilibet enti hoc repugnaret: quod falsum est: sicut si talpę repugnaret visio inquantum animal: cuilibet animali visio repugnaret: ista autem potentia non est vera potentia: quia nihil reale dicit. sed solum est ens rationis fictũ ab intellectu ex non repugnantia talium terminorum: sicut diximus: & de ista potentia loquebatur Commentator. 3. de anima. commen. 5. in loco allegato quando dixit. in omni intelligentia citra primam reperiri potentiam. Et ego addo quod etiam in omni ente absolute citra primũ est potentia: & ideo opinio illa Subtilis doctoris in. 8. distinctione primi. q. prima, vbi tenet quãlibet creaturam compositam esse ex actu & potentia: tanquam ex priuatiuo & positiuo. est opinio verissima: & de intentione Auerrois sine dubio: sic igitur de potentia præfata distinctio controuersiæ modum soluit.

Com. 36. In commento. 36. duodecimi inquit Commentator quod formæ ma-
11 teriales actu sunt in materia: sed potẽtia: sicut in primo motore. Huius tamen oppositum inuenimus in commento. 18. ad finem in eodem libro.

Soluitur quãdo forma materialis est actu in materia talis potentia est in deo: quia eminenter in deo continetur: non actu formali. Sed quando potentia est in materia: tunc actu virtuali est in deo & ista non contradicunt sicut vides.

Cõmẽ. 37. Auerrois in cõmento. 37. inquit deum solicitari circa indiuidua sub
12 ratione speciei: nõ sub ratione indiuidui. Hui9 oppositũ habet ab Arist.

& ab

& ab ipso decimo ethicorum capitulo.10.vbi dicit:circa singularia: vt singularia:sunt deum solicitum; esse: inquit enim ibi: quod visitat deus sapientem:sicut facit amicus cum amico. Soluitur ibidem. quia dici- T tur in textu:nam si dij curam aliquam habent humanarum rerum:vt exi- stimatur & creditur: rationabile est eos gaudere optimo & cognatissi- mo:patet quod ibi loquitur probabiliter:nam sermones fiunt secundum materiam subiectam:& quia ibi erat in moralibus:congruum fuit vulgo persuadere hoc:sed in scientia diuina tex.com.51. determinat Philoso- phus secundũ propriam intentionẽ deum circa singularia: vt singularia materialia sunt:non habere solicitudinem. sic diceret: vt mihi videtur Auer.in ista contradictione.Sed ista opinio falsa est & heretica & con- tra fidem nostram quæ falli non potest; cum ordine infallibili regatur: nec rationes philosophorum cogunt contra nos.immo ipsemet Commẽ tator ab ipsa quasi veritate coactus dicit se quandoꝗ a deo illustratum fuisse in solutione alicuius difficultatis & multa cõsimilia. Sed hic est V locus dubitationis quid est hoc dictũ deum intelligere entia secundum speciẽ:;& solicitari de entibus secundũ speciem:.si enim intelligatur deũ cognitionem habere de Socrate & Platone vt conueniunt in natura hu- mana: multiplex videtur sequi inconueniens: tum quia talis cognitio esset vniuersalis:quia cognoscere fortẽ.vtjest ho[illegible] est habere cognitio- nem vniuersalem: & per consequens potentialem:cum scire in vniuersa li sit scire in potentia.12.metaphysi.commen.14.consequens autem fal- sum est:nam secundũ ipsum.12.meta.cõmen.51.scientia dei non est vni- uersalis neꝗ particularis.Amplius accideret positio idearum in mente diuina: quia non est maior ratio quod species humana cognoscatur ab intellectu diuino:quam aliæ species & ita rediret opinio Platonis quæ secundũ excellentes Platonicos fuit quod ideæ essent in mente diuina: istud autẽ videtur repugnare dictis peripatheticorum dicentium deum tantũ vnum intelligere.Ista sunt quæ diu agitaui in via eorum:& tandem deueni ad hoc quod secundum ipsius Auer.sententiam.12.metaphy. cõ- mento.51.Deus sublimis tantũ vnũ intelligit:& illud intellectum est sua essentia quæ eminenter est omnia:cum(sicut supra dictum fuit)nulla sit ibi potentia neꝗ imperfectio aut defectus:sequitur autem ex hoc omnia alia entia supposita esse respectu essentiæ diuinæ per participationem di cta:sicut patet secundo meta.commento.4. Deus igitur intelligens ens per essentiam intelligit omnia secundũ speciẽ:quia omnia entia sunt qua si supposita per participationem dicta in ordine ad essentiam diuinam: non quod diuina essencia formaliter ingrediatur constitutionem alio- rum entium: sed ista participatio est talis: quod essentia aliorum en- tium est quædam participatio dependentiæ respectu diuini esse: pro quanto quelibet talis fuit extrema natura a natura diuina: dependens tamen ab ipsa;: & secundum quod tales creaturæ magis & minus di- stanter dependent secundum hoc dicuntur magis & minus perfectæ:& sic intelligitur dictum Philosophi secundo de anima.34. vbi habet: qđ omnia appetunt participare diuinum esse eo modo quo possunt. & pri- mo cæli.tex.commen.100.habet. his quidem communicatum est esse: alijs quidem clarius:alijs vero obscurius.Nulla igitur secundum ipsum- met Aristote; & Auer.est alia idea; nullum exemplar: nulla alia forma

X nisi diuina essentia:quæ taliter ab omnibus participatur. Et ideo dicit
Commentator commento.51.huius.quod si quis cognoscat caliditatẽ
ignis talis non dicitur ignorare naturam caliditatis existentis in alijs
entibus.& sic dei intellectio est per speciem:pro quanto cognoscendo
se cognoscit illud quod est omnia: quia cognoscit ens per essentiam:
ens autem per essentiam species est participata ab entibus per participa/
tionem dictis. Istud autem verificari potest per dictum Auer. quarto
physice auscultationis,commento.120.vbi habet:si illud quod est ca/
lidum simpliciter,est ignis simpliciter: illud quod est aliquod calidum
est aliquis ignis: vbi patet manifeste secundum ipsum ens participatiue
dictum esse:quasi suppositum entis per essentiam.& iuxta hoc consimi/
li modo possumus arguere si ens simpliciter perfectum est deus simpli/
citer, & est essentia simpliciter: ergo ens aliqualiter perfectum est ali/
quis deus vel aliquid deitatis habens:& est aliquod ens vel aliquid enti
tatis habens.sic igitur deum omnia cognoscere secundum speciem: in/
tellexit Commentator.sicq̧ deum solicitum esse ad extra: intelligen/
dum deum pro quanto ad gradum entitatis in quolibet concurrit tanq̃
ad effectum primum & vniuersalissimum: qui vniuersalissimæ & pri/
mæ causæ attribui debet:iuxta illud Philosophi.in secundo phy. text.
commen.38.Effectuum vniuersalium causæ sunt vniuersales.& ideo re
cte dixit auctor de causis.propositione quarta.dum dixit primam rerum
creatarum esse ipsum esse: & nihil ante ipsum causatum esse: sic etiam
verificantur dicta Philosophorum dicentium res mundi huius esse in
intentione naturæ sub ratione speciei non sub ratiõe indiuidui nisi per
accidens:pro quanto deus & intelligentiæ concurrunt per se ad gradus
naturæ communis.Ad gradum autem materialem concurrit agens ma/
teriale. & sic solicitudinem habent circa ista:quo ad ea quæ sunt natu/
ræ:sed quo ad ea quæ sunt indiuidui materiæ relinquuntur:ponentibus
enim nobis duo extrema latitudinis entium: prima materia, scilicet &
primo motore.12.metaphy. commen.18. congruum est materiales for/
mas:quæ sunt in potentia in prima materia:& sunt in actu in primo mo
tore in aliquibus dispositionibus talia attribui materiæ: & in aliqui/
bus attribui primo motori: & in alijs abstractis substantijs: quæ cum
primo concurrunt insimul:vt ex eis fiat vnus actus: & secundo cap. de
substantia orbis.&.12.meta.commen.44.& secundo cæli.cõmen.42.
ex istis iam patet intellectionem dei actualissimam esse: cũ sit tãtum per
sui essentiam:quæ est ipsa actualitas: patet etiam qualiter nõ est ibi vni/
uersale nec particulare:nec potentia aliqua:nec multitudo idearũ secun
Y dũ viã Auer.& Arist.vt ego puto.licet nos vera hæc esse minime fatea/
mur:quia catholice cõfitentur deũ omnia intelligere:iuxta illud Hiero/
nymi.Ne minimũ quidem foliũ cadẽs in terra cadit absq̧ nutu dei:nec
propter hoc sequitur intellectũ diuinũ vilescere: quia tũc intellectus ali
quis vilescit ex perceptione rei vilis: quando talis est causatus a re vili.
& quando distrahitur a perceptione rei nobilis propter rei vilis cõside
rationẽ.Ista autẽ deo benedicto non attribuimus:tũ quia ipse nõ est cau
satus:sed causatũ: quia percipiẽdo alia a perceptiõe suipsi9 nõ distrahi
tur: cum alia nõ percipiat nisi in seipso.nam sua essentia est suum obie/
ctum primo motiuũ: & primo terminatiuum respectu suæ intellectiõis:
alia

alia autē obiecta sunt secundaria terminantia tantū nullo modo mouentia dei intellectum: licet igitur Aristo. ista non viderit, nec philosophi: viderunt tamen ista prophetæ: qui in superiori gradu sunt cōstituti quam philosophi secundū sapientes: & ideo stante discordia in talibus potius prophetis credendum quam philosophis: cum ipsi intentio res deo sint quam fuerint philosophi.

In commen. 38. ait Commenta. quod forma hominis inquantum homo est intellectus. Sed huius oppositum patet tertio de anima commen. quinto, vbi videtur velle quod anima intellectiua nō sit forma dans esse homini. Defensores Auer. in quæstione de vnitate intellectus non potentes euadere argumenta a sancto doctore in tractatu de vnitate intellectus: & in quæstionibus disputatis de anima: & in summa contra gentiles: deuenerunt ad hoc: vt dicerent animā intellectiuā esse veram formā dantem verū esse substantiale homini ad intentionem Auerro. & sic volunt hominem intelligere formaliter per animā intellectiuā tanquam per principium formale cōiunctum homini secundū esse: & sic vnitatem intellectus volunt sustinere de mente Aristo. & inconuenientia multa euadere posito isto fundamento. Nos autē volumus veritatis amore astricti christianæ religionis vinculo coacti: ostendere opinionē istam minime fuisse de intentione Auer. vt destructo fundamēto super quo isti inniuntur: destruatur positio vnitatis intellectus. Licet enim veritas ista sit animam intellectiuam esse formam substantialem hominis. Dico tamen Auerrois istam veritatem non vidisse. Moueor autē ad hoc rationibus & auctoritatibus eius. Præsuppono de intentione eius formam hominis per quā homo est generabilis & corruptibilis esse animam cogitatiuam quæ secundū ipsum educta est de potentia materiæ: & est multiplicata generabilis & corruptibilis: sicut patet commen. 5. & 20. in tertio de anima. Præsuppono secundo animā istam cogitatiuā prius natura aduenire homini quā animā intellectiuā: sicut patet secūdo de generatione animaliū capitulo. 3. & est etiā hoc de mente eius, tertio de anima commen. 5. in solutione secundæ quæstionis. Tertio præsuppono de mente Auer. animā intellectiuā esse quādam intelligentiā vnam numero in omnibus hominibus a materia inesse nō dependentem æternā a parte ante: & a parte post: his stātibus arguo Auer. nullo pacto posuisse animā istā intellectiuā esse formā dantē esse intrinsece & formaliter ipsi homini: quia dato hoc sequeretur qd' ex duobus entibus in actu fieret per se vnū: qd' est cōtra philosophū: & cōtra ipsum in. 8. meta. tex. com. 15. & septimo metaphysicæ com. & tex. 49. & secundo de anima text. cō. 7. cōsequētia probatur: quia cū anima intellectiua sit quoddā ens actu: per tertiū suppositum & homo constituit⁹: ex materia & anima cogitatiua: quæ est perfectissima forma inter formas eductas de potentia materiæ: sit etiam quoddam ens actu: cum igitur anima intellectiua adueniat materiæ posterius aut natura: aut natura & tempore respectu cogitatiuæ formæ: sequitur igitur ex duobus actu existentibus fieri vnum per se formaliter & intrinsece quantū ad esse quod est cōtra omnē philosophiā: nec potest cauillādo dici qd' forma cogitatiua nō dat esse simpliciter homini: quia vt dictū est: ipsa est vere forma substātialis nō intēsibilis nec remissibilis: vt sunt formæ elemētorum secundū Auerro. neq; est forma

Cōmēt. 38

13

Z

aliqua generica qualitercūq; distincta a specifica: sed est forma specifica cōpleta: ergo dabit esse simpliciter: & anima etiā intellectiua dat esse simpliciter: ergo etiā sequitur nō solum ex duobus actu entibus fieri vnum ens simpliciter. Immo sequitur quod vnius rei erunt duo esse simpliciter. quod nō capit intellectus: sed dicebat quod anima intellectiua est forma dans esse nō educta de potētia materiæ: sed anima cogitatiua est forma dans esse educta de potentia materiæ: quę quia ordinabilis est ad animā intellectiuā tanquā ad postremā formā: ideo vtraq; vniri potest materiæ vna immediate: & alia mediante alia: & quod ex eis fiat vnū simpliciter: sed si iste duæ formæ essent eiusdem ordinis bene hoc inconueniret. Contra, ens actu inquantū actu nō est ordinabile ad aliud ens actu inquantū ens actu: siue ille actus sit alterius rationis siue eiusdem: ita qđ ex eis fiat per se vnum: quia semper oportet, vt inquit Philosophus in talibus vnum esse potentiā: aliud vero actum: sed homo constitutus: vt dixi per animā cogitatiuā habet esse actu simpliciter per animā cogitatiuā aliter illa nō esset forma dans esse simpliciter: qđ est falsum: nā si alię formæ mixtorū inanimatorū & animatorū dant esse simpliciter: quāto [illegible]gis cogitatiua hominis: quæ est suprema: ergo anima intellectiua n[illegible] esse similiter secūdū ipsum. Aliter enim sequitur idē habere duo es[illegible] cōfirmatur: quia aut talia esse simpliciter sunt duo: aut vnū: si duo hab[illegible] intentū: qđ tunc idē esset bis homo simpliciter: qđ est absurdū: si vnū: cōtra: quādo vnū esse simpliciter attribuitur vni supposito ratione duarum formarū: quarū vna est ordinabilis ad aliā: illud esse principaliter attribuitur vltimæ formæ: quæ est actualissima: si ergo anima cogitatiua ordinatur ad intellectiuā tanquā ad postremā hominis formā: tunc esse simpliciter hominis inquātū homo principaliter esset ab anima intellectiua: & tunc sequeretur qđ homo nō esset generabilis & corruptibilis inquantū homo: sed inquantū animal: ita arguit Cōmen. 3. de anima cō. 5. probatur sequela: quia homo intrinsece & formaliter est homo per te. per animā intellectiuā: sed anima intellectiua nō est generabilis: neq; corruptibilis: ergo homo nō est generabilis inquātū homo: qđ est absurdū.

A Amplius tu esses per esse mei: & ego essem per esse tui: nā si esse simpliciter hominis: & platonis sit per animā intellectiuā: cū illa sit vna numero erit in vtroq; ergo idē esset simpliciter numero erit in vtroq;. Aut igitur oportet te cōcedere animā intellectiuā non dare esse simpliciter: aut oportebit te incurrere in ista inconuenientia. Et confirmatur: quia si anima intellectiua vniretur homini per informationē: sequitur eam esse multiplicatā & diuisam. Cuius oppositū tenet Cōmē. probatur sequela: quia oīs forma dās esse materiæ aduenit materię mediātib⁹ quātitatib⁹ interminatis primo cap. de substātia orbis: sed oīs talis extendit ad extēsionē materiæ: ergo anima intellectiua erit extēsa. ita arguit cōmen. primo capitulo de substātia orbis: si intelligētia vniretur orbi mediante dimensione interminata esset diuisa: sed dicebat qđ est ratio diuersitatis: quia intelligentia aduenit orbi nō præexistēte aliqua alia forma substantial[illegible] ideo si mediāte dimensione vniretur per informationē ipsi materi[illegible] omne receptū recipiatur per modū recipiētis: sequitur intelligentiā esse extensam. Sed anima intellectiua vnitur homini mediante alia forma substātiali: quia mediāte anima cogitatiua: quæ sufficiēter termi-

nat quā

nat quātitatum interminatarū interminationē: ne progredi possit vsq ad animā intellectiuā. Sed cōtra quādocūq est aliqua per se ratio adęquata alicuius effectus facta quacūq variatione in accidētalibus causis respectu illius effectus: ille effectus remanet remanēte sua per se & adęquata causa patet ista ex terminis: sicut in exēplo dicimus: si rationalitas in homine est per se & adæquata causa respectu risibilitatis hominis: esto quod rationalitas cōiungeretur vel albedini vel nigredini: adhuc manēte rationalitate maneret risibilitas sed tūc sic ratio per se adæquata extēsionis formarū in materia inductarū est ipsa quātitas secundū Auerroim primo capitulo de substantia orbis: & nō est præexistētia vel nō præexistentia formæ præcedentis in materia. Aliter enim formæ mixtorum & formæ accidentiū aduenientiū ipsis mixtis nō essent diuisæ: cū tales aduenīant materiæ post aduentū aliarū formarū: sed dicebat quod hoc est verum de formis eductis de potentia materiæ: fallit autē de formis dantibus esse materiæ non eductis tamen de potentia materiæ. Sed cōtra tu negas ergo Cōmentatorē tuum: quē defendis quia a pari sibi dicā in consequētia quā facit in primo capitulo de substantia orbis de intelligentia quod esto qđ illa vniretur orbi mediāte dimensione, propter hoc nō sequitur ipsam extendi: quia dicāt sibi qđ non valet hoc in formis nō eductis de potentia materiæ. Sed dicebat qđ procedit de intelligentia: & nō de anima intellectiua: quia vna aduenit mediante priori forma, alia non. Cōtra consimilis respōsio exigit consimilē replicā. Cōmentatoris ratio solum innititur rationi quātitatis precise tanquā medio: quia dicit si vniretur orbi mediante dimēsione: nullam faciens mentionē de præexistenti forma substātiali vel non præexistēti; quia videbat qđ illud nō erat nisi accidētale respectu diuisibilitatis: prætera si tu dicis: ideo animā intellectiuam non extendi: licet secundū esse vniatur materiæ: quia talis aduenit post formā cogitatiuam quæ sufficiēter terminat materiā & interminationem quātitatum existentium in ea: vt vlterius progredi nō possint ad subsequentē formā. Contra ergo anima intellectiua aduenit materiæ sufficiēter terminatæ per priorem formā: ergo si vnitur materiæ informatæ per cogitatiuam: tunc ipsa erit accidens. Sic arguit Cōmenta. contra Auic. primo physi. cōmen. 63. qui ponebat formam corporeitatis vniri materiæ per informationē ante aduentū aliarū formarum: deducit enim eum ad hoc qđ omnes subsequētes formæ essent accidentia: quia aduenirent materiæ existēti in actu simpliciter. Et ratio ista apud Auerro. cōcludit de forma corporeitatis: quæ secundū Auicē. erat imperfectissima forma quare igitur argumentū consimile non procedet contra ipsum de anima cogitatiua: quę est formarū perfectissima: sed dicebat qđ in forma dantibus esse materiæ: quæ sunt eductæ de potētia materiæ incōueniens est duas formas substantiales perfectas nō intensibiles: neq remissibiles esse in eodē subiecto: quia sic vt aiunt intelligitur dictum Auerro. primo capitulo de substantia orbis; dicentis vnum subiectum habere nisi vnam formam: impossibile est. Dicitur, intensibilitate carentes propter formā elementi: dicitur eductis de potentia materiæ, quia in talibus quæ non sunt eductæ stat vnum subiectum habere plures substantiales formas: quarum vna dat esse: & est educta de potentia materiæ: & alia etiam non educta de potentia materię dat esse etiam: sicut est de facto in homine qui

B

habet esse a duabus formis substātialibus scilicet a cogitatiua & ab intellectiua. Sed contra a pari dicā pro Auic. quod esto quod forma corporeitatis substātiæ præexistat in materia: non sequitur alias formas accidentia esse: quia secundum Auic. aliæ formæ: quæ de nouo inducuntur in materia non sunt eductæ de potentia materiæ: sed sunt ab extrinseco motore: quē datorem formarum appellat seu colcodeam: sicut inquit de ipso Commenta. 7. metaphy. commē. 31. Et cōfirmatur quia dato quod istæ formæ aduenientes post formā corporeitatis essent eductæ de potētia materiæ: tunc adhuc magis videtur quod ex forma corporeitatis quæ materialis est & alijs formis materialibus fiat vnū per se: quam ex anima cogitatiua & intellectiua fiat vnum per se: nam illæ sunt eiusdem ordinis, iste vero diuersorum. Amplius opinio ista incurrit opinionē Platonis, & inconuenientia illius. Nam Aristote. commen. & tex. 45. septimi metaphy. arguit contra Platonem probando ideam non esse causam formalem indiuiduorū constitutorum sub ipsa. Causam inquā formalē dantem esse non declarantem quiditatem: vt exponit ibi Commen. Et ratio sua cōsistit in hoc: substātia vniuscuiusq; indiuidui est sibi propria: quodlibet vniuersale est commune pluribus: ergo vniuersale nō est substātia propria alicuius. Et inquit ibi Commen. quod cū omnia indiuidua conueniunt in vna substantia numero sunt vnum numero. Modo a pari: si secundū ipsum omnia indiuidua speciei humane conueniunt in vna forma numero quæ est anima intellectiua tanq̄ in forma dante esse simpliciter materiæ: sicut isti imponunt Auerro. demonstratiue sequitur omnia indiuidua esse vnū numero. Et ita argumētū quod ipse facit in cōmen. 5. vbi difficultat secundam quæstionem de vnitate intellectus: in quo dicit, qd' si vnus est omnium intellectus tunc tu esses per esse mei, & ego essem per esse tui: & quod homo non esset generabilis inquantum homo: sed inquantum animal euidenter demonstraret: si ipse tenuisset intellectiuam animam esse formam intrinsece constituentem hominem: & illud maximo argumento est quod Commenta. in illo commē. non soluit ista argumenta: quia iam solutionem patuisse supponit ex his: quæ declarauerat in illo commen. & est quod anima intellectiua nō dat esse formaliter & intrinsece homini: sed assistit solum: sicut motor mobili: vt nos infra declarabimus de intentione eius. Aliter enim diminutus fuisset: si ipse tenuisset oppositum: quia argumenta ista sunt in simili casu contra Platonem: & si contra Platonem demonstrant demōstrabunt & cōtra ipsum. Confirmatur: quia tertio cæli commen. 61. principia propinqua rerum corruptibilium sunt corruptibilia: si igitur anima intellectiua esset forma dans esse homini formaliter: tunc esset propinquum & immediatum principium per quod homo est homo: & ita esset corruptibilis. Et ideo Commenta. videns hoc dixit tertio de anima commen. 33. quod homo non est generabilis & corruptibilis: nisi per virtutem cogitatiuam: quia ista secundū ipsum est forma per quam homo intrinsece & formaliter est homo. Amplius homo esset in duplici specie si haberet duplicem formam substantialem in esse perfecto: sic arguit Commentator contra Auicēnam tertio cæli commento. 67. ponentem formas substantiales elementorum formaliter in mixto remanere. Nec valet si dicatur quod homo per animam cogitatiuam non est in specie sed in genere: sed per animam

animam intellectiuam homo est in specie. Contra quia isti quorum D
ista est positio:tenent sicut tenendum est de mente Commen. esse vnam
& eandē formā per quā aliquid est in genere & specie: ergo si per cogi-
tatiuā homo est in genere erit etiā & in specie. Amplius si anima intel
lectiua esset forma dans esse formaliter homini secundū Cōmē.sequeret
ꝙ nō esset idē agēs disponēs materiā & inducens formā cōtra ipsum.7.
meta.cōmen.31.Probatur aūt sequela.nā in instanti generatiōis in quo ho
mo habet primū esse hominis : oportet ibi esse animā intellectiuā.aliter
enim homo esset homo sine forma sua substātiali per quā est formaliter
homo:quod implicat cōtradictionē.sicut implicat albū esse sine albedi-
ne.Quæro igitur in illo instanti an virtus informatiua quæ est in seminē
attingat animam intellectiuā:vel non:primū dari nō potest : quia animā
intellectiua non est in potestate agentis naturalis:quia ab extrinseco ad-
uenit teste philosopho in.2.de generatiōe animalium.cap.3.& .12.meta.
tex.commen.17.si enim consequeretur transmutationem: tunc esset ge-
nerabilis & corruptibilis:sic arguit contra Platonem philosophus: &
Commen.7.metaphy.31.omne mixtum cum materia fit a mixto cū ma
teria:quod si dicas aliud esse disponens:& aliud esse inducens formam:
tunc consequentia contra Auic.facta nulla est.Forte dices ꝙ ratio Cō- B
men.contra Auicennam procedit de formis eductis de potentia mate-
riæ qualis non est anima intellectiua. immo in talibus non inconuenit
aliud esse disponens : & aliud inducens : sicut colligitur ex intentione
eius.primo physi.commen.62.vbi habet quod non cessant partes sper-
matis recedere & fieri partes hominis : & hoc si forma humana recipit
partitionem:si vero non:istud necessario erit in dispositionib⁹ proprio-
rum accidentium formæ generatæ.Sed contra hoc nō euadit:quia quā-
tumcunq; forma non acquiratur partibiliter: sed duæ dispositiōes par-
tibiliter acquirantur : propter hoc tamen non sequitur quod aliud sit
disponens materiam:& aliud sit inducens formam: nec valet cauillatio
tua data : quia a pari Auicen. diceret ad argumenta eius quod si formæ
quas ipse ponebat aduenire materiæ ab extrinseco motore essent edu-
ctæ de potentia materiæ bene inconueniret aliud esse disponens mate-
riam & aliud inducens formam:modo secundū Auicen. omnes istę for-
mæ substantiales rerum materialiū sunt a datore formarū infundēte eas
in materia disposita per agēs naturale. Præterea, incōueniētia illa quę
adducit Cōmen.ibi æque procedūt de forma educta:sicut de forma nō
educta:& econuerso. Amplius accideret animā intellectiuam moueri
localiter saltē p accidēs:quod Commē.habet pro inconueniēti de quo-
libet abstracto:patet consequentia : nam motis nobis mouentur omnia
quæ sunt formaliter in nobis:si igitur anima intellectiua est forma ho-
minis.igitur mouebitur ad motum formati:quia non potest sine implica
tione contradictionis intelligi aliquam esse formam dantē esse:& quod
formatum moueatur:& ꝙ sua forma nō moueatur saltem per accidens.
Sed dicebat dando instantiā de polis mūdi:qui sunt formaliter & actua
liter in orbe:& tamē orbe moto sunt simpliciter immobiles tā per se ꝙ̄
per accidēs:sed cōtra quia quies polorū est trāsumptiua : & nō est vera
quies:sed hoc quod dicunt mathematici polos quiescere est ad imagina
tionem:sicut sunt propositiones mathematicorum : sed naturaliter hoc
non est

non est verum:sicut expresse dicit Commen.in.2.cæli.cõ.16.& 4.phy. commen.118.quæstio autem implicet cõtradictionem: ego sic deduco: nã sumpto hoc homine:quæro an in illo loco in quo est ipse sit sua forma per quam ipse est homo vel non est:si sic:habeo intẽtum: quod est in loco per accidens:quia locatur ad locationem totius.si nõ est in illo loco:tunc igitur ibi erit homo sine sua forma substãtiali per quam homo est homo:nec potest dici ꝙ anima intellectiua sit in loco per operationem:quia operatio eius non est mouere secũdum locum: sed intelligere. licet enim intellectus practicus concurrat: vt dicitur in tertio de anima. ad motum progressiuum.tamen illud quod exequitur motum est a causa cogitatiua mediante virtute motiua quæ est in membris. Et ideo posito ꝙ Plato quiescat a motu progressiuo quærẽdum est:vt prius:an illo loco in quo est Plato sit anima intellectiua in quo est Plato:aut non:& deducatur vt prius.

F Amplius si anima intellectiua est formaliter vnita corpori secundum esse:sequitur operationem eius:quæ est intelligere esse signatam & materialem patet sequela:quia non potest esse operatio propria alicuius formæ magis abstracta:ꝙ̃ sit essentia a qua ꝓuenit operatio.si igitur anima intellectiua est forma in materia secũdum esse:ergo & intelligere. Confirmatur:quia tertio de anima.text. comment.4. demonstratur intellectum possibilem esse abstractum secundum esse a materia:& non esse corpus:neqꝫ virtutẽ in corpore. Forte dices quod Aristoteles & Commen.demonstrant intellectum esse separatum a materia secundum esse ad hunc sensum: quia videlicet,non sit virtus educta de

G potentia materiæ.Non autem quin sit forma dans esse materiæ: sed contra hoc non potest stare secundum expositionem & viam Commentatoris.Nam tertio de anima. commen.5. deridet Alexandrum tenentem actum positum in diffinitione animæ vniuocæ dicit:& ideo tenuit animam intellectiuam secundum quod sibi imponit Commentator esse formam eductam de potentia materiæ: quia actus & finis & perfectio conuertuntur:si igitur omnis anima est actus corporis: ergo nulla est a corpore separabilis.Commenta.autem dicit quod actus positus in diffinitione animæ dicitur æquiuoce : oportet autem si ipse intendit Alexandro contradicere:vt ipse sumat actum æquiuoce dictum modo opposito quo Alexan.sumebat ipsum vniuoce dici:sed Alexand. omnem animam appellat actum pro quanto quælibet anima secundum ipsum est perfectio & finis corporis:hoc autem non competit animæ inquantum est educta de potentia materiæ : quia vt sic considerata forma potius est causata a materia in genere causæ materialis quam quod sit causa eius.si igitur anima est actus : est pro quanto quælibet secundum esse vnita est materiæ:ergo secundum Auer.si menti Alexan. vult obuiare nõ omnis anima est actus vniuoce dictus:quia non omnis dat esse : quia anima intellectiua secundũ ipsum est actus vtens corpore:non perficiens corpus: sicut etiam Simplicius dicit.in.2.de anima in expositione illius diffinitionis.

H Et confirmatur auctoritate Commen.2.de anima.com.22.vbi habet hæc verba.ex sermonibus prædictis manifestum est ex diffinitione animæ:quod aliæ partes animæ non sunt abstractæ. Et reddens causam huius dicit,declaratum est enim in vnaquaqꝫ istarũ ꝙ est perfectio corporis organici:perfectio enim est finis & cõplementũ perfecti. Finis

autem

autem non ſeparatur a finito: vnde neceſſe eſt vt illæ ſint non abſtractæ:
ecce manifeſtū locū in quo Commen. declarat qualiter actus poſitus in
diffinitione animæ ſit æquiuoce dictus. Nam vult animam vegetatiuam
& ſenſitiuā eſſe corporis organici perfectionē. Et ideo non eſſe ſepara-
bilem a corpore: quia finis & complementū nō ſeparatur ab eo: cuiꝰ eſt
finis: manifeſtū eſt autem ſecundum ipſum Auer. tales formas non habe-
re rationē finis & cōplementi reſpectu corporis organici: niſi pro quan
to dant eſſe: non quia ſunt eductæ de potentia materiæ: quia vt ſic potiꝰ
dicuntur conſtitutæ in eſſe per ſubiectum apud ipſum ſecundū iſtam ra-
tionem: materia enim eſt cauſa formæ. 2. phy. 30. cō. pro quāto ſuſtētat
eam: ſed forma appellatur perfectio & finis materiæ pro quanto ipſa eſt
cauſa materiæ dans eſſe ſibi: vt ibi videt. Ergo ſi anima intellectiua eſt
ſeparabilis a corpore: oportet ipſam nō eſſe perfectionē & complemen-
tum organici corporis per informationē & vnionē formalē: ſed dicebat
ꝙ forma quælibet dicit ab informādo: ſi igitur anima intellectiua apud
Auer. dicitur forma hominis: igitur dat eſſe formaliter homini. Et iſta
ratione innixi dicunt etiam intelligentias dare eſſe formaliter orbibus:
ſed nos contra hos fecimus prolixam quæſtionem de triplici cauſalita-
te intelligentiæ in annotationibus noſtris contra Ioannem de iamduno
ſuper ſua meta. ſed pro nunc volo de intentione Auer. luce clarius oſtē-
dere non omnem formam eſſe per informationem dictam. Nam Com-
men. 12. meta. commē. 37. habet ꝙ perfectionum propter quas mouetur
perfectum: quædam ſunt qualitates quibus perficitur illud quod moue
tur: vt illud quod mouetur propter ſanitatem. Et quædam ſunt ſubſtan
tiæ extrinſece a re quæ mouetur ad eas: vt aſsimiletur eis: vt ſunt actio-
nes omnes ſeruorum: quoniam ſunt erga genera intentionū domini ſui:
hæc Commen. Amplius ſi omnis forma eſſet informans fruſtra igitur I
philoſophus quæſiuiſſet in. 2. de anima in. t. cō. 11. an anima ſit actꝰ cor-
poris: ſicut nauta nauis. Confirmatur. nam Cōmen. 2. de anima. ſuper
tex. com. 21. vbi philoſophus loquens de intellectu dicit ꝙ videtur eſſe
alterum genus animæ: habet ꝙ anima intellectiua nō dicitur anima niſi
æquiuoce: & rectius dicit de ipſa ꝙ ſit nō anima. E[illegible] declaran-
do in eodē ſecūdo de anima. cō. 32. decebat animā in[illegible]uā eſſe de na
tura ſuperiori natura animæ: pro quo debes ſcire quod ordo entium eſt
iſte. natura: anima: intelligētia: & deꝰ. Natura eſt inferior anima: & ani-
ma inferior ad intelligentiā: intelligentia aūt inferior deo. vnde Cōmē.
in libro deſtructio deſtructionū. diſputatione. 11. in ſolutione primi du-
bij, inquit, Et id quod ipſe dixit nomine philoſophorū, videlicet ꝙ id
quod procedit ab ipſo deo procedit modo naturæ: falſum eſt: immo di-
cunt peripathetici ſecundū veritatem loquētes ꝙ entia procedūt ab eo
altiori modo ꝙ̄ ſit natura: & ꝙ̄ ſit humana volūtas. Scias etiā apud ara-
bes animā ab animando dictā: vnde Aui. loquens in. 9. ſue meta. cap. 4.
de aīa imaginatiua orbis quæ ſecundū ipſum non erat educta de potētia
materiæ ſed ſolum creata ab intelligentia vnita tamen formaliter ſecun
dum eſſe. inquit hæc verba. Nos aūt iam oſtēdimus ꝙ aīa vniuſcuiuſꝗ
cæli eſt eius perfectio: & eius forma: nec eſt ſubſtātia ſeparata alioquin
eſſet intelligentia nō aīa. a pari dico ꝙ ſi anima intellectiua apud Auer.
dicit melius nō aīa: hoc nō eſt propter aliā cauſam: niſi quia nō eſt vnita

ſecundū

secundum esse dans perfectionē corpori formaliter: vt isti sibi imponunt.
Amplius Commen. vult. 3. de anima. cōmen. v. xix. & .xx. animā intel/
lectiuam primo vniri homini secundū speciē quā homini secundū indiui
duū: hoc autē non esset: si anima esset forma dans esse formale homini: qa
L actus & generationes omnes sunt singularium ex proœmio meta. Am/
plius Commen. 3. de anima. cōmen. 5. tenet animā intellectiuam non vni/
ri homini nisi mediantibus phantasmatibus: homo autem phantasiari in
cipit quādo deuenit ad discretionis annos: hoc autē non esse: si ipse te/
nuisset animā intellectiuam dare esse formaliter homini: quia tunc a prin
cipio vniretur ei: quia nullum formatum potest esse sine sua forma intrin
seca: etiā per diuinā potentiam vt nostri theologi dicūt: cum non possit
M deus vicem causæ intrinsecæ supplere. Et cōfirmatur. nam si teneam⁹
animā cogitatiuam esse in homine: & teneamus animā intellectiuam esse
vnam intelligentiam numero separatā & æternā omnia saluari possunt:
qđ homo nō habeat animā istam intellectiuā: nisi post annos discretio/
nis: qa homo oēs operatiōes vitales & naturales, & aīales habere pōt sine
anima intellectiua: quia anima cogitatiua secundū Auer. omnia ista sup/
plere potest: si igitur anima intellectiua ipsi homini vnitur nulla alia est
necessitas nisi propter intellectionem: sed intellectio non requirit forma/
lem vnionem cum corpore secundū Auer. quia potius ista vnio impedit:
vt diximus: intelligere enim non fit mediāte organo corporeo: quare igi
tur coguntur ponere de intentione eius animam istam corporis organi/
ci actum esse intrinsecum: non video vnde isti sunt medij inter Auer. &
christianos. volunt enim tenere vnitatem intellectus cum Auer. & volūt
eam defendere cum principijs christianorum: & ista non possunt stare: qa
ex oppositis principijs sequunť oppositæ conclusiones. Erubescāt ergo
mendacio velle tueri vnitatem: intellectus imponendo ei illud quod nō
dixit. Sed potius dicant ipsum mentitum fuisse: sicut rei veritas est: quā
noua figmenta & monstra parere in via eius. Nam vt luce clarius patet:
non minora inconuenientia sequuntur contra hoc quod dicunt quā cō/
tra vnitatem intellectus: & illud maximo argumento est: quod omnes la/
tini nostri: sicut Albertus cognomento magnus: qui opinionum arabum
& præcipue Auer. fuit fidelissimus interpres. Et beatus doctor: insuper
subtilissimus Scotus ac Egidius romanus: quorum isti non sunt digni
soluere corrigiam calciamenti voluerunt Auerro. sententiam fuisse ani/
mam intellectiuam non esse formam substantialem hominis: taceo Gre/
gorium ariminensem Ioannem de gandauo: Caietanum & Paulum vene
tum & multos præclaros Auerroistas ex viuentibus qui tenuerunt hāc
fuisse Auerrois sententiam. sed vt dixi etiam isti bene intrinsecus deue/
niunt ad hoc: sed volentes euitare inconuenientia contra vnitatem intel/
lectus deueniunt ad hoc: vt dicant animam intellectiuam: & si vnica sit:
ipsam tamen dare esse assueuerant. Aliter enim nō posset homo intellige
re per aliquod principium separatum. Et ideo propositū nostrū fuit de/
clarare oppositū de mente eius: vt ab ipsa tandem veritate coacti nullo
pacto defendāt vnitatē: immo potius fatuitatē intellectus. Ad formā
N igitur contradictionis dicamus qđ Commen. seipsum declarat quomo/
do est anima intellectiua forma hominis in isto com. 38. quia dicit, qđ est
forma inquantum est agēs nos, quia intelligētiæ abstractæ duobus mo/
dis

dis sunt principia eorum quorum sunt principia, & secũdum quod sunt mouentes, & secundum quod sunt finis, est igitur forma non perficiens intrinsece secundum ipsum: sed extrinsece tãtum & ideo appellat Commen. etiam formas abstractas postremas perfectiones & non primas respectu orbium. ij. metaphysi. commen. vltimo. & anima intellectiua rectius apud ipsum dicitur actus secundus quam primus, sicut potest colligi ex commen. 5. secundi de anima & ex commento. 5. tertij eiusdem.

In com. 39. habet Commentator ꝙ intellectus diuidit materiam a forma. oppositum patet primo physi. 69. &. 4. phy. 16. & primo capitu. de substantia orbis vbi dicitur quod impossibile est intelligere materiam absq; forma. Soluitur. quicquid intelligitur, intelligitur secundum ꝙ est in actu, & cum materia non sit in actu nisi propter formam, ideo materia intelligitur per formam: nam cum materia sit purum potentiale, caret de se principio formali quo aliud cognosci potest. Et ideo dixit philosophus in. 7. metaphy. in tex. com. 35. quod materia secundum se ignota est. Intellecta autem sic materia in primo intellectus occursu potest intellectus diuidere materiam a forma, & intelligere materiam non esse formam, nec aliquam habens formam, & isto modo considerata materia non habet esse extra animam, quia non potest secundum ipsum. ij. physi. commen. xij. existere sine forma, quia tunc quod non est in actu esset in actu: sed solum vt sic habet esse in anima, & est ens rationis, vt dixit Cõmentator. xij. metaphysi. commen. 14. pro quanto vt sic solius rationis potest esse obiectum, non autem naturæ vel agentis ntauralis quia si materia extra animam esset sine omni formal, non posset aliquam recipere in actu, vt scribit Commenta. in. 8. physi. commento. 4. sicut patet qualiter intellect⁹ materiam a forma diuidere potest, & in quo actu, & qualiter non. Comm. 39. 14 O

Auer. in com. 41. duodecimi metaphy. habet quod in cælo nulla est alia potentia nisi ad quietem. oppositum patet per ipsum. 6. physi. com. 15. &. 7. physi. commen. ij. & nono metaphy. com. & textu. 17. vbi dicitur quod non est timendum quod corpora cælestia stent. Magna fuit magnifice domine altercatio inter nos hoc anno in exercitationibus & disputationibus quas habuistis vos nobiles inuicem. Et magnificus ac perfectissimi iudicij dominus Gaspar contarenus amicissimus tuus, & studiorum meorum collega dubitauit acutissime contra Commentatorem in præsenti passu. Nam dictum eius quod in cælo non est potentia ad corruptionem, sed solum est in potentia ad quietem: aut hoc intelligitur de cælo inquantum cælum, aut hoc intelligatur de cælo inquantum corpus: si de cælo inquantum cælum, hoc est falsum, quia per ipsum Commen. ij. septimi physi. cælum inquantum cælum non potest quiescere. Si vero dicas quod dictum Auer. intelligitur de cælo inquantum corpus, tunc nulla vt sic est differentia in dicendo cælum esse in potentia ad quietem, & dicere ipsum esse in potentia ad corruptionem: quod si forte dicas cælum inquantũ corpus posse corrumpi, cælum autem inquantum cælum posse quiescere, tunc cõparatio erit in æquiuoco, similiter vt dictũ est tũc Cõmẽtator cõtra diceret sibijpsi, quia ipse minime vult cælũ inquantũ cælum posse quiescere. Argumentũ est satis difficile, sicut vides, sed vt mihi videtur dici Cõmen. 41. 15 P

potest

potest ꝙ cælum potest sumi tribus modis, vt scribit Commentator in primo cæli. com. 76. & 96. vno modo pro orbe qui mouetur, alio modo pro toto aggregato ex omnibus orbibus, quod vt sic animal magnū dicitur, & dicitur etiam cælum aggregatum ex intelligentia & orbe. Tunc dico ꝙ cælum pro orbe tantum non habet potentiam ad corruptionem inquantum orbis talis est, quia est corpus simplex carens materia, licet inquantum corpus absolute, vt ly corpus dicit aliquid indifferens ad corpus generabile & æternum possit corrumpi potentia logica, quæ nihil aliud est, nisi non repugnantia quædam, & nō implicatio contradictionis causata ab intellectu ex terminorum rationibus, inquātum non repugnant. Cælum autem pro orbe tantum, potest quiescere, & inquantum corpus, & inquantum cælum, quia successio & fieri motus non dependet in esse, nisi ab ipsa intelligentia tanquam a causa extrinseca totaliter causante entitatem motus sicut dicit Commenta. in præsenti com. Et ideo cælum pro orbe sumptum quod sit in motu non habet a se hoc, sed ab ipso motore, ideo vt sic etiam solitarie consideratum absq; intelligentia non implicat contradictionem ipsum posse esse in quiete. Et isto modo sumpsit cælum Commentator hic dum dixit cælum non habere aliam potentiam inquantum cælum sic sumptū, nisi ad quietem, quia vt sic non habet potētiam ad corruptionem, vt dictum est. Sed. 7. phy. commen. 2. & 6. physi. 15. Et nono metaphysi. tex. commen. 17. quando dicitur cælum non posse quiescere inquātum cælum, ibi sumitur cælum pro aggregato ex intelligentia & orbe, quid vt sic stat sub motore, & vt sic non potest non moueri, quia ibi non est cōtingentia, quia esse a posse non differt in talibus, tamen inquantum corpus tale cælum consideratum non repugnat sibi quies, quia tunc cuilibet corpori repugnaret quies, quod est absurdum. argumentum igitur ex æquiuocatione cæli procedit, quia aliter sumitur cælum ibi & aliter hic, sicut patet ex declaratis. Et sic sit finis omnium solutionum ad contradictiones Auer. super tota philosophia naturali, & super tota metaphysica ad laudem omnipotentis dei & gloriosissimæ virginis, in quibus si quid dictum est, quod a veritate fidei nostræ dissonare videtur, illud ex philosophorum mente & Auer. cuius nos interpretes fuimus dictum sit. Ego autem in omnibus romanæ ecclesiæ me submitto pro veritate fidei nostræ pro qua bis patiar mori, pro qua bis moriar libens.

Expliciunt solutiones cōtradictionum Auer. super tota philosophia naturali & super tota metaphysica, editę per solertissimum philosophū Marcum Antonium zimaram de sancto Petro de galatinis philosophiā naturalem paduæ publice profitentem: quæ impressæ sunt apud Theobaldum Paganum. M. D. X L I I.

REGESTVM.

Aa. Bb. Cc. Dd. Ee. Ff. Gg. Hh. Ii. Kk. Ll. Omnes sunt quaterni.

